

Verne Gyula

A jég-sphinx

Fordította: Gaál Mózes

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ.

- I. FEJEZET.
A Kerguela-szigetek.
- II. FEJEZET.
A «Halbrane» goélette.
- III. FEJEZET.
Guy Len kapitány.
- IV. FEJEZET.
A Kerguela szigetektől az Eduard-herczeg szigetéig.
- V. FEJEZET.
Poë Edgar regénye.
- VI. FEJEZET.
«Mint egy önmagától fellebbenő szemfedő.»
- VII. FEJEZET.
Tristan d'Acunha.
- VIII. FEJEZET.
A Falkland-szigetek felé.
- IX. FEJEZET.
A «Halbrane» felszerelése.
- X. FEJEZET.
Az út kezdete.
- XI. FEJEZET.
A Sandwich-szigetektől a déli sarkkörig.
- XII. FEJEZET.
A sarkkör és a jégzóna között.
- XIII. FEJEZET.
Küzdelem az úszó-jéghegyekkel.
- XIV. FEJEZET.
Az álmok hangja.
- XV. FEJEZET.
Bennet szigete.
- XVI. FEJEZET.
Tsalal szigete.

MÁSODIK RÉSZ.

- I. FEJEZET.
Hát Pym?...
- II. FEJEZET.
Elhatározták.
- III. FEJEZET.
Az eltűnt szigetcsoport.
- IV. FEJEZET.
December 29-dikétől január 9-dikéig.
- V. FEJEZET.
Félre-térés.
- VI. FEJEZET.
Szárazföld?...
- VII. FEJEZET.
A jéghegy összeomlása.
- VIII. FEJEZET.
A kegyelem-döfés.
- IX. FEJEZET.
Mi tevők leszünk?
- X. FEJEZET.
Érzék-csalódások.
- XI. FEJEZET.
A köd kellő közepében.
- XII. FEJEZET.
A táborozás.
- XIII. FEJEZET.
Dirk Péter a tengeren.
- XIV. FEJEZET.
Tizenegy év - dióhéjban.
- XV. FEJEZET.
A jégspinx.
- XVI. FEJEZET.
Tizenkettő - hetven közül!

ELSŐ RÉSZ.

I. FEJEZET. A Kerguela-szigetek.

Ezt a történetet, melynek én a «Jég-sphinx» címet adtam, bizonyára senki sem fogja elhinni. De hagyján, akár elhiszik, akár nem, közre bocsátom. Hátha mégis csak jó lesz, ha kiadom.

A történet az «Elhagyatottság földjé»-n kezdődik. Jól illik ez a név azokhoz a csodálatos, hajmeresztő kalandokhoz, melyeket elmondandó vagyok. «Elhagyatottság földjé»-nek Cook nevezte volt el 1779-ben, s azok után ítélve, a mit több heti tartózkodásom alatt e félszigeten láttam és megértem, bizvást elmondhatom, hogy a hires-nevezetes angol utazó találóan nevezte el.

A Kerguela-sziget-csoport egyéb iránt Greenwich-től számítva a 49° 54' déli szélesség és 69 ½-70 ½° keleti hosszúság alatt található meg a térképeken, s bárminő névvel tiszteljék is meg ezt a háromszáz apró kopár és kevésbbé kopár szigetekből álló csoportot, tény az, hogy joggal csupán az «Elhagyatottság földjé»-nek lehet elnevezni.

Ezen a tenger pusztaságán, elhagyatottan álló szigetcsoporton is laknak emberek; legalább én 1839 augusztus 2-dikán, mikor földtani és ásványtani tanulmányok céljából néhány hétig ott tartózkodtam, néhány európai és amerikai embert találtam ott. Annyi bizonyos, hogy minden-nap epedve vártam valamely hajó közeledését, mert minél előbb hátam mögött szerettem volna látni az «Elhagyatottság-földjé»-t.

A sziget-csoportnak emberlakta székhelye: *Christmas-Harbour*. Meglehetősen nagy és viha-rok ellen védett kikötője van, a hajók kényelmesen befordulhatnak ebbe a kikötőbe, legfeljebb télen állják el az összetorlódott jég-hegyek az útját.

A Kerguela szigeteknek a partvidéke szaggatott, száz meg száz fjord képződött főleg az északi és délkeleti részen. A talaj jobbára kvarcz, melyeket kékes erek tarkáznak; bizonyosan vulkanikus eredetű. Nyáron moh-réteg képződik a sziget fölületén, egy-két moszat, és katang-kóró fajta tenyészik nagy ügygyel-bajjal rajta.

Az ilyen vidéket kiváltképpen a pingvinek szeretik, a fehér és sárga tollúak. Apró, csenevész-szárnyaikat meg-meglebegtetve állanak ezek a jámbor madarak a tenger partján, ha az ember messziről nézi őket, olybá tűnnek fel, mintha csuklyás barátok volnának.

No meg a vízi állatok közül sok a főka, rozmár. Pompás rejtőző helyekre bukkannak itt, s mert becses vadász-zsákmányul kínálkoznak, a Kerguelák tájékára gyakran ellátogatnak a főka-vadászok.

Azon a napon, mikor a történet kezdődik, éppen a kikötőben sétálgattam. Egyszerre csak közeledik felém a szállásadó gazdám.

- Jeorling úr, úgy veszem észre, hogy kezd egy kissé nagyon unatkozni nálunk? - így kezdi gazdám a szót.

Tömzsi, erős amerikai volt, ezelőtt tizenöt esztendővel telepedett meg Christmas-Harbourban, s a kikötő mellett épült helységnek a kocsmárosa volt.

- Bizony, Atkins gazda, egy kicsit nagyon jól laktam már itt a henyéléssel. Remélem, nem veszi zokon, hogy őszintén beszélek?

- Van is eszemben!... Megszoktam az efféle nyilatkozatokat, mint az a szikla ott ni a hullám pacsokolását...

- Maga is olyan - úgy hiszem, - mint az a szikla...

- Meghiszem azt. Hallja csak, uram, mikor az úr Christmas-Harbourban kikötött és Atkins Fenimore kocsmájában, a «Zöld Cormoran»-ban kibérelte azt a benyíló szobát, gondoltam magamban: no hiszen két hét múlva, ha ugyan nem már egy hét múlva torkig lesz a mi szigetünkkel, s alig várja majd, hogy hajóra szállhasson. Meg is bánja keservesen, hogy hozzánk jött...

- Nem szoktam soha semmit megbánni, Atkins gazda!

- Ezt már szeretem hallani, uram!

- Keresztül-kasul bejártam a szigeteket. Sok érdekes, tanulságos dolgot láttam geológiai és ásványtani szempontból vizsgálva az önök földjét. Láttam csinos pingvineket és albatrosokat, melyek barátságban megfértek egymással; résztvettem foka- és rozmár-vadászatokban; maga pompás házigazda volt, a «Zöld Cormoran»-ra pedig mindig szívesen fogok visszaemlékezni, no még azokra a pompás sirály-pecsenyékre is, melyeket maga saját kezével készített... szóval mióta a chilei három-árbochos «Pênas» itt partra szállított - ha jól emlékszem ide-stova nyolcz hete már annak, - igazán nem volt okom panasza...

- Most pedig minél előbb szeretne már visszatérni a mi közös hazánkba Providence-ba, Connecticut tartomány fővárosába, nemde Jeorling úr?...

- Nincs miért tagadnom, hogy vágyom már haza. Három esztendeje csavargok idegen földön, ideje volna már, hogy gyökeret verjek valahol...

- No hiszen akkor nemsokára apró hajtásokról sem feledkezik meg, mondá Atkins gazda, s csalafintán hunyorgott honfitársára.

- Úgy lehetne, ha utolsó sarjadéka nem volnék a családomnak, de mert az vagyok, aligha nem magva szakad velem a familiának. Bezzeg maga terebélyes egy fává ágazott-bogazott ezen a földön!...

- Isten jó voltából itt találtam egy hűséges oldalbordára, tiz élő gyermek ül naponta az asztalomnál, s ide-stova majd csak apró csemeték is hajtanak fel... lesz, akik mászkáljanak a nagyapó térdére, mint a kis macska-kölykek a fasudarára.

- Maga nem kívánczik haza, Atkins gazda?

- Mit csinálhatnék én otthon, Jeorling úr?... Nyomoruság lenne a kenyérem, holott itt az «Elhagyatottság földjé»-n isten nem hagyott el engem, valahogy zöld ágra vergődtünk.

Tetszett nekem ez az izmos, jó kedvű ember, a ki e rideg sziklaszigeten is boldog és megelégedett volt; úgy élt, mint a sziget kevés igényű pingvinjei: nem riadt vissza a zordon éghajlattól ő sem, jól megtermett felesége és fiai sem, kiknek csaknem kicsattant az arcuk az egészségtől; még csak náthát sem kaptak. Az üzlet virágzott, vetélytárstól Christmas-Harbourban nem kellett félniök. A czethalászok sűrűn látogatták a «Zöld Cormoran»-hoz czimzett kocsmát, lehetett ott mindent kapni, a mire a halászoknak szükségük volt. Atkins gazda fiai az ács, a vitorlakészítés mesterségét tanulták meg, a többiek halászok voltak, s így mindenik hasznát vette kezének, lábának. Jóravaló, munkás fiúk voltak.

- Mondom, Atkins gazda, nincs panasza a miatt, hogy a Kerguelákra jöttem, de szó mi szó, szeretnék már tovább menni.

- Hohó, csak lassan a testtel, Jeorling úr! Mindennek meg van a maga sora. Látja, öt-hat hét múlva kitavaszodunk, s akkor...

- Köszönöm szépen a biztatást Atkins gazda, de nem kérek a tavaszról itt maguknál.

- Hehehe!... Iszen nem kell addig várnia. Ilyen tájban már kezdődik a hajó-járás. Az idén gyenge telünk volt.

- Adj a Isten, hogy a «Halbrane goélette» minél előbb megérkezzék már,... ideje volna -

- A «Halbrane»... hm, jól ismerem - vevé át a szót a kocsmáros, Guy Len a kapitánya, igaz, hogy angol, de jó tengerész; a «Zöld Cormoran»-nak a rendes vendége... Derék ember, mondhatom.

- E szerint a «Halbrane» -

- Meg fog nemsokára érkezni.

Evvel a biztatással búcsúzott el tőlem Atkins gazda. Szükségem is volt a biztatásra, mert még a tavasz sem kecsegtetett, ha arra gondoltam, hogy ott kell maradnom még tovább.

A közeledő tavasznak egyébként édes-kevés nyomát láttam. A szigetet javarészt hó borította még, nedves és hideg volt a levegő, gyakori a havas eső, s még gyakoribb, csaknem minden napos a szél-vihar.

Christmas-Harbourban az alatt az idő alatt, míg én ott tartózkodtam, egyetlen egy hajó sem kötött ki. Mellesleg megjegyzem, hogy akkortáiban még kevés volt a gőzhajó. A vitorlás hajók más, kedvezőbb fekvésű kikötőkbe vesztegeltek télen, mert itt jég közé fagyhattak volna.

Én pedig mind türelmetlenebbül vártam, hogy érkezzék már meg a «Halbrane», annál is inkább, mert Atkins gazda nem győzte eléggé dicsérni, hogy milyen gyorsan járó, milyen szilárdan épült.

No avval a hajóval ugyancsak szerencséje van: az én Guy Len barátomnál kitünőbb, bátrabb és tapasztaltabb kapitányt az egész angol tengerészetnél, no de még egyebütt sem talál. Ha egy kissé könnyebb helyen állana nála a szó, és nem titkolóznék olyan nagyon: minta-ember volna.

Ennyi dicséret után, természetesen, a «Halbrane»-t kellett választanom, bár lehetne módom a tavasz beálltával akárhányat választanom, mert legalább ötszáz hajó látogat majd el a Kerguelákhoz. Csupa czethalászok, a kik biztos reménynyel jönnek, de egyiknek-másiknak megcsappan a reménye, mert a czethalászok nem tudnak mértéket tartani, s a czetek száma fogyton-fogy.

Úgy tervezgettem, hogy a «Halbrane»-on átmegyek Tristan d'Acunha-ba, néhány hétig ott maradok, s onnan visszatérek Connecticutba. Ha valami váratlan akadály nem jön közbe - mert Poë Edgar szerint a váratlannak, a meglepővel és megfejthetetlen dolgokkal már jó előre le kell az embernek számolnia - nos hát akkor szerencsésen és nemsokára haza fogok érkezni.

Azon éppenséggel ne ütődjék meg senki, hogy Poë Edgart a mi amerikai nagy költőnket idézem; mert igaz ugyan, hogy józan, komoly és mindennemű fantáziától mentes ember vagyok, de Poë Edgart, a szellemes poétát nagyra becsülöm.

Naponta jártam a kikötőt és környékét. A nap hova-tovább kezdett melegebben sütni. A sziget sziklaháta levetette a fehér téli palástot, és sárgás moha, csenevész fűszálak bukkantak elő. Emlős állatnak a Kerguelákon hire-hamva sem volt, békát vagy egyéb fajta csúszó-mászót szintén nem láttam. Itt-ott néhány rovar, lepke mutatkozott, de éppenséggel nem gyönyörködhettem színes szárnyaikban.

Hébe-korba megszállott a vágy, hogy beleüljek egyik vagy másik halász-bárkába, s el látogassak a szomszéd szigetekre. A Kerguelákon lakó halászok bárkái szilárd alkotmányok, a

halászkok is értik a módját annak, hogy a szigetek sziklapartjaihoz csapódó hullámok ellenében evezzenek, de nekem nem lett volna kedvem arra, hogy például a Cap-földre elmerészkedjem hatolni, habár biztattak. Várva-vártam a «Halbrane» goélettet.

A gazdám mindennap avval vigasztalt, hogy ne búsuljak, mert a «Halbrane» okvetetlenül meg fog érkezni.

- Az ám, ha ma nem, megérkezik holnap!... mondogatta Atkins gazda avval a bölcs nyugalommal, mely őt tizenöt év óta élteti ezen az elhagyott szigeten.

Nem ritkán találkoztam a tenger parton egész rakás pingvinnel. Kedélyesen megvártak, bután meredtek reám; szívesen szóba állottam volna velök, de rémletesen buta állatok szegények, nem sok hasznom lett volna belőle. Egyszer éppen akkor repült fel a partról egy hatalmas albatros. Ezek a gyorsröptű vizikeselyűk bámulatos gyorsasággal és kitartással repülnek. Azt mondják, hogy egy huzamban, pihenés nélkül százötven földrajzi mérföld hosszú utat tudnak megtenni. Az igaz, hogy hatalmas szárnyaik vannak.

Hegyes, görbén hajló orrával, előre nyújtott nyakával merészen szelte ketté a levegőt, mintha légből úszó hajó lett volna; fület sértő hangjának hallatára a pingvinek éktelenül karácsoltak. A merész albatros néhány pillanat múlva elveszett a távol ködében.

II. FEJEZET.

A «Halbrane» goélette.

Az a hajó, melyre én Christmas-Harbourban várakoztam, háromszáz tonnás, ferdén álló árboczú vitorlával dúsan fölszerelt, s szél ellenében is gyorsan mozgó hajó volt.

Fedélzetén egy kapitány, egy hadnagy, a csolnak-mester, a szakács és nyolcz matróz volt, mindössze tehát tizenkét szál ember. A birkenheadi hajó-gyár méltán büszke lehetett a Halbrane-ra, mert ugyancsak derék egy alkotmány volt. Legalább Atkins akár meg is esküdött volna reá, hogy a «Halbrane»-nal akár a világ végére is el lehetne indulni.

A «Halbrane» kapitányát Guy Len-nek hívják, liverpooli származású, a hajó három ötöd-részen az ő tulajdona; leggyakrabban Afrika és Amerika déli tenger-részeit járja. Egyik szigetről a másikra megy, kirakja az árukat, másutt megrakodik tovább szállítandó árukkal; tehát főleg áruszállítással foglalkozik. Czethalászat eszébe sem juthat a kapitánynak; ahhoz nem volna elég nyolcz szál matróz; de mert a tengernek ez a vidéke nem teljesen biztos, van a «Halbrane»-on négy kisebb fajta ágyu is, elegendő lőpor, számos karabély és puska. A matrózok közül egy állandóan őrködik.

Augusztus hetedikén reggel még félálomban hevertem az ágyamon, midőn éktelen dörömbölés vert fel:

- Jeorling úr, alszik?

- Hogy is alhatnám, ha ilyen pokoli lármát csap maga.

- Hat mérföldnyire Christmas-Harbourtól egy hajó tűnt fel. Egyenesen szigetünk felé tart.

- Vajjon nem a «Halbrane»? - kiálték és hamarosan magamra hánytam a ruhámat.

- Nemsokára megtudjuk, Jeorling úr. Az idén ez az első hajó, mely meglátogat. Illő, hogy tisztességgel fogadjuk.

Atkins Fenimore gazdával csakhamar ott voltam a tengerparton. Mintegy húsz halász-ember gyülekezett ott össze, akik Atkins gazdának föltétlen tisztelői voltak, s nyomban körülvették őt. Volt aztán találgatás, hogy vajjon melyik hajó lehet.

Kissé aggódva hallgattam beszélgetésüket, mert a nagyobb rész bizvást azt hajtogatta, hogy semmiesetre sem lehet a «Halbrane». Csak a «Zöld Cormoran» korcsma tulajdonosa, meg egy-két más halász erősködött, hogy de bizony mégis csak a «Halbrane» lesz az.

- Iszen, még csak az kellene, hogy ne Guy kapitány legyen az első, a ki hozzánk ellátogat.

Ezen közben a hajó mindinkább közeledett, s midőn a sziget lakói már a fölött vitatkoztak, hogy a birkenheadi vagy a baltimorei hajógyárban készült-e, egyszerre csak diadalmasan kiált fel Atkins gazda:

- Meresszétek csak jobban ki a szemeteket, hát micsoda zászlót húztak fel az árboczra te?... Nem az angolt?... Hát mit mondtam, ficzkók ti?

- Az ám, angol zászló! - kiálták a parton várakozók.

Két órával utóbb a «Halbrane» horgonyt vetett a kikötőben. Atkins gazda kézzel-lábbal üdvözölte az ő kedves Guy barátját, a «Halbrane» kapitányát, de nekem úgy rémlett, hogy a kapitány nem nagyon törődött az Atkins gazda buzgólkodásával.

Guy Len a «Halbrane» kapitánya negyvenöt-ötven éves lehetett; nem kövér, de izmos, jól megtermett alak; a szakálla már kezdett deresedni, arcát a napheve barnára festette, fekete szemei élénken villogtak: vékony, finom metszetű ajkai, előre nyuló álla erős, határozott akaratról tanuskodtak. Arczának komoly, csaknem komor kifejezése hideg, zárkózott természetet árult el. Igaz is, eddigelé még nem akadt ember, a ki Guy Lent, a «Halbrane» kapitányát, egészen ismerte volna. Mert, hogy Atkins gazda az ő kedves barátjának valami tulságos bizalmával nem dicsekedhetik, azt csakhamar tapasztaltam.

Egyébként Atkins gazdánál megbízhatóbb forrásból merítettem mindazt, a mit Guy kapitányról az imént elmondottam. Ez az ember a «Halbrane» csolnakmestere volt. Hurliguerlynek hívták, Wight szigetén született, negyvennégy éves volt; kugligolyó fejű és erős, boltozatos mellű tengeri medve, bikanyaka, izmos, kissé karika lábai valának neki. Nyilván két tüdő állott szolgálatjára, mert ha nem pipázott, akkor beszélt, s minthogy beszélni még inkább szeretett, mint pipálni, beszélt a pipát agyarára szorítva, s élénk apró szemeivel rémítő módon csiptetett, intett, hunyorgott; s ilyenkor az ábrázatján a ránczok milliói képződtek. A jobb fülében hatalmas fülbevalót aggatott, hogy miért, azt nyilván tőle kellene megtudakolnunk.

Hurliguerly merő ellentéte volt Guy kapitánynak, s ime mégis megfértek eddig - tizenöt év óta - egy hajón, még pedig a lehető legjobb egyetértésben.

Ez a derék, beszédes csolnakmester Atkins gazdától mindjárt a hajó megérkezése után megtudta, hogy én szeretnék velök utazni, ha ugyan Guy Len kapitánynak nincs ellenére. Kapta magát, s a nélkül hogy sokat czeremóniáznék, délután már elém állott és így szólított meg:

- Jó napot, Jeorling úr!

- Jó napot, barátom! - felelém. - Mi tetszik?

- Kezére szeretnék dolgozni az urnak...

- Miben?

- No hát, hogy a hajónk fedélzetére juthasson...

- Kit tisztelhetek önben?...

- Hurliguerly volnék, a «Halbrane» fő-csolnakmestere, így irták be a névjegyzékbe a mivoltomat: azonkívül hűséges embere volnék Guy Len kapitánynak is. Ad is a szavamra, mondhatom, pedig ő nem szokott más ember szavára sokat adni.

- Jól van, barátom. Beszéljünk hát a dologról, ha ugyan van most érkezése?...

- Van érkezésem, Jeorling úr; két óráig nincs különösebb dolgom a hajón, a mi azután lesz, az sem elég a félfogamra sem. Beszélgethetünk a meddig tetszik.

Ezt mondá s egy házra mutatott, melynek a neve: «Zöld Cormoran» vala.

- Nem intézhetnék el most ez álló helyen a dolgot?

- Szó sincs róla, Jeorling úr; itt és állva, holott az én torkom majd összeragad, s mikor van olyan hely a közelben, a hol ülhetünk is... no meg hörpinthetünk is valamit... A hol ni Atkins gazda barátságos tanyája... Néhány csészécske thea, whisky meg mi egyéb nem fog ártani...

- Nem szoktam whiskyvel élni, csolnakmester uram!

- Sebaj,... iszom én Jeorling úr helyett is... Ne féljen, nincs részeges emberrel dolga... Én sohasem iszom többet, mint a mennyi éppen elég... no de kevesebbet sem.

Elballagtunk Atkins gazdának a korcsmájába. Wiskyt hozattam, s odaállítottam a csolnakmester elé, hadd igyék.

- Eleinte arra számítottam, hogy Atkins gazda, a ki Guy kapitánynak, a mint mondogatni szokta, jó barátja, majd elintézi a dolgot velem.

- Lári-fári... há'szen ismerni ismeri a kapitányt, becsülni is csak becsüli, mert Atkins gazda tisztességes, derék ember; de hát hozzám képest... hm!... Egész más lábon állok én a kapitánynál. - Bízza csak reám, Jeorling úr, a dolgot...

- Hát olyan nehéz dolog a «Halbrane»-on helyet kapni egy magamfajta kevés igényű utasnak? Annyit fizetek, a menyinyit a kapitány kér...

- Hely volna, egy pompás, üres kabin, melyben senki sem lakik... Hogy jól megfizetné, Jeorling úr, elhiszem szívesen... hanem köztünk maradjon a szó, a kapitány nem igen akarózik utast venni fel a hajóra... Okkal-móddal valahogy kicsináljuk... nagy furfangjára lesz majd szüksége annak a jó kedvű ficzkónak, a ki most Jeorling urral szemben ül, s ezt a pohárka wiskyt az egészségére hajtja fel. Elég sajnálja, hogy Jeorling úr nem tart vele.

Míg ivott, a fél szemét behúnyta, a másikkal pedig reám villantott, de milyen sokat mondóan!... Természetesen a wiskys palack hamar kiürült, nyomban egy másik került oda; mert ugyan bizony tehetett-e róla a derék Hurliguerly, hogy az Atkins gazda pálinkája olyan pompás ízű volt.

Annak utána elővette kurtaszárú pipáját, tele gyúrta jó kapadohánnyal, rágyújtott, s olyan füstfelhőt pöfékelt ki, hogy alig látszott ki belőle. A pipaszárat agyarára szorította, s úgy ült velem szemben nagy önérzettel.

- Hurliguerly úr?...

- Jeorling úr...

- Miért ne akarna engem a kapitány felvenni a hajójára?

- Mert hogy ő soha senkit sem szokott utasként felvenni. Tizenöt év óta nem láttam egy utast sem a «Halbrane»-on.

- Vajjon miért nem szereti az utasokat?

- Hm, meg van annak is az oka. Az én kapitányom nem szeret senkitől és semmitől függeni. Oda megy, a hova neki tetszik. Ma ide, holnap oda, lehet, hogy holnapután egészen más irányba tér el. Néha a déli sark tájékán bódorgunk. Elképzelheti, hogy az ilyen hajón valami kellemesen nem érezhetné magát egy utas sem.

- De innen négy-öt nap múlva elindulnak, nemde?

- El...

- Még pedig nyugat felé, a mint hallottam, Tristan d'Acunhára?

- Meglehet.

- Nos hát, ha maga ajánlkozott, hogy kezemre játszik, eszközölje ki a kapitánynál, hogy utasul felvegyen a hajójára.

- Annyi, mintha már a fedélzeten volna!...

- Köszönöm, Hurliguerly úr, nem maradok adósa!

- Ó, Jeorling úr, tessék elhinni, hogy én soha semmit sem bántam meg; tudom, hogy Jeorling úr, módját leli majd annak, hogy ezt a csekély szivességet... Most már a dolgom után kell látnom, ne vegye zokon, ha visszamegyek a hajóra!

A csolnakmesterek e legjelesebb példánya egy hajtásra kiürítette a wiskys palaczkot, (attól féltem, hogy torka tág öblén a palaczk is leszalad); aztán felállott, kegyes jóakarattal hunyorgott felém, s jobbra-balra lódítva köpczös nagy testét az izmos karikalábakon, elvitorlázott a «Zöld Cormoran»-ból.

Én még ott maradtam, s azon tűnődtem, hogy minő különös egy ember lehet az a Guy Len kapitány!... Nem akarja, hogy utas legyen a hajóján, mert oda megy, ahova neki tetszik, nem szereti a korlátozást... Vajjon miért nem?... Derék, becsületes embernek és kitűnő tengerésznek mondja őt Atkins gazda... De hát a csolnakmester bizonyosága szerint a «Zöld Cormoran» tulajdonosa nem ismeri valójában a «Halbrane» kapitányát... Minden esetre érdekes, különös ember... Viszont a csolnakmesternek sem akarok egészen hinni... Hátha rá szed... Az ember igazán nem is tud eligazodni!... Ki hitte volna, hogy egyáltalában nehézségbe ütközik a hajóra való felvétel...?

Egy órával utóbb találkoztam a tengerparton Atkins gazdával, s elmeséltem neki, hogy kivel találkoztam és mit beszéltünk meg.

- Az az ördögkötölte Hurliguerly... Kutyából nem lesz szalonna! - kiáltott fel Atkins gazda. - Ha az ember őt hallgatja, azt hinné, hogy Guy Len kapitány még csak trüszszenteni sem tud, ha előbb tőle nem kért tanácsot... Nagy kópé, nem ostoba, nem is gonosz, de érti a módját annak, hogy embertársa zsebéből kiugrassa az utolsó garast is. Vigyázzon magára, Jeorling úr, főleg pedig a zsebére!

- Köszönöm a jó tanácsot, Atkins gazda. Mondja csak, beszélt már Guy kapitánnyal az én dolgomban?

- Még nem, Jeorling úr! Van még rá időnk elég. A «Halbrane» még csak most érkezett meg, jóformán ki sem kötött nálunk.

- Mégis!... szeretnék minél előbb bizonyosat tudni, hogy ahhoz mérten intézkedjem.

- Nincs mitől tartania, Jeorling úr!... Elvégre is, ha a «Halbrane» nem veszi fel, akad más hajó. Kezeskedem róla, hogy nem fog itt rekedni.

Csupa szóbeszéd volt ez is, valamint a csolnakmester biztosítása. Elhatároztam, hogy mihelyt módját ejtethem, magam fogok beszélni a kapitánnyal.

Másnap a tenger partján sétálgattam, s közelebről megnéztem a hajót. Valóban derék egy alkotmány volt; hja ezen a vidéken úszójéghegyekkel is lehet a hajóknak találkozása!

Megpillantottam a kapitányt, de a mint feléje közeledtem, észrehevém, hogy szántszándékkal kerül.

Úgy látszik reám ismert, hogy idegen vagyok, s talán hallotta már vagy Atkins gazdától vagy a csolnakmestertől, hogy minő a szándékom, s minthogy nem akar felvenni a hajójára, elkerül. Mikor már csak néhány lépésnyire voltam tőle, a másik oldalról a hajóhadnagy lépett eléje, valamit mondott neki, s Guy Len hirtelen eltávozott.

Nem beszélhettem vele.

Gondoltam, hogy majd holnap sikerülni fog. Arra is számítottam, hogy talán eljön vacsorálni a «Zöld Cormoran»-ba, s ott majd beszélek vele, de ez a reményem is füstbe ment. A «Halbrane» fedélzetéről egy lélek sem jött másnap a korcsmába.

Atkins gazda ott ült az egyik asztalnál és pipázott.

Megszólítottam őt:

- Úgy veszem észre, hogy a «Halbrane» kapitánya nem igen jár el a maga korcsmájába.

- Néha eljön, vasárnaponként. Ma szombat van, Jeorling úr.

- Beszélte már vele?

- Beszéltem - felelé Atkins gazda láthatólag elég kelletlenül.

- Említette neki, hogy egy ismerőse szeretne felszállani a hajójára?

- Említettem.

- Nos, mit felelt?

- Nem épen kedvem szerint, önnek sem, Jeorling úr!

- Nem vesz fel a hajójára?...

- Úgy látszik, hogy nincs inyére a dolog, mert nekem ezt mondta:

«Atkins, az én goélettem nem személyszállító hajó... Eddig sem vettem fel utast, ezután sem szándékozom felvenni.»

III. FEJEZET. Guy Len kapitány.

Az éjszakát meglehetősen rosszul töltöttem el. Rossz álmom volt, s mikor felriadtam, szörnyen haragudtam Guy Len kapitányra. Tulságosan megrögződött volt már agyamban az a gondolat, hogy a «Halbrane»-on fogok utazni, s ime ez a sajátságos ember egy csapásra meg akar fosztani a lehetőségtől. Minél tovább kotoltam ezen a dolgon, annál izgatottabbá lettem. Arról, hogy újra elaludjam, szó sem lehetett; csak hajnal felé szenderedtem el.

Már akár lesz eredménye, akár nem, de beszélni fogok avval a tüskés-disznóval, ki kell öntenem azt, a mi szivemben összegyűlt.

Reggel nyolcz órakor mentem el hazulról. Becstelenül czudar idő volt, még a kutyát sem szokták ilyenkor kihajtani a házból. Havas, hideg eső csapkodta az arczomat, az égen piszkos, fekete felhők kavargtak. Alig hinném, hogy Guy Len kapitány ilyen időben kiszállana a hajójából.

A tengerparton egy teremtetett lelket sem láttam. Hogy a «Halbrane» fedélzetére juthassak, csolnakra lett volna szükségem, de hol hajszolom fel ilyen időben? Elhatároztam, hogy visszatérek a szállásomra, kinézek a tengerpartra nyíló ablakon, s ha meglátom, hogy Guy Len kapitány valamely ladikon partra száll, nyomban hozzá sietek.

Letörültem tenyeremmel az ablaküvegét, s türelmetlenül, kimondhatatlan izgatottsággal néztem a tengerpart felé. Mit törődtem az üvöltő, ordító szélviharral, mely a kéményen átsipolt, dudolt ördögi nótákat.

Két óráig vigyáztam ott. Ez alatt a vihar elült, a felhők szakadozva, fáradtan pihentek meg a nyugati hegy ormán, majd onnan is tovább vándorogtak.

Tizenegy órakor kinyitottam az ablakot.

E pillanatban bocsátottak le a «Halbrane»-ból egy csolnakot. Két ember ült bele. Az egyik nyilván matróz lehetett, mert az evező padra ült, s kezébe vette a lapátot; a másik hátul helyezkedett el. Mikor a parthoz értek, ez az utóbbi kiszállott.

Reá ismertem rögtön: Guy Len kapitány volt.

Néhány pillanat mulva már ott állottam előtte.

- Kapitány úr! - kezdém száraz, meglehetősen rideg hangon.

A kapitány reám veté szemét. Ó milyen mélységes szomorúság volt az ő éjsötét szemében. Komoly, halk, csaknem suttogó hangon szólalt meg:

- Ön idegen úgy-e?

- A Kerguelákon az vagyok - felelém.

- Angol?

- Nem,... amerikai.

Bólintott a fejével, s én is hasonlóképen üdvözlém őt.

- Kapitány úr, úgy hiszem Atkins gazda, a «Zöld Cormoran» korcsmárosa szóvá tette már, hogy szeretnék a «Halbrane»-on elutazni innen, s ön visszautasította. Ez az én kérésem talán mégis egyéb elintézésre lenne méltó...

- Sajnálom, uram, de kívánságát nem teljesíthetem.
- Nem kegyeskednék azt is megmondani, hogy miért nem?
- Mert sohasem veszek fel utasokat a hajómra - ez az egyik oka.
- És a másik?
- Mert a «Halbrane» útja soha sincs előre meghatározva. Oda megyünk, a hova kedvem tartja. Tessék tudomásul venni, hogy ez a hajó nem a más ember tulajdona, javarésze az enyém, s így semmiféle rendelkezést nem ismerek.
- E szerint csupán az ön szivességétől függ, hogy kérésemet teljesítse.
- Úgy van; s fölötte sajnálom, hogy kérését nem teljesíthetem.
- Talán mégis megváltozik ebbeli határozata, ha tudatom önnel, hogy nekem az teljesen közömbös, hogy mikor és hova megy a goélette. A fődolog az, hogy egyáltalában megy valahova.
- Valahova?... bizonyára megy.

A mint e szavakat mondá a kapitány, tekintete a dél felé irányult.

- Nos tehát kapitány úr, most már tudja, hogy én nem bánom, bárhova visz is, csak erről az isten háta mögött fekvő szigetről egyszer már, még pedig minél előbb elkerüljek.

Guy Len kapitány gondolataiba mélyedt, nem szólott semmit. Azt hiszem, rá sem hederített arra, a mit mondtam.

- Kapitány úr, remélem annyi szivességre csak hajlandó irányomban, hogy meghallgat? - kérdém kissé indulatosan.

- Meghallgathatom, uram!

- Nos hát, igaz-e, hogy Christmas-Harbourból, ha ugyan nem jön semmi közbe, Tristan d'Acunhába szándékozik vitorlázni?

- Lehet, hogy Tristan d'Acunhába,... az is meglehet, hogy a Cap- vagy a Falklandi-szigetekhez,... az is meglehet, hogy más felé...

- Helyes, nos hát én épen valahova «másfelé» szeretnék jutni - felelém gúnyosan, mindazonáltal ura voltam indulatosságomnak.

E pillanatban Guy Len kapitány hirtelen megváltozott. Szigorú lőn az arcza, kemény, rideg a hangja. Mintegy éreztetni akarta velem, hogy már végeztünk együtt, további beszélgetésünknek se célja, se oka.

Már-már addig jutottam, hogy midőn távozni készült, torkon akartam ragadni... Nagyon kellemetlen következményei lettek volna - most utólag belátom, - de mielőtt elfojtott haragom kitörhetett volna, Guy Len kapitány még egyszer felém fordult és sokkal szelídebb hangon mondá:

- Őszintén mondva nagyon sajnálom, hogy kérését nem teljesíthetem, de látja, uram, a «Halbrane» útja nagyon bizonytalan, s ha még alkalmazkodó is az utas, - mint a minőnek ön látszik, - kellemetlenül érezném magamat, hogy hajóm irányának megválasztásában korlátozva legyek...

- Uram, ime újra biztosítom önt, hogy én Connecticutba igyekszem, de hogy három vagy hat hónap múlva jutok-e haza, hogy a világ bármely részébe visz-e el, akár a déli sarktengerig hatolunk is, az nekem tökéletesen mindegy...

- A déli sarktengerig!... kiáltott fel a kapitány, s olyan lett az arcza, mintha szavaim éle a szívét sebezte volna meg.

- Miért említi ön a déli sark tengert? - kérdé izgatottan, s hévvel megragadta a kezemet.

És nekem úgy rémlett, mintha Guy Len szemében könny csillogott volna. Sóhajtván kiáltott fel:

- Ó az a déli sark!... kinek volna bátorsága, hogy odáig merészkedjék?...

- Hiszen nehéznek nehéz volna az út, de elvégre is akadhatnak kalandra szomjas lelkek, a kik nem törődnek a veszéllyel, nem nézik azt, hogy jár-e haszonnal vagy nem...

- Úgy van,... kalandra szomjas lelkek - dörmögé Len Guy kapitány.

- Megálljunk csak, most jut eszembe, hogy az észak-amerikai Egyesült Államok épen most indítottak a déli sarkra expedíciót. Úgy tudom, hogy egész hajóraj indul útnak.

- Az Egyesült Államok, Jeorling úr?... Ön azt mondja, hogy a szövetséges államok expedíciót indítottak el.

- Úgy van, a mint mondom. Már a mult esztendőben hallottam, hogy az expedíció elindult. Nagyon valószínű, hogy a vakmerő utazók már annyira jutottak, mint még soha mások.

Guy Len kapitány sokáig hallgatott, aztán megszólalt, csak azért, hogy mondjon valamit.

- Ha sikerül is nekik a sark körön túl jutniok, a jégtenger pánczélfát nem tudják áthasítani.

Majd később:

- Connecticutból való ön?

- Onnan.

- Még pedig?

- Providence-ből.

- Ismeri Nantucket szigetét?

- Jártam gyakran a szigeten.

- Nos, hát akkor tudja, hogy honfitársa, a híres regényíró: Poë Edgar, Pym Gordon Arthurt, a hőst, ugyan ezen a szigeten szerepelteti?

- Hogyne tudnám. A regénynek eleinte ez a sziget a színtere.

- Ön azt mondja, hogy «regény»-nek,... jól hallottam, csakugyan regénynek nevezte?

- Bizonyynal regény az, kapitány úr!

- Úgy van,... úgy... mindenki regénynek tartja... Bocsánat uram... igazán szívemből sajnálom, hogy nem vehetem fel a hajómra... korántsem tagadnám meg, ha módomban állana kívánságát teljesíteni!... Ne is igyekezzék elhatározásomat megváltoztatni. Annál maradok... Most kezdődik itt a hajójárás, számos más alkalmatosság kínálkozik majd, választhat tetszése szerint... Igazán sajnálom... Isten önnel!

Így váltunk el.

Haragudtam a kapitányra még azután is, de nem tagadom, kezdett szerfölött érdekelni. Mi lehetett az oka annak a váratlan fordulatnak, mely viselkedésében nyilatkozott, mihelyt arról szólottam, hogy az északamerikaiak a déli sarkra expedíciót küldöttek?... Miért érdeklődik olyan sajátságos módon Poë hőse iránt?... Minő titok lappang ennek a tengerésznek a lelkében? Sokáig eltűnődtem, de megmagyarázni nem tudtam.

Atkins mester még az nap megkérdezte tőlem, hogy beszéltem-e Guy Len kapitánnyal, s mikor elmondtam neki, hogy a kapitány semmi áron sem hajlandó engem utasként felvenni a hajójára: szörnyű mód felháborodott kedves barátjának a makacssága miatt. Ennél azonban keservesebben érintette a «Zöld Cormoran» érdemes tulajdonosát az a sajnálatos körülmény, hogy a «Halbrane» tisztjei és matrózai feléje se néztek a korcsmájának, mintha a kapitány szigorú parancsban tiltotta volna meg nekik. Mindössze a csolnakmester gurult át kétszer-háromszor, iddógált egy kicsit, s aztán ő is elsietett.

Hurliguerly sem közeledett többé hozzám, hogy nagy fontosságú szolgálatait reám tukmálja.

Augusztus 10-12-dikig a «Halbrane» fedélzetén nagy sürgés-forgás volt. Tatarozták a hajót, rendbe szedtek mindent, mert úgy látszik, készülődtek az útra. Feltűnt nekem, hogy a matrózok serényen és csendesen dolgoztak, holott ilyenkor éktelen lármakiáltozás szokott más hajók fedélzetéről hallatszani.

Guy Len kapitány úgy látszik kitűnően tudja a hajó népségét fegyelmezni.

Végre közhírré lett, hogy a «Halbrane» augusztus 15-ikén felszedi a horgonyt. A hajó elindulása előtt való nap eszem ágában sem volt, hogy Guy Len kapitány megváltoztatja a szándékát.

Napirendre tértem már az egész dolog felett. Hozzá törődtem ahhoz a gondolathoz, hogy várni fogok más hajóra. Ha a tengerparton hébe-korba találkoztam Guy Len kapitánnyal, úgy tettem, mintha soha életemben nem is láttam volna. Mindazonáltal feltűnt nekem, hogy ő szeretett volna megállani, szeretett volna velem beszélni. Megtenni még sem tette meg, s így elhaladtunk egymás mellett. Az meg eszem ágában sem volt, hogy újra a nyakába varrjam magamat. Nem szoktam olyan szekér után futni, a mely nem akar felvenni.

Atkins gazda, a mint monda, még egyszer próbát tett érdekemben a kapitánynál, pedig világért sem bíztam meg vele; hiába való volt a közbejárása. A szószátyár Hurliguerly is végül kijelentette Atkins gazdának:

- A kapitány tudni sem akar az utasról.

Nem izgatott a dolog. Majd jön más hajó, elvisz az. Menjen hát isten hírével ez a különös Guy Len.

És mégis úgy vala a sors könyvében megírva, hogy a «Halbrane» fedélzetére kerülök, s azoknak a hajmeresztő kalandoknak szem- és fültanuja leszek, melyek ebben a könyvben alább olvashatók.

A dolog így történt:

Augusztus 14-ikén, este fél nyolczkor czéltalanul jártam-keltem a tengerparton. Mikor már sötétedni kezdett, vissza felé indultam a szállásomra. Útközben elém áll egy sötét emberalak. Az arcját természetesen nem láthattam, de a mint suttogó hangon megszólított, rögtön reá ismertem. Guy Len volt, a «Halbrane» kapitánya.

- Jeorling úr, holnap reggel, ha az apály beáll, a «Halbrane» felszedi a horgonyt...

- Mit törődöm én a hajó indulásával, ha nem akar engem..

- Jobban fontolóra vettem a dolgot, s ha önnek tetszik, legyen holnap reggel a goélette fedélzetén.

- Valóban, nem hittem volna, hogy ezt a dolgot még valaha szóba hozza, kapitány úr...

- A mint mondtam, meggondoltam jól; továbbá azt is tudtára adom, hogy innen Tristan d'Acunhába megyünk; remélem tetszik önnek?

- Meghiszem azt, kapitány úr! Holnap hét órakor a hajón leszek.

- Készen várja a szoba.

- A szállítási díj pedig -

- Azzal majd leszámolunk - vágott közbe Guy Len kapitány. - Lesz gondom rá, hogy meg legyen az árral elégedve. Tehát holnap...

- A viszontlátásig, kapitány úr!

Atkins gazda nem győzött eléggé csodálkozni az ő kedves kapitány barátjának a szeszélye mián,... utóvégre még kétségeskedett is: hátha holnap reggelig újra mást határoz.

Én azonban ilyesmitől már nem féltem. Guy Len nem volt veszélyes az én ítéletem szerint, hanem bizonyára szeget ütött a fejébe az, a mit neki Poë regényére vonatkozólag úgy mellékesen mondtam. Okvetetlenül a kíváncsiság bántja őt... Hogy miért, azt nem tudom még, de meg fogom tudni.

A czók-mókom összerakosgatásával hamarosan végeztem. Nem szeretem a fölösleges holmit, csak azt szoktam magammal vinni, a mire föltétlenül szükségem van.

Másnap reggel búcsút vettem Atkins gazda házanépétől. Derék, jóra való emberek voltak, nekem soha a legkisebb panaszom sem lehetett ellenök.

Atkins gazda velem akart minden áron jönni a hajóra, hogy az ő kapitány barátjától elbúcsúzzék, no meg Hurliguerly-től is. Így hát együtt mentünk.

A tengerparton várt már a csolnak.

A hajó fedélzetén legelőször Hurliguerlyvel találkoztunk. Büszke, diadalmas pillantást dobott felém:

- No, úgy-e, hogy megmondtam! A kapitány eleinte ugyancsak kötötte az ebet a karóhoz, végre mégis csak beadta a derekát. S vajjon kinek köszönhetnék ezt, ha nem annak a vén kátrányos kabátnak, mely a főcsolnak-mester vállát fedi... hm, mondtam úgy-e, hogy csak bízzék bennem!

Azzal kezét szorított Hurliguerly Atkins gazdával.

Guy Len kapitány is nyomban megjelent a fedélzetén.

Eszembe sem jutott csodálkozni azon, hogy engem jóformán észre sem vett.

A matrózok hozzáfogtak a horgony felhúzásához s a hajó megfordításához. Atkins gazda odament a kapitányhoz, s nagyon udvarias hangon monda neki:

- Viszontlátásra a jövő évben!

- Ha az isten úgy akarja, Atkins úr!

Néhány percczel azután, hogy Atkins gazda lement a fedélzetről, a «Halbrane» elindult s észak-nyugat felé vette az útját.

IV. FEJEZET.

A Kerguela szigetektől az Eduard-herczeg szigetéig.

A «Halbrane» fedélzetén, valamint a hajó minden részében bámulatos tisztaság volt, erre Guy Len kapitány igen sokat adott. A kapitány szobája a hajó baloldalán volt, ha ablakát kinyitotta, a hajó fedélzetén mindent láthatott, s az örökdő matrózoknak onnan adta rendeleteit.

A hajó jobb oldalán volt a hadnagynak a szobája. Mind a két szoba rendkívül egyszerűen volt bebutorozva: keskeny ágy, a szoba padlójába beékelt lábú asztalka, közepes nagyságú ruhaszekrény, tengeri útnál szükséges holmik, úgymint higany-hőmérő, légsulymérő, távcső, sextans. Mindkét oldalon volt még egy-egy kabin; az egyikben ebédelni szoktak, a másikat nekem ajánlotta fel Guy Len. Az én szobácskám öt láb széles, nyolcz láb hosszú volt; nem igen jutott eszembe, hogy kicsinyeljem, a butorokkal is beértem, elvégre nincs mit válogatnom, s míg Tristan d'Acunhába megérkezünk, akár még kevesebbre is szabtam volna vágyamat.

A nagy árbocz mellett, tehát csaknem a hajó közepén volt a konyha, a konyhától néhány lépésnyire láttam a hajó-hidat; a hajó fenekét viaszos-vászon takaró fedte el, s onnan lépcső vitt le a legénység szobáiba.

Mindössze nyolczan voltak: Holt Márton (vitorla-mester); Hardie (hajótatarozó), Rogers, Drap, Francis, Gratian, Bury és Stern matrózok, (a legfiatalabb 25, a legidősebb 35 éves) egytől-egyig angolok, edzett hajós nép, s hozzá szokott a hajón uralkodó vasfegyelemhez.

Jó eleve kijelentem, hogy az, a ki őket szemöldökének egyetlen rándításával igazgatta, nem Guy Len, a «Halbrane» kapitánya, hanem West Jem, a hadnagy volt. West Jem akkor épen a harminczkettedik évében járt.

Soha világéletemben ennél az embernél erősebb akaratú, aczélnál keményebb jellemmel nem találkoztam. West Jem a tengeren született, ott élt az apjával, az anyjával; a tenger levegőjénél egyéb levegőt nem szívott; mikor egy-egy kikötőben vesztegelt a hajó, csak néha-néha, s akkor is csak ha kellett, hivatalos ügyben szállott partra, s mihelyt elvégezte a dolgát, sietett vissza a hajóra, az ő külön világába. Testestől-lelkestől hivatásának élt; kezdette mint hajós-inas, azután lett belőle matróz, de csak a könnyebb munkákat végezte, azután részt vett mindennemű szolgálatban, később a vitorlák és szivattyuk felügyelője, majd főcsolnak-mester, végül hadnagy lett a «Halbrane»-on, s immár hat éve szolgál ebben a minőségben Guy Len kapitány oldalán. Többre nem is vágyakozott, esze ágában sem volt, hogy garasait összekuporgassa, nem vásárolt árut, hogy busás hasznát lássa, de bezzeg annál jobban értette a maga dolgát. Derekbab, hozzáértőbb tengerészt képzelni sem lehet, mint a minő West Jem volt. Ismerte a hajózás nehéz mesterségének minden fogását, egy futó pillantás, melyet a tengerre vetett, elég volt arra, hogy a tennivalóval rendben legyen, kimérte a távolságot, megküzdött a legpogányabb viharral.

Így külsőleg inkább sovány volt, mint kövér, arcját megbarnította a nap heve, izmait rettenetesen szívóssá és ellentállóvá tette az örökös munka; szeme olyan éles volt, mint a sasé; szakálát, bajuszát leborotváltatta; s a ki csak egyszer látta az arcját, sohasem feledheté: olyan kifejező, olyan daczos, törhetetlen akaratot árult az el.

Keveset beszélt, s csak akkor, ha valamit kérdeztek tőle. Parancsszavai értelmesek, de rövidek voltak, sohasem ismételte meg, no de arra nem is volt szükség - a legénység tüstént megértette és teljesítette.

Végül a hajó szakácsáról, a szerencsen Endicotról is meg kell emlékezni. Az afrikai partvidéken született; ez időszerint harmincz éves volt; nyolczadik éve szakács a «Halbrane» fedélzetén. Hurliguerlynek, a csolnak-mesternek kitűnő barátja.

A «Halbrane» kedvező körülmények között folytatta az útját. A déli szélesség negyvennyolczadik fokán ez idő tájban még javában tart a tél; hideg kelet-dél-keleti szél fújtt állandóan, de a tenger nyugodt volt.

A «Halbrane» fedélzetén nagyon egyformán teltek a napok; ez az egyhangúság másnak talán unalmasnak tetszenék, de én szerettem; mintha reggeltől estig és estétől reggelig tartó álom karjában ringatóznám, mint a «Halbrane» a tenger kebelén. Csak azt szerettem volna tudni, hogy Guy Lent mi változtatta meg irányomban olyan váratlanul. A hadnagytól hiába kérdeztem volna meg, mert ő aligha törődött ilyesmivel. Hja, ez nem vágott az ő szakmájába. A szószátyár Hurliguerlytől pedig szörnyű mód óvakodtam.

A kapitánynyal az ebédnél és vacsoránál mindennap találkoztam, s ha nem csalódom, gyakran vetett reám kérdő, vizsgálódó pillantást, mintha valami kérdés fúrta volna az oldalát.

Hurliguerly gyakrabban kérdezte tőlem, hogy meg vagyok-e a hajó konyhájával elégedve, s nem volna-e kedvem valami különös, az ő receptje szerint készült ételre?

- Köszönöm, uram, - felelém egy napon neki erre a sokszor megismétlődő kérdésre, - nagyon meg vagyok vele elégedve.

- Meghiszem azt, Jeorling úr! Már én csak a mondo vagyok, hogy a világ legnagyobb boldogsága az, ha valaki a «Halbrane» fedélzetén élhet. A kapitányunk keveset beszél, de pompás egy ember; a hadnagyunk sem koptatja tulságosan a száját, hanem párját kellene keresni!... Meglátja, megfogja bánni, hogy Tristan d'Acunhán kiszáll... Különb is tiz-tizenhárom nap mulva már Eduard-herczeg szigetére érkezünk, onnan pedig már csak tizenöt napi út Tristan d'Acunha.

Az időjárás állandóan kedvező volt. Másodnapra a Crozet-csoporthoz, ehhez a pusztasziget-tömeghez érkeztünk, nem sokkal utóbb balra elhagytuk a czethalászok által «Fehér galambok»-nak nevezett szigeteket.

20-ikán reggel Guy Len kapitány megjelent a fedélzetén, s minekutána az iránytű állását megnézte, s rövid ideig a hajó menetét vigyázta, egyszer csak felém tartott, s halk hangon megszólított:

- Jeorling úr,... valami mondani valóm volna...

- Hallgatom, kapitány úr.

- Eddig nem szóltam,... nem szeretek sokat beszélni... no meg kérdés: vajjon érdeklődött volna-e az iránt, a miről esetleg beszéltem volna?

- Elhiheti kapitány úr, hogy én az ön beszédét mindenha nagy érdeklődéssel hallgatom.

Guy Len kapitány úgy látszik, még most is azon gondolkozott, vajjon elmondja-e azt, a mi a szívét nyomta, vagy hallgasson. Én legalább ezt olvastam ki az arcából. Végre megszólalt:

- Jeorling úr, nem gondolkozott azon, hogy mi készítetett engem az utolsó pillanatban arra, hogy önt felvegyem a hajómra?

- Gondolkozni gondolkoztam, de nem tudtam okát adni. Meglehet, hogy ön, mint angol, nem akart engem, az amerikaiit -

- Szó sincs róla, Jeorling úr, sőt épen azért egyeztem bele, mert ön amerikai.

- Mert amerikai vagyok? - kértem én csodálkozva.
- Főleg pedig azért, mert Connecticutból való -
- Nem értem...
- Mindjárt meg fogja érteni, ha azt is elmondom, hogy ön - vallomása szerint - Nantucket szigetén járt, s így bizonyára ismeri Pym Gordon Arthur családját.
- Ah, azét a hőset, a kinek csodálatos kalandjait Poë Edgar, a mi nagy regényírónk elmeséli?
- Úgy van... Poë Edgar Pym Gordon Arthur naplójegyzeteiből merítette az adatokat... a déli sark vidékén tett utazásáról szól...

E szavak hallatára még furcsább szemekkel néztem Guy Len kapitányra. Most már igazán nem tudtam, hogy hanyadán vagyok vele.

- Most már tudja, hogy mit szeretnék tudni - szólalt meg csaknem sürgető hangon a kapitány, - nos?
- Úgy van,... tudom már,... de nem tudom, hogy jól értettem-e?
- No hát azt kérdeztem, hogy ön, mint connecticuti születésű, bizonyára ismerte Pym Gordon Arthur családját, hiszen a hős apja a sziget egyik legismertebb kereskedője volt. Fiának kalandjait pedig Poë Edgar úgy írta meg, a mint a hős szájából hallotta.
- Nos hát, kapitány, tudja meg, hogy a híres regényíró ezt a csodálatos történetet csupán a fantáziájából merítette, s így nekem a legjobb akarat mellett sem lehetett módomban, hogy Pym Gordon Arthur családját személyesen ismerjem.
- Ön, tehát Jeorling úr, az egészet légből kapott mesének tartja?...
- Annak, a mint hogy önön kívül még nem volt találkozásom emberrel, a ki szószerint igaznak vette volna.
- Már pedig én szentül hiszem és hinni fogom mindig, hogy megtörtént dolog. A mi benne titokzatos, azt előbb-utóbb megfejtjük...

Ebből a néhány szóból eléggé megértettem, hogy Guy Len kapitány a képzelődők közé tartozik; jámbor megtévelyedett lélek. Elhatároztam, hogy nem ereszkedem vele vitába, hadd mondja azt, a mi neki tetszik. Miért ingerelném szegényt.

Tovább folytatta mindinkább ingerülten:

- Lehetetlenség, - mondom, - hogy ön Pym családját ne ismerte volna... mert ugyan ki tudná azt velem elhitetni hogy az önök Poë Edgarja ilyen történetet írjon meg, a nélkül, hogy biztos, csálthatatlan adatok birtokában lett volna. Figyeljen reám, én tényekkel... értse meg jól: *kétségbevonhatatlan tényekkel* fogom bebizonyítani, hogy a Pym Gordon Arthur alakja nem a légből kapott.

Vajjon mit akar mondani - tűnődém magamban, - kétségbevonhatatlan tényekről beszél... hm!... Nagyon érdekesnek tetszett, de még inkább csodálatosnak.

A kapitány folytatá:

- Mikor Poë Edgar regénye 1838-ban megjelent, én New-Yorkban voltam. Rögtön Baltimoreba siettem, mert azt remélem, elismeri, hogy a Poë Edgar családja létezett, ha már a Pym-család létezését nem is akarja elismerni?

E közbe vetett, kissé indulatos kérdésre nem feleltem semmit.

- Megtudakoltam, hogy hol lakik a költő, oda mentem, de - Poë Edgar nem volt otthon, Baltimoret is elhagyta, sőt Amerika földjét is... Ez volt az én első csalódásom. Sajnos, úgy Pym Gordon Arthurnak vonatkozólag sem tudhattam meg semmit, mert a déli sark merész utazója nem élt már ekkor, a minthogy Poë Edgar szerint Pym haláláról már a hírlapok is megemlékeztek.

A kapitánynak ebben a tekintetben tökéletesen igaza volt. Poë úgy írta meg a regényben, hogy Pym Gordon Arthur a csodálatos kalandok hőse meghalt. Írói fogás volt ez csupán.

- Nos hát nem tehettem egyebet, minthogy felkerestem azt a bizonyos Dirk Péter nevű embert, a ki Poë Edgar szerint Pym Arthurnak az útítársa volt, s a kivel a hős, a déli sark körül tett útjából visszatért. Úgy hallottam, hogy Illinoisban lakik. Rögtön útra keltem s Illinoisba mentem; az ám, csak hogy Dirk Péternek már hült helyét találtam; azt mondták, hogy Vandaliának egyik zugában éldegél, oda is utána mentem, de...

- Nem talált rá - tevém hozzá akaratlanul is mosolyogva.

- Úgy van, ez volt a második csalódásom, Jeorling úr! Dirk Péter állítólag régen elköltözött Vandaliából, sőt Amerikából is; hogy hová, azt nem tudta senki megmondani. Akadtam olyan emberre Vandaliában, a ki Dirk Pétert ismerte, a kinek csodálatos útjáról egyet-mást elmesélt, de a Pym Gordon Arthur eltűnésének a titkáról egy árva szóval sem emlékezett meg.

Micsoda, ez az ember azt hiszi, hogy Dirk Péter élő személy, hogy most is él valahol?... Vigyázzunk, mert a «Halbrane» tulajdonosának a rögeszméje még engem is megszáll, ha ilyen kétségbevonhatatlan tényekkel áll elő.

Eszem ágában sem volt, hogy Guy Len kapitánynak ellentmondjak... Tettem magam, mintha szentül hinném minden szavát.

- Jeorling úr, ön bizonyára emlékszik arra, hogy annak a hajónak a kapitánya, a melyen Pym Arthur járt-kelt, egy lepecsételt palaczkot tett le a Kerguelák egyik hegycsúcsánál...

- Emlékszem...

- A multkor kerestem és megtaláltam, a palaczkba rejtett levél is nálam van. A levélben arról van szó, hogy a kapitány és az utasok mindent elkövetnek, hogy a déli sarktengerre eljussanak.

- Micsoda, ön megtalálta azt a palaczkot?

- Megtaláltam.

- És a levél is benne volt?

- Természetesen.

Guy Len arczára néztem. Azt olvastam ki belőle, hogy meg van győződve arról, a mit mond. A rögeszmések csodálatos makacsságával ragaszkodott minden szavához.

- Igazán örökre kár, hogy Dirk Péterrel nem találkozott. Ő bizonyára elmesélte volna, hogy miként sikerült neki és Pymnek hazatérniök... Emlékszik az utolsóelőtti fejezetre?... Csolnak-juk himbálózik a tajtékos hullámok hátán,... aztán a vizzuhatag örvénye elragadja... s ebben a pillanatban egy fátyolos emberi alak tűnik fel előttük... aztán vége a fejezetnek, két-három gondolatjel és pontok...

- Bizony, nagyon sajnálom, hogy Dirkkal nem találkoztam. A kaland végét csak ő mondhatná el, s főleg azt, hogy mi történt tovább a többiekkel.

- Micsoda «többi»-ekkel? - kérdém önkénytelenül - kikről beszél ön?

- Nos hát annak az angol hajónak a kapitányáról és matrózairól, a melyen Pym Arthur megtette az utat. A hajó tudvalevőleg zátonyra jutott, s a hajótörötteket a «Grampus» felvette s Tsalal szigetére szállította.

- Guy Len kapitány, nem tartja ön valószínűnek azt, hogy azok a szerencsétlen emberek mind egy szálig elpusztultak?

- Hátha még sem - veté közbe sejtelmes hangon a kapitány. - Miért ne kerülhették volna ki a halált, ha mind nem is, de néhányan közülök?...

- Alig hinném. Ne feledje el, kapitány úr, hogy ide s tova tizenegy éve már, hogy nyomuk veszett.

- Jeorling úr, ne feledje el, hogy Dirk Péternek és Pym Arthurnak sikerült a déli sarktenger vidékéről elevenen elmenekülniök, ha nekik sikerült, miért ne sikerülhetett volna az én honfitársaimnak is? Hátha még most is várnak szegények valahol a megszabadítóra.

- Önt a részvét, melyet a szerencsétlenek iránt érez, tévútra vezet; a lehetetlenséget is lehetőnek tartja kapitány úr...

- Micsoda lehetetlenség! - tört ki hevesen Guy Len kapitány. - Én abban nem látok semmi lehetetlenséget; ha a világ bármely zugában élő boldogtalan embertársaink kétségbeesett szava segítségért, megszabadításért esedezik: szabad-e ezt a rideg szót dobnunk oda feleletül: «lehetetlenség.»

Guy Len kapitány dél felé nézett merően, hosszasan és kebeléből sóhajtás tört fel. Én azon tűnődtem, hogy az emberszeretnek minő megtévelyedése boríthatott árnyat annak az embernek a lelkére, hogy olyan hajótöröttek sorsa gyötri, a kik sohasem szenvedtek hajótörést, a kik egyáltalában nem is léteztek soha.

Ekkor Guy Len kapitány közelebb jött hozzám, reá tette kezét a vállamra, s a fülembe sugta:

- Jeorling úr, a «Jane» legénysége nem veszett el... én mondom, hogy nem veszett el!

Ezt mondá, és azzal ott hagyott engem a faképnél.

A hajónak, mely Pym Arthurt és Dirk Pétert a tengerből kihalásztá és felvette, Poë Edgar regényében «Jane» volt a neve.

Hm, hát ez a bogara is megvan Guy Lennek!... A «Jane» hajó kapitányát is Guynak hívták, a mint hogy ez a név Angolországban általánosan használatos; a névrokonságon kívül azonban semmi köze sincs a «Halbrane» kapitányának a «Jane» kapitányához, hiszen ez a regénybeli hajó, valamint kapitánya csupán a Poë költői fantáziájának a szülöttei. Hátha ez a meghibbant elméjű Guy Len azt hiszi, hogy a «Jane» kapitánya esetleg rokona volt neki?... Meglehet; talán azért ébredt fel benne minden igaz ok nélkül az a páratlan részvét a képzeletbeli hajótöröttek iránt?

Szerettem volna tudni, hogy vajjon West Jemnek szólt-e ezekről a kétségbevonhatatlan tényekről a kapitány. Alig hinném. Az természetesen eszemágában sem volt, hogy a hadnagytól megkérdezzem.

Elvégre is mit törődöm mindezzel a badarsággal. Néhány nap múlva megérkezünk Tristan d'Acunhába, ott majd partra szálllok. Hanem annyi bizonyos, hogy soha életemben több olyan emberrel nem találkozom, a ki a Poë Edgar regényét igaz történetnek veszi.

V. FEJEZET. Poë Edgar regénye.

A híres amerikai regényírónak szóban forgó művét kivonatban alább közöljük. A címe ez:

«Pym Gordon Arthur kalandjai.»

A regény Richmondban jelent meg. Alig hiszem, hogy Guy Len kapitányon kívül akadt még ember, a ki ezt a regényt olvasván, elhigye, hogy igaz történet.

Poë Edgar úgy beszéli el a dolgot, mintha a déli sark vidékéről hazatért Pym maga mesélte volna el Virginiában azoknak az uraknak, a kik a földrajzi felfedezések iránt érdeklődnek. Többek között Poë Edgar is hallgatta, a ki ez időtájt a «Southern Literary Messenger» kiadója és szerkesztője volt. Pym megengedte Poënak, hogy utazásának első részét a maga neve alatt, mint «költött históriát» kiadja. Az egyes közlemények óriási feltűnést keltettek, s így aztán az első részt a sokkal terjedelmesebb második kötet követte még pedig ugyancsak Poë Edgar neve alatt.

Pym Gordon Arthur Nantucketben született, s tizenhat éves koráig New-Bedfordban tanult. Egyetemi hallgató korában egy tengerész-kapitánynak a fiával barátkozott meg; Barnard Ágostnak hívták az ifjút, két évvel idősebb volt Pym Arthurnál. Apja hajóján egyszer ő is elment cethalászatra, s erről az útról sokat beszélt barátjának. Így ébredt fel Pym Arthurban a lángoló vágy a tengeri kalandok iránt.

Kiváltképen a déli tenger vidékén való út csábította hősünket.

Egy alkalommal a két ifjú egy nagyobbacska vitorlás-csolnakon kelt útra. Természetesen senki sem tudott semmit róla, jóformán maguk sem tűztek ki biztos czélt. A nyílt tengerre kijutva nagy vihar támadt, a vitorlát letépte a szél, s a csolnak gyámoltalanul hanyódott egyik hullám hátáról a másikra. Azonközben egy nagy hajó útjába vetődött a csolnak, s hahogy a hajó kapitánya olyan emberséges ember nem lett volna, a két vakmerő ifjú a csolnak roncsaival együtt a tenger fenekén lelte volna sirját, de ezúttal mind a kettőt sikerült a matrózoknak megmenteniök, s Pym Arthur ép bőrrel került vissza Nantucketbe.

Ezt a kis epizódot Poë oly mesterileg írta meg, hogy bizvást való történetnek vehetnők. Bezzeg nem így áll a dolog Pym Arthur további kalandjaira nézve. No de ne vágjunk elébe a történetnek...

Az első csíny - mert egyébként aligha nevezhetjük - világért sem lohasztotta le Pym Arthurnak a kedvét, sőt még inkább eltöltötte rajongással. Barnard elbeszéléseinek is volt jókora része ebben a dologban.

Egy szép napon kapta magát, elbúcsúzott a szüleitől s azt mondta, hogy New-Bedfordba megy látogatóba. Bezzeg nem látogatóba ment, hanem barátja segítségével elrejtőzött a «Grampus» nevű hajó egyik zugában. A «Grampus» kapitánya, barátjának az apja volt. Senki sem tudott erről a dologról semmit. A rejtékhelyet egy csapóajtó választotta el a hajó fenékhelyiségeitől, hova az árukat szokták elhelyezni, ugyanezen a csapóajtón át juthatott fel Barnard Ágostnak a kabinjába. Tulajdonképpen egy nagy üres láda volt a Pym kabinja, mely a hajó oldalához volt állítva; ide matraczot, takarót, egy korsó vizet, egy sült ürüczombot, kétszersültet, néhány palaczk pálinkát, papírt és írószerszámokat csempésztek be. Gyertya, lámpás, gyufa szintén volt kéznél. Itt töltött el Pym Arthur három napot és három éjszakát.

Barnard Ágost napokig nem jött le a fedélzetről, hogy barátját rejtekhelyén meglátogassa. Nyilván nem ejthette módját, mert észrevétlenül nem juthatott volna le a hajófenékbe; avagy félt apjának a haragjától, hahogy a csiny, melynek egyik értelmi szerzője ő volt, napfényre kerül.

Pym Arthur ez alatt a füledt, dohos levegő miatt kezdett szenvedni. Sokszor heves főfájás gyötörte, s gondolatai összezavarodtak. Az árucsomagok: hordók, ládák és göngyölegek között a vak sötétségben botorkált, hogy meredt tagjai kissé mozogjanak. Egyszer csak valami állatfélébe ütdött... Azt hitte oroszlán, pedig a saját kutyája: *Tigris* volt ez, mert - mellékesen megjegyzem, hogy Barnard Ágost ezt a derék new-foundlandit is belopta valahogy, még pedig gazdája tudtán kívül a «Grampus»-ra, s bedugta az áruk helyére.

Legalább volt mellette egy másik élő lény. A hűséges kutya azzal mutatta ki gazdája iránt a háladatosságát, hogy a vizes korsóból, míg Pym Arthur eszméletlenül feküdt a ládában - mind kihabsolta a vizet. Szegény Pym, mikor eszméletre tért, nagyon szomjas volt, s a korsóban nem talált egy csepp vizet sem; elkezdte gyötörni az éhség is, ereje fogyton-fogyott. Jártányi ereje is alig volt. Vele együtt szenvedett a kutya is; megpróbálta, hogy a csapóajtóig eljusson, de a hajó nagyot zökkent, s egy nehéz láda éppen a csapóajtó mellé esett. Pym összeszedte minden erejét, hogy valahogy félrehúzza, a csapóajtót fel akarta emelni, de hiába való volt minden fáradtsága. Vaspánttal volt a padlóhoz szögezve. Visszamaszolt a ládába s mire odaért, elhagyta minden ereje, összeroskadt.

Mikor a halálos aléltáságból feleszmélt, kinyújtotta kezét tapogatva maga körül a tárgyakat, hát a kutya a hátán feküdt, lábai tótágast a levegőben. Teste körül egy fonál volt kötve, s a fonálon egy darabka papír. Pym Arthur levette a papírt, s gyufát keresett, még egy szálat talált; a papírdarabhoz dörzsölte, s midőn az lobbót vetett, néhány másodpercig fényessé vált a szomorú tanya; a papírdarabon egy töredék-mondat utolsó szavára esett a fény: «... vér!... maradj a rejtekhelyen... az életed függ attól...» (Ő a regénynek ez a fejezete belemarkol az olvasó szívébe, olyan megható a történet)...

... Vér... Milyen irtózatoss, milyen kegyetlen ez a szó! - Vajjon mi történt a «Grampus» fedélzetén? Rablók támadták meg?... Lemészárolják a hajó népségét?... Vagy fellázadt a legénység?

A mint Pym Arthur a matráczon végig terülve feküdt, valami villogó szempárt pillantott meg a vak homályban... aztán fogak vicsorgatását hallotta... A szegény állat úgy látszik megdühödött.

Pym Arthur felugrott, a halálos félelem megszászszorozta erejét... A dühös eb reá rohant, meg akarta harapni. Pym Arthur egy vastag pokróczba burkolózott bele, így védekezett a dühödt eb marása ellen. A ládában dühöngő ebre hirtelen reá csapta az ajtót, azt eltorlaszolta, s aztán menekülni akart. Belebotlott egy kofferbe, s végig terült a padlón, a kés is kiesett a kezéből.

Több ereje már nem volt. A halál közeledett... Még egy sóhaj, talán az utolsó... de hallga, mintha valaki őt a nevéen szólította volna?... Vizes korsót tart a szájához és Pym Arthur iszik... iszik mohón, hosszasan... új életet iszik a korsóból.

Barnard Ágost térdel mellette. A lámpás fakó fényénél reá ismer. Elmeséli neki mindazt, ami a hajófedélzetén történt, mióta New-Bedfordból elindultak.

Eddigelé, mint a nyájas olvasó is megítélheti, nincs ebben a történetben semmi lehetetlenség; hanem majd lesz... Csak egy kis türelmet kérek.

A «Grampus» fedélzetén a hajó elindulásakor mindössze harminczhat ember volt Barnard Ágost is belé számítva. A brigg június 20-dikán indult el; Barnard Ágost gyakran megkísérelte, hogy Pym Arthurt felkeresse, de észrevétlenül nem tehette.

Június 23-dikán a legénység fellázadt a kapitány ellen. A lázító, a hajó néger szakácsa volt. A kapitányt és még négy matrózt a Bermudák egyik szigetén kitették, s a kapitány fiának az életét csupán egy Dirk Péter nevű matróz mentette meg.

A «Grampus» délnyugati irányban folytatta az útját. A hajóhadnagy vette át a kapitányi tiszte, s az volt a célja, hogy tengeri rablással foglalkozik majd.

Barnard Ágostnak kezét-lábát összekötözték, s egy kabinba bezárták. Ezért nem mehetett le barátjához. Azt mondták neki, hogy csak akkor fogják majd szabadon bocsátani, ha «a brigg többé nem lesz brigg». Két-három nap múlva sikerült az ifjúnak, hogy kötelékéből egyik kezét kiszabadítsa, aztán a kabin vékony deszkapadlóját keresztül törte s a hajófenékbe hatolt le. «Tigris,» a new-foundlandi reá ismert. Ekkor támadt az az ötlete, hogy hamarosan néhány sort ír barátjának. E szavakat írta: «A tinta, melylyel irok, vér... maradj rejtkehelyeden... életed függ attól.»

Ezt a papírdarabot, a mint tudjuk, Pym Arthur megkapta. Midőn végső kétségbeesésében éhségtől és szomjuságtól holtra gyötörten, összeroskadott s kezéből a kést kiejtette: e lármától figyelmessé tett barátja oda sietett s életét megmentette.

Tigris sem dühödött még meg egészen. Vízet adtak neki, s attól csakhamar rendbe jött a szegény állat, s Barnard Ágost felvitte a hajó fedélzetére.

Ez alatt a matrózok között újra kitört a lázadás. Két pártra szakadtak: az egyik a hadnagyhoz és a kolompos szakácshoz szíttott; a másik Dirk Péterrel tartott. A két párt összeveszett azon, hogy kalózhajóvá legyen-e a «Grampus» vagy se? A veszekedésből véres verekedés lőn. Néhány matróz életével adózott. Így mindössze Pym Arthurt is ide számítva, tizenhárom ember volt a hajón.

Másnap rettenetes vihar zúgott végig a tengeren, e vihar csak július 9-dikén csendesedett le. Dirk Péter elhatározta, hogy a hadnagyot elteszi láb alól, Barnard Ágost megigérte, hogy e szándékában ő is segíteni fogja, hanem Pym Arthurról még ekkor sem szólott senkinek.

Harmadnapra hirtelen meghalt egy matróz. A hadnagyellenes párt meg volt győződve arról, hogy a hadnagy adatott neki mérget. Ekkor a szakács-párton négyen, a hadnagy pártján öten voltak még életben.

Most már idején valónak tartotta Barnard, hogy szóba hozza Pym Arthurt.

Dirk Péter örvendett ennek a váratlan párthívének, kiről azonban a hadnagynak világért sem volt szabad tudomást vennie. Pym Arthurnak kitünő ötlete támadt. Azt ajánlotta, hogy felveszi annak a matróznak a ruháját, a kit minap állítólag a hadnagy mérgeztetett meg, s váratlanul megjelenik a hadnagy előtt.

Komor, vaksötét volt az éjszaka.

Dirk Péter, Barnard és Pym fenn voltak a fedélzetén, a többiek a legénységi szobában ittak, beszélgettek; egyik-másik lefeküdt és aludt. A vihar rémítően üvöltött. Ekkor a hadnagy felkiált a fedélzetre:

- Hé matróz! küldd le ide Dirket és Barnardot!...

Csak hogy az a matróz már nem hallhatta meg a hadnagy parancsát, mert néhány percczel előbb az óriási erejű Dirk Péter derékon kapta és beledobta a tajtékzó, forrongó hullámok közé.

Pym, a megmérgezett matróz ruháját magára öltve, lefelé haladott a létrán s megjelent annak a szobának a küszöbén, melyben a hadnagy és emberei mulattak. A hadnagy abban a pillanatban, mikor a halottnak vélt matrózt megpillantotta, felugrott, rekedten ordított és - holtan rogyott össze.

Pym Arthur, Dirk és Barnard, no meg a new-foundlandi a megrémült matrózokra rohantak, s Parker Richardot kivéve, mind lemészárolták. Ennek az egyébként nem sok vizet zavaró matróznak megkegyelmeztek.

A hajón tehát négy ember volt. A vihar korbácsolta, a hullámok játszottak a briggel; a fenékben hét láb magasnyira emelkedett a víz, mert több helyütt léket kapott a hajó. Irtózatossá nap s még irtózatossabb éjszaka várt rájuk.

A hajó részei egyenként töredezték szilánkokká, s nem volt ember, a ki megakadályozhatta volna. Nincs az a toll, a mely ékebben le tudta volna írni a Poë Edgar tollánál, hogy mennyit szenvedtek Pym és társai július 14-étől augusztus 7-dikéig. Éhség és szomjúság egyaránt kínozták őket. Végül sorsot húztak, s a szerencsétlen Parkert feláldozták. Társuk húsát emésztették fel.... A forró égőv alatt, hova a hajót a hullámok vetették, szomjúságok pokolivá lőn... Augusztus 1-jén Barnard Ágost meghalt,... a 3-dikától 4-dikére menő éjjel a brigg zátonyra jut. Dirk Pétert és Pym Arthurt, a kik a hajóroncs gerendájába kapaszkodtak, a tenger árja viszi oda, a hová neki tetszik... Czápák bukkannak fel a tengerből; bálnák csapkodnak a hajóroncsra... De ők nem vesznek el. A «Jane» nevű angol hajó jön velök szembe, Guy Vilmos, a hajó kapitánya, kihalásztatja mind a kettőt.

Nos, hát még ez sem volna lehetetlenség, ámbátor a költő izzó fantáziája kimerítette mindazt, amit emberi elmével el lehet képzelni. A mi azonban most következik, annak már teljességgel semmi alapja sincsen.

A «Jane» október 13-dikán az Eduard-herceg szigetéhez, azután a Crozet-szigetekhez érkezett, végül horgonyt vetett a Kerguelákon.

Itt három hétig főkére vadásztak. A «Jane» kapitánya itt helyezte el azt a bizonyos palaczkba zárt levelet, melyet a «Halbrane» kapitánya állítólag megtalált.

November 22-dikén a hajó elindult a Kergueláktól s Tristan d'Acunha felé vette az útját. Tizennégy nap múlva oda érkezett, egy hétig vesztegelt ott; december 6-dikán folytatta útját (53° 15' déli szélesség és 47° 38' nyugati hosszúság alatt). Célja az volt, hogy (a soha meg nem található, tehát meg sem talált) Aurora-szigetekhez jusson.

December 12-dikén a «Jane» egyenesen a déli sark felé veszi az útját. A 63°-on innen jéghegyek tűnnek fel.

Január 1-jétől 14-dikéig nehéz, fáradságos az út; minduntalan az úszó jéghegyek ellen kell védekezniök; ámde a déli sark-körön átjutnak, s a 81° 21' déli szélesség alatt nyílt tengert fedeznek fel. A levegő hőmérséke itt 47° Fahrenheit (+8.33° Celsius); a vizé 34° Fahr. (+1.11° Celsius.)

Azt talán mondanunk sem kell, hogy ezeket az adatokat mind a Poë Edgar fantáziája szülte. Mert olyan ember még nem született, a ki ilyen messzire jutott volna.

De ez még mind hagyján! Poë Edgar utasai még tovább is eljutnak. Nyílt tengeren haladnak, madarak óriási csoportja száll a fejük felett; pelikánt lőnek le; egy magányosan álló jégsziklán óriási nagy jeges medvét pillantanak meg - s végül szigetet fedeznek fel (a 82° 50' déli szélesség és 40° 20' nyugati hosszúság alatt).

Óva intem a térkép-csinálókat, hogy ezeknek az adatoknak a felhasználásában fölötté óvatosak legyenek.

Január 18-dikán egy másik szigetre bukkantak (83° 20' szélesség; 43° 5' hosszúság). A goélette horgonyt vetett. Leeresztettek egy csolnakot, Pym és Dirk partra szállottak, s az új szigeten eddig soha nem látott, soha nem hallott benszülöttekkel találkoztak. Ezeknek az új embereknek az arcukbőre koromfekete volt, a fehér színtől irtóztak. Mikor Pymet és társát megpillantották, ilyen kiáltásban törtek ki: «anamoo-moo» és «lama-lama». A törzsfő vezetése alatt a hajó fedélzetére mentek és annak egyes alkotó részeit: a korlátot, az árboczokat, a köteleket elkezdették ölelni, csókolni. A jámbor feketék azt hitték, hogy a hajó is, minthogy jár-kel, élő lény.

Ennek a szigetnek Tsalal volt a neve. Geológiai alakulása, növény- és állatvilága egyaránt csodálatot keltett a vakmerő utazókban. A sziget fővárosa a parttól három mértföld távolságra esett. Fekete állatbőrrel bevont nyomoruságos viskókat láttak a fővárosban az utazók, néhány fekete szőrű juh, s a sertéshez hasonló házi állat lézengett a kunyhók tájékán; szelid albatrosok, buvárkacsák és galapagos-teknősbékák igen számosan voltak.

A főváros neve: Klok-Klok volt, mintegy tizezer ember lakott benne. A törzsfő kalauzolta utazóinkat; a lakosságtól nem kellett ugyan félniök, de valami nagy barátságot még sem kötöttek velök. A hajó-kapitány valamelyes módon értekezett a sziget főnökével, s megegyeztek abban, hogy a hajó néhány matróza a tengerparton sátrat üt, ott marad, hogy fókára vadászson, a többiek pedig folytatni fogják majd az utat a déli sark felé. A törzsfő beleegyezett, sőt azt is megígérte, hogy az ő embereit segítségükre fogja küldeni.

Mielőtt azonban a «Jane» elindult volna, még egyszer ellátogattak a fehérarczúak a sziget fővárosába. Egész rakás benszülött kísérte őket vissza a tengerpart felé. Tekervényes, meredek hegyi úton kalauzolták, de egyébként semmi gyanúra okot nem adtak.

Útközben Pym és Dirk észrevétlenül a mogyorócserjék közé tértek ki, hogy mogyorót szedjenek. A többiek tovább haladtak. Ez volt a szerencsájük, mert nem sokkal utóbb ágyúdörgeket, ijedt, haragos kiáltásokat hallottak a tengerpart felől, s mintegy negyedórával utóbb eget-földet megrázkódtató robbanást.

Hogy mi történt?... Hát a feketebőrűek megtámadták a «Jane»-t. A hajón levők elsütötték az ágyukat, a löpőkamra felrobbant, s ezer meg ezer benszülött hullott el. Az életben maradottak nyakra-főre elszaladtak a pusztulás színhelyéről, s mind ezt kiáltozták: «teke-li, teke-li!»

Pym Arthur és Dirk a tengerparton egy üregben rejtőzködtek három hétig. A benszülötteknek sejtelmük sem volt arról, hogy a fehérarczúak közül valaki életben maradt. Mogyoróval, kagylóval táplálkoztak, s messze elkalandozni nem mertek. Meggyőződtek arról, hogy csak ők ketten menekültek meg a haláltól, a többiek aligha.

Egyszer, a mint a tenger partjára lopóztak, öt feketebőrű rohant rájuk. Dirk Péter óriási ereje, s a két pisztoly, melylyel fel voltak fegyverkezve, diadalra juttatta őket ebben az egyenetlen viadalban. Négyet megöltek, az ötödiket elfogták. A tengerparthoz kikötve egy hosszukás lélekvesztőt, holmi rozoga csolnakot találtak, azt nyomban lefoglalták, a feketebőrűt is beültették és otthagyták a szigetet.

A déli sark felé vitte őket a tenger árja. Csodálatos egy vidék volt az, jobbra-balra szigetek bukkantak fel, de Pym egyiken sem kötött ki. A rabul ejtett feketearczú irtózva nézett a két ingre, melyeket Dirk és Pym az árboczfára kötöttek ki, hogy a vitorlát pótolják. A víz színe halványfehér volt, roppant sűrű... Ennek a fehér víznek a látása még nyomorultabbá tette a feketearczut. Hamú-eső szemetezett alá az égből, mely szintén hova-tovább sűrűbb lett, s a víz hőmérséke rohamosan emelkedett, lassankint olyan forró lett, hogy a kezét sem lehetett belé tenni.

Tizenkét nappal utóbb vaksötétség borult a tengerre, olykor-olykor vakító fehér fény áradt le az égből, s a csolnakot villámgyorsan vitte a tenger árja... Majd ritkult a ködfátyol s légies, kísértetes alakok rajzottak, imbolyogtak a hig levegőben. A feketearcú lefeküdt a csolnakban, s nem akart, nem mert látni semmit. Fejök felett óriási madarak szárnyacsattogása, kísérteties «teke-li» -rikoltozása hallatszott szüntelenül. A fekete arcú e rikoltozást hallva - ott maradt mozdulatlanul a csolnak fenekén... megölte a félelem.

A szédítő gyorsasággal röpülő csolnak egy vizzuhatag örvénye felé közeledett. Oly nagy volt az, mintha az égből a földre zuhanna alá a tajtékzó tenger.

Midőn e vizzuhatag karjába fogta a csolnakot... ime a szétfosló ködből hófehér, óriás alak vált ki, arczát sűrű fehér fátyol borította...

Eddig van az új-kor egyik legizzóbb fantáziájú költőjének csodálatos regénye. Ez a vége, ha ugyan végnek nevezhetjük...! Nyilván azért hagyta befejezetlenül, hogyha majd Pym és Dirk valamikor előkerülnek, tudósításaikból meg lehet irni a még hiányzó két-három fejezetet.

VI. FEJEZET. «Mint egy önmagától fellebbenő szemfedő.»

A «Halbrane»-t a kedvező szél és a tenger árja segítette útjában. Ha ez tovább is így tart, két hét alatt bizonyosan megérkeznek Tristan d'Acunhába. Guy Len nem törődött a hajó járásával, reá bízta egészen West Jemre. Hiszen e tekintetben nyugodt lehetett. Hurliguerly szerint egész hadi flottát el tudott volna a «Halbrane» kapitánya kormányozni, akár behúnyt szemmel is, pedig, a mint tudjuk, West Jem sem éjjel, sem nappal nem szokta a szemét behúyni.

Guy Len többé nem hozta szóba a Pym históriáját, sőt úgy viselkedett, mintha egyáltalában nem is beszélt volna róla nekem. Helyesen cselekedett, hiszen nagyon nehéz dolog is lett volna az, hogy velem azokat az agyrémeket elhitesse. Mert bármint hányom-vetem is a dolgot: a Pym és Dirk déli-sark utazása a Poë Edgar költői képzelő tehetségének sajátságos - mondhatnám: káprázatos terméke.

Guy Len a fedélzeten is ritkán jelent meg, s fenállt a hajó-hidon, szeme dél felé révedezett: hosszan, merően nézett oda... Ki tudja, mit keresett?... Ki tudja, mit látott?...

Szeptember 3-dika van ma. Ha valami szerencsétlenség nem éri a «Halbrane»-t, három nap múlva ott kell lennünk Tristan d'Acunhán. Délelőtt a fedélzetnek azon a részén sétálgattam, mely a szélről eléggé védett volt. Kilencz és tíz óra lehetett, West Jem a korlátfához támaszkodva távcsövével nézte a tengernek egyik pontját, mintha valami mozgó tárgyat vigyázott volna.

Magam is kezdettem érdeklődni. A matrózok találgatták, hogy vajjon mi lehet. Egyik azt mondta, hogy czethal, a másik valami hajóroncsnak tartotta. Ámde a böcs Hurliguerly, a ki később csatlakozott a matrózokhoz, úgy vélekedett, hogy sem czethal, sem hajóroncs, hanem úszó jégtömb.

- Lehetetlenség! - vetém közbe csodálkozva.

- Hurliguerlynek igaza van - szólalt meg West Jem - úszó jégtömböt hajt a tenger-ár. Megtörténik néha, hogy még távolabbra is elhozza az ár.

Ezen közben a kapitány is feljött a fedélzetre. A csoportba verődött matrózokhoz közeledett. A hadnagy átadta neki a távcsövet.

Guy Len néhány perczig nagyon figyelmesen nézte azt az úszó, fehér tömeget, s aztán megszólalt:

- Úszó jéghegy, a mely szerencsénkre olvadóban van. A «Halbrane» egyébként könnyen megadhatná az árát, ha éjjel egy ilyen jég-tömegbe ütköznék.

A mint a hajó és a jégtömb egymáshoz közeledtek, a kapitány megparancsolta, hogy oda kell irányítani a hajót. Nyilván az volt a célja, hogy közvetlen közelből vegye szemügyre... Értem... Ez a jég a déli sark felől jön, s Guy Len arra számított, hogy talán valami jel lesz rajta, mely «rögeszméjé»-nek malmára hajtja a vizet.

Alig volt már két kábel hossznyira a «Halbrane» az úszó jégtuskótól. Szabad szemmel is lehetett jól látni... S íme a tetején valami fekete tárgyat pillantottunk meg... Közelebb... közelebb jutva, előbb egy láb, aztán a másik, végül az egész emberi alakot megismertük. Fekete ruhában volt, ott feküdt a nyitott jég-koporsó hátán.

A matrózok rémülten kiáltottak fel.

Guy Lenre néztem. Olyan sápadt volt az arcza, mint a hulláé.

Rögtön kiadta a parancsot, hogy azt a holt embert fel kell hozni a hajóra. Esetleg nem is halt még meg egészen. A kapitány nagyon szívére vette a szerencsétlennek a sorsát.

Hurliguerly és egy matróz csolnakba ültek s rövid idő múlva a hulla ott volt a «Halbrane» fedélzetén. Csonttá volt fagyva; letették az árbocz tövébe. A kapitány oda ment és kémlelve nézte az arcát, mintha fel akarta volna ismerni. Durva posztóból volt a ruhája, sűrű moltoninge és bőrből készült öve, arcza, karja csupa csont és bőr... Bizonyára az éhség ölte meg.

A kapitány letérdelt a hulla mellé, felemelte a fejét, felnyitotta a szemhéjját, s aztán szívet tépő hangon kiáltá:

- Patterson!... Patterson!

West Jem parancsára az egyik matróz kikutatta a zsebét, s abból holmi apróságon kívül egy bőrkötésű jegyzőkönyvecskét húzott ki. Át akarta adni a hadnagynak, de Guy Len elvette tőle:

- Add nekem ide!

Az átázott papirlapok tele voltak írva, de az írást elolvasni alig lehetett. Csak az utósó lapon volt olvasható.

Képzeltetni, hogy minő ámulat fogott el, mikor a kapitány reszkető hangon ezeket a sorokat olvasta fenhangan:

«A «Jane»... nyolczvanhárom... itt... tizenegy év óta... Kapitány... öt matróz életben... Jertek... mentsetek meg!»

A sorok alatt pedig ez a név: *Patterson*.

- Patterson!... Most már emlékszem én is; így hívták a «Jane» hadnagyát; a Jane kapitánya pedig Guy Vilmos volt... A hajótörött «Grampus» két életben maradt szerencsétlenjét: Pym Arthurt és Dirk Pétert ez a hajó vette fel... A «Jane»-t pedig Poë Edgar szerint a feketearcúak robbantották fel.

E szerint még sem költött történettel van dolgom?... Ime újabb bizonyíték. Ezt a jegyzőkönyvet a saját szememmel látom... Hm, tehát élő személy volt Pym Gordon Arthur!... Azt hiszem, megbabonáztak vagy a fejemnek szét kell repednie...

West Jem vette a kezébe a jegyzőkönyvecskét, s neki is sikerült néhány sort kibetűznie:

«Junius 3-dika óta visz az ár Tsalal szigetétől... A «Jane» kapitánya, Guy Vilmos és... öt matróz még életben... A jégtábla úszik alattam... nincs mit ennem... Junius tizenharmadika óta éhezem... ma 16-dika... közelg a halál...»

Ez a nyitott jég-koporsó tehát harmadik hónapja úszik a halottal a tenger hátán!

Mi mindent tudhattunk volna meg ettől a Pattersontól, ha élve sikerült volna őt megmentenünk!... Csodálatos történet! Tizenegy esztendeig éltek a szerencsétlenek olyan vidéken és olyan körülmények között. El kellett hinnem, akár mint tiltakozott ellene a józan eszem. Még csak azt szerettem volna tudni, hogy Guy Len, a «Halbrane» kapitánya miért érdeklődik olyan szokatlanul a Guy Vilmos sorsa iránt. Ezt is megtudtam.

A kapitány reám szegezte átható szemét s kérdezé:

- Még most is kételkedik?

- Nem,... de... csak Guy Vilmos? - dadogtam én.

- Guy Vilmos a «Halbrane» kapitányának Guy Lennek a *bátyja*! - kiáltott fel, hogy a matrózok is mind meghallották.

VII. FEJEZET. Tristan d'Acunha.

Négy nappal ez esemény után megérkeztünk Tristan d'Acunha szigetére.

Mindenekelőtt két dolgot akarok megjegyezni: egy az, hogy Poë Edgar regényét még most is csak regénynek tartom, melyhez a valóságnak kevés, a költő fantáziájának sok köze van; a másik az, hogy Guy Len kapitány az öcsce - legalább azt vallotta - a «Jane» néhai kapitányának. No meg azt sem hagyhatom említés nélkül, hogy a «Halbrane» egyik matróza: Holt Márton édes testvére a hajótörést szenvedett «Grampus» egyik legderekabb matrózának. Szóval a «Halbrane» két emberét vérségi kapocs fűzte a Pym Arthur kalandjainak két részeséhez.

Továbbá a jegyzőkönyvecske adatainak hitelt adva állapodjunk meg abban, hogy a 84° fok alatt, a déli sark tenger vidékén hét angol tengerész tizenegy álló esztendeig élt (ez idő szerint hatan vannak még csak Tsalal szigetén). Ez a hét ember a klok-kloki bennszülöttek vérengzése elől szerencsésen megszabadult.

Azt a kérdést felvetnünk talán merőben fölösleges is, hogy mi a célja a «Halbrane» kapitányának? Mi egyebet is akarhat, mint azt, hogy hajójával eljusson Tsalal szigetére, s a szerencsétleneket megmentse. Erre nézve benne meg van az elhatározás makacssága, West Jemben meg van a föltétlen engedelmesség és tengerészi rátermettség. Ennél több pedig még a legvakmerőbb kalandhoz sem kell.

Most már tudjuk, hogy miért tagadta meg az utasok felvételét a «Halbrane»-ra. Mindig csak arra várt, hogy kedvező alkalom kínálkozzék e szándék megvalósítására.

Hogy Tristan d'Acunha kikötőjében megállapodott, annak sem az én partra szállítatásom volt az igazi oka, hanem ivó-víz beszerzése. Továbbá a hajót is elő kellett készítenie arra, hogy a sarktenger úszó jéghegyeivel szembeszállhasson, s arra a bizonyos nyílt tengerre eljusson, mely a sark körül van. Szóval tovább akar hatolni, mint Cook, Weddell, Biscoe és Kamp hatoltak eddig.

Nekem egyelőre az volt a tervem, hogy Tristan d'Acunhán megvárom, míg valamely hajó jön, mely visszavisz Amerikába. Egyébként a «Halbrane» is okosabban tenné, ha megvárná az enyhébb évszakot, s akkor indulna el, mert tél küszöbén elindulni annyi volna, mint a lehetetlenséggel hiába küzdeni. Aligha jutnak át a befagyott tengeren.

A mit alább magáról Tristan d'Acunháról elmondok, azt mind Hurliguerlytól hallottam, a ki gazdájával ezen a szigeten elég gyakran megfordult.

Tristan d'Acunhának igen kellemes az éghajlata. 4 Celsius foknál alább és 20 Celsius foknál feljebb soha sem száll. Állandó lakói a szigetnek 1811 óta vannak. Akkor amerikai halászok telepedtek le a szigeten. Később angol katonákat rendeltek ki ide, hogy Szent Ilona szigetét, s főleg az oda foglyul vitt I. Napoleon ellen őrizzék. Az angolok 1821-ben visszatértek hazájukba, mert tudvalevőleg Napoleon abban az évben meghalt, s így börtönének örre nem volt szüksége.

A szigetnek mintegy harmincz-negyven évvel azután száz lakosa lehetett, európaiak és amerikaiak vegyesen, de történetünk idejében ennyi lakosról szó sem volt. Hiszen valójában nem is volt a sziget valami nagyon kíváncsú tartózkodó hely. Fogytékos a flórája, állatok dolgában sem gazdag: ökör, juh és sertés még csak akad, de az sem nagy számmal; csúszó-mászó állatai, rovarai egyáltalában nincsen; s erdők egyetlen vadja a - macska, az sem egyéb, mint elvadult faja a mi házi macskáinknak.

Vegetációja is nagyon gyarló, olyan mint az északi éghajlatoké; madarai szintén effajta: sirály, pingvin, albatros.

Szeptember 5-dikén tűnt szemünkbe Tristan d'Acunha kiégett tűzhányó hegyével. Elég komor, elhagyatott szigetnek látszott. Olyan, mint a kifeszített óriási esőernyő, tizenöt tengeri mérföld lehet a kerülete. A portugallok fedezték fel, a nevét is ők adták.

Mikor mi oda érkeztünk egy Glasz nevű «kormányzó» állott a sziget élén, körülbelül ötven «alattvalója» volt.

A kapitány West Jemet bizta meg azzal, hogy a sziget kormányzójával elintézzék a dolgot, s mindazt bevásárolja, mire a «Halbrane»-nak szüksége van. Vízzel, húsról és főzelékről kellett és - tegyük hozzá - lehetett csak gondoskodni, mert arról szó sem lehetett, hogy Tristan d'Acunhán, a Guy kapitány hajója teljesen felszerelődhetik arra a nagy útra, melyre a kapitány szánta.

Magam is siettem partra szállani; mindjárt a fekete fövényes tengeröbölbenél találkoztam Glasz kormányzóval, a kiérdemesült angol káplárral, mert Glasz úr hajdanában káplári rangot viselt az angol tengerészetnél. Jó ábrázatú, kövér ember volt. Szóba elegyedtünk:

- Sok hajó járja a szigetet? - kértem tőle.

- A mennyi csak nekünk tetszik, jó uram! - felel a kormányzó.

- De csak tavasszal és nyáron úgy-e?

- Úgy van, de hát nálunk mindig tavasz és nyár van.

- Szerencsés emberek önök, Glasz úr. Csak az a kár, hogy Tristan d'Acunhának nincs alkalmas kikötője, s így a hajóknak a nyílt tengeren kell horgonyt vetniük...

- A nyílt tengeren? Hogyan érti ezt, uram? - kiáltott fel az egykori káplár szokatlan önérzettel.

- Nos hát, kíváncsi volna, hogy kikötőjük legyen.

- Kell is az nekünk! Adott az isten jó kedvéből derék öblöt a szigetünknek. Beérjük azzal, jobbat nem kívánunk.

Ezután egyéb tárgyra tértünk át. Végül a hajó kapitányát hozta szóba a káplár:

- No iszen furcsa egy ember lehet, - mondhatom, - még az orrát sem dugta ki a hajóból. Egy kevés szavú hadnagyot küldött maga helyett, a kiből harapófogóval kell minden szót kihúzni.

- Hanem fizetni fizet úgy-e?

- Mint a köles. Ezt a szokását dicsérem. Az úr bizonyára utas?

- Eltalálta. Erre a szigetre igyekeztem, hogy egyenesen Amerikába térjek vissza, de mégis meggondoltam a dolgot, s a «Halbrane»-on a Falklandi szigetekig folytatam az utamat, s onnan igyekezem majd haza.

- Kár,... kár, nagyon szívesen láttuk volna önt,... no lám, még a nevét sem tudom. --

- Jeorling a nevem, Connecticutból való vagyok.

- Derék; a «Halbrane» kapitányáról még annyit sem tudok.

- A kapitányt Guynak hívják... Guy Len...

- Angol?

- Az.

- Hm, hát a földijével még csak kezét sem óhajt szorítani... Igazán furcsa dolog! Bezzeg volt nekem már egy Guy nevű kapitánynyal dolgom, az más fajta ember volt...

- Talán csak nem Guy Vilmossal? - kértem nagy sietve.

- Úgy hívták.

- A «Jane» kapitánya volt...

- Az... az..., csakugyan «Jane» volt a hajó neve.

- Ezelőtt tizenegy esztendővel.

- No lám, hogy tudja, Jeorling úr... A bizony éppen tizenegy esztendővel ezelőtt. Tetőtül-talpig gavallér ember volt az, egy csomó rozmár-bőrt vásárolt tőlem, kissé hidegnek és büszkének látszott, de jó szívű egy ember volt, az már szent...

- Hát a «Jane»?

- Úgy emlékezem arra is, mintha most is látnám. Éppen ott vetett horgonyt, a hol most a «Halbrane» áll. Pompás hajó volt, száznolczzvan tonnás, ha jól emlékszem a liverpooli gyárban készült.

- Úgy van,... úgy, szórul-szóra egybevág.

- Ismeri az úr is azt a hajót? Merre jár mostanság?

- Nem jár az már többé, Glasz úr.

- Talán baja esett?

- Valószínűleg, sőt a legénység is elpusztult vele együtt.

- Ejnye... ejnye! Hogy történhetett az?

- A mint tudja, volt a «Jane» fedélzetén egy ember, a kinek a feje tele volt kalandos tervvel -

- Áhá, Pym Arthur Gordon... No, az igaz, hogy soha életemben olyan emberrel még nem volt találkozásom. Aztán a czimborája -

- Dirk Péter!...

- Ismerte ön is, Jeorling úr?

- Nem, csak hallottam róla.

- Ez a két szeleverdi okozta hát a «Jane» pusztulását.

- A «Jane» nem tért többé vissza hazájába, valamint Guy Vilmosról és embereiről sem kaptunk tizenegy év óta biztos tudósítást, hanem -

- Pym és Dirk megszabadultak, he?... Szinte kitalálom, mert nem hihetném, hogy olyan bikadöntő erejű ember, mint a minő Dirk Péter volt, valahogy ki ne vágja magát.

- Eltalálta, Glasz úr. Ők ketten isten tudja, hogy és mint megszabadultak, sőt Amerikába is visszatértek, csakhogy Pym Arthur nyomtalanul eltűnt, valahol meghalt, Dirk Péter pedig elbujdosott.

- No de Guy kapitányt igazán sajnálom. Az emberei is derék ficzkók voltak mind egy szálig.

A káplárnak röviden elmondtam azt is, hogy minő irás jutott útközben a «Halbrane» kapitányának a kezébe, s hogy a kapitány most komolyan elhatározta, hogy a szerencsétlen kapitányt és embereit felkeresse, s őket megszabadítsa.

- Mert hát - tevéem hozzá - a Halbrane kapitánya Guy Vilmosnak édes testvére...

- Ugyan ne izéljen!... Ki hitte volna, hogy így elüssön egymástól két testvér!

A «Halbrane» kapitányának eszeágában sem volt, hogy partra szálljon, pedig érdekelhette volna őt, hogy a sziget kormányzójával beszéljen: először angol volt az is, továbbá Guy Vilmos kapitányt személyesen ismerte, valamint azokat az embereket, a kik Guy kapitánynyal e szigettől indultak el a déli sark felé...

A kapitány naphosszat ott ült az asztala mellett. A déli sarktenger térképét tanulmányozta, a könyveket, melyek erre a vidékre vonatkoztak olvasgatta. Ámde volt köztük egy nem tudományos munka is. Úgy látszik, ezt forgatta a legszívesebben és leggyakrabban, mert mindenik lapjának a csücske be volt hajtogatva, a szélek pedig tele jegyezve.

Ez avatag könyvnek a címlapján, mintegy tüzes, vakító betűkkel nyomatva ez állott: «*Pym Gordon Arthur kalandjai.*»

VIII. FEJEZET. A Falkland-szigetek felé.

A «Halbrane» kapitánya megengedte, hogy a Falklandi-szigetekig a hajóján mehessek. Így aztán szeptember 8-dikán este elbucsuúztam a tristan d'acunhai sziget kormányzójától, s nem sokkal azután a «Halbrane» felszedte a horgonyt. Mintegy kétezer tengeri mértföldről volt a szó; úgy reméltük, hogy két hét múlva célhoz érünk, hahogy az időjárás kedvez, s a szél segítségünkre jön.

A kapitánynyal beszéltem néhányszor, de a Pym-históriáról úgy látszik szándékosan hallgatott. Mindazonáltal kiolvastam az arczából, hogy minden áron oda igyekezik, hol a «Jane» eltűnt.

Az első héten kedvező volt az időjárás. Nem történt semmi különös dolog. Ha azt különösnek nem tekintem, hogy Guy kapitány átadta nekem mindazokat a könyveket, melyekben a déli sarktengeren tett utazásokról van szó. Csaknem beteges mohósággal estem a könyveknek, nemcsak elolvastam, hanem alaposan át is tanulmányoztam.

Pym Gordon Arthur 1828-ban vállalkozott merész útjára, minthogy azóta a mai napig ide s tova tizenkét esztendő telt el, az újabb kísérletekről természetesen nem tudhatott semmit. Ime én ezekről is számot adok rövidesen; s kezdem a dolgot a legeslegelső kísérletnél.

Cook és Founaux kapitányok 1772-ben indultak el, az 58°-nál jégre bukkantak, december közepén vergődtek el áldatlan kinlódás után a 64-dik fokig, januárban áthaladtak a déli sarkkörön, s itt aztán jéghegyek torlaszolták el a hajó útját. A 67° 17'-nél meg kellett állaniok. A rákövetkező évben Cook kapitány megkísérlette, hogy tovább hatoljon. Leirhatatlan akadályokkal daczolva eljutott valamicskével a 71°-on túl, de itt újra meg kellett állapodnia, mert körül nézve, látta, hogy minden oldalról torony magasságú jéghegyek meredtek ellenében...

A vakmerő angol kapitánynak vissza kellett térnie.

Harmincz évvel azután (1803) orosz expedíció indult útnak Krusevistern és Lisiansky vezetése alatt, de ezek még addig sem jutottak el, mint Cook, pedig sokkal kedvezőbbek voltak a körülmények.

1818-ban Smith Vilmos, s utána Borniesfield felfedezték a South-Settland-szigeteket; 1820-ban Botwell a South-Orkney-eket; Palmer és más főkavadászok a Trinitat-földre is eljutottak, de ezen túl nem mertek menni.

1819-ben két orosz tengerész: Bellingshausen és Lazarew a hetvenedik fokig hatoltak el, s két szigetet fedeztek fel («I. Péter és I. Sándor.»)

1822-ben az angol Weddell a 74° 15' déli szélességig járt, ha ugyan tulzás nincs a tudósításában.

1823-ban Morell Benjamin amerikai kapitány a 70° 14'-ig jutott, s állítólag szabad tengerre bukkant. Ő fedezte fel a következő évben Dél-Grönland szigetét.

1830-ban Biscoë János indult el. A 68° 51' szélesség alatt megpillantott egy nagy szigetet, de nem tudott kikötni rajta. Elkeresztelte «Enderby-földjé»-nek.

1835-ben Kamp angol hajóhadnagy tett kísérletet, de ő sem juthatott a 60°-on túl. Valami szigetet ő is látott, de az valószínűleg az «Enderby-földjé»-nek egyik nyujtványa volt.

Végül 1839. év elején Balleny kapitány 67° 7' déli szélesség és 104° 25' nyugati hosszúság alatt egy egész szigetkoszorút fedezett fel, a melyet az ő nevére neveztek el. Tovább haladva a «Salbrina» szigetet fedezte fel.

Abban az időben tehát, mikor a «Halbrane» útra kelt, a déli sark-tenger vidékének mintegy öt millió négyzet mérföld (17 és fél millió négyzet kilométer) területe teljesen ismeretlen volt.

Őszintén be kell vallanom, hogy mióta Patterson hulláját a jégtömből kihalászták, s jegyző-könyvében azokat a sorokat láttam, bármily józan ember vagyok is különben: valami sajátságos kívánság fogott el, hogy Pym Arthur szerencsétlenül járt társainak a megszabadítására menjek én is. Erről a szándékomról egyelőre nem szóltam semmit a «Halbrane» kapitányának. Nem volt okom arra, hogy siessek, majd ha a kellő alkalom kínálkozik, szóba hozom.

A «Halbrane»-t tíz napon át kedvező szél siettette útjában, de a tizenegyedik napon tökéletes szélcsend állott be. Ekkor győződtem meg arról, hogy minő derék hajó a «Halbrane», pompásan működött, s ha jóval lassabban is, de előre haladtunk.

Szeptember 22-dikétől október 3-dikáig nagyon kevés utat tehattunk meg. A tengerár minduntalan Amerika felé hajtotta a hajót, s ugyancsak kellett dolgozni, hogy ne Patagoniában lyukadjunk ki.

Ez alatt a hosszú idő alatt sehogysem ejthettem annak a módját, hogy a kapitánynyal négy szem között beszéljek.

Október 4-dikén kedvező irányú szél támadt, s mintegy hat napig tartott. A következő nap délelőtt egy padon ültem gondolataimba mélyedve, midőn Guy kapitány kijött a szobájából, s a fedélzeten körülnézett. Aztán egyenesen felém tartott és mellém ült.

Hallk, csaknem suttogó hangon kezdett beszélni:

- Mióta Tristan d'Acunhából elindultunk, nem beszéltem önnel, Jeorling úr...

- Úgy van, kapitány úr, s elhiheti, hogy őszintén sajnálom.

- Bocsásson meg, - mondá, - tele van gonddal a fejem... útiterv kidolgozásán töprengek,... minden apróságra ki kell terjednie a figyelmemnek... Úgy-e nem veszi zokon?

- Világért sem.

- Köszönöm, Jeorling úr. Mióta jobban megismertem önt, igazán örvendek, hogy legalább a Falkland-szigetekig a hajómon van.

- Jól esik, hogy ezt a kedvező véleményt hallhatom öntől.

- Nos hát, Jeorling úr, még mindig az a meggyőződése, hogy Pym Arthur kalandjai a Poë Edgar agyában születtek meg csupán?

- Nem, kapitány úr.

- E szerint nem kételkedik abban, hogy Pym Arthur és Dirk Péter valósággal élő emberek voltak, s hogy Vilmos bátyám és őt szerencsétlen társa valahol életben vannak még?

- Józan emberi elmével nincs okom arra, hogy többé kételkedjem. Az volna a leghőbb kívánságom, hogy szegényeket megszabadítsák.

- A mit emberi erővel meg lehet tenni, azt én bizonyára megteszem; s ha a jó isten megsegít, célhoz kell jutnom.

- Remélem,... sőt meg vagyok arról győződve, hogy sikerülni fog önnek, kapitány úr.

- Találkozott ön Tristan d'Acunhán azzal a bizonyos angol káplárral, Glaszsal, a ki tetszeleg magának, hogy «kormányzó»-számban veszik? - kérdi tőlem a kapitány.

- Beszéltem; s az, a mit tőle hallottam, hathatósan hozzá járult kétségeim eloszlatásához. Glasz igen jól emlékezett Guy Vilmos kapitányra; rendkívül dicsérte, beszélt vele, s látta a «Jane»-t; azt mondta, hogy éppen ott vetett horgonyt, hol minap a «Halbrane»...

- Hát Pym Arthur és Dirk Péter?

- Őket is személyesen ismerte. Pymet vakmerő, kalandos természetű emberként tüntette fel, a ki minden badarságot el tudott követni...

- Úgy van,... úgy, bolond volt, még pedig kötözni való, veszedelmes bolond. Ő volt az oka bátyám szomorú sorsának.

- Pattersont is jól ismerte - az a bizonyos Glasz.

- Patterson igen derék, nemes szívű ember volt, Jeorling úr. Mindenki szerette; bátyámért a vérét is kiontotta volna...

- Mint West Jem önért, kapitány úr!

- Ó miért hogy holtan kellett őt feltalálnunk!...

A kapitány kis ideig hallgatott. Tünődve nézett maga elé.

- Nagy segítségére lehetett volna önnek további kutatásában.

- Még csak azt szeretném öntől megkérdezni, Jeorling úr, vajjon mindennek hitelt lehet adni, a mit Poë Edgar Pym Arthur tudósításaiban megírt?

- Nos hát őszintén szólva úgy vélekedem, hogy a természeti tünemények leírása, továbbá Pym Arthur kalandjai kissé mintha túlzottak, sőt néhol hihetetlenek volnának. Ami Guy Vilmos kapitányra és a «Jane» embereire vonatkozik, azt bizvást elhiheti az ember. Legfeljebb azt kell tévesnek mondanunk, a mit a «Jane» legénységének és kapitányának elpusztulásáról mesél. A mint ön is olvasta, Patterson feljegyzése alaposan megczáfolta...

- Elvégre Poë azt nem mondja határozottan, hogy Guy kapitány és emberei elvesztek, legfeljebb olyasmit sejtet. A fekete arcúak megtámadták a hajót, a löporos kamra felrobbant, Pym és Dirk már eleve elrejtöztek... nemde úgy meséli Poë Edgar?

- Helyes, így olvastam én is.

- Patterson könyvecskéjéből megtudtuk, hogy bátyám és őt matróz még életben vannak, e szerint a benszülöttek körmei közül valahogy kimenekültek --

- Ebben sem kételkedünk, csupán az a kérdés, hogy a «Jane» szerencsétlen hajósai nem estek-e újra a tsalaliak hatalmába azóta, hogy Patterson elszakadt tőlük...

- Azt majd megtudjuk, Jeorling úr, azt nekünk meg kell tudnunk... Annyi bizonyos, hogy való történettel és nem kigondolt regény meséjével van dolgunk. Patterson könyvecskéje erről meggyőzőtt...

- Kapitány úr - vágék közbe - hajlandó beleegyezni abba, hogy útjára elkísérjem önt?

A kapitány csodálkozva, merően nézett reám. Azt olvastam ki az arcából, hogy ezt a kérdést szinte várta. Röviden ezt válaszolta:

- Nagyon szívesen!

IX. FEJEZET. A «Halbrane» felszerelése.

A Falkland-szigetecsoport, más néven Malovina-szigetek két nagyobb és mintegy száz kisebb szikla-szigetecskéből áll, a Magellan-szorostól háromszáz tengeri mérföldre fekszik a Csendes és az Atlanti óceán között.

Davis fedezte fel 1593-ban. Eleinte Canadából száműzött francia gyarmatosok telepedtek ott le. Aztán az angolok kísérlették meg a sziget-csoportot hatalmukba keríteni; később a spanyolok vetették meg a lábukat ott, de a mindenütt hatalomra sóvárgó angol 1833-ban elűzte a spanyolokat, s ma is ők a Falkland szigetek urai.

A két nagyobb szigetnek Kelet- és Nyugat-Falkland a neve. Ez utóbbinak az északi részen fekszik Port-Egmont. Itt kötött ki a «Halbrane» október 16-dikán.

Guy kapitány a hajó legénységének tizenkét órai szabadságot adott. Másnap aztán a legszorgosabban megvizsgálták a hajó törzsét, a vitorla-köteleket. Szükség volt erre az aprólékos gondosságra, mert a sark-tengert járó hajókra nem könnyű feladat vár.

A szükséges holmik beszerzése és a tatarozás tetemes költségeihez magam is hozzá akartam járulni.

Poë Edgar fantasztikus művei - szó, mi szó, - engem is rabul ejtettek. Most már hallani sem akartam arról, hogy ott maradjak a Falkland-szigeteken. Mindig azok a szerencsétlen hajótöröttek jutottak eszembe, a kik valahol távol, istentől-embertől elhagyatottan várták a megváltást... Ott akartam én is lenni...

Most már a kapitány sem maradt a hajón, neki is akadt dolga a szárazföldön. West Jem nem mozdult el a hajóról. A fenék-helyiséget tette tüvé, s éles szeme minden kis fogatkozást észre vett.

Másodnap én is partra szállottam, hogy a szigeten körülnézzek, hátha valami figyelemre méltó dolgot láthatok. Hurliguerly, a szószátyár csolnak-mester, hozzám csatlakozott. No hiszen volt mit hallanom!

Mindenekelőtt szerencsét kívánt nekem azért, hogy a kevés beszédű, de egyébként kitűnő Guy Len kapitány szeretetét annyira megnyertem; aztán nyakra-főre dicsérte West Jemet, kinek az egész világon nincsen párja; nyomban ezután kilátásba helyezte, hogy a «Halbrane» szerencsésen meg fog érkezni a déli sarkhoz.

- A sarkról szó sem lehet, csolnak-mester - vetém közbe, csakhogy éppen én is szóljak egy-két szót.

- Eh mit; egyszer csak oda is el kell jutnia valakinek - felelé Hurliguerly, - miért ne lehetnének éppen mi azok?

- A mi engem illet, engem nem bánt nagyon a déli sark felfedezésének a dicsősége. - Egyelőre megelégszem azzal is, ha Tsalal-szigetig eljutunk.

Ez a Hurliguerly alapján véve derék ember lehetett, s később meggyőződtem arról, hogy csakugyan derék ember is volt, hanem még mindig a pártfogó szerepét játszotta velem szemben.

Kalauzolásának hasznát vettem, mert ő a Falkland-szigeteket tövéről-hegyére jól ismerte. A sziget partvidéke szaggatott, sziklás, kisebb-nagyobb öblök válnak ki mindenütt. Hegyes

vidék a belseje, vegetációja sem változatos, állatvilágának díszé a sok különféle rozsmár és főka-faj. Ezek néha olyan lármát csapnak, mintha valami ökörcsorda bögne. A szárnyasok közül legnagyobb számmal a pingvinek fordulnak elő, ezek is fülsiketítő siránkozást szoktak véghez vinni. A tengerpart felett egész sereg hattyú, buvár-kacsa, sirály csattogtatja a szárnyát.

Október 17., 18. és 19-dikén West Jem a hajót javíttatta ki. A «Halbrane» törzse nem sokat szenvedett; itt-ott azonban repedések mutatkoztak. West gondosan betömte csepűvel, s aztán bekenette kátránynyal. A korhadtabb deszkákat és léczeket is újakkal cserélték fel. Mialatt a hajó tatarozásán dolgoztak a matrózok, én Hurliguerlyvel újabb kirándulást tettem a szigeten. A mint úgy hozzávetőleg megbecsültem, mindössze száz-százötven lakosa lehetett a szigetnek; legnagyobb részt angolok, de akadt köztük indianus, spanyol, portugál és egyéb keverék-faj is. A szigeten levő nagy legelők tele vannak juhnyájakkal, ökör-csordákkal. A falklandiaknak a baromtenyésztés egyik fő foglalkozása.

A Falkland-szigetek igen alkalmasak arra, hogy a déli tenger-vidéket járó hajók élelmiszerekkel bőségesen ellássák magukat: akár a Magellan-szoroson át igyekvők, akár a cset-vagy főka-vadászatra induló halász-bárkák.

Mikor a hajó törzsével készen voltak, West Jem a hajó fedélzetét tataroztatta ki, a köteleket meg a vitorlákat hozatta Holt Mártonnal rendbe.

E napon október 21-dikén így szólott hozzám a kapitány:

- Láthatja, Jeorling úr, hogy rajtunk nem mulik, ha a «Halbrane» esetleg célhoz nem talál jutni. Mindent megteszünk, a mi tőlünk kitelik. Ha isten úgy akarja, hogy a «Halbrane»-t is a hullámsir nyelje el, ez csak annak lesz a bizonyítéka, hogy «ember tervez, isten végez».

- Kapitány úr, én nem hihetem, hogy kudarcot valljunk - felelém én. - A hajóban bizom, a hajó népében még inkább, csak egytől tartok -

- Nos, mi legyen az?

- Hátha nagyon hosszúra találna elnyulni az expedíció, s esetleg az élelmiszerekből kifogynánk?...

- E részben is megnyugtatom, Jeorling úr, a «Halbrane» két álló esztendőre szóló élelmikészletet visz magával.

- Még csak egy dolog aggaszt, megmondjam, hogy mi?

- Kérem, beszéljen egészen nyíltan!

- Elegendő-e a hajó népsége?... Meglehet, hogy vadak támadnak meg minket is, erős ellenállásra lesz szükségünk. Pym Arthur tudósítása szerint Tsalal-szigetén sok ezer benszülött lakik. Hátha az ön Vilmos bátyját és társait ők tartják fogságban...?

- Bizom a «Halbrane» ágyuibán, Jeorling úr, e tekintetben erősebb, mint a «Jane» volt. Egyébként szándékom, hogy a matrózok számát, ha alkalom adódik reá, szaporítsam.

- Azt tudja, hogy a matrózoknak az ilyen útnál kétszer akkora zsold járja...

- Tudom, s meg is fogják kapni.

- Ha nincs ellenére, szívesen hozzájárulok én is a költségekhez; módomban van...

- Majd rákerülhet arra is a sor; egyelőre köszönöm. Az a fődolog, hogy a hajón minél előbb minden rendben legyen. Legfeljebb egy hét múlva indulnunk kell.

A Falkland-szigeten hamar elterjedt annak a hire, hogy minő útra készül a «Halbrane». Természetesen nagy feltűnést, sőt izgatottságot okozott. Néhány faczér matróz tartózkodott akkor is Port Egmontban, a kik várták a czethalászokat, hogy jó pénzért beszegődjenek. Arra persze kevésnek szottyant kedve, hogy olyan bizonytalan végű, sőt nagyon veszedelmes útra vállalkozzék.

A «Halbrane»-nak legalább 32-34 legényre volt szüksége, mert azzal a tizenhárom emberrel, kik a fedélzeten voltak, e merész vállalkozásnak nem lehetett neki vágni. A sziget kormányzója nagyon érdeklődött az ügy iránt, s mindent megtett, hogy a «Halbrane» kapitánya a szükséges új matrózokkal a meglevő hajónépséget szaporítsa.

Szerencsére akadt is matróz; hja, a kétszeres zsold elkábította őket.

Tizenkilencz új matróz állott szolgálatba: hat angol, öt amerikai, a többiek nagyon vegyes nemzetbeliek voltak: félspanyolok, tűzföldiek; a legifjabb tizenkilencz, a legidősebb negyven éves volt.

Egyelőre azt mondta nekik a kapitány, hogy Tsalal szigetére igyekszik a «Halbrane». Az elindulást megelőző este a kikötőben egy tömzsi, izmos matróz lépett a kapitány elé. Rekedt, tompa hangon szólalt meg:

- Kapitány,... valamit mondanék...

- Mit akar?

- Hallja csak,... nincs még egy emberre szüksége?

- Van is, nincs is - felelé a kapitány.

- Így hát van?

- Ha az ember tetszik nekem, akkor van.

- Nézzen reám!

- Te volnál az? szolgáltál már hajón?

- Ide s tova húsz esztendeje járom a tengert.

- Melyiket?

- A délit... Messze jártam,... értse meg jól, igen messze délen.

- Hány éves vagy?

- Negyven.

- Mióta élsz e szigeten?

- Karácsonykor lesz harmadik éve már.

- Czethalászokhoz akartál beszegődni?

- Nem.

- Akkor hát mit kerestél itt?

- Hát, az igazat megvallva, semmit sem kerestem... Tulajdonképen ott akartam hagyni a matrózságot.

- Akkor hát mi ütött beléd, hogy most mégis ajánlkozol?

- Hja,... az furcsa egy gondolat!... Hallottam, hogy a «Halbrane» hova indul.... Ez tetszett nekem,... oda mondok, én is szívesen elmennék, ha a kapitány beleegyeznék.

- Hogy hívnak?

- Huntnek.

- Hová való vagy?

- Amerikai.

Ez a Hunt széles vállú, napbarnított arcú, kurta nyakú ficzkó volt. Roppant erősnek látszott a válla és karja után ítélve. A haja már ősze kezdett csavarodni, s inkább hasonlított holmi gyapjúhoz, mint hajhoz.

Volt valami félelmetes az ő apró, szűrő tekintetű szemében; széles, lapos szája, hosszú, ép fogai voltak. Úgy látszik a skorbuttól sohasem szenvedett; ez pedig ritkaság az olyan hajósoknál, a kik messze északon vagy délen szoktak járni.

Harmadik esztendeje lakik a Falklondon. Valahonnan nyugdíjat kap, de azt senki sem tudja honnan; nem barátkozik senkivel, halászgat a maga szakálára; a mit fog, eladja, s így éldegél.

A kapitány tudakozódott róla, de még kevesebbet tudott meg, mint a mennyit ő mondott el magáról. Apjáról, anyjáról, családjáról senki sem tudott semmit. Nem iszákos, nem verekedő, rettenetes erős ember, matróz volt hosszú időn át. Multjáról sohasem beszélt.

Sebaj, csak hasznavehető ember legyen - gondola magában a kapitány, s felfogadta őt.

Estére már ott volt a «Halbrane» fedélzetén.

A hajó teljesen fel volt szerelve élelmiszerrel, lőporral, vízzel, pálinkával, mindenről gondoskodott a kapitány, a mire az ilyen merész utaknál szüksége van a hajósoknak.

Másnap, október 7-dikén a «Halbrane» felszedte a horgonyt. Csak a jó és mindentudó isten volt a megmondhatója, hogy vajjon ezeknek az embereknek sikerül-e azt a tervet megvalósítaniok, melyet az emberszeretet és a részvét érlelt meg bennök; vajjon a déli sark-tengerről visszatérnek-e valaha?...

X. FEJEZET.

Az út kezdete.

A «Halbrane» kapitánya elhatározta, hogy ugyanazt az utat fogja választani, melyen a szerencsétlen sorsra jutott «Jane» haladott.

Guy Len kapitány, West Jem hadnagy és én a kapitány kabinjában az asztalra kiterített térkép előtt ültünk és tanakodtunk. West egy szót sem szólt, figyelmesen hallgatta a kapitány tervét, csupán azt várta, hogy a parancsot megkapja. Neki csak erre volt gondja, a többivel nem sokat törődött. Arról majd gondoskodik ő, hogy a parancs végrehajtsák.

- Mindenekelőtt Tsalal szigetéig kell eljutnunk - így végzé szavait a kapitány. - Adja isten, hogy azt a szabad tengert, melyről Weddell tudósításában megemlékezett, mi megtaláljuk. Ha a jéghegyek között rést találunk, föltétlenül neki vágunk az útnak. A visszatérés gondolata nem fog aggasztani.

Valóban a «Halbrane» fedélzetén ekkor senki sem gondolt egyébire, csak arra, hogy «előre!... előre!»

Én pedig, a ki ebbe a vakmerő expedícióba úgyszólván belecseppentem, szintén nem törődtem egyébvel, mint hogy «előre!»... Csodálatos láz fogott el; mit eddig hóbortnak, isten-kísértésnek tekintettem, az most bizonyossággá változott, meggyőződéssé érlelődött lelkemben. A szerencsétlen Guy Vilmosnak és társainak sorsa reá nehezedett a szívemre.

Mindjárt az út elején alkalom kínálkozott arra, hogy az új matrózok ügyességét próbára tegye West Jem. Mindnyájan derekasan megállották a helyüket, a «Halbrane» kipróbált munkarejű matrózai készségesen segítették őket. Hanem Hurliguerly bizonyossága szerint a legkiválóbb közöttük a mogorva Hunt volt.

Különben nem igen vegyült a matrózok közé, a fedélzeten egy szögletben kuczorodott le éjjel, s ott aludt, nem a legénységi szobában. Alig nyitotta ki a száját a hadnagy és a csolnak-mester, parancsát szó nélkül teljesítette.

A kapitány a Sandwich-szigetcsoporthoz felé vette az útját, (ezt a sziget-csoportot nem kell összetéveszteni a Sandwich más néven Hawai-szigetekkel), előbb a Falkland-szigetektől nyolczszáz mérföldnyire eső Szt.-Georgiát kellett érintenünk, s innen aztán nyomról-nyomra a «Jane» útját követhettük. Ebben az irányban haladva november 2-dikán érkeztünk el a déli tengernek arra a pontjára (53°, 15' déli szélesség, 47° 33' nyugati hosszúság), hol számos utazó az Aurora-szigeteket képzelte. Mi meggyőződünk arról, hogy ezen a ponton se hire, se hamva az Aurora-szigeteknek. Weddell 1827-ben és Guy Vilmos ugyanebben az évben szintén nem láttak ott szárazföldet.

November 6-dika. Az időjárás még mindig kedvező. Sietésre éppenséggel nincs okunk. Számításom szerint hamarabb érkezünk meg a jég-tenger vidékére, hogy sem utat lelhetnénk arra, hogy azon keresztül hatoljunk.

Néhány nap múlva heves szél kerekedett. Hullám hullámot kergetett, West Jem kiadta a rendeletet, hogy a vitorlákat le kell húzni. Hurliguerly nagy gyönyörűséggel nézte, hogy Hunt milyen ügyesen végezi a dolgát. Bármily esetlennek is látszott különben, három helyett dolgozott egy maga.

- Kitűnő egy munkaerő! - mondá nekem.

- Pedig a legutolsó perczen jelentkezett - jegyzém meg én.

- Igaz... igaz!... Nézze csak, milyen hatalmas feje van.
- Amerikában több effajta ficzkót láttam. Mernék fogadni, hogy indianus vér is csörög az ereiben.
- Azért nálunk akárhány angol felvenné vele...
- Meghiszem azt, Hurliguerly úr - vetém közbe - hogy ne hinném; hogy tovább ne keresgéljünk, például maga is...
- Bizony... aligha nem!... Hja, az ember néha nem mutat annyit, a mennyit ér!...
- Beszélget néha Hunttal? - kértem tőle.
- Nagyon ritkán. Mit is lehetne azzal a tüskés disznóval beszélni? Mindig félrehúzódik, nincs senkihez egy szava sem, pedig a szája elég nagy, a hajó egyik szélétől a másikig elnyulik... Hát még a keze! Nézze meg csak egyszer ezt a két hatalmas lapátot. Isten őrizze meg attól, hogy kezet szorítson önnel egész erejéből.
- Akkor hát szerencse, hogy nem verekedő természetű. Úgy látszik, békességszerető, nyugodt természetű, s így óriási erejével senkiben sem tesz kárt. Nekem ez a Hunt tetszett. Gyakran elnézegettem őt, a mint a korláthoz támaszkodva, mint valami tenyeres-talpas medve reá tette kezét a korlátfájára, s egykedvűen nézte a tengert. Olykor úgy tűnt fel, mintha félszemmel engem is vigyázna. Bizonyára tudta, hogy a «Halbrane»-n fedélzetén én vagyok az egyetlen utas, s hogy önként vállalkoztam a vakmerő kísérletre. Ez-e, vagy a jó isten tudja, hogy mi keltette fel irántam az érdeklődését.

November 10-dikén délután két óra tájban az őrszem jelezte:

- Jobbról szárazföld!

A pontos hely-felvétel szerint 55° 7' déli szélesség és 41° 13' keleti hosszúság alatt voltunk. E szerint a sziget nem lehetett más, mint a Szt. Péter-szigete vagy az angolok elnevezése szerint Dél-Georgia («New-Georgia»).

Ezt a szigetet egy Barbe nevű francia hajós fedezte fel 1675-ben, de azt a sok nevet, a mi reá ragadt, mind Cooknak, a híres-neves angol utazónak köszönheti.

Guy kapitánynak az volt a szándéka, hogy huszonnégy óráig pihenőt tart a sziget kikötőjében, s friss vízzel újra megrakodik, mert a hajón készletben levő víz nagyon megmelegedett.

New-Georgia kétszázötven kilométer hosszú és körülbelül száz kilométer széles; a Magellan-szorostól ötszáz lieure fekszik, tulajdonképpen a falklandi angol főhatóság alá tartozik, de kormányzóra nincsen szüksége, mert egy lélek sem lakik a szigeten.

Mikor a «Halbrane» a Royal-öbölben horgonyt vetett, már öreg este volt; így másnapra maradt a víznek a hajóra szállítása. Másnap reggel partra szállottam én is, s míg a matrózok forrás után néztek, ott sétálgattam a parton. A sziget csakugyan egészen elhagyott volt, ebben az időtájban a halászok sem igen járják, pedig a tengerparton számos rozmárt és fókát pillantottam meg; egész rakás pingvin üldögélt nagy bután a sziklaháton. A megrebbent pacsirták énekelve röpködtek fel a levegőbe; s ez az ének eszembe juttatta a boldogabb vidékeket, hol emberek élnek és boldogság van az emberek szívében.

November 12-dikén a «Halbrane» felszedte a horgonyt, s Guy kapitány kiadta a parancsot, hogy a Sandwich-szigetcsoporthoz felé kell venni az utat. Eddigélé nem találkoztunk jéggel; az ég, melynek megmérhetetlen kék boltján eddigélé egyetlen felhő sem mutatkozott, most kezdett nyugaton borulni, köd terjeszté szét fátyolát, s a szél hevesen fújott, a hőmérséklet is alászállott, no de ez a szél csak gyorsította a hajó járását, s ezért nem volt okunk, hogy panaszkodjunk miatta.

Sokkal kellemetlenebb volt a mind sűrűbbé váló köd, mely a szemhatárát elfödte és igen szűk korlátok közé szorította. Szerencsére jég sehol sem mutatkozott még, s így nem tartottunk semmi veszélytől. Aggodalom nélkül folytathattuk az utat a Sandwich-szigetek felé.

A sűrű köd miatt nem láthattuk meg azokat a szigeteket sem, melyeket az utazók, pl. Bellingshausen, James Brown és mások fedeztek fel ezen a tájékon.

A 14-dikéről 15-dikére eső éjjel a szemhatár nyugati részén pisladozó fényt vettünk észre. Eleinte azt hittük, hogy valamely sziget közelében vagyunk, hol tűzhányóhegy van éppen működőben, de robajt nem hallottunk, s így megnyugtatót az a gondolat, hogy a «Halbrane» a vulkanikus szigettől biztos távolban van.

Ezen közben sűrű eső zuhogott alá, mely csak 16-dikán délelőtt állott el; a «Halbrane» haladott tovább a Sandwich-szigetek irányában. A köd is oszlófélben volt, s az egyik matróz az árbocz keresztfájáról lekiáltott, hogy a távolban egy három árboczos hajót pillantott meg.

Szerettük volna látni mi is, hogy megtudjuk, vajjon miféle nemzetbeli, de sajna, csakhamar eltűnt előlünk.

November 10-dikén megérkeztünk a Sandwich-szigetekhez. Ennek a szigetcsoportnak Cook tulajdonképpen Déli-Thule nevet adott, de később a Sandwich név ragadt rá, s így ismerik ma is a tengeri térképeken. A czethalászok gyakran járák, de állandóan nem lehet ezen a kopár szigeten tartózkodni.

A kapitány horgonyt vettetett; meg akarta nézni a szigetet, nemcsak ezt, hanem mindeniket, a mely útunkba esik. Ki tudja, hátha a szerencsétlen hajótöröttek valamely módon egyik vagy másik szigetre vetődtek. Lám Patterson hulláját is egy úszó jégtábla hátán találták meg.

A Sandwich-szigetcsoport az 59° déli szélesség és 30' nyugati hosszúság alatt fekszik, számos apró szigetből áll, a két legjelentékenyebbnek a neve: Bristol és Thule. A többiek mind kopár szikla-hátak.

A kapitány West Jemet elküldte a nagy csolnakban Thulera, ő maga meg én Bristolban kötöttünk ki.

A sziget partján állva körül néztem. Szomorú egy kép volt; röpködő tengeri madarak, durva sziklahát; fának, egyéb vegetációnak nyoma sincs sehol.

A jeladó ágyulövések kárba veszttek, legfeljebb ezer meg ezer vízi-madár riadt fel, s pokoli lármát csapva rikoltozott a fejünk felett.

Néhány szót váltottunk a kapitánnyal:

- Tudja-e kapitány úr, hogy mit mondott Cook, mikor ezt a szigetet felfedezte?

- Hogy kell még tovább délre is szárazföldnek lennie. De azt is mondta, hogy tovább délre nem hatolt senki, mint ő. Azt hiszem, hogy e tekintetben vakmerő és elbizakodott volt a nyilatkozata, mert ha isten úgy akarja, mi még tovább fogunk jutni, s azt a szárazföldet, hogyha tényleg megvan, látni fogjuk.

- Pym Arthur bizonyára látta is kapitány, sőt aligha nem még azon túl is járt...

- Az meglehet, Jeorling úr!... De nekünk ezúttal Pym Arthurhoz nincsen semmi közünk, mert hiszen ő és Dirk Péter haza tértek Amerikába.

- De hátha mégsem tértek vissza?...

- Azzal sem törődünk! - viszonzá röviden a kapitány.

XI. FEJEZET.

A Sandwich-szigetektől a déli sarkkörig.

A Sandwich-szigetektől New-South-Orkney-ig hat napig tartott az út. A «Halbrane» állandóan délnyugati irányban haladott, az időjárás kedvező volt. Ezt a szigetcsoportot az amerikai Palmer az angol Botwellel fedezte fel 1821 és 1822-ben.

Egymás hátára halmozott sziklatömegek sivár képét láttuk, a mint a sziget-csoportot alkotó két-három nagyobb szigetet közelebről megnéztük. Az egyik öbölben toronymagasságra felnyúló jéghegy volt még egészen épen. Ki tudja, mikor rendíti meg alapját a tenger vize, hogy elszakítsa a szigettől és vigye messze... messze!...

Majd eljön annak is az ideje, hogy az elhagyott sziget egyik-másik öblében kiköt egy-egy hajó. Czet és fókahalászok lepik el a tengerpartot, de most szomorú tanya ez, fázik az ember szíve, ha reá néz.

Guy kapitány a Laurie sziget öblében állapotodott meg a «Halbrane»-nal. Két napot töltöttünk itt, november 24-dikét és 25-dikét. A szigetet keresztül-kasul bejártuk, de élőlényre nem bukkantunk. Ha kedvünk lett volna reá, annyi rozmárt lőhattunk volna le, hogy a hajót megtölthetjük vala e becses zsákmánynyal, de mi ügyet sem vetettünk rájuk.

A guanoval telt sziklaháton hemzsegték a pingvinek, ezer meg ezer ült nagy bután, s a fejét felnyujtva rikácsolt, kesergett; fehér galambok keringettek a fejünk felett egész csapatban, ha leszállottak, könnyű szerrel össze lehetett őket fogdosni. Hurliguerly és a matrózok pingvin-vadászatra mentek ki a partra. Botokkal vertek agyon husz-huszonöt darabot. Nem azért, mintha az öldöklésben kedvök telt volna, hanem azért, mert az élelmi szereket akarták szaporítani.

- Nézze csak, uram, - mondá a csolnakmester egy jókora pingvint mutatva, - ez a madár van olyan súlyú, mint holmi hizott tyúk. Nem evett ön a Kerguelákon pingvint?

- Ettem bizony, még pedig Atkins készítette el.

- A mi Endicottunk is eltudja úgy készíteni.

November 26-dikán reggel 6 órakor elindultunk. Egyenesen délnek tartottunk. Ugyan annak a délkörnek az irányában haladtunk, a melyiknek Weddell és Guy Vilmos. Ha ettől sem jobbra, sem balra el nem tér a «Halbrane», föltétlenül el kell Tsalal szigetéhez érkeznie. Egy és más akadálylyal azonban már jó eleve le kell számolnunk.

Állandóan keleti szél fújt, s ez gyorsította a «Halbrane» haladását. Az összes vitorlákat felhúztuk, így tizenegy-tizenkét mérföld gyorsasággal haladtunk előre. Ha ez így tart tovább is, akkor nagyon rövid idő alatt megteszszük a New-South-Orkney és a sarkkör között levő utat. Ha majd a jég-tengerhez érünk, okvetlenül utat kell rajta törnünk, vagy valami nyílást kell keresnünk, hogy azon keresztül hatolhassunk.

Guy kapitány között és közöttem egy alkalommal következő párbeszéd fejlődött ki:

- Eddigélé nincs okunk a szél kedvezőtlen iránya miatt panaszkodnunk. Ha a szerencse ezután is kedvez, rövid idő múlva jeget látunk.

- Hátha nem!... Néha megtörténik, hogy a jég hamar eltisztul. Tapasztalásból beszélek. A Coronatim szigeten láttam már, hogy a jégtuskók a rendes idő előtt hat héttel már oszladozni kezdenek.

- Akkor lehetséges, hogy már deczemberben ott leszünk, a hol más hajók csak januárban szoktak lenni.

- Annyi bizonyos, hogy az idő nekünk rendkívül kedvezett felelé Guy kapitány. Remélem, hogy egy hónap múlva már ott leszünk azon a bizonyos nyílt tengeren, melyről az utazók megemlékeznek. Előbb Bennet, azután Tsalal szigetéhez fogunk jutni.

- E szerint a fő dolog az, hogy a jégtorlaszokon keresztül jussunk. Ha nyílásra nem bukkanunk, erővel kell a hajónak utat törnünk. A keleti szélre föltétlenül szükségünk lesz...

- A miatt nincs okunk aggódni, hogy keleti szél nem fúj, mert az összes utazók tanuskodnak arról, hogy a déli tengeren a keleti szél állandó szokott lenni. Jól tudom, hogy a harminczadik és hatvanadik szélességi fokok között a nyugati szél az uralkodó, de alább délre megfordítva áll a dolog; az ellenkező irányú szél kerekedik fölül. Erről majd ön is meg fog győződni, Jeorling úr, ha majd túl leszünk a déli sarkkörön.

- Igazán örvendek, hogy így van, kapitány úr; egyébként ha szégyenkezve is, de bevallom, hogy kezdek némileg babonás lenni...

- Miért szégyenelné, Jeorling úr?... Hát oktalanság azt hinnünk, hogy az emberi életbe néha emberfölötti hatalmak is befolyanak?... Vajjon nekünk, a «Halbrane» hajósainak nincs okunk arra, hogy a végzet különös rendelésében kételkedjünk?... Jusson csak eszébe a szegény Patterson esete... Nem a Gondviselés hajtotta-e utunkba azt a jégtömböt, melyen a Patterson holtteste hevert?... Nem merült-e el aztán nyomban, hogy a holttestet a hajó fedélzetére felhoztuk? Sőt többet mondok, nekem erős a hitem, hogy a jó isten ezután is gondot visel reánk, módot nyújt arra, hogy a szerencsétlen embereket, a kiket keresünk, feltaláljuk, őket megszabadítsuk, és haza hozzuk.

- Én is azt hiszem, kapitány úr. A véletlennek fontos szerepe van az ember életében, s ez a véletlen igen gyakran nem egyéb, mint a Gondviselés intézkedése. Az események láncz-szemeiben van a következetesség, a mint ezek egymáshoz kapcsolódnak...

- Úgy van, a lánczszemek egymás-utánja... Nemde az az úszó-jégtábla, melyen Patterson hullája feküdt, volt az első lánczszem, az utolsó Tsalal szigete lesz... Szegény,... szegény bátyám! Már tizenegy év óta él istentől-embertől elhagyatva!... Boldogtalan társai! Még csak reményük sem lehet arra, hogy megszabadulnak... Ó ha erre gondolok, azt hiszem, hogy a szívem kifeszíti a bordáimat, de nem, addig nem szabad megrepednie, míg bátyám szíve nem dobog fölötte...

E mélységes érzéssel mondott szavak könnyet csaltak a szemembe. Nem volt lelkem, hogy a vállalat vakmerőségéről beszéljek neki, de magamban eltűnődtem azon, hogy józan elmével, hogy is juthat eszünkbe a siker... Ha a szerencsétlen hajótörtek ott rejtőzködnék Tsalal szigetén, vajjon elképzelhető-e, hogy az ellenséges indulatú benszülöttek figyelmét oly sokáig elkerülték? Eh, de nem mutattam kétségeskedésemet... Nem volt a «Halbrane» fedélzetén senki, a ki nem bizakodott volna. Az új matrózokat hihetőleg csak a busás bér biztos reménye éltette, legfeljebb Hunt a kivétel. Ez a sajátságos ember sohasem hozta szóba a zsoldot.

Hurliguerly váltig biztatott engem, hogy majd meggyóntatja ezt a czethalat, ezt a tüskésdisznót. Egyelőre csak annyit mond róla, hogy bizonyára messze járt ez már, sokkal messzebb, mintsem gondolná az ember; a déli sarkkörön legalább is tíz fokkal túl...

- Miből sejtí ezt, csolnak-mester uram? - kérdém tőle.

- Már hogy miből?... Hm, hát a szemeiből, Jeorling úr,... az ám, a szemeiből. Örökösen dél felé révedez a tekintete... Oly mozdulatlanul, merően néz dél felé, mintha a szemei hajólámpások volnának.

Hurliguerlynek igaza volt; Hunt csillogó, sólyom szemei állandóan délfelé néztek, mintha valami mágnes vonzotta volna.

- Vigyázza csak meg, ha néha oda állítom a kormánykerékhez, még a szeme pillái sem rezdülnek meg, a hajó egy hajszálnyira sem tér ki az útból, izmos marka odatapad a kerék forgatójához, mintha rászögezték volna, szeme az iránytűn. Én úgy hiszem, hogy értem a dolgomat, de megvallom, erő dolgában nem mernék versenyezni ezzel a medvével.

Hurliguerly szívesen lódított egyet-egyet, ha beszédre került a sor, de a mi Huntra vonatkozó megjegyzéseit illeti, éppenséggel nem tulzott. Ez az ember valósággal mesébe illő volt. Ha Poë Edgar ismerte volna, bizonyára egyik vagy másik fantasztikus regényének a hőségé teszi.

A «Halbrane» akadálytalanul folytatta az útját, a keleti szél még inkább meggyorsította futását. A hajó fedélzetén a szokott egyhangúságban folyt az élet. A tengerből minduntalan czethalak bukkantak fel. Ha Guy Len kapitánynak az lett volna a célja, hogy czetekre halászszon, néhány nap alatt az egész hajót megtölthette volna ezzel a becses zsákmánnyal. Az új matrózok ott ácsorogtak a fedélzeten és mohó kíváncsisággal nézték a tenger e nagy halait, s fölötte csodálkoztak azon, hogy a kapitány ügyet sem vet azokra.

Kiváltképpen Hearne nem tudott bele nyugodni Guy kapitány közönyösségébe. Hearne ügyes czethalász volt, s matróztársai szívesen hallgatták, ha a czethalak fogásáról mesélt. Különb is, mint vakmerő és nagyon erős ficzkó, a matrózok között bizonyos tekintélyre jutott. Ha az ember reá nézett, akaratlanul is elképzelte, a mint a halász-bárkában áll s a hegyes szigonyt a felbukkanó czet hátába sujtja... s aztán mindkét kézzel a kötélbe kapaszkodik, hogy a megsebzett állatot el ne szalaszsa.

No de a «Halbrane» nem volt czethalászatra berendezett hajó, s így Hearne hiába koptatta a száját, hiába elégedetlenkedett; a czetek a «Halbrane» körül kedvökre lövelhették fel a víz-sugarakat, nem bántotta őket senki.

Aznap délután három óra tájban a hajó fedélzetén állottam, s gyönyörködtem a czethalak játékában, Hearne buzgón mesélt a matrózoknak:

- Oda nézzetek... az finn-hal; amott két kisebb,... éppen most bukkantak fel a vízből... Hej, ha most a szigony a kezemben volna! A fejemet tenném rá, hogy keresztül furnám éppen ott, a hol a sárga folt látszik a hátukon. Persze ebben az ócska bárkában ilyesmire gondolnia sem szabad az embernek. Lánczos adta, ezen a vidéken ne is járjon a hajó, hacsak nem czethalra akar vadászni...

Erre aztán megtoldotta a szót hatalmas tengerész-káromkodással.

- A hol ni a czethal,... az ám a hatalmas legény.

- Az a púpos? - kérde egyik matróztársa.

- Az hát, úgy is hívják: púpos-czethal. Hm, ugyancsak nehéz őket kézre keríteni, igen sokáig el vannak a víz alatt. Megérdemelnők, hogy oldalba csapja farkával a hajónkat, a miérthogy ügyet sem vetünk reá.

Hearnenak ez a kívánsága nyomban beteljesedett, mert a czethal oldalba csapta a hajót, s egy csomó víz zúdult a fedélzeten ácsorgó matrózoknak a nyakába.

- Úgy kellett nekünk - kiáltott fel Hearne, s nagyközömbösen lerázta magáról a vizet.

Nem sokkal utóbb egy óriási cet bukkant fel a hajótól néhány kábelnyire. Iszonyú egy állat volt, legalább hatvan láb hosszú. Hearne ítélete szerint a kövéréből száz tonna zsír is lenne.

Hearne majd leharapta mérgében a fejét, hogy még e mellett a kíváncsú zsákmány mellett is elhaladnak.

- Micsoda élehetetlen ez a kapitány, hogy ilyen zsiros falatot kiszalaszt a körme közül, - kiáltott fel indulatosan a matróz.

- Hearne! - szólalt meg egy nyers, parancsoló hang - fel az árbocra, ott jobban megszámlálhatod a cetahalakat!

West Jem hangja volt.

- Hadnagy úr -

- Előre! Egy szót se, különben ott felejtelek holnap estig!

Így szakította félbe West Jem a megátalkodott cetahalász káromkodással vegyes felpanaszolásait.

A kapitány attól a naptól kezdve, hogy Poë Edgar regényét újra szóba hozta, sokkal beszédesebb lett velem szemben. Gyakran beszélgettünk együtt, így ez alkalommal is szóba került a Hearne elégedetlensége, s Guy Len sajnálkozott a fölött, hogy a régi matrózok közé újakat is kellett szegődtetni.

- De hát - tévé hozzá - a Tsalal szigetekhez igyekszünk, s önnek igaza volt, midőn figyelmeztetett az eshetőségre, hogy védenünk kell magunkat, vagy szükség esetén támadnunk.

- West Jem erélyes ember - jegyzém meg, - igyekezvén elejét venni a dolognak.

- Úgy van, csirájában elfojtotta az elégtelenséget. Egyébként a matrózok maguk is beláthatják, hogy Hearne okvetetlenkedése nem volt helyén.

November 30-dikán, délelőtt 10 órakor felvettük a helyszíni szemlét, s a mérés eredménye következő eredményt mutatott:

66° 23' 33" déli szélesség.

A «Halbrane» nemsokára eléri a déli sarkkört.

XII. FEJEZET. A sarkkör és a jégzóna között.

Mióta a «Halbrane» azon a körön túl jutott, mely állítólag $23^{\circ} 33'$ -ra van a déli-sarkponttól, mintha egészen új világba lépett volna: az elhagyatottság és némaság világába vagy Poë Edgar szerint a fény és dicsőség magikus börtönébe, a végtelen óceán kiolthatatlan fényének az országába...

A déli sarkponton nyáron örökös nappal van, s aztán a nap lehanyatlik, hosszú... hosszú éjszaka lesz, csak hogy ennek sötétségét a sarki fény eloszlatja.

A «Halbrane»-ra az a sors várt, hogy fényes nappal tegye meg az utat egészen Tsalal szigetéig, hol majd a «Jane» hajótöröttjeit fel fogjuk találni, bizonyosan fel fogjuk találni.

Holmi álmadozásra hajló kedélyt ez új világ, de meg ennek csak a pusztá gondolata is bizonyára izgatottá tett volna, s víziói támadnak, érzék-csalódások háborgatják; a ködfátylon túl csodaalakokat sejt, soha nem látott növény és állatvilágra számít, sőt - mint Pym Arthur - új emberfaj létezését is elhiszi...

Engem effajta látományok nem kísértettek; nem tagadom, kissé felizgatott az új világ látása, de nyomban visszatért gondolatom a reális világba, úgy veszem az egyes jelenségeket, mint valóságban vannak.

A kapitány, West Jem, s a vén matrózok meglegedetten vették tudomásul, hogy a «Halbrane» túl van a hatvanhatodik szélességi fokon. Másnap Hurliguerly nevetve lépett hozzám a fedélzeten, s így szólott:

- No hát a híres sarkkör már a hátunk megett volna, Jeorling úr!
- Igaz... igaz, de még messze tőle nem vagyunk ám.
- Majd leszünk messze is, Jeorling úr... Csak az boszant egy kissé...
- Ugyan mi?
- Hogy azt a jó szokást nem gyakoroljuk, a mi a sark-körön átkelő hajókon divatoz.
- A keresztelő?
- Bizony, a keresztelő...
- Kit akarna megkeresztelni? Hiszen maguk már mind átkeltek legalább egyszer a déli sark-körön.
- Mi igen, de Jeorling úr!
- Helyes, fogja egyelőre ezt a piastert, s a legközelebbi korcsmában igyék egy pohár bort az egészségemre.
- Legfeljebb a Bennet vagy a Tsalal szigetén történhetik majd meg, ha ugyan ez isten háta mögött levő szigeten holmi Atkins letelepedett és korcsmát nyitott.
- Mondja csak Hurliguerly, Hunt is úgy viselkedett, mint a többi matrózok, mikor a déli sarkkörön átjöttünk? Látja, én ezt az embert szeretném jobban megismerni.
- Tudj' az isten! Abból a ficzkóból nem tudok eléggé kiokosodni. Néha úgy tetszik nekem, hogy járt ez már a világnak minden sarkán, nem lepi ezt meg semmi.

Elhatároztam, hogy ezentul jobban szemmel tartom Huntot.

December első napjaiban, elsejétől negyedikéig mintha a szél északnyugoti irányba csapott volna át. Ez bizony valami jót nem szokott jelenteni ezen a vidéken. Havat vagy fergeteget szokott hozni. Minden esetre a délkör mentében kell haladnunk, s ha csak lehet, nem szabad attól eltérnünk. A légköri változás miatt a kapitány is kezdett nyugtalankodni. A «Halbrane» gyorsasága is lényegesen megcsappant. December 5-dikén megszűnt egészen a szél.

A vitorlák petyhüdten csapódtak az árboczhoz, s legfeljebb egymáshoz verődtek.

A tenger nyugodtnak látszott, de a kapitány arcza elárulta, hogy vihar közeledik.

- A tenger nyugtalankodik, arra felé kegyetlen vihar lehet, - mondá s ujjával mutatott a kavargó felhőkre.

- A levegő tele van ködpárával, délben talán, ha a nap kisüt...

- Annak itt nagy ereje nincs, Jeorling úr!... Hallod, Jem?

A hadnagy közelebb lépett.

- Mit gondolsz, hányadán leszünk?... Nézd az eget!

- Nem sok jót mutat, kapitány. Mindenre el kell készülnünk. Majd intézkedem, hogy meg ne lepjen a vihar.

- A földolog az, Jem, hogy a mostani iránytól ne térjünk el.

- Nem mutatkoztak még úszó jégtablák? - kérdém én.

- Már láttunk - felelé a kapitány, - de ügyelünk, s ha van, kitérünk előlük.

Az őrszemül állított matrózok nem csalódtak, meglehetősen távolban apró jégszigetek uszkáltak. Nem jöttek közel, s nem voltak olyan nagyok, hogy a «Halbrane»-t előhaladásában megakadályozhatták volna. Minthogy a szél teljesen szünetelt, a hajó nagyon lassan haladt előre. A tenger mozgó, hánykódó hullámai meg-meglökdösték. Két óra tájban heves forgó szél támadt, egyszer az egyik, máskor a másik oldalról lökte meg a hajót, s az hol ide, hol oda vetődött. Hurliguerly nyomban intézkedett, hogy a fedélzeten minden mozgó tárgyat nagyobb biztonság okából erősítsenek meg.

Három órakor nyugatészaknyugat felől irtózatoss vihar tört ki. A hadnagy kiadta a rendeletet a vihar ellen való védekezésre, mert nem szerette volna, ha a «Halbrane»-t a szél eltéríti irányától. Csakhogy attól is kellett őrizkedniök, hogy úszó jéghegyek közé ne kerüljenek, mert ezek könnyen végzetessé válhatnak a «Halbrane»-ra nézve.

A szél olyan erővel támadt a hajóra, hogy a «Halbrane» néha egészen oldalára fordult, szerencsére az áru-helyiségben a holmik jól egymáshoz voltak szorítva, s így azok nem mozdultak a helyükről, különben a hajó könnyen felfordult volna.

No de Guy kapitány nem hiába javíttatta ki legutóbb oly aprólékos gonddal hajóját, egyelőre nem ártott annak a vihar. Azt azonban senki sem mondhatta volna meg előre, hogy meddig fog tartani: a déli tengeren a vihar nagyon szeszélyes, néha egy-két óráig, máskor meg két-három sőt több napig is eltart.

A vihar kitörése után egy órával jég és hó vegyesen hullott; a hőmérsék hirtelen alászállott (+2.22° Celsius); a légsúlymérő: 721 mm-re süllyedt.

Este tíz óra volt, szándékosan mondom, hogy *este*, bár a nap még mindig az égen volt; két hét választotta el attól az időtől, mikor a legmagasabbra jut. Tíz óra harminczöt perczkor megkészsereződött a vihar dühe. Még mindig a fedélzeten voltam, sehogysem volt kedvem arra, hogy lemenjek a kabinomba.

A kapitány és a hadnagy komoly arccal beszélgettek. Az ég dörgött, harsogott, de azért ők megértették egymást. A háborgó tengernek a képe félelmetes volt, az árboczok recsegték-ropogtak, s a villám fénye reá vetődött a tajtékzó, hömpölygő hullámokra, s a mindinkább közeledő jéghegyekre. Szorongó szívvel gondoltam arra az eshetőségre, hogy talán egyikkel vagy másikkal összeütközünk, s akkor menthetetlenül el kell pusztulnunk. Pedig a szél fel-tartóztatlanul a jéghegyek irányában sodorta a «Halbrane»-t. A hullámok fel-felkapták hátukra, s az örvény vont, húzta le; ezzel az erővel megküzdeni nem adatott meg embernek, Drap, a matróz, állott a kormánykeréknél, Guy kapitány szintén oda ment, hogy a hajó járását figyelje.

West köré gyülekeztek a többi matrózok, a ki épen most adta ki a rendeletet, hogy hét ember próbálja meg felhúzni a vihar-vitorlát; ez a viharvitorla háromszögletű, roppant erős vászon volt, a kisebbik árbóc tetején kellett az egyik csücskét megerősíteni, a két alsó csücskét pedig a keresztgerendához kötni.

A veszélyes munkára Hunt vállalkozott, s hozzá szegődött Holt Márton, a vitorla-mester. Még két matróz sietett, hogy segítsen nekik.

Álmodni sem mertem volna, hogy az otromba, nehézkes Huntban olyan fürgeség és bámulatos ügyesség van. Egy pillanat alatt fenn termett a keresztgerendán, aztán a kötélnek esett, s felmászott az árbóc csúcsára.

Ez alatt Holt is derekasan elvégezte a dolgát, s a két matróz sietősen megerősítette alul a vitorlát.

Ebben a pillanatban leirhatatlan erővel tört ki újra a vihar, a «Halbrane» jobbra fordult, a vitorla kidagadt, az árbóc recsegett. Minden erőmből bele kellett a vitorla-kötélbe kapaszkodnom. Különben lesepet volna a szél, mintegy tollpelyhet. A tenger csupa tajték volt...

Kiáltás hangzott fel a tengerből.

Holt Márton nem volt a hajón. Bele sodródott a tengerbe. A fehér habok közül feje és félkarja kiemelkedett.

A matrózok mind a jobb oldalra szaladtak, egyik kötelet, másik hordót, gerendavéget hajított, hogy a szerencsétlen kapaszkodják beléje.

Ekkor egy fekete tárgyat vettem észre, mely a magasból nyílsebesen alázuhan, s a habokba merült.

Talán még egy áldozat?... Nem, nem, valaki önkéntesen rohant a habok közé.

Hősies önfeláldozás tényéről volt szó.

A hajó fedélzetén csakhamar elterjedt a hír:

- Két ember a tengerbe esett!

Ugy van, az egyiket belesodorta a vihar, a másik utána ugrott, hogy megmentse.

Vajjon mind a kettő nyomorultul ott vész?

West Jem a kormánykerékhez rohant, megcsavarta azt, hogy a hajó negyedrésznire megfordult. Ennél többet nem tehetett a dühöngő orkánnak közepette. Roppant erőfeszítéssel sikerült a hajót úgy a hogy megállítaniok.

Izgatottan néztük a hullámokkal küzdőket.

Előbb Holt, aztán nyomban Hunt feje merült fel. Hunt emberfeletti erővel úszott Holt felé, a ki úgy tűnt fel a hófehér hullámok között, mint egy fekete pont. Arról szó sem lehetett, hogy a hajóról mentő-csolnakot ereszszenek le, meg sem mozdulhatott volna, vagy a hullám karja oda csapja a hajó oldalához s darabokra töri.

- Mindkettőjüknek vége!... - mormogá Guy Len kapitány, majd a hadnagyhoz fordult:

- West, ereszszétek le a csolnakot!

- A mint parancsolja, kapitány, ha kívánja, magam szállok belé, pedig az életemmel játszom.

Kinos, gyötrelmes csend, izgatott várakozás perczei következtek. Senki sem törődött azzal, hogy minő sors vár a «Halbrane»-ra, csak a két halállal küzdőt nézte.

Hunt közeledett a vitorla-mesterhez vagy igazabban mondva ahhoz a fel-felmerülő fekete ponthoz a tajtékzó hullámok között.

Egyszer csak egetverő diadal-kiáltás hallatszott a fedélzeten:

- Hurrah!... Hurrah!... Hurrah!

Hunt izmos jobb karjával szelte a hullámokat, balkarjával pedig átölelte az eszméletlen Holtot. Egy végtelenségig tartó másodperc múlva Hunt a goélettehez ért, belekapaszkodott a leeresztett kötélbe, s a matrózok felhúzták a fedélzetre. Nyomban élesztgetni kezdték az eszméletlenül fekvő Holtot, s addig dörzsölték, míg szemét kinyitotta.

- Holt Márton - mondá a kapitány - mondhatom messze útról tértél vissza hozzánk.

- Hiszem, - felelé Holt - hiszem kapitány úr,... de hol van, a ki megmentett?

Félkarjára támaszkodott, körülnézett és kereste szemével Huntot.

- Hunt ugrott utánad a tengerbe, neki köszönheted, hogy újra itt vagy közöttünk.

Csakhogy Hunt elbujt, Hurliguerly taszigálta oda a megmentett matrózhoz, kinek a szeméből a hála érzelme csillogott ki.

- Hunt, te megmentettél... Ha te nem lettél volna... én már nem élnék... köszönöm.

Hunt egy árva szóval sem felelt.

- Hunt - szólalt közbe a kapitány, - nem hallod, hogy mit mondott a társad?

- Jere ide pajtás - kezdé újra Holt a szót, - legalább hadd szorítsam meg a kezedet.

Holt feléje nyujtotta a jobbját.

Hunt néhány lépéssel hátrált, s aztán visszament a rég helyére, dolga után látott. Nem szokta ő meg, hogy ilyen csekélyiségekből olyan nagy derendóciát csináljanak.

Ez a Hunt nyilván a vakmerő, önfeláldozó hősök közé tartozott, a ki nem szeretett sok szót vesztegetni, hanem tenni tudott úgy, mint száz más ember nem.

Az orkán tovább dühöngött. Nehéz órák voltak azok, mondhatom. Gyakran azt hittem, hogy a «Halbrane» ezer szilánkká törik, s mi mindnyájan a hullámsírba temetkezünk.

Három napig tartott a vihar ellen való küzködés, Guy a kapitány, West Jem, a hajóhadnagy e napokban mutatták meg igazán, hogy milyen talpraesett tengerészek, Hunt pedig újra bebizonyította azt, hogy a többi matrózokat vele összemérni valósággal bűn volna.

Az ujonnan szerződötetett matrózok, főképpen pedig a Hearne a nagyszájú czethalász hovatovább kezdettek zúgolódni és elégedetlenkedni. Ebből sok jót nem olvashattam ki a jövőre nézve.

Holt továbbra is igaz emberséggel végezte a dolgát, a hadnagy parancsát szó nélkül teljesítette, s mint a maga dolgát kitünően értő ember, méltán sorakozott ügyesség és hasznavehetőség dolgában Hunt mellé.

Egyszer, a mint javában beszélgetett a csolnak-mesterrel, megszólítottam őt:

- Nos, Holt, hányadán van azzal az ördögös ficzkóval, a ki a vizből kihúzta a minap?... Beszélt vele azóta?

- Nem én egy árva szót sem, Jeorling úr, - felelé Holt, - sőt úgy tetszik nekem, hogy azóta még inkább kerül engem.

- Ugyan, ne mondja!

- Eddig sem tette különben.

- Különös, nemde?

- Bizony elég furcsa - vágott közbe Hurliguerly, - hanem annyi szent és igaz, hogy Huntnál derekabb matrózot én még világéletemben nem láttam. Te pedig, czimbora, halálodig adósa maradsz az életeddel neki.

A magam megfigyelése után is mondhatom, hogy Hunt a szó szoros értelmében kerülte Holtot. Vajjon mi oka lehet?... Ő bizonyára nem mondta meg senkinek.

Deczember 8-dika és 9-dike közt éjfélkor lassankint megszűnt a vihar. Kifeshíthettük a vitorlákat, s a «Halbrane» nagyobb sebességgel haladott előre. Jobbról-balról mind sűrűbben tűnedeztek fel a jéghegyek.

XIII. FEJEZET.

Küzdelem az úszó-jéghegyekkel.

Ez az utóbbi vihart nem számítva a «Halbrane» útja eléggé szerencsés volt a déli tenger vidékén. Hátha még a Weddell útján haladva december első felében elérjük azt a bizonyos nyílt tengert!...

December 10-dikén a jégtáblák, melyek egyenkint úszkáltak, nem akadályozták hajónkat az előhaladásban. A szél iránya is kedvező volt, s így a jégtömbökkel nem szembe, hanem velők egy irányban haladtunk. Rendes körülmények között csak januárban szokott a jég megindulni, de Guy kapitány, a ki e tekintetben igazán szakértő volt, úgy nyilatkozott, hogy az idén már decemberben megindul a jég.

Egyelőre nem félhettünk semmiféle összeütközéstől, majd csak akkor kezdődik a küzdelem, mikor utat kell a jéghegyek között törnünk, mert ha a Weddell - sejtette szabad tengerre ki akarunk jutni, e jégpánczél között vagy rést kell ütnünk, vagy magától kínálkozó nyílást kell keresnünk.

Azt talán mondanom sem kell, hogy minél lejjebb jutottunk délnek, annál számosabb úszó-jégtömbbel volt lépten-nyomon találkozásunk, s így a «Halbrane» előrehaladása is mind több akadályba ütközött.

December 14-dikén a 72° 31' déli szélesség alatt voltunk, a hosszúság állandóan a 41-42° között maradt. Mindössze két fok választott el attól a ponttól, a meddig Weddell jutott volt.

A hajónkkal szembe jövő vagy azzal egy irányban úszó jéghegyekhez képest milyen parányi kis alkotmánynak tűnt fel a «Halbrane»!

A rengeteg nagy és roppant változatos formájú jéghegyek, komoly méltósággal haladtak; a nap sugarai megtörtek a jégkristályokon, kék és vörös fény szikrázott ki belőlük...

Emitt villogó piramist mutatott, amott kupolás templomot, mely nélkül a bizanti styl vajmi keveset érne; és se vége, se hossza a legkáprázatosabb színnek, a legcsodálatosabb formáknak, minőket az ég felhői láttatnak az élénk képzelőtehetségű emberekkel.

Meg kell vallanom, hogy Guy kapitány éppen olyan bátor, mint a mily okos és előrelátó hajós volt. A jéghegyek között úgy tudta vezetni a hajót, hogy soha egyikbe sem ütdött, sőt még csak nem is érintette. Néha egész útvesztőbe került, s oly ügyesen használta fel a vitorlákat, hogy a «Halbrane» épen kerülte ki, s tovább folytatta útját.

Egy ilyen alkalommal így szólott hozzám:

- Jeorling úr, nem az első eset ez, hogy a sark tengert járom... csak hogy eddigelé sajnos, kárba veszett minden fáradozásom. Eddig csak vaktában, merő sejtetem után indultam, most azonban bizonyosság vezet. Hogyne mernék hát mindent kockáztatni.

- Értem, kapitány úr! A mit eddig tapasztalt, azt most mind hasznára fordítja. Nem is kételkedem abban, hogy terve sikerülni fog.

- Kell sikerülnie, Jeorling úr! Azt azonban meg kell vallanom, hogy a jég-zónán túl levő földről vagy nyílt tengerről fogalmam sincsen. Legfeljebb a Weddell no meg a Pym Arthur tudósításai...

- Igaz, mind a kettő szabad tengerről beszél, mely a jégen túl volna...

- Ön talán nem hiszi, hogy lehet?

- Hinni hiszem, hogyne hinném.

- Helyes. Igen nyomós érvek szólnak mellette. Magától értetődik, hogy ilyen nagy jéghegyek a nyílt tengeren nem képződhetnek. A hullámverődés óriási ereje tördeli el, s halmozza egymásra, hajtja tovább a déli sarktól. Nyilvánvaló, hogy a sark mellett szárazföldnek (szigetnek) kell lennie, ezek mellett képződik a jég, s innen szakasztja el valamely erő, s a tengerárja melegebb vidékre hozza magával.

- Ezt a magyarázatot nagyon valószínűnek tartom.

- Az északi meg a déli sarkvidék nem egyforma. Ezt már Cook is elismerte, sőt határozottan tanuságot tett róla.

- Vajjon mi lehet az oka a kettő között levő különbségnek?

- A legfőbb oka az lehet, hogy az északi sark-vidéken a déli szelek az uralkodók, ezek melegebb éghajlatról támadva maguk is jelentékenyen átmelegszenek; a déli sark-tengeren azonban a szomszédos szigetek pl. a Jóremény-foka, Patagonia, Tasmania nem igen hatnak a szélre, s így a déli sark-tengeren jóformán egyforma a hőmérsék.

- Igen fontos ez a megfigyelés, kapitány úr, hathatósan szól a mellett a vélemény mellett, hogy nyílt tengernek kell a jégzóna tulsó felén lennie.

- Kell lennie, s nekünk éppen az a célunk, hogy oda eljussunk.

December 15-dikén mind jobban meggyült a bajunk a jéggel. A szél északkelet és délkelet között fújt, dél felé nem csapott át, kedvező volt tehát a «Halbrane» haladására nézve.

West Jem gyakrabban megmérte a jéghegyek magasságát; 10-100 toise-nyiak voltak. Minél tovább fontolgattam azt, a mit a kapitánytól hallottam, annál bizonyosabbnak tartottam, hogy a sark körül föltétlenül kell szárazföldnek lennie, mert egyébként a jéghegyek képződését megmagyarázni nem lehetne. No meg, ha a sark vidéke nyílt tenger volna, a merész utazók eddig már régen utat törtek volna egészen a sarkig.

A «Halbrane» új matrózaira a jéghegyekkel való küzködés nagyon aggasztólag hatott, de a régi matrózok föl sem vették.

Különösen a hajóórségre kellett gondot fordítani. Minden pillanatot fel kellett használni, hogy a hajó valamely jéghegygyel össze ne ütközzék. West Jem egy hordót köttetett fel az árbocz keresztgerendájára, s oda ültette be a matrózt, hogy vigyázza a tengert.

A hőmérsék türhető volt (5-6° Celsius), csak a ködtől őrizzen meg az isten, mert akkor e jéghegy-útvesztőben nehéz lett volna előhaladni.

December 16-dikán nehéz munkája volt a matrózoknak. Néha csak keskeny nyílást találtak a jéghegyek között, s az is kigyó módra kanyargott. Ugyancsak volt dolga a kormányosnak; Hunt újra megmutatta, hogy ember a talpán.

Ez a csodálatos Hunt különösen olyankor mutatta ki az ügyességét, ha egy-egy mozdulatlan jégtuskót kellett az útból elhárítani. Ilyenkor csolnakba ült, a jégtuskóhoz evezett, hátára vette a vasmacskát, s felmászott vele a jégtömbre, bele akasztotta s aztán a hajóra visszavezett, így a jégtömböt kimozdították a helyéről utat nyitva a tovább haladásra. Guy kapitány és West nem is titkolták, hogy vele mennyire meg vannak elégedve. «Minta matróz»-nak nevezték el. Az a titokzatosság, mely egyéniségét körülvette, még inkább fokozta a kíváncsiságot.

Ekkor már a «Halbrane» nem volt távol a jég-zónától, ha majd oda érünk, akkor csak az alkalmas, átjárót kell megtalálnunk.

December 16-dikán a leglelkiismeretesebb gondot kellett arra fordítanunk, hogy valami baj ne történjék. A kormányrúd nagyon elnyüvödött a folytonos használatban, szinte ketté tört; a hajóhoz minduntalan jéguskók ütődtek, s a hajó oldalát sok helyütt megrongálták. Komolyabb bajtól azonban nem kellett félnünk, mert a «Halbrane» ezeket a rongálásokat kiheverte, s a jégtömböknek akkora ereje nem volt, hogy a hajó oldalát betörjék, hogy léket üssenek rajta.

17-dikén reggel a hajó-ór felkiáltott:

- A jobb oldalon vigyázat!

Mintegy öt-hat tengeri mérföld távolságra délen hosszú, reczés szélű jég-hegyláncz vonult el hosszán, e mellett ezer meg ezer jégtömb zúdult. A jég hegyláncz mozdulatlan volt. Első tekintetre úgy látszott, mintha a végtelenségben nyúlna el; melyet körülhajózni lehetetlenség.

Ez alkalommal beszédbe elegyedtem a kapitánnyal, s ő így magyarázta meg nekem a dolgot.

- Ha azt vesszük alapul, hogy a jéghegyek képződéséhez föltétlenül szárazföld kell, úgy ez, a mit most látunk, már a szigettől elszakadt, összetorlódott jégtáblák tömkelege, mely az ár hatása alatt minduntalan nagyobbodik vagy kisebbedik; át-átszakad, egy részét tovább viszi a tenger árja, a többi együtt marad addig, míg az ár vagy a nap melege el nem indítja. E szerint korántsem kell arra gondolnia, hogy ezt a jég-hegylánczot nem tudjuk körül hajózni.

- Bizonyára keresztül jutunk.

- Weddellnek is sikerült, nekünk is kedvezni fog a szerencse, mert megvallom, a szerencsének is sok köze van a dologhoz.

Mikor a jéghegytől mintegy három mérföldre voltunk, meglehetősen nagy tengerből bukkantunk. Guy kapitány leoldott egy csolnakot, ő maga, a csolnak-mester s még négy matróz belé ült. Elindultak, hogy átjárót keressenek.

Három órai hasztalan keresés után visszatértek a hajóra. Nem sokkal utóbb hóval elegy záporosó szakadt alá; elég baj volt, mert jóformán nem láttunk semmit. Délkelet felé vettük az utunkat, s csak igen lassan, óvatosan haladhattunk, mert minduntalan az a veszély fenyegetett, hogy jégbe ütközünk.

West Jem a szél irányában terelte a hajót, s mindenek felett arra ügyelt, hogy a nagy ködben némileg tájékozódva a jég-hegyláncztól távol tartsa a hajót.

Huszonnégy órát töltöttünk így el, a jéghegytől mintegy három-négy mérföldnyire távozhattunk el.

Guy kapitány váltig bizonyította, hogy ha a «Halbrane» másodmagával volna, el nem mulasztaná, hogy az egyik hajóval a jéghegy mentében maradjon, de így nem meri az egyetlen hajót kockáztatni.

Így is volt elég dolga West Jemnek, hogy minduntalan irányt változtasson, egy-egy úszó jégtábla elől kitérjen. Legnagyobb szerencsénk az volt, hogy vihar nem tört ki, mert ilyen körülmények között a «Halbrane» bizonyára darabokra tört volna.

December 18-dikán a «Halbrane» a 73° szélesség alá jutott.

A jéghegy-láncz környékén czirkáltunk, s minduntalan kerestünk valami alkalmas nyílást, melyen át keresztül juthatnánk, de hiába. Végre 19-dikén délután két és három óra között a hajóór jelentette:

- Délkeleten nyílást látok a jéghegyben!

- Hát azontúl?

- Nem látok semmit sem.

West Jem sietett fel az árboczkosárba. Mintegy tíz perczig kémlelt a jelzett irányban, s aztán harsány hangon lekiálta:

- Szabad tenger!

Háromszoros hurrah volt erre a felelet.

XIV. FEJEZET.

Az álomkép hangja.

Szabad tenger?... Egészen szabad?... Vajjon igaz-e? Távol keleten néhány jéghegy orma csillant meg, jégtuskók és jégtorlaszok úszkáltak a tenger hátán?... No de annyi út volt, hogy a hajó kényelmesen átkelhetett, s tovább haladhatott.

Bizonyára Weddell is erre az átjáróra bukkant annak idején, s így juthatott el a 74-dik szélességi fokig, a «Jane» szintén ebben az irányban haladt még hatszáz mérfölddel tovább.

- Eddig megsegített az isten - mondá Guy Len kapitány nekem - bár a célhoz is ily szerencsésen eljuthatna.

- Egy hét múlva meg fogjuk látni Tsalal-szigetét - felelém én.

- Ugy van,... feltéve, hogy a keleti szél tartós lesz, Jeorling úr. Csakhogy ne feledje el, hogy míg a jég-hegylánczot megkerültük, az eredeti út-iránytól jócskán eltértünk, ahhoz elébb vissza kell térnünk.

- A szél kedvez, kapitány.

- Hasznát is fogjuk venni, mert azt szeretném, hogy előbb Bennet-szigetéhez jussunk. Bátyám először ott szállott partra. Ha oda jutunk, akkor biztos, hogy jó úton haladunk Tsalal szigete felé.

- Ott valószínűleg újabb nyomokra bukkanunk.

- Meglehet, Jeorling úr. Még ma Bennet-szigete felé vesszük útunkat, de előbb felveszem a hely földrajzi fekvését, hol jelenleg vagyunk, hogy kellőképpen tájékozódjunk.

Természetesen a Pym Arthur teljesen megbízható értesítéseit vettük alapul. Ujra elővettem ezt a csodálatos könyvet, s elolvastam a Tsalal-szigetere vonatkozó részt. Föltétlenül hinnem kellett azt, hogy a «Jane» eljutott Tsalal szigetére; hogy Guy Vilmos kapitány és a matrózok ott rekedtek, s abban az időben, mikor a szerencsétlen Patterson elszakadt tőlük, még éltek valamely rejtekhelyen.

A mi azonban a déli sark egyéb fantasztikus leírására vonatkozik, az új emberfajra, mely irtózik a «fehér szín»-től, a sajátságos természeti tünetenyekre, a növény- és állatvilágra: kissé gondolkozóba ejtett. Talán csak Poë Edgar kiapadhatatlan képzelő ereje alkotta... Egyébként csak türelem, a jövő majd megmutatja, hogy vehetjük-e igaznak.

A «Halbrane» kapitányát ebben a könyvben semmi egyéb nem érdekelte csak az, a mi a «Jane» kapitányára és a matrózokra vonatkozott.

December 9-dikén a «Halbrane» már másfél fokkal lejjebb jutott délre, mint a «Jane» annak idején december vége felé. Minden jel arra mutatott, hogy a tenger, a szél, az évszak előhaladottsága kíváncsú módon kedvezett nekünk.

West Jem mindenek előtt arról akart meggyőződni, vajjon a tengerár déli irányú-e csakugyan, a mint Pym Arthur mondja a regényben. Hogy ezt megtudhassuk, Hurliguerlynak megparancsolta, hogy kössön egy kétszáz fonál hosszú erős len-szalagra valami nehéz tárgyat, s dobja a tengerbe.

Így meggyőződünk arról, hogy Pym Arthurnak igaza van, a tengerár is dél felé vitte a hajót, tehát céljához siettetette.

Az ég derült volt, s alkalmas arra, hogy a nap magasságát megmérjük. Tíz órakor és délben eszközölték a lehető legpontosabban a méreteket, s az eredmény az volt, hogy a «Halbrane» 74° 45' szélesség és 39° 15' hosszúság alatt van. Ebből kitetszett, hogy az ár a hajót négy teljes fokkal térítette kelet felé.

Pym Arthur elbeszélése szerint a «Jane» 1828. január 1-jétől 4-dikéig nagyon nehezen és lassan haladott előre. Heves északkeleti szél állotta útját, egy rakás jégtömeget sodort eléje, sőt a kormányrudat is eltöréssel fenyegette, később rengeteg jég-fal zárta el az útját, s csak nagy nehezen sikerült átjárót találniok; csak február 5-dikén reggel jutott ki a veszedelmes útvesztőből, s ekkor 73° 15' szélesség alá jutott. A hőmérsék is zordonabb volt, mint most; (akkor: + 0.56° Celsius; most +9.44° C.). Annak idején a «Jane»-t 10° választotta el Tsalal szigetétől, mindez december 19-dikén csak 7° vagyis körülbelül négyszáz mérföld. Legfeljebb egy hét múlva meg kell tehát Bennet-szigetét pillantanunk. Ettől pedig Tsalal-szigete csak ötven mérföldnyire van.

A «Halbrane» gyorsan, s a mi földolog akadálytalanul haladt előre, a jégtuskókkal nem gyült meg a bajunk, könnyedén elsiklottunk mellettök, s a hol kellett, ügyesen kikerültük. Sem a hidegtől, sem a sűrű ködtől vagy szapora havas esőtől nem szenvedett a legénység, pedig Pym Arthur meséje szerint a «Jane» matrózainak ugyancsak keserves dolguk volt, mikor a tengernek ezen a részén vergődtek keresztül.

Utközben akadt Hearnnek is elég zsákmánya; hal volt bőven, s a kapitány megengedte, hogy halászzson.

Másnap reggel Hurliguerly mosolygó arczczal jött hozzám, s mondá:

- Jó napot, Jeorling úr, jó napot!... Meghíszem azt, hogy ezen a vidéken az ember csak «jó napot» kívánhat, mert *estéről* szó sem lehet, sem jóról, sem rosszról.

- Adjon isten jó napot, csolnak-mester uram!

- No hát tetszik ez a tenger, Jeorling úr?

- Mondhatom, hogy gyönyörködöm benne. Ha tovább is így tart, baj nélkül eljutunk Tsalal-szigetére...

- Akár a déli sarkra is, Jeorling úr!

- A sarkra?... Hm, messze van az,... nagyon messze, oda ember el nem juthat. Ki tudja milyen világ lehet ott?

- Majd megtudjuk, ha ott leszünk, csak ez a módja annak, hogy megtudhassuk.

- Csakhogy a «Halbrane» nem azért indult útnak, Hurliguerly, hogy a déli sarkot felfedezze. Ha Guy kapitánynak sikerült a «Jane» hajótörötteit megmenteni, ennél többre nem vágyódik.

- Elhíszem..., el hát, csak a mondó vagyok, hogyha a sarktól mindössze kétszáz rongyos mérföld választja el csupán, miért ne próbálná meg, hogy a sarkig menjen, mely a földet úgy forgatja a tengely körül, mint mi a sült tyukot a nyárson. Látja, én szívesen vállalkoznám reá, ha a kapitánynak erre a kis kirándulásra kedve szottyanna.

- Nem gondolnám, hogy Guy Len kapitány ilyesmivel foglalkoznék.

- Magam sem; ha ő a bátyját meg az öt boldogtalan matrózot megmenti, siet bizonyosan vissza Angolországba.

- No meg arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a «Halbrane» régi emberei még csak követnék kapitányukat akár a déli sarkig is, de vajjon nem tiltakoznának-e az újak?... Őket nem szegődtette a kapitány arra, hogy a déli sarkig menjenek.

- Szent igaz, Jeorling úr; legfeljebb úgy lehetne őket megnyerni, ha busás jutalmat tűzne ki; szörnyen kapzsi népség ez.

- Nagy kérdés, vajjon rá állnának jutalom reményével kecsegtetve is?

- Bizony, igaza van... Ez a Hearne nagyon izgága fráter, már eddig is jelét adta az elégedetlenségének. Ő a kolompos, a többiek nagyon hallgatnak a szavára. Hiszen majd szemmel tartom én ő kelmét, ne búsuljon!

December 20-dikán éjjel különös álmom volt... Álomnak kellett lennie, pedig oly élénken látom most is, mintha valóban megtörtént volna.

Meglehetősen hideg volt, végig feküdtem az ágyamon, s jól betakaróztam a pokrócczal. Hamar elnyomott az álom...

Éjfél után két óra lehetett, midőn siránczó, panaszos hangot hallottam.

Felnyitom a szememet, vagy legalább is azt hittem, hogy felnyitom. Kabinomban vaksötétség volt.

A siránczás újra kezdődött; hallgatóztam... valaki beszélt, de a hang ismeretlen volt, nem hallottam eddig sohasem...

- Pym... Pym... a szegény Pym.

Nyilván érzécsalódás az egész... avagy kabinomba valaki besompolygott?... Nem hinném.

Megint hallottam:

- Pym...! Nem szabad a szegény Pymről megfeledkezni... ó szegény Pym!

Oly közélről hallottam e szavakat, mintha valaki a fülembé suttogta volna. Vajjon mi szükség volt erre a figyelmeztetésre, hiszen Pym visszatért hazájába és valahol meghalt... Miért volna szükség arra, hogy a szegény Pymről nem szabad megfeledkezni?

Ez az éber álom nagyon felizgatott. Nem tudtam tovább aludni. Felugrottam, s a hajó hátsó részére nyíló ablakot leeresztettem. A hajó fedélzetén egy árva lelket sem láttam, csak Huntot, a ki a kormánykereket forgatta.

Lassankint nyugodtabb lettem. Ujra lefeküdtem, de a fülemben még sokáig csengett az álmkép panaszos szava:

- Szegény Pym!... Pymről nem szabad elfeledkezni!

Reggelre elmosódott a kép... az álmkép ideig-óráig tartott csak az emlékezetemben.

Az nap újra megmérte Guy kapitány a földrajzi fekvést. 81° 21' szélesség és 42° 5' hosszúság alatt voltunk. A «Jane» is ugyanezen a ponton volt január 14-dikén, hol mi december 20-dikán. A Bennet-szigettől csak 24 órai út választott el.

Ez alatt az idő alatt semmi különös dolog sem történt. Bezzeg annak idején a «Jane» fedélzetén igen sok feljegyzésre méltó epizódról emlékezik meg a «Jane» naplója. A legnevezetesebb a Pym Arthur és Dirk Péter vakmerő bátorsága és önfeláldozó készsége. A naplójegyzetek szerint így történt:

Délután három óra tájban egy hatalmas jégtábla úszott a «Jane» közelében, a jégtáblán óriási jegesmedve ült. Guy Vilmos kapitány leeresztette a legnagyobb csónakot. Pym Arthur, Dirk Péter, a később siralmas sorsa jutott derék Patterson ültek bele a csónakba.

A medve tizenöt láb hosszú, óriási állat volt. A golyók nem terítették le a szörnyeteget; sőt annyira feldühösítették, hogy a jégtábláról beleugrott a tengerbe és a csónak felé úszott. Már-már elérte, s bizonyára felfordította volna, de e pillanatban a vakmerő Dirk Péter a fenevadnak a hátára ugrott, s hosszú kését a hátába szúrta.

A medve ekkor megfordult s vitte magával a meszticzet. A csónakban ülők kötelet dobtak feléje, s Dirk Péter abba kapaszkodva újra visszakerült a csónakba. A rengeteg állatot is felhúzták a «Jane» fedélzetére.

Térjünk vissza a «Halbrane» útjára.

A gyors tengerár tovább ragadta célja felé.

21-dikén a napméret szerint $82^{\circ} 50'$ szélesség, $42^{\circ} 20'$ nyugoti hosszúság alatt voltunk.

Ha valósággal létezik a Bennet-sziget, itt kell valahol a közelben lennie. És valósággal létezett, még pedig ugyanazon a helyen, a hol Pym Arthur mondja.

Este hat óra tájban így kiáltott fel az egyik matróz:

- Szárazföld balról!

XV. FEJEZET.

Bennet szigete.

A «Halbrane» a déli sarkkörtől számítva nyolczszáz mérföldnyi utat tett meg, míg Bennet szigetét megpillantottuk. A légénység meglehetősen ki volt fáradva, mert a szélcsend miatt hatalmasan kellett evezniök, s a «Halbrane»-t a csónakkal vontatták. Pihenőre volt szükségük.

West Jem gondoskodott arról, hogy a hajóőrség szigorúan és hajszálnyi pontossággal teljesítse kötelességét. Ilyen gyanus vidéken szükség volt a legnagyobb vigyázatra. Az ágyuk meg voltak töltve, a kartácsok, fegyverek, pisztolyok kéznél. Nem feledkeztek meg arról, hogy a «Jane»-t minő katasztrófa érte Tsalal szigetén; már pedig a Tsalal-sziget alig volt távolabb innen, mint hatvan mérföldre.

Az éjszaka nyugodtan telt el. Napfelkeltekor sem láttunk egyetlen csónakot sem a sziget körül. A sziget partján hire-hamva sem volt fekete-arczú benszülöttnek. Bennet szigete lakatlan volt, éppen úgy, mint akkor, mikor Guy Vilmos kapitány kötött volt ki rajta.

Bennet szigete szakasztott olyan, mint a minőnek Pym Arthur festette le: sziklás, hepe-hupás talaj, egy lieuenyi területű, kopár föld-darab, a vegetációnak nyoma sem volt rajta.

A «Halbrane» a szigettől mintegy mérföldnyire vetett horgonyt.

Guy kapitány egy pontra mutatva így szólott hozzám:

- Jeorling úr, látja ott keleten azt a hegyfokot?
- Látom, kapitány úr...
- Nem hasonlít az valami óriási gyapot-göngyöleghez?
- Ugy van, szakasztott olyan, mint a minőnek Pym Arthur írja le.
- Ott kell partra szállanunk, hátha valami nyomára találunk ott a «Jane» utasainak, ha esetleg a Tsalal szigetről sikerült elmenekülniök!

Néhány kábelnyire feküdt tőlünk az a sziget, hova tizenegy évvel ezelőtt Pym Arthur és társai kiszállottak. Csakhogy a «Jane» hajósai sokkal nyomoruságosabb helyzetben voltak a szigetre szálláskor, mint mi. Legfeljebb az új matrózok zúgolódtak, morogtak egymás között; a régi matrózok nagyon megelégedettek voltak.

A «Halbrane» kapitánya ezt a szigetet szinte elnyelte a szemével; ámde volt még valaki a hajón, a ki még feszültebb figyelemmel nézte... Hunt, a derék matróz.

Mióta a «Halbrane» a sziget előtt horgonyt vetett, nem is tudta lehúyni a szemét, került az álom, s egy pillanatig sem fordult el a parttól.

Mielőtt Guy Len a szigetre készülő csónakba szállott volna, West Jemnek erősen a szívére kötötte, hogy vigyázzon különösen az új matrózokra, s ha a csónak egy félnap mulva nem tér vissza, küldje a másikat felkeresésére.

- Legyen nyugodt, kapitány úr - viszonzá West Jem. Négy matrózra van szüksége a csónak hajtására, vigyen négyet az újak közül, még pedig a leggyanusabbakat, s úgy aztán elejét vesszük minden bajnak.

Derék tanács volt, a kapitány kapott is rajta. Az izgága Hearne-t és három czimboráját rendelte a csónakba; Hunt kérte, hogy őt tegye a kormányrúdhöz; kívülök a kapitány, a csónakmester és én ültünk bele. Az volt a Guy Len szándéka, hogy Bennet szigetét kipuhatoljuk.

Negyed óra alatt már megkerültük a hegyfokot, továbbad egy kis öbölre bukkantunk, s ott hamarosan kikötöttünk. Hunt oly bámulatos ügyességgel kormányozta a csónakot, hogy szinte gyanuba fogtuk: hátha járt már ezen a vidéken.

A fövényes parton voltunk nemsokára. A kapitány két matrózt a csónak mellett hagyott, hogy örködjének, mi többiek elindultunk, hogy a szigetet keresztül-kasul bejárjuk.

Hunt ment elől, nem szólt senkihez egy szót sem. Én a kapitánynyal és a csónakmesterrel beszélgettem. Valósággal úgy tűnt fel a dolog, mintha Hunt lett volna a kalauz, a ki a szigetcskének minden zegét-zugát ismeri.

A talaj sivár, egészen terméketlen volt, a hajótöröttek itt bizonyára meg nem élhettek volna. Ha Guy Vilmos kapitány és társai ide menekültek Tsalal szigetéről, itt bizonyosan éhen veszttek.

A sziget közepén egy halmocska volt, annak a tetejéről az egész szigetet beláthattuk kényelmesen. Nem láttunk semmi különöst, a miből arra következtethettünk volna, hogy emberek tanyáztak itt.

Elhatároztuk, hogy a partvidéket alaposan felkutatjuk. A mint a dombról lejöttünk, Hunt megint elől járt, mintha csak megbeszéltük volna jóeleve a dolgot, hogy ő lesz az útmutatónk.

Kémlelve nézett körül, le-lehajlott, mintha a földön valamit keresett volna.

Egyszer csak megáll, a földre mutat. S ime az elszórt kövek között egy darab, már rothadó-félben levő fát pillantunk meg.

- Emlékszem! - kiálték fel - Pym is mesélt erről a fáról, valamely hajónak lehetett az alkotó része. Ni, még most is látszik rajta a faragás.

- Ugy van, - jegyzé meg mélán eltűnődve a kapitány - szegény Vilmos bátyám még egy teknősbéka alakját is kivette rajta annak idején... ezelőtt tizenegy esztendővel.

- Nos hát, egyéb nyomra már nincs is szükségünk. Kétségtelen, hogy a «Jane» utasai itt jártak, hogy ez a sziget Bennet szigete. Most akár vissza is térhetünk a hajóhoz, hogy folytassuk tovább az útát Tsalal szigetére, ott találjuk majd meg azokat, a kiket keresünk.

- Úgy van... úgy... Tsalal szigetén - dörögé mintegy magához beszélve a kapitány.

Tovább folytattuk az útát. A kopár szigetet köröskörül végtelen tenger ölelte magához, a távolból a hullám karja ringatta a «Halbrane»-t. Dél felé néztünk, de semmi jel sem mutatott arra, hogy ott szárazföld van, csak tenger... tenger mindenütt.

Hunt folyton a földre nézett, jobbra-balra kémlelt, állhatatos makacssággal keresett valamit. Neki kellett valamit találnia. Tíz lépéssel járt folyton előttünk. Egyszer csak hirtelen megállott, s intett a kezével, hogy siessünk oda.

Egy pillanat múlva már mellette voltunk.

Lehajolt a földre s egy darab fa-lapot vett fel. Szinehagyott, fakó jószág volt az. Iszonyú nagy, kérges tenyerével végig simogatta, innen és túl tapogatta, mintha valami betűformát keresett volna rajta.

A tölgyfa-deszka mintegy öt-hat láb hosszú és hat hüvelyk széles volt. Nyilván valamely nagy, több száz tonnás hajónak a része lehetett. Eredetileg fekete színre lehetett festve, de a rá-rakódó szenny elfedte egészen.

Találgattuk, hogy vajon minő részén lehetett a hajónak; ezen közben Hunt tapogatta, vizsgálgatta, s vastag ujjával egy-két betűre mutatott, melyet a deszkalapon kiérezett... Véssett, nem ráfestett betűk voltak, az ujj hegyével végig lehetett rajtok tapogatni.

A kapitány leguggolt a földre, s kezébe vette.

A következő betűket érezte ki:

A N
L E P O L

«JEAN-LIVERPOOL!... Annak a hajónak a része, melyen Guy Vilmos tette meg a merész utat. Az az egy-két hiányzó betű nem akadályozhatott meg minket abban, hogy a két nevet leolvassuk.

Guy Len kapitány ajakához szorította a deszkát, s a szeméből kicsordult a könny.

Az ő bátyja hajójának egy roncsa volt a kezében.... A tenger árja ide sodorta.

A kapitány meghiúsultságát némán, megindultan szemléltem, vártam, míg lecsillapodik. Hunt sólyom-szemei is csodálatos módon csillogtak, soha így nem, mint most, mikor délfelé nézett merően... dél felé.

A kapitány felállott.

Hunt vállára kapta a tölgyfa-deszkát és mi csendesen folytattuk az útunkat a hajóhoz.

Visszatértünk oda, a honnan elindultunk, s aztán csónakunkra szállva, nemsokára a «Halbrane» fedélzetén voltunk.

Rögtön nem indulhattunk el, mert nem fújt kedvező szél, arra pedig nem vállalkozhattak volna a matrózok, hogy a hatvan mérföldnyi úton evezővel hajtsák előre. Emberfeletti munka lett volna.

A kapitány elhatározta, hogy holnapig várunk, hátha kedvező szél jön segítségünkre.

Hajnali három órakor könnyű szellő keletkezett, ebben bizakodtunk, hátha reggelig meg erősül.

December 23-dikán, reggel fél hétkor szedte fel a «Halbrane» a horgonyt, s folytatta dél felé az útját.

A szellő, fájdalom, nagyon gyenge volt, a vitorlák nem dagadoztak, hanem petyhüdtlen csapódtak az árboczrudakhoz. A tenger-áram, a mint erről meggyőződünk, dél felé hajtotta a hajót. Ebben tehát szerencsénk volt. Ha azonban a szél nem erősül, harminczhat óra előtt aligha érjük el Tsalal szigetét.

Megfigyeltem a tenger színét, s feltűnt nekem, hogy nem olyan sötétkék, mint a minőnek Pym Arthur festi; a tenger állatai sem tetszettek olyan fantasztikusoknak, mint Poë regényében olvastam. Egyébiránt megvallom, hogy már első alkalommal a képzelő tehetség alkotásainak tartottam volt, s létezésükben nem hittem.

A mint az egyik padon ültem és Poë Edgar könyvét olvasgattam, fél szemmel folyton Huntra néztem, ő is gyakran tekintett reám lopva.

A hajó körül minduntalan czethalak vetődtek fel a tengerből; fényes vizsugarakat lövöldöztek; a levegőben pedig egész csapat albatros csattogtatta a szárnyait; úszó jégtábláknak se hire se hamva.

A szellő azonban még mindig csak szellő maradt, s a napot könnyű ködfátyol borította el.

Este öt órakor tűnt el Bennet szigetének utolsó körvonala is a távol ködében. A «Halbrane» az nap igen rövid útát tett meg.

Az iránytű alig mozdult el a helyéről; minden órában megnéztük. A tenger mélységét is gyakrabban megmértük, de fenekét nem találtuk, pedig a csónakmester kétszáz fonál hosszú zsineget eresztett le. Egyetlen szerencsénk az volt, hogy az áram, ha lassan is, de folyton dél felé vitte a hajót. Óránként alig félmérföldnyi útát tehettünk meg.

Hat órakor letűnt a nap. Ködfelhőbe burkolózott. A gyöngye szellő is elült végkép. Aggódva gondoltunk arra, hogy esetleg más irányú heves szél, avagy éppen vihar támad, s akkor aztán mittevők leszünk?

Éjfél tájban erősebb szél kerekedett, s a «Halbrane» aránylag gyorsan haladott előre.

Deczember 24-dikén: $83^{\circ} 2'$ szélesség; $43^{\circ} 5'$ hosszúság; vagyis a «Halbrane» már csak húsz tengeri mérföld távolságra volt Tsalal szigetétől.

Csak hogy délben újra elállott a szél, mindazonáltal este hat óra és negyvenöt percz múlva Tsalal szigetét jelezte az őr.

Mihelyt a horgonyt leeresztették, a kapitány kiadta a rendeletet, hogy az ágyuk, fegyverek megtöltve készen álljanak, s az őrszemek vigyázzanak. Így aztán nem félhettünk attól, hogy őrzetlen pillanatban támadják meg a «Halbrane»-t.

Hunt egész éjjel nem csukta be a szemét.

XVI. FEJEZET.

Tsalal szigete.

Az éjszakát nyugodtan töltöttük. A sziget felől nem jött egy csónak sem, a parton egy lelket sem vettünk észre. Ebből azt következtettük, hogy a benszülöttek a sziget közepén laknak, s a hajó közeledését nem vették észre. Poë regényéből tudtuk, hogy Pyméknak három órai utat kellett megtenniök, sziget fővárosába érkeztek. A «Halbrane» Tsalaltól mintegy három mérföldnyire vetett horgonyt, a tenger ott tiz fonálnyi mély volt.

Hat órakor felszedtük a horgonyt s egy korall-szigetkéig haladtunk előre. Onnan a szigetet jól lehetett látni.

Tsalal szigete mintegy kilencz-tiz tengeri mérföld hosszú lehetett - erről Pym Arthur nem szól semmit - szaggatott, nehezen hozzá férhető a partvidéke, sok rajta a zöld sikság, itt-ott mérsékelt nagyságú halmok sorakoznak egymás végtében. Semmi jel sem mutatott arra, hogy a szigeten emberek laknak.

Ki tudja mi történhetett itt tizenegy év alatt? Talán a vérszomjas főnök, a ki a «Jane»-t romlásba döntötte, nem is él már?... Hát azzal a sok benszülöttel mi történt? Hát Guy Vilmossal és az angol matrózokkal?

Akkor a Tsalal-sziget lakói életükben először láttak hajót és először fehérarcú embert; a hajót élőlénynek tekintették... Vajjon mi történhetett velök, hogy most reánk, s a mi hajónkra ügyet sem vetnek?

- Ereszszük le a nagy csónakot! - parancsolá izgatott, türelmetlen hangon a kapitány.

A parancsot teljesítették. Ekkor a kapitány így szólott West Jemhez:

- Jem, rendelj a csónakhoz nyolcz matrózt, a kormányrudhoz állítsd Huntot; te itt maradsz a hajón, s félszemmel a szigetet, félszemmel a tengert vigyázod.

- Bizza rám a dolgot, kapitány!...

- Mi partra szállunk és Klok-Klok faluba igyekszünk eljutni. Ha addig valami történnék itt, három ágyulövessel add hirül nekünk.

- Három ágyulövessel, egy-egy percznyi időközben, értem kapitány.

- Ha estig nem térnék vissza, küldj tiz jól felfegyverzett embert Hurliguerly vezetése alatt a másik csónakon utánunk. Megértettél?

- Meg.

- Te magad egy pillanatra se hagyd el a hajót, Jem!

- Szó sincs róla.

- Ha mi ott veszünk, s nem talál nál meg, akkor rád bízom a hajót, menj vissza a Falkland-szigetekre.

- Úgy fog történni minden, a mint parancsolja.

A nagy csónakba jól felfegyverkezve helyet foglaltak a matrózok, köztük volt Holt és Hunt is.

Mikor már éppen indulóban voltak, oda mentem a kapitányhoz és kérdeztem:

- Megengedi nekem, kapitány úr, hogy én is önökkel menjek?

- Ha kedve van, szívesen, Jeorling úr!

Siettem a kabinomba, magamhoz vettem kétsövű vadászpuskámat, löport, töltényt tettem a zsebembe, s én is beszálltam a csónakba.

Ugyanazon a helyen, abban a széles öblöcskében kötöttünk ki, a hol ezelőtt tizenegy évvel (1828 január 19-dikén) Pym Arthur és Dirk Péter.

Két matrózt ott hagytunk a csónakban, mi pedig megint Huntnek a kalauzolása mellett felmáztunk a sziklás parton s neki indultunk az ismeretlen szigetnek.

Méltán feltűnt nekünk, hogy a sziget talaja, mintha puskaporos lávából képződött volna, egészen fekete volt. Fehér szint sehol sem láttunk.

Száz lépésnyire haladhattunk előre, midőn Hunt egy kiálló sziklahátra a gyík ügyességével kúszott fel, s aztán talpra állva vizsgálódva nézett körül.

Olyan volt az arcának a kifejezése, mint a ki nem tudja, hogy hányadán van...

- Vajjon miért csinál Hunt ilyen arcot? - kérde tőlem a kapitány.

- Hogy mit forgathat az elméjében, azt nem tudom, de ön is meggyőződhetett már arról, kapitány úr, hogy ez a Hunt minden tekintetben nagyon különös ember; magaviselete gyakran megfejthetetlen. Az ember szinte hajlandó volna őt is azok közé az «új emberek» közé sorozni, a kikről Pym Arthur mesél... avagy azt kell hinnünk, hogy ő már...

- Nos, hogy ő már? - veté fel újra a kérdést Guy Len kapitány.

Másra fordítottam a beszéd sorát, a nélkül, hogy az elkezdett mondatot befejeztem volna.

- Vajjon nem csúszott tévedés be a tegnapi napmagasság mérésébe?

- Teljességgel nem. Éppen 83° 20' szélesség és 43° 5' hosszúság.

- Abban tehát nem lehet kétség, hogy e sziget Tsalal szigete?

- Nem lehet, ha ugyan Pym Arthur nem tévedett, mikor ezen a helyen kereste és találta Tsalal szigetét.

Az a sok sajátságos jelenség, melyekről Pym Arthur lelkesedve beszél: a fák, a különös alakú sziklák, a csörgedező patakok, az át nem látszó víz, mely a patakok medrében foly, mindezeknek nyomára se akadtunk. Egy csepp víz sem volt sehol, kopár, rideg talaj...

Hunt csak ment... ment elől, miként ha biztos cél felé törekedett volna. Mi pedig ösztönszerűleg biztunk benne, követtük tétovázás nélkül. Olybá tekintettük, mintha Cooper valamelyik hőse lett volna.

Embert sem találtunk sehol... a sziget belsejében sem. Vajjon e kietlen szigeten megtaláljuk-e a «Jane» hajótöröttjeit?... A hol emberi lény meg nem élhet, ők életben maradhattak-e oly hosszú ideig?

Guy kapitány sápadt, redő-barázdálta arczára néztem; azt olvastam le róla, hogy az ő reménye is veszőfélben van.

Abba a völgybe érkeztünk, hol Pym Arthur leírása szerint Klok-Klok falvának kellett lennie - és íme, ez is egészen elhagyatott volt. Viskóknak nyoma sem látszott, még csak oduknak sem. Hiába kerestük azokat az izmos, fekete arcú, félig meztelen benszülötteket, a kik Pym szerint nyársakkal és dorongokkal felfegyverkezve merészen sorakoztak főnökük Too-Wit körül, hogy romlására legyenek a gyülölt fehérarcúaknak.

A mint azon tündöttem, hogy vajjon mi történhetett a szigeten, hogy az élet kihalt rajta, hogy a szó szoros értelmében kő kövön nem maradt: ime egyszerre, mintegy ihletszerűleg megtaláltam az okát:

- Földrengés pusztíthatta el! - kiálték fel... földrengés!... Így magyarázhatjuk meg csupán a sziget mostani állapotát.

- Az meglehet, - mormogá a kapitány.

Hunt is közelebb jött hozzánk, hallotta szavaimat, s roppant fejével bólintott, ő is valószínűnek tartotta.

- Az ám, de ha földrengés pusztította el a szigetet - jegyzé meg Holt Márton, - akkor a láva-folyó nyomára kellene bukkannunk.

- Azt nem mondom, hogy vulkán kitöréséről van a szó, csak a föld belső rázkódása dülta fel Tsalal szigetét.

Ekkor eszembe jutott, hogy Pym Arthur leírása szerint Tsalal szigete egy nyugat felé elnyúló szigetcsoporttal van összeköttetésben. Hátha a földrengés Tsalal szigetét feldülta, de a többi szigeteket nem érintette, s a lakosság oda menekült. Mindenesetre el kell azokra a szigetekre is látogatnunk, mert valószínű, hogy a «Jane» hajótöröttjei is oda menekültek erről a szigetről, hol megélhetésükre mód nem volt.

Szóvá tettem ezt is a kapitány előtt.

- Igaz... igaz lehet - mondá ő halkán, és a szeméből könny csordult ki... nem egy, de sok... - igaz lehet, Jeorling úr, de vajjon hogy juthatott szerencsétlen bátyám társaival el erről a szigetről?... Nem valószínűbb-e, hogy mindnyájan elpusztultak...?

E pillanatban Hunt intett a kezével, hogy menjünk utána.

Mintegy két puskalövésnyire haladt volt előre, s ott megállott.

Iszonyatos kép tárult elénk.

A földön halomban hevert egy csomó emberi csont. Borzadálylallyal néztünk azokra.

Hogy maradhattak ezek a föld színén, ha a szigetet földrengés pusztította el? Nem kellene-e ezeknek mind a föld gyomrában lenniök, ha a belső erő megnyitotta a föld kebelét, s magába nyelte mindazt, a mi rajta volt: embert és állatot egyaránt?

Mozdulatlanul, megdermedve, kétségbeesve, némán állottunk ott.

Guy Len kapitány térdre roskadt és zokogott:

- Bátyám,... szegény, jó bátyám!

Az emberi csontok, melyek a földön heverték, bizonyára már évek óta vannak ott, - tündöttem magamban, - már pedig Patterson jegyzetei szerint hét hónappal ezelőtt a «Jane» emberei még éltek Tsalal szigetén. Így hát Guy Vilmos és a matrózok nem pusztulhattak itt el, ezek a csontok nem lehetnek az ő csontjaik.

Vajjon hol lehetnek?...

Hunt tovább vezetett minket, a völgyből visszafordulva, a dombnak vette az útját. Mintegy félmérföldre haladhattunk, midőn Hunt újra megállott. A földön porladozni kezdő csontokat vett észre, de azok nem emberi csontok voltak.

Hunt vad vigyorgásra torzította a száját, s egy réz nyakörvet vett fel a földről.

A rozsdá már félig megette; mindazonáltal néhány betű, mely belé volt vésve, látszott rajta.

Tigris. - Pym Arthur.

Pym Arthur hűséges newfoundlandijának a nyakörve volt; a csont-darabok pedig a kutyának porladozó földi maradványai.

Sajátságos dolog! Sehogy sem tudtam összeegyeztetni az előzményekkel. Poë Edgar regényében a kutyáról a «Grampus» hajótörése után szó sincs, s ime Tsalal szigetén találjuk. Itt kellett szegénynek elpusztulnia. A gazdája és Dirk Péter megmenekültek... Patterson jegyzetei szerint Guy Vilmos és a matrózok hét hónappal ezelőtt még életben voltak... Hm, a zűrzavaros mese számai nagyon össze vannak kuszálva.

Három órával utóbb visszaérkeztünk a hajóra. A kapitány bement a kabinjába, ki sem mozdult onnan, vacsorára sem jött.

Sokkal inkább tiszteltem a fájdalmát, hogysem zavartam volna őt.

Másnap megszállott a vágy, hogy újra körülnézzek a szigeten. West Jem készségesen rendelkezésemre bocsátotta a csónakot. Csak négyen indultunk el: a csónakmester, Hunt, Holt Márton és én.

Most a part mentén haladtunk. Hiába való volt minden fáradozásunk, mert semmi nyomra nem bukkantunk. A benszülöttek «teke-li» kiáltása nem hangzott a fülünkbe, a fejünk felett nem csattogtatták szárnyaikat az óriási fekete madarak. Mindenütt ijesztő némaság és pusztaság.

Utoljára ott állapodtunk meg, a hol hajdanában Pym Arthur és Dirk Péter a csónakot hatalmukba kerítették, s azzal Tsalal szigetéről elmenekültek, el messze délre, a rejtelmes köd országába, hol az óriási fehér alak a végső pillanatban feltűnt előttük.

Hunt keresztbe font karokkal állott a parton és a tengert nézte.

Olyan mozdulatlanul állott, mintha lábai gyökeret vertek volna a földben.

- Nos, Hunt? - szólék hozzá.

Hunt nem hallotta; a fejét sem mozdította meg.

- Mi keresetünk lehet még itt? - kértem tőle, s kezemet reá tettem a vállára.

Összerázkódott kezem érintésére és reám nézett. Ez a pillantás a szívemet összeszorította.

- Előre Hunt - biztatá Hurliguerly, - talán csak nem akarsz ezen a puszta helyen sóbálványnyá meredni?... Nem látod, hogy a «Halbrane» vár reánk?... Előre! Holnap tovább megyünk, itt már nincs több keresetünk.

Beültünk a csónakba és visszatértünk a hajóra.

A kapitány most is a kabinjában volt.

West Jem szótlánul járt fel s alá a hajóhídon. Várta a parancsot az elindulásra.

Én leültem a nagy árbocz tövébe, s szemem a tengeren révedezett.

Ekkor jött fel a kapitány halványan, zavart tekintettel a fedélzetre. Hozzám lépett, s mondá:

- Jeorling úr, Isten látja lelkemet, én mindent elkövettem, a mi emberi erőtől kitelik... Vajjon remélhetem-e, hogy feltalálom bátyámat s a többi szerencsétleneket?... Nem,... vissza kell térnünk, hogy a tél ide ne zárjon minket is.

Még egy pillantást, egy fájdalmas, csalódott pillantást vetett a szigetre, aztán megszólalt:

- Jem, holnap korán reggel elindulunk.

Ekkor mély, tompa hang szólalt meg mögöttem:

- Hát Pym... a szegény Pym?

Ez a hang ismerős volt nékem, reá ismertem...

Ugyan az a hang volt, melyet minap álmomban hallottam.

MÁSODIK RÉSZ.

I. FEJEZET.

Hát Pym?...

Megvallom, hogy Guy Len kapitány abbéli parancsa, hogy a «Halbrane» felszedje a horgonyt, s visszainduljon északra: gyötört engemet. Sehogysem tudtam megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy fáradozásunknak semmi sikere sem volt, hogy a hat szerencsétlen embert sorsukra hagyjuk...

Vajjon nem szent kötelességünk-e akár a lehetetlenséggel is szembeszállanunk, hogy őket felkeressük? A Tsalal sziget mellett még számos szigetcske van, azokat is fel kellene kutatnunk, hátha azok egyikére menekültek, mikor a Tsalal lakhatatlanná vált?...

Hiszen időnk volna rá. A téltől még két teljes hónap választott el, s mindenesetre rá érnénk, hogy még a tél beállta előtt eljussunk a déli sarkkörig. S ime a «Halbrane» már most készülődik haza.

Be kellett azonban vallanom azt is, hogy eddig elé tudatos czéllal és irányban haladtunk. Pym Arthur leírása kalauzolt minket, ezután vaktában kellene tovább törtetnünk dél felé, rá kellene magunkat a véletlen szerencsére bízunk. De hát miért ne kísérlenők meg? Patterson naplójegyzetei tanuskodnak arról, hogy Guy Vilmos kapitány és matrózai hét hónappal ezelőtt még életben voltak Tsalal szigetén; kerestük őket, de nem találtuk meg. Két kérdés áll ellőttünk: vagy elpusztultak a Tsalal sziget katasztrófája alkalmával ők is, s akkor haladéktalanul vissza kell nekünk is térnünk, vagy csodálatos módon megmenekültek, valamely szomszédos szigetre jutottak, s akkor nekünk tovább kell folytatnunk a kutatást.

Az ám, csak hogy azzal is be kell számolnunk: vajjon a «Halbrane» legénysége hajlandó-e a bizonytalan czélú, s nagyon veszélyes útra vállalkozni. Mert az bizonyos, hogy télen e tengert járni valóságos isten-kisértés. Ha a hajó jég közé szorul, hét-nyolcz hónapig nem mozdulhat el; szomorú sors vár a hajón levőkre. Mindezt komolyan és lelkiismeretesen megfontolta a «Halbrane» kapitánya. Tört szívvel, kétségbeesve számolt le a helyzettel: tudta, hogy bátyját nem találhatja meg: azért adta ki a parancsot, hogy:

- Holnap korán reggel indulunk!

Sok erkölcsi erőre volt szüksége, hogy erre a határozatra jusson, a minthogy ritka erélylyel valósította meg abbéli szándékát, hogy Tsalal szigetéig elhatoljon. Mennyi keserűség gyűltetett össze a szívében Guy Len kapitánynak, midőn látta, hogy évek óta ápolt reménye meg-hiusult!

Hiszen én is, akit a véletlen hozott erre a hajóra, s lett a kapitány sorsának részesévé: mintha egygyé forrottam volna czéljával, most kinosan gondolkodom közös csalódásunkra. Ha csak rajtam volna, egy perczig sem gondolkodnám, hanem kiadnám merészen a parancsot, hogy tovább délnek!

Tegyük fel, hogy a «Halbrane» kapitánya szintén így gondolkozik, mint én, s tervének megvalósítására megnyeri West Jemnek, a csolnak-mesternek s a régi matrózoknak a beleegyezését: vajjon a nagyobb számmal levő új matrózok, kiket a Falkland-szigeteken szegődtetett, szintén vállalkoznak-e a merész útra? Alig hinném. Hearne már eddig is izgatja a társait.

Guy Len kapitány tehát okosan cselekszik, ha a visszatérésre gondol.

Ki irhatná le meglepetésünket, midőn a fedélzeten ezeket a szavakat hallottuk nyomban a visszatérésre kiadott parancs után:

- Hát Pym,... a szegény Pym?

Ki mondotta?... A hátam megett állott az az ember.... Nem volt más, mint Hunt.

Nemcsak engem lepett meg, hanem mindnyájunkat, a kik a fedélzeten voltunk. Talán ez volt az első eset, hogy a hangját hallottuk, mert Hunt eddig néma volt. A matrózok mind köréje sereglettek, mintha azt várták volna, hogy Hunt beszélni fog, nagyon fontos dolgokat mond.

West Jem intésére rögtön szét oszoltak. Csak a csolnakmester, Holt Márton és Hardie maradtak ott.

- Mit mondottál? - kérde Hunttól Guy Len kapitány, és közelébe lépett hozzá.

- Azt mondtam: Hát Pym,... a szegény Pym?

- Miért említetted annak az embernek a nevét, a kinek kárhozatos tanácsa tette szerencsétlenné az én bátyámat, döntötte végpusztulásba a «Jane»-t, s mindazokat, a kik a «Jane» fedélzetén voltak. Miért említetted te annak az embernek a nevét?

Hunt nem felelt.

- Beszélj, ha mondom! - riadt fel a kapitány, akit nagy fájdalommal egészen elragadott, s önuralmát elveszítette.

Hunt nem azért hallgatott, mert felelni nem akart, vagy mert azt nem tudta, hogy mit feleljen. Nagyon is tudta, csak a beszéd sorja nehézkes, szaggatott volt nála. A sok hallgatás vagy mi lehetett az oka, de összefüggően alig tudta gondolatait kifejezni.

- Hja... ha elmondhatnám... rendesen, a mint dukál... nehezen forog a nyelv... azt mondtam, úgy-e, hogy Pym... a szegény Pym?... Nem igaz, hogy ezt mondtam?

- Azt - vágott közbe a hadnagy, - mi mondani valód van Pymről?

- Csak az, hogy... hát őt nem szabad elhagyni.

- Nem szabad őt elhagyni? - kérdém csodálkozva.

- Nem... sohasem!... gondolják meg... az kegyetlenség... nagy kegyetlenség volna... fel kell keresni szegény Pymet!

- Őt felkeresni? - álmélkodék a kapitány.

- Hát tudja,... az igazat megvallva... azért szegődtem a «Halbrane»-re,... ez a tiszta igazság!... Pymet akartam felkeresni...

- Hiszen Pym otthon van, a temetőben, hova őt halála után eltemették... Amerikában.

- Nincs ott... itt van,... itt, a hol hagyták - felelé Hunt és kezével dél felé mutatott - azóta a nap tizenegyedíkszer támadt újra az égen, mióta szegény itt van...

- Hát te azt még nem tudod, hogy Pym Arthur meghalt? - kérde a kapitány.

- Meghalt?... Nem halt meg?... Rosszul mondják, azt nem tudják úgy, mint én... Másképpen tudom... Pym nem halt meg.

- Hunt, hát arról nem hallott semmit, hogy Poë Edgar a «Pym Gordon Arthur kalandjai» című könyvének utolsó fejezetében határozottan azt mondta, hogy Pym Arthur siralmas végre jutott?

- Beszélj világosan, Hunt - biztatá a kapitány - kissé gondolkozzál,... szívesen várunk türelemmel, de beszélj érthetően!

Hunt hatalmas tenyerével végig simogatta homlokát, mintha a gondolatait akarta volna rendbe szedni.

A kapitány felé fordulva megjegyzém:

- Valami különös jelentőségnek kell lennie ez ember váratlan fellépésében, s azt hiszem, ha nem bolond...

Hurliguerly bólintott a fejével, mintegy megerősítve az én véleményemet. Ő ugyanis meg volt arról győződve, hogy Hunt nincs egészen eszénél.

- Nem bolond,... nem! - kiálta Hunt, - a bolondok lent vannak a prairieken... ott őket sajnálják... Én nem vagyok bolond,... nekem hinni kell... nem vagyok az. Mondom, hogy Pym nem halt meg.

- De Poë Edgar azt mondá - viszonzám én.

- Igen, Poë Edgar, a baltimorei... tudom, tudom, de ő... ő nem látta soha Pymet... sohasem látta!

- Micsoda? - kiáltott fel a kapitány nagycsodálkozva, - lehetséges, hogy Poë Edgar és Pym nem ismerték egymást?

- Nem ismerték.

- Pym Arthur nem mesélte el a kalandjait Poë Edgarnak?

- Nem mesélte el, kapitány úr... az a baltimorei nem látott egyebet, csak Pymnek az írásait, miket a «Grampus»-on rejtőzködve firkál... aztán folytatta tovább a maga esze után, értsék meg jól, egészen a legeslegutolsó pillanatig....

A kapitány megragadta Hunt kezét és kérdezte tőle:

- Ki adta át Poë Edgarnak a Pym feljegyzéseit?

- Pymnek a kísérője, a ki őt úgy szerette, mint a fiát... a szegény Pymet... Dirk Péter, a mesztic,... a ki egyedül menekült meg és tért vissza.

- Dirk Péter, a mesztic? - kérdém én csodálkozva.

- Ő.

- Egyedül?...

- Egészen egyedül.

- Eszerint Pym Arthur még...

- Ott van! - kiállta Hunt erőteljes hangon és dél felé mutatott.

A körülállók között alig akadt valaki, a ki Hunt szavait komolyan vette volna. Holt Márton könyökével meglökte a csolnakmestert, s mind a ketten szánakozva néztek Huntra. West Jem egészen közömbös arccal nézett rá; Guy kapitány pedig intett a kezével, mintegy jelezve, hogy a matróz zavaros beszédére kár tovább hallgatni. Szegény bizonyára megbomlott.

Csak én nem tartottam Huntot őrültnek, volt valami kifejezés az arcában, mely engem megvesztegetett, hogy higgyek a szavának.

Én vettem őt vallatóra.

- Hallgasson reám, barátom; nemde mikor a «Grampus» hajótörést szenvedett, Pym és Dirk Péter a «Jane» fedélzetére kerültek, s azzal Tsalal szigetére mentek?

- Igaz.
 - Aztán míg a «Jane» kapitánya Klok-Klok faluba igyekeztek, Pym, Dirk Péter s még egy matróz elszakadtak tőlük.
 - Úgy van, a matrózot Allennek hívták, ő itt nemsokára elpusztult a sziklák között.
 - A part dombjáról Pym és Dirk Péter látták a «Jane» pusztulását, a bennszülött vadak támadását.
 - Látták.
 - Aztán egy csolnakot kerítettek a hatalmukba és ott hagyták Tsalal szigetét.
 - Szóról szóra úgy történt, a mint mondja.
 - Húsz nappal utóbb, midőn a köd-világba érkeztek, mindkettejüket a nagy vízomlás felé sodorta a tenger árja?
- Hunt erre nem szólott semmit... tétovázott... érthetetlen szavakat motyogott... mintha emlékei között keresgélt volna. Végre reám vetette a szemét és rázta a fejét.
- Nem,... mindakettő nem... Értsen meg jól engem... erről nekem Dirk Péter sohasem szólott.
 - Dirk Péter? - vágott közbe a kapitány élénken. - Te ismerted Dirk Pétert?
 - Bizony.
 - Hol?
 - Vandaliában... Illinois államban.
 - Ő mondotta el neked ezeket a dolgokat mind?
 - Ő maga.
 - Egyedül tért haza onnan, a hova Pym Arthurral és a többiekkel ment?
 - Egyedül.
 - Beszéljen,... kérem, beszéljen erről!... Mondjon el mindent, a mit tud! - könyörögtem én. Roppant izgatott voltam, mintha a hátamon hangyák mászkáltak volna, minden csep vérem bizsergett.
- Hunt ha zavarosan, ha tördelten is, de beszélt. Elmondta, hogy a ködös világban, mikor az örvényes zuhatag felé ragadta az ár a csolnakot, hirtelen egy hatalmas jégtuskóba ütköztek, Dirk Péter a tengerbe zuhant, de sikerült a jégtáblára felkapaszkodnia, s látta, a mint Pymet a csolnak vitte tovább a tengeren... A «szegény, kedves Pym» - így mondá Hunt meghatottságtól remegő hangon - él most is, lenn délen valahol...
- Annyit tehát megtudtunk, hogy Pym és Dirk Péter ama válságos pillanatban elszakadtak egymástól. Ezt kétségbe vonni egyáltalában nem volt semmi okunk.
- Mi történt azután Dirk Péterrel? - kérde Guy Len kapitány.
 - Hát... aztán a jég úszott vele, az ár megfordult valahol lejjebb és vissza vitte Tsalal szigetére... Halakat fogott, azzal élt... Nyersen ette meg.
 - Mikor került vissza a szigetre?
 - Nekem azt mondta, hogy három hét múlva azután, hogy onnan elmenekült.
 - Nos, valami nyomára nem bukkant a «Jane» embereinek?

- Nem... úgy mondta, hogy senkit sem látott ott... éppen senkit. Sem embert, sem állatot... Mind elpusztultak azok,... Dirk Péter úgy mesélte nekem.

- Hát a fekete arcú bennszülöttek?

- Azokat sem látta, éppenséggel senkit sem látott.

- Azután mit csinált?

- Értse meg jól, a part mentén egy csolnakot talált, volt benne szárasztott hús, több hordó ivóvíz... beleült a csolnakba déli szél fújt éppen, s az vitte heteken át... mind vitte. Elhihetik bátran, mert csak azt mondom, a mit Dirk Péter mesélt el százszor is... Aztán jött egy cset-halászhajó, az felvette, Amerikába visszavitte.

Hunt elbeszélése meggyőzött minket arról, hogy Poë Edgar még sem merítette csupán a fantáziájából azt a csodálatos történetet. Az Amerikába visszatért Dirk Péter átadta neki Pym Arthur naplóját, s annak alapján írta. Csak azt nem tudtuk, nem is tudhattuk, hogy mi történt Pymmel és a «Jane» többi hajótöröttjeivel?

Továbbá tény az is, hogy Pym sohasem találkozott Poë Edgarral. Most már azt is tudtam, hogy nem álmom volt az, midőn éji órán e keserves panaszszavakat hallottam:

- Hát Pym,... a szegény Pym!... A szegény Pymről nem szabad megfeledkezni.

Bizonyára Hunt sompolygott be a kabinomba, s ő mondotta.

Guy Len kapitány, minek utána Huntot mindenről kikérdeztem, a fedélzeten össze-gyűjtötte a matrózokat, s így szólott Hunthoz:

- Figyelj reám, Hunt, gondold meg jól, hogy igen komolyak a kérdések, melyeket hozzád intézek.

Hunt végig nézett a matrózokon.

- Te azt mondd, hogy mind az, a mit Pym Arthurról beszéltél, igaz?

- Azt mondom, hogy mind igaz.

- Ismerted Dirk Pétert?

- Ismertem.

- Több évig laktál vele Illinoisban?

- Kilencz álló esztendeig.

- Ő mesélte el neked ezeket a dolgokat?

- Ő.

- Te magad is hiszed, hogy minden úgy történhetett?

- Szentül hiszem.

- Dirk Péter meg volt arról győződve, hogy a «Jane» hajótöröttjei Tsalal szigeten mindegy szálig elpusztultak?

- Meg volt győződve, sőt Pym Arthur is meg volt győződve arról a mint Dirk Péter nekem mondta.

- Hol láttad Dirk Pétert utoljára.

- Vandaliában.

- Mikor?
 - Ez előtt két évvel.
 - Kettőtök közül melyik ment el előbb Vandaliából: te vagy ő?
- Hunt egy kissé tétovázott, aztán így felelt:
- Egyszerre jöttünk el.
 - Te hova indultál?
 - A Falkland-szigetekre.
 - Hát ő?
 - Ő... - Hunt megállott, s szeme Holt Mártonon akadt meg, azon a matrózon, kinek az életét megmentette volt.
 - Nos, megértetted, hogy mit kérdeztem az imént tőled? - sürgeté izgatottan a kapitány.
 - Értettem.
 - Felelj! Dirk Péter eltávozott Amerikából, mikor együtt eljöttetek Illinoisból?
 - El.
 - Hova indult?... Felelj!...
 - A Falkland-szigetekre.
 - És most hol van?
 - Itt áll. Én vagyok!

II. FEJEZET. Elhatározták.

Dirk Péter!... Hunt volt Dirk Péter, a meszticz, Pym Arthurnak hűséges társa, ugyanaz a Dirk Péter, a kit Guy Len kapitány oly sokáig és oly hasztalanul keresett az Egyesült-Államokban; az a Dirk Péter, a kinek jelenléte újabb ok volt arra, hogy utunkat a déli sarktengeren tovább folytassuk.

Éppenséggel nem csodálkoznám azon, ha a nyájas olvasó már régebben kitalálta volna az előzményekből, hogy Hunt tulajdonképpen nem más, mint Dirk Péter. Sőt bizonyára különösnek találhatta azt, hogy sem Guy Len, sem én előbb fel nem ismertük a sajátságos emberben Pym Arthur híres meszticz barátját. Vajjon mi lehetett ennek az oka?

Mindenekelőtt mi a Falkland-szigeteken találkoztunk Hunttal, vagyis igazabban Dirk Péterrel, holott azt tudtuk róla, hogy Amerikában lakik; továbbá a Falkland-szigeteken minden nemzetbeli matrózt, így fél indianus, fél európaít is láttunk, nem csoda tehát, ha a napbarnította arcú, izmos ficzkóban nem kerestük Dirk Pétert. A «Halbrane» fedélzetére kerülve nagyon zárkózott volt, jóformán a hangját is csak most, első fellépése alkalmával hallottuk. Gyanusnak elég gyanus volt, s ha most apróra elgondolom mindazt, a mit tett, s a mint viselkedett: még világosabban látom, hogy ő nem lehet más, mint Pym Arthurnak a barátja.

Nemde ő kalauzolt minket a Bennet és Tsalal-szigeteken; már akkor olybá tűnt fel, mint a ki járt már ezeken a szigeteken. Nyilvánvaló tehát, hogy vakok voltunk én is, meg Guy Len kapitány is. Mert lám, a Poë Edgar vad külsejű, de csak «látszólag vad külsejű» mesztice nagyon hasonlíthatott a mi hallgatag Huntunkhoz: ez a tömzsi Herkules, ezek az óriási erőt eláruló izmok, a rengeteg, s párját ritkító tenyér, a hatalmas fej és szörnyen szétterpeszkedő száj, a hosszú fogak, melyeket az ajkak hasztalan igyekeztek csak félig is elfedni: nemde mind a Dirk Péter leírásából valók?

Viszont azt sem szabad elfelednünk, hogy a «vad mesztic» a tizenegy év alatt kissé megváltozott. Emberek között forgott, s a civilizációból egy és más reá ragadt. Némileg megtörték a sors csapásai, hozzá simult a környezethez, - megszelidült.

Annak is van magyarázata, hogy miért titkolta oly makacsul előttünk az igazi nevét, holott jól tudta, hogy Guy Len kapitányt minő szándék vezeti délre.

Bizonyára félt, hogy irtózáttal fognak tőle elfordulni a matrózok, ha megtudják, hogy ő az a bizonyos Dirk Péter, a ki a «Grampus»-on szörnyűséges dolgot művelt: Parkert megölte, evett a husából, vérével csillapította le a szomját. Legfeljebb akkor árulta volna el, hogy ő ki, ha előre tudta volna a hatást; ha tudta volna azt, hogy a «Halbrane» kapitánya hajlandó lesz tovább keresni Pym Arthurt.

Néhány évig Illinoisban élt, aztán a Falkland-szigetekre ment, s mind várta az alkalmatosságot, hogy a déli tengerre mehessen, a hol az ő szegény barátja: Pym Arthur senved valahol...

Mióta ez a különös ember a végső pillanatban megnyilatkozott, engem folyton nyugtalanított az a gondolat, hogy Dirk Péternek igaza van, hogy Pym Arthur nem halt meg. No meg az is érdekelt: milyen zavarba jönne Poë Edgar, ha a «Halbrane» visszavinné elevenen Pym Arthurt Amerikába, azt a Pym Arthurt, a kit ő regényében oly siralmas halálra juttat.

Mióta a «Halbrane» fedélzetére kerültem, mintha egészen kicseréltek volna, nem voltam többé az a régi, nyugodt, józan Jeorling; kimondhatatlan részvét fogott el a szegény Pym iránt, akár Dirk Pétert. Ha arra gondoltam, hogy Tsalal szigetről észak felé vitorlázunk, furdalt a

lelkiismeret: ime embertársunk nyomora iránt érzéketlenek, szívtelenek vagyunk... ott hagyjuk őt nyomorultul elpusztulni a jégpuszták sivár országában.

A mint Dirk Péter ott a hajó személyzete előtt megtette vallomását, néma csend volt a hajó fedélzetén. Nem kételkedett senki abban, hogy a mesztic igazat mond. Azt mondta: «én Dirk Péter vagyok» - bizonyára az is volt ő.

Mindenesetre merész vállalkozás lett volna tőlem, ha nyomban előállok s azt mondom: nosza, Pym Arthurt keressük fel, hatoljunk tovább délre, szálljunk szembe a veszélyekkel. Nem hiszem, hogy a hajó népsége nagy lelkesedéssel fogadta volna az ajánlatot avagy hallgatott volna a biztatásra.

Mindazonáltal szükségét láttam annak, hogy egyetmást mondjak.

- Kedves barátaim, - így kezdém a szót - mielőtt valamire ráadnók a fejünket, vizsgáljuk meg higgadt elmével a tényállást. Vajjon nem mardosna-e minket később a lelkiismeret, az önvád kigyója, ha most visszafordulnánk, mikor némi remény csillant fel arra nézve, hogy célhoz juthatunk? Fontolja meg jól ezt a dolgot kapitány úr, s önök is fontolják meg, kedves barátaim. Alig hét hónappal ezelőtt az önök honfitársa, Patterson, életben hagyta itt szerencsétlen társait. Ha tizenegy évig megmaradhattak Tsalal szigetén, ez elegendő bizonyítéka annak, hogy a sziget lakható volt, hogy a bennszülöttek őket nem bántották; az is valószínű, hogy az elpusztult sziget lakóinak egy része az előttünk ma is megfejthetetlen katasztrófa alkalmával elpusztult, de más része a szomszédos szigetek valamelyikére menekült. Mindez mondom csaknem kétségtelen, hogy ebből minő következtetésre juthatunk, azt önökre bízom.

Mindnyájan hallgattak.

Tovább folytattam, mind tüzesebb lélekkel:

- Hogy a «Jane» kapitányának és matrózainak nyomára nem bukkantunk, annak mindenesetre az lehet oka, hogy ők Tsalal szigetéről a katasztrófa alkalmával elmenekültek, mert a szigeten a földrengés után többé nem élhettek meg. Nyilván való, hogy a bennszülöttek egyik csolnakát kézre kerítve azon vagy a szomszéd szigetek egyikére vagy a déli sarkvidék tengerének valamely, eddig ismeretlen pontján szárazföldre jutottak. Hogy melyikre, azt megmondani nem tudom, de érzem, hogy mi semmit sem tettünk, ha őket tovább nem keressük.

Várakozással néztem hallgatóimra, de azok még mindig hallgattak.

Guy Len kapitány lehajtotta a fejét, szívében ki tudja, minő harcz dúlt. Érezhette, hogy nekem igazam van, s azt is érezhette, hogy a leghelyesebb módot választottam arra nézve, hogy hallgatóimnak a szívéhez férközzem.

- Miről lehet most a szó - folytatám rövid hallgatás után - legfeljebb arról, hogy néhány fokkal lejjebb haladjunk délre; két teljes hónap áll a rendelkezésünkre, addig a téltől nincs mit tartanunk. Mi okunk volna félni? Nincs-e bőséggel élelmiszer a «Halbrane»-on? Nem vagyunk-e egészségesek mindnyájan? Minő képzelt veszélytől kellene tartanunk?... Avagy hiányzik a bátorság bennünk, hogy oda menjünk?

A déli sark felé mutattam, oda mutatott csaknem büszke, parancsoló mozdulattal Dirk Péter is.

Mindnyájan ránk néztek, hanem felelet még ekkor sem jött a szavaimra.

Kétség sem fért ahhoz, hogy hét-nyolcz, sőt esetleg kilencz hétig is veszély nélkül járhatott volna a hajó a sarktengeren. Hiszen a többi merész utazó: Bellingshausen, Bicoë, Kendal, Weddell mind januárban és februárban tették meg itt az utat, mi pedig december 20-dikán jóval lejjebb jutottunk, mint bármelyik közülök.

Mindezt részletesen elmondottam, hogy felbátorítsam őket, de hallgattak, mind makacsul hallgattak. A földre szegezték szemöket, s egy árva szó sem hangzék el ajkukról.

Már-már kételkedni kezdettem abban, hogy hatással voltam hallgatóimra, midőn végre valahára megszólalt Guy Len kapitány.

- Dirk Péter, mered-e azt állítani, hogy Pym Arthur és te Tsalal szigetétől lejjebb délre szárazföldet láttatok?

- Láttunk... nem egy, hanem sok szigetet... értse meg jól... és ott... bizony ott vár reánk valahol a szegény Pym... a kedves Pym várja a szabadítót.

- És talán Guy Vilmos kapitány és a többi hajótöröttek is ott vannak; - kiálték közbe, hogy a kapitány szívét és hajlandóságát még jobban megnyerjem az ügynek.

Guy Len kapitány rövid ideig gondolkozott, azután megszólalt újra:

- Dirk Péter, láttad te is azt a ködfátyolt, mely elétek borult a vízzuhatag előtt, mely felé az ár a ti csolnakotokat sodorta, a melyről Pym mesélt? Dirk Péter, láttad te is azt?

A mesztic körülnézett, aztán fejét rázva mondá:

- Ködfátyol?... Arról nem tudok semmit... köd... az volt, de... a ködön túl délen földet láttam... szigetet... Azt láttam én is...

Ekkor vegyült először a beszédbe West Jem, a hajó hadnagya. Csak ezt kérdezte:

- Mit parancsol, kapitány?

Guy Len kapitány a matrózok felé fordult, a régi és az új matrózok körülvették őt, csak Hearne, a mord arcú szigonyos, húzódott félre. Nyilván nem volt jó szándékkal.

A kapitány kérdő pillantást vetett Hurliguerlyra meg az ő hűséges régi embereire, mintha kérdezte volna tőlük, hogy ők hajlandók volnának-e tovább folytatni az utat?

A csolnakmester e szavakat suttogetta:

- Hiszen ha csak rajtunk volna... mi bizony szívesen mennénk.

Ekkor vágott közbe komoran Hearne:

- Kapitány, már két hónapja mult, hogy a Falkland-szigetektől elindultunk. Én és társaim nem szegődtünk arra, hogy Tsalal szigetén túl menjünk.

- Nem úgy van az - felelé Guy Len kapitány izgatott hangon, - én titeket szegődtettelek, s nekem jogom van ahhoz, hogy bármely irányban tovább folytassam az utat.

- Engedelmet kérek, kapitány - vágott közbe még makacsabb ellenkezéssel Hearne, - mi csak addig tartozunk önt követni, míg a hajók járnak; eddig is túl jöttünk a rendes határon. A «Jane» útjára nem vállalkozunk... Nekünk vissza kell térnünk a Falkland-szigetekre. Nincs kedvünk a jég közé szorulni... Tessék a Falkland-szigetektől újra elindulni, de nem velünk, s akár a sarkig mehet.

A matrózok beleegyezőleg morogtak. Ebből is kitetszett, hogy a nagyobb rész úgy gondolkozik, mint Hearne, ő csak a szószólójuk.

E válságos pillanatban megint West Jem vegyült közbe.

Hearne felé közeledve rá mordult:

- Ki engedte meg neked, hogy beszélj?

- A kapitány kérdezett... - felelé arczátlan hangon Hearne - s nekem jussom volt ahhoz, hogy beszéljek.

West Jemet ez a szemtelen viselkedés egészen kihozta a sodrából, már-már kitört, s reá akart rohanni Hearnert, ámde a kapitány közbe lépett:

- Légy ura indulatodnak, Jem!... Ha mindnyájan egyet nem értünk, akkor hiába való minden buzgóság.

Azután a csolnakmesterhez fordult:

- Miként vélekedel e dologban te, Hurliguerly?

- Nekem az a véleményem, hogy a kapitány parancsa szent, a mit ő kíván, azt föltétlenül teljesítem. Nekünk kötelességünk, hogy Guy Vilmost és a többi angolokat megszabadítsuk, nem szabad őket cserbe hagynunk.

A régi matrózok helyeselték Hurliguerly szavait.

A kapitány sorjában vette előbb a régi, azután az újonnan szegődtetett matrózokat, s megkérdezte tőlük, hogy hajlandók-e tovább menni délre? A régiek mind föltétlen engedelmességet ígértek, az újak közül azonban csak hárman. A többi húsz Hearneval egy húron pendült. Tudni sem akart arról, hogy a Halbrane dél felé folytassa az utat. Mindenáron visszaakartak térni a Falkland-szigetekre.

A dolog minden esetre kényes volt, mert Hearne pártja húsz matrózból állott, s azokat akaratjuk ellenére további szolgálatra kényszeríteni egyszerűen képtelenség lett volna.

Csak egy módját láttam annak, hogy Hearnert és társait a további útra hajlandóvá tegyem. Azért előléptem és erős, határozott hangon így szólottam:

- «Halbrane» matrózai, hallgassatok reám! Amint ez már a sark-utazásoknál szokásos, ime én is jutalmat tűzök ki önöknek. Minden fokért, melyet a «Halbrane» a nyolczvanegyedik szélességi fokon túl megtesz, két ezer dollárt tűzök ki.

Ebből minden matróznak hetven dollárnál több jut... kecsegtető ígéret volt.

Észre is vettem, hogy elevenökre tapintottam.

Ezt az ígéretet írásba foglalom, hogy jogérvényes legyen, s átadom Guy Len kapitánynak, s mihelyt Amerikába visszaérkezünk, rögtön ki fogom fizetni.

- Hurrah! - kiáltott fel a csolnakmester, s utána mind kivétel nélkül a matrózok.

Hearnenak sem volt egyelőre semmi szava. Szívesen áldoztam volna még nagyobb összeget is fel, csakhogy célomat elérjem.

Ekkor a déli sarktól hét fok távolságra voltunk, s hahogy egészen a sarkig hatolnánk, nekem mindössze tizennégyezer dolláromba fog kerülni.

III. FEJEZET. Az eltűnt szigetcsoport.

December 27-dikén, egy pénteki napon korán reggel indult el délnyugati irányt véve a «Halbrane».

A matrózok, mint eddig, úgy most is pontosan teljesítették kötelességüket; az idő kedvező volt, a tenger csendes. Ha ez tovább is így tart, remélhetőleg nem kell a matrózok lázadásától félnünk. Egyébként a kapzsi emberek mindaddig, míg veszélyben nem forognak, csupán a jelennek élnek, a busás jutalom reménye elfeledtet velök mindent: agyuk lassan működik, a jövő eshetőségeivel nem törődnek.

Dirk Péter alapján véve most is csak a régi maradt, serény a munkában és kevés szavú. A matrózok világért sem rótták fel neki bűnül azokat a szörnyűségeket, a melyeket a «Grampus» zátonyra jutása alkalmával elkövetett, azt sem feledték el, hogy Holt Mártonnak az életét mentette meg. Különös, zárkózott ember maradt továbbra is, de hát ehhez társai már hozzá szoktak.

A tengeráram a goélette haladására kedvező volt, a minthogy Pym Arthur csolnakát is annak idején ez ragadta magával a déli sarktengeren.

Guy Len kapitány egész nap a kabinjában maradt. Gondok szállották meg a lelkét, no de a reménység is felcsillant benne: hátha mégis nyomára bukkan szegény bátyjának, hátha életben találja?... Viszont az út eshetőleges veszélyei aggasztották, a vállalat vakmerősége, melynek végét ellátni nem lehet.

Másnap reggel engem meg West Jemet magához intett a fedélzeten, s így szólott:

- Jeorling úr, higgye el, hogy erős harczot vívtam önmagammal, míg elhatároztam, hogy tovább folytatom az utat. Tudom, hogy a szerencsétlenek érdekében tennünk kell valamit, de éreztem, hogy a legénység egy része ellenszegül, ha Tsalal szigetén túl akarom őket vinni...

- Igaza van, kapitány úr, a legénység nagyobb fele már szemmel láthatóan nyugtalankodott, s valószínű, hogy később öldöklésre is került volna a sor.

- Majd elbántunk volna hamarosan a lázadókkal - veté közbe West Jem hidegen. - Hearnenak ketté hasítottam volna a koponyáját.

- Reá szolgált volna, Jem, - mondá a kapitány de azért jaj annak a hajónak, a melynek fedélzetén nincsen egyetértés.

- Igaz - felelé West Jem, - jobb ha békességben élünk, de Hearnenak azt tanácsolom, hogy huzza meg magát, különben baj lesz.

- Egyelőre hallgatnak, mert az ön nagylelkű ígérete, Jeorling úr, betömte a szájukat, s a kapzsiság mindent feledtet ezekkel az emberekkel. Köszönöm önnek, Jeorling úr - mondá a kapitány.

- Nem érdemes a köszönetre, kapitány úr. Már a Falkland-szigeteken ajánlkoztam volt arra, hogy az expedíció költségeihez valamivel hozzá járulok. Most alkalom kínálkozott reá, s én éltem az alkalommal. Ennyi az egész. Nekem is szívemen fekszik a «Jane» szerencsétlen hajótöröttjeinek a sorsa. Nagyon de nagyon szeretném, ha őket élve találnók fel.

Guy Len kapitány forrón megszorította a kezemet.

- A mint eddig is megfigyelhette, Jeorling, úr, - folytatá a kapitány, - a «Halbrane» nem halad egyenesen délnek habár, Dirk Péter szerint, délen pillantottak meg szárazföldet.

- Veszem észre, kapitány úr!

- Annak az az oka, hogy Pym Arthur ezekről a szigetekről nem tesz említést, csupán a matróz mesélt róla, már pedig -

- Úgy látszik, hadnagy úr, ön nem bizik meg teljesen a Dirk Péter szavainak igazságában? Van valami panasza Dirk Péterre?

- A szolgálatban nem adott okot soha panaszra, azt be kell vallanom.

- Bátor és becsületes - tevő hozzá Guy Len kapitány, - a «Halbrane» meg a «Grampus» fedélzetén való viselkedése egyaránt feljogosít minket arra, hogy Dirk Péterről jó vélemény-nyel legyünk...

- Meg is érdemli - jegyzém meg.

Magam sem tudom, miért keltem minden alkalommal oly lelkesen a mesztic védelmére. Talán azért, mert sejtettem, hogy a mi merész, sőt vakmerő vállalatunkban reá fontos szerep vár: avagy azért, mert Pym Arthur sorsa érdekelt engem olyan hallatlan módon, s Dirk Péter volt az egyedüli, a ki szentül hitte, hogy Pym él...

Ez alkalommal is ez a tárgy került szőnyegre. Jem rázta a fejét s megjegyzé:

- Tizenegy évig itt a sarktenger sivatagján élni! Merész egy gondolat.

- Megengedem, uram, hogy merész egy gondolat, - mondtam - de talán mégsem lehetetlen. Hátha Pym valamely szigetre vergődött, mely hasonló Tsalalhoz; talán Guy Vilmos és társaival is ez történt?... Hátha élnek mind?...

Guy Len kapitány megint visszatért az először szóba hozott tárgyra!

- Említém, hogy nem egyenesen délnek vettük az utat, nos hát ez azért történt, mert előbb a Tsalal szigetével szomszédos szigeteket szeretném átkutatni, ezek pedig nyugatra esnek.

- Nagyon helyes - jegyzém meg - hátha ott nyomos bizonyítékát találjuk annak, hogy Tsalal szigetét a földrengés csak az utóbbi hetekben pusztította el.

- Magam is azt hiszem, hogy nem régen történhetett; legalább a Patterson esete erről tanuskodik. Ő még Tsalal szigetén szakadt el társaitól.

- Pym Arthur leírásában nincsen nyolcz szigetről szó? - kérdé West Jem.

- Nyolczról, Dirk Péter úgy hallotta a benszülöttektől, hogy a Tsalal-szigetecsoport ennyi szigetből áll. Sőt az egyik, valami Nu-Nu nevű azt is mondta, hogy a bennszülötteknek királyuk is van, a kit Tsalemonnak hívnak, s ez a király a legkisebb szigeten lakik.

- Az is lehetséges - monda a kapitány, - hogy a földrengés a többi szigeteket nem pusztította el, s hogy a «Jane» hajótöröttjei oda menekültek. Nagyon gondosan ki kell kutatnunk e szigeteket. Jem, parancsold meg, hogy az őrszem pontosan teljesítse a kötelességét. Még hét-nyolcz mérföldet haladunk, s okvetetlenül a szigetek valamelyikéhez kell érkeznünk.

- Parancsa szerint, kapitány úr!

- Van valaki az árbocz-kosárban?

- Dirk Péter, ő maga kérezkedett oda.

- Jól van Jem, benne teljesen megbizhatunk...

- Súlyomszemei vannak, - tevém hozzá.

Tíz óráig nyugati irányban haladt a goélette, a szél ereje kezdett csökkenni, s a tengerár mindinkább dél felé ragadta a hajót. Szerencsére délután erősebb szél támadt, s a vitorlák feszültek; megint nyugat felé tért a «Halbrane». Már megtettük a hét mérföldet, de sziget sehol sem mutatkozott.

- Lehetetlenség, hogy a szigetsoporthoz ne érkeztünk volna - mondá türelmetlenül a kapitány.

- Mióta az adott irányban jövünk, legalább ötven mérföldnyire haladtunk Tsalal szigetétől.

- Nos hát, akkor kétségtelen, hogy a Tsalal szigetét felforgató földrengés az apróbb szigeteket egészen elsüllyesztette.

- Jobbfelől szárazföld! - kiáltott le Dirk Péter az árboczkosárból.

Mindnyájan abba az irányba néztünk, s egyikünk sem látott semmit. Lehet, hogy onnan felülről jobban láthatta. A milyen gyakorlott matróz és csodálatosan élesszemű ember volt, alig hihettem, hogy tévedett.

Mintegy negyed óra múlva távcsöveinken át mi is megpillantottunk néhány pusztá szigetet. Már mérföldnyire lehettek a hajótól.

A kapitány kiadta a rendeletet, hogy a legközelebb fekvő sziget mellett kell horgonyt vetni.

Nyomoruságos kis sziklatorlatok voltak, mintegy öt-hat, egymástól nem messze.

- Nos Dirk Péter, - reá ismersz a szigetsoporthoz? - kérde Guy Len kapitány.

- Szigetsoporthoz? - kérde a mesztic fejét rázva... Ezek nem szigetek... ezek vízből kiálló hegyes kövek... nem szigetek...

Valóban nem is lehetett szó itt szigetről. Minden arra mutatott, hogy a szigetek elsüllyedtek. A magasabb pontok még kiemelkedtek a tengerből, de ezeknek a felszine, már t. i. a vízből kiálló felszine nagyon kicsiny területű volt. A kapitány néhány kábelnyire az első sziklarakástól megmérte a tengermélységet. Húsz fonál volt csupán. Ebből kitetszett, hogy az a talaj, a mit éreztünk húsz fonál mélységben, az alsüllyedt sziget talaja volt.

Horgonyt vetettünk.

A kapitány leeresztette a csónakot, abba Guy Len kapitány, Hurliguerly, Dirk Péter, Holt Márton és én beleültünk.

Csak mintegy negyed mérföldnyire volt tőlünk az egyik pusztá-sziget. Jobbra-balra tőlünk fehér tajtékat hányt a hullám, a kiálló sziklák körül örvényzett. A csónak hátsó részében állott Dirk Péter és jelezte, hogy hol van egy-egy szikla, hol kell a csónaknak jobbra vagy balra kitérnie.

Mihelyt a sziklaszigethez érkeztünk, az egyik matróz horgonyt dobott ki a partra, az a kiálló sziklában megakadt, annál fogva a partig vontattuk a csónakot s kiszállottunk.

Dirk Péter se kért, se hallott, hanem sietett előre. Mi sem tehattunk okosabbat, mint hogy utána mentünk, s nemsokára együtt voltunk mindnyájan a sziget legmagasabban fekvő pontján.

Számos nyomára akadtunk annak, hogy a sziget nem régiben még lakható volt; állat- és növénymaradványok tanuskodtak róla: virágok is nyíltak, melyeknek a szirmait, leveleit a tél fagya nem zsugorgatta össze. Bizonyos tehát, hogy a földrengésnek, mely a sziget-csoportot elsüllyesztette, nem régen kellett történnie.

Az a kérdés merült fel, hogyha a «Jane» hajótöröttjei ide menekültek Tsalal szigetéről, hát innen hova jutottak?

Ezen töprengtünk. Én magam sehogy sem akartam arra a következtetésre jutni, hogy a földrengés nemcsak a szigeteket, hanem a rajta élő embereket is mind, tehát azokat is, a kiknek felkeresésében és megszabadításában fáradozunk, eltemette.

A csüggedt Guy Len kapitány reményét, mely ismét tűnőfélben volt, kellett mindenáron felélesztenem.

- Én azt hiszem - mondtam a meggyőződés hangján, - hogy Guy Vilmos és bajtársai a katasztrófa alkalmával a benszülöttek egyik csónakát kézrekerítve, a sarkkör felé igyekeztek visszatérni, de az ő csónakjukat is, valamint a Pym és Dirk Péterét a tengeráram dél felé ragadta, s ott vetődtek partra. Ott kell őket keresnünk, s ott fogjuk őket megtalálni. Nehány fokkal délre igyekezzünk, s ha életünkkel játszunk is... oda kell jutnunk...

- Isten legyen a vezérünk, Jeorling úr! - monda halkan Guy Len kapitány.

Másnap, december 29-dikén a «Halbrane» egyenesen a déli sark felé vette az útját.

IV. FEJEZET. December 29-dikétől január 9-dikéig.

Délelőtt Poë Edgar regényének huszonötödik fejezetét nagy figyelemmel olvastam újra át. Ebben a fejezetben arról van szó, hogy a két menekülő, a kik Nu-Nut magukkal hurczolták, mintegy hat mérföldnyire lehettek a tsalali öböltől.

E fejezetben a következő sorok reánk nézve a legfontosabbak:

«A «Jane» a jégzónán, tehát a legveszedelmesebb részén a sarkkörü tengernek, szerencsésen elhozott Tsalal szigetéig. Esztelenség lett volna tőlünk, ha észak felé vettük volna az utat; először mert a közeledő tél fenyegetett, másodszor mert a tengerár ellenében, mely minket dél felé ragadott, úgy sem tehattünk volna semmit. Merészen elhatároztuk, hogy délnek vesszük az utat; reméltük, hogy enyhébb éghajlatra és szigetekre bukkanunk».

Mikor Pym Arthur ezen a helyen járt, február 29-dike volt, ma pedig december 29-dike van, e szerint a «Halbrane» két teljes hónappal előbb jutott ilyen messze le délre, két hónap választotta el a téli időszaktól; Pym Arthur és barátja egy nyomorult lélekvesztőn indultak útnak, a «Halbrane» jól felszerelt erős hajó, eleséggel bőven megrakodva.

Hogyne reménykedtem volna a vállalat sikerében!

A délelőtti folyamán eltűntek a sziklaszigetek a távol ködében, a hőmérsék elég enyhe volt, a tengerár hathatósan elősegítette a «Halbrane» haladását: óránként négy-öt mérföld-utat tettünk meg.

Fejünk felett csapatostul röptek a sarkvidék madarai: alcyonok, pelikánok, sirályok és albatrosok. Csakhogy nem voltak olyan óriási nagyok, mint a minőknek Pym Arthur festi őket.

A rá következő két napon nem történt semmi különös dolog. Szárazföldet nem pillantottak meg a hajóőrök. A matrózok sok halat fogtak, s így az élelmiszer jócskán gyarapodott.

1840 január 1-jén már reggel óta áttetsző köd borult a szemhatárra. Ebből arra következtettünk, hogy az időjárás meg fog változni.

Négy hónap és tizenhét nap mult el azóta, hogy a Kerguelákról eljöttem, két hónap és öt nap, mióta a Falkland-szigeteket elhagytuk.

Mellesleg meg kell jegyeznem, hogy Dirk Péternek a viselkedése irányomban némileg megváltozott. Mióta meggyőződött arról, hogy Pym Arthur sorsa iránt érdeklődöm, közeledett hozzám, gyakran szóba állott velem, s így lassankint, a mint mondani szokták: «értettük egymást.» Ha nem volt szolgálatban, oda sompolygott, a hol én ültem, egy-egy szót lökött ki a fogai sövénye közül, de mihelyt a kapitány vagy West Jem csatlakoztak hozzánk, elhallgatott, mintha beszéde fonalát ollóval metszették volna ketté.

Ma tiz óra tájban megint hozzám szegődött. West Jem a hajóhídon őrködött, Guy Len kapitány lenn volt a kabinjában. Mikor mellettem megállott, kérdezem tőle:

- Nos, Dirk Péter, szeretne-e velem «róla» beszélni?

A meszticnek felcsillant a szeme, mintha az eleven szenet valaki erősen megfujja.

- Róla! - dörmögé Dirk Péter.

- Maga híven megtartotta őt emlékezetében, Dirk Péter.

- Őt nem lehet soha elfelejteni... soha... soha!

- Még mindig ott van valahol, úgy-e? - kértem, kezemmel dél felé mutatva.

- Ott... ő az én testvérem, nem... ő a fiam, értsen meg jól engem... sokáig ettünk egy kenyeret... nagy veszélyeket állottunk ki közösen... úgy szerettem őt, mint az édes fiamat... Én vissza-jöttem,... de ő szegény ott rekedt... ő szegény.. kedves Pym, te ott maradtál... ott.

A mesztic szemében könny reszketett.

- Dirk Péter, mondja csak, nincs magának fogalma sem arról az útról, a mit Pym Arthurral együtt megtettek, mióta Tsalal szigetéről elmenekültek?

- Nincs, Jeorling úr!... Szegény Pymnek nem volt semmiféle szerszáma, hogy a nap magasságát megmérhette volna.... Semmije sem volt, a tenger vitte a csónakunkat hat nap és hat éjjel egy huzamban; a szél is segített, az is délre hajtott, mind tovább... tovább. Két karót szúrtunk a csónak oldalába, rá akasztottuk az ingünket... az volt a vitorlánk.

- Ahá, az a fehér ing, mitől Nu-Nu oly rettenetesen félt...

- Arra nem emlékszem, de ha Pym úgy írta meg, akkor igaz... szent igaz.

- Hát az alatt a nyolcz nap alatt mivel táplálkoztak?

- Az... az,... már hogy mit ettünk... keserves sorsunk volt; három teknős békánk volt... abban van víz is... a húsa nem rossz... Megettük nyersen... Hja a nyers hús, uram,... az egészen nyers hús...

Dirk Pétert komor, félelmes emlékek szállhatták meg e szavaknál, mert aggódva nézett körül, mintha attól félt volna, hogy valaki meghallja.

Rövid hallgatás után másra tereltem a beszéd sorát.

- Mondja csak, Dirk Péter, nem márczius elsején látták-e meg először azt a ködfalat, melyről Pym Arthur beszél a naplójában?

- Azt nem tudom, Jeorling úr, de ha Pym úgy írta, akkor neki bizvást hinni kell.

- Nem beszélt magának soha tüzes sugarakról, melyek az égből alá tűztek? Szándékosan nem akartam a «déli fény» szót használni, mert attól tartottam, hogy a mesztic nem ért meg.

- Sohasem szólott nekem arról Jeorling úr,... soha - felelé Dirk Péter kis vártatva.

- Hát azt maga nem vette észre, hogy a tengernek a színe megváltozott, többé nem volt átlátszó, hanem sűrű és fehér, mint a tej.

- Azt sem tudom,... nem emlékszem rá... Értse meg jól a dolgot, akkor már forgott velem a világ... azt hiszem hogy nem voltam egészen az eszemen... A csónakot vitte... vitte az ár... szédült a fejem...

- Hát arra a fehér por-esőre, mely sűrűn szitált alá, arra, csak emlékszik, Dirk Péter?... Az a fehér por-eső!...

- Arra sem emlékszem, uram!

- Talán hó hullott?

- Hó?... Meglehet... de mégsem volt... talán? Meglehetősen meleg volt a levegő. A mint Pym mondja, úgy volt minden.

Beláttam, hogy e csodálatos jelenségek felől hasztalan kérdezem Dirk Pétert, nem tud ő engemet felvilágosítani. Feltéve, hogy látta mindazt, miről a regény utolsó fejezete szól, de már elmosódott teljesen az emlékezetében.

Tompa hangon jegyzé meg végül:

- Jeorling úr, Pym majd elmond mindent magának... Ő tudja... én bizony nem tudom már... Ő látta a saját szemével... neki bátran hihet.
- Hinni fogok neki, Dirk Péter - felelém, hogy a meszticet meg ne szomorítsam.
- Úgy-e, keresni fogjuk őt?
- Remélem, hogy keressük.
- Csak azután, ha Guy Vilmost és a matrózokat megtaláltuk, úgy-e?
- Úgy hiszem, hogy azután.
- Hátha azokat nem találjuk meg?
- Még akkor is... Mindent megteszek, hogy a kapitányt rábeszéljem.
- És ő beleegyezik... bele kell egyeznie,... olyan embert, mint Pym, nem szabad elhagyni.
- Mert Pym, az én kedves fiam él... várja, hogy Dirk Péter megölelje őt... beszéljen vele... Én tudom, hogy él... valaki azt súgja!...

A mesztic hatalmas, boltozatos melle remegett... Ó nagyon szerethette ő a szegény Pymet!

Csendesen megfordult és ott hagyott engemet, gyötrő izgatottságnak közepette. Mert hogy ne hatott volna meg e félig vad embernek kimondhatatlanul gyöngéd szeretete, a ki barátja sorsáért úgy aggódott, a ki barátját úgy szerette, mintha az édes gyermeke lett volna...

Január 2., 3. és 4-dikén a goélette szakadatlanul folytatta az útját dél felé. Sziget nem tűnt fel sehol. Vajjon nem tévedett-e Dirk Péter, midőn azt mondta, hogy e vidéken több szigetet látott. A déli sark vidékén gyakran fordulhat elő a látó-érzék csalódása.

Guy Len kapitány úgy vélekedett, hogy Pym és Dirk Péter csónakja talán nem is délnek, hanem nyugatra vagy keletre úszott az árral. Mindenesetre kár, hogy az említett szigetek egyikén sem kötöttek ki, mert akkor nem kellene egy pillanatig sem kételkedniök a felől, hogy e sziget valósággal megvan.

- Majd rájok bukkanunk, kapitány úr, - biztatám én, - csak haladjunk néhány fokkal alább.
- Úgy gondolnám, Jeorling úr, hogy okosabb dolog volna, ha a negyven és negyvenötödik délkör között kissé puhatolóznánk.
- Fel kell használnunk minden percet, kapitány úr, a puhatolózás több napi munkánkba kerülne, előbb oda kell érkeznünk, hol Pym és Dirk Péter egymástól elszakadtak.
- Tudja, hogy hol szakadtak el egymástól? Pym tudósításában nincs a hely pontosabban megjelölve.
- Annyit tudok, hogy a két menekülővel a csónak messze... messze ment délnek, jóval messzebb, mint mi most vagyunk. A minthogy ez a regény utolsó fejezetében olvasható.

A regénynek szóban forgó sorai ezek:

«A tengerárja és a szél, mely hátban fújt, csónakunkat körülbelül hét-nyolcz napig hajtotta. Igen nagy utat tehettünk meg, még pedig olyan irányban, a mely célunknak megfelelt.»

- Nos, kapitány úr, nem lehet ebből valamire következtetni? - kértem Guy Lentől?
- Talán arra, hogy a déli sarkig jutottak, Jeorling úr?
- Akár oda is, hiszen Tsalal szigetétől a déli sark mindössze csak négyszáz mérföldnyire van.
- Megengedem, de utóvégre is a «Halbrane»-nak nem az a célja, hogy Pym Arthurt keresse, hanem Guy Vilmost és társait. Nekünk arról kell, ha ugyan lehetséges, meggyőződnünk, hogy bátyám e tenger valamely szigetére nem menekült-e bajtársaival.

Január 5. 6-dikán nem történt semmi különös dolog. Mindazoknak a rendkívüli jelenségeknek, melyekről Pym Arthur mesélt, semmi nyoma sem volt. A hőmérsék elég enyhe volt (+ 10° Celsius). Mindinkább megbizonyosodtam arról, hogy Pym Arthur nem volt egészen ura az érzékeinek, midőn a csodálatos képet festette a déli sarktengerről, lakóiról, növény- és állatvilágáról.

Január 9-ikén megmértük a nap magasságát. Az eredmény: 86° 33' déli szélesség.

Ezen a ponton szakadhatott el a mesztic Pym Arthurtól, mikor a csónak abba a jégtuskóba ütközött.

Itt megint az a kérdés merül fel: vajjon a jégtábla, melyre Dirk Péter felkapaszkodott, ugyanabban az irányban haladt-e, mint Pym csónaka? Vajjon nem vitte-e egy másik tengeráram észak vagy nyugat felé?

Ezen közben a «Halbrane» vitorláit kedvező szél dagasztotta, s haladott merészen tovább dél felé. Engem meg valósággal lázas, beteges kivánság szállott meg, hogy mielőbb lássam Pym Arthurt, Guy Vilmost és a «Jane» matrózait. Nem... nem is tudtam arra gondolni, hogy nem találjuk meg őket.

Ha most Guy Len kapitány hirtelen megfordítaná a hajót, s azt parancsolná, hogy térjünk vissza északra: nem tudom, hogy melyikünk volna kétségbeesettebb: Dirk Péter-e vagy én?..

A legények elég derekasan viselték magukat. Hearne is csak titokban elégedetlenkedett. Hogy a matrózok kitartását még inkább fokozza, Guy Len kapitány összehívta őket a hajó fedélzetén, s így szólott hozzájuk:

- «Halbrane» népei! Mióta Tsalal szigetétől elindultunk, két fokkal jutottunk tovább délre. Tudjátok meg, hogy a zsoldotokon kívül négy ezer dollár jár nektek, minden fokért két ezer. Mihelyt a Falkland-szigetekre érünk, a jutalmat megkapjátok.

Egyik-másik matróz «hurrah»-zott, de a többi közönyösen vette. Mintha néhányan elégedetlenül morogtak volna is.

V. FEJEZET. Félre-térés.

Kezdettem nagyon aggódni. A Hearne által mindinkább felbujtogatott új matrózok kezdtek a szolgálatban lanyhák lenni, gyakran összesúgtak-búgtak. Az út folytatása nem igen volt kedvökre. Sőt, a mint észrevettem, a régi matrózok között is akadt egy-kettő, a ki szívesen hallgatott az izgága Hearne szavaira.

Maga Guy Len, a kapitány is kezdett nagyon csüggedni. A közeledő tél rémképeket festett lelki szemei elé. Ha őt nem lelkesíti tovább az ügy, akkor én és Dirk Péter annyi ellenkező véleményűnek ellenében semmit sem tehetünk...

Különben a tenger árja és szél hathatósan elősegítették a «Halbrane» haladását. Olybá tűnt fel, mintha a déli sark, miként a mágnes vonzotta volna a hajót mind közelebb... mind közelebb.

Igy telt el január 10., 11. és 12-dike. E napok eseményei szintelenek, egyformák voltak, legfőlebb azt kell megemlítenünk, hogy a hőmérsék alászállott, de nem nagyon.

Hahogy a Pym leírásainak hitelt adunk, mi a tengervíz jóval hűvösebbnek találtuk, mint ő annak idején, mert szerinte a tenger olyan meleg volt, hogy az ember a kezét nem tarthatta benne.

Január 13-dikán szóba ereszkedtem Hurliguerlyvel a csónakmesterrel. A beszédes ember nyilatkozatából azt vettem ki, hogy a «Halbrane» matrózai nagyon zúgolódnak.

A fedélzeten jártam fel és alá, nézegettem a fejünk felett szálló és éktelenül rikácsoló madársereget. Egyik-másik sirály közben-közben leszállott az árbocz-keresztgerendájára.

Eszünkbe sem jutott, hogy bántsuk őket. A sirály húsa nem izletes.

Ekkor lépett hozzám Hurliguerly és mondá:

- Valami feltűnik nekem, Jeorling úr!

- Ugyan mi, csónakmester úr?

- Ezek a madarak nem tartanak dél felé, mint egyébkor. Egyik-másik határozottan észak felé veszi az útját.

- Csakugyan, én is megfigyeltem már.

- Sőt alighanem a többiek is nemsokára megváltoztatják útjuk irányát.

- Vajjon mi lehet az oka?

- Azt hiszem, hogy érzik a tél közeledését...

- A tél közeledését?

- Alighanem.

- Téved, Hurliguerly! Hiszen még meleg van; a madarak ilyenkor nem futhatnak a tél elől. Jól tudja, hogy a hajósok e vidéken márcziusig szoktak járni...

- Tudom,... tudom, de nem ennyire lenn délen, Jeorling úr. Különben is, a mint a nyár beáll, néha korán és váratlanul, beállhat a tél is - azt hiszem. A nyár az idén két teljes hónappal előbb állott be, mint rendesen szokott, aligha nem a téllal is így leszünk.

- Az meglehet, de hát mit törődünk mi azzal. A mi útunk még legfeljebb három hétig tart.

- Ha ugyan nem akasztja meg valami az útunkat.
- Nem akasztja meg?... Ugyan mi akaszthatná meg?
- Hát például valami menykő nagy szárazföld, a mely elzár minket a saroktól, Jeorling úr.
- Szárazföld, Hurliguerly?
- Én bizony egy cseppet sem ütödném meg azon, Jeorling úr.
- Nem is volna oka reá.
- Mert tudja, uram, én azokban a szigetekben, miről Pym mesél, nem igen hiszek, abban pedig még kevésbbé, hogy a «Jane» emberei e szigetek valamelyikére menekültek.
- Miért nem?
- Azért, mert Guy Vilmosnak legfőljebb valami hitvány lélekvesztője lehetett, már pedig azzal ezen a tengeren messze menni nem lehet.
- Én nem merném olyan bizonyossággal kétségbevonni, csónakmester uram.
- No de, Jeorling úr, csak nem hiszi!...
- Mi rendkívüli volna abban, hogy Guy Vilmost és bajtársait a tengeráram magával ragadta, s valahol partra vetette?... Valamelyik szigeten vannak, s nekünk módunkban áll őket felkeresnünk.
- A matrózok nem mind gondolkoznak így - jegyzé meg Hurliguerly, egyet rándítva a vállán.
- Tudom,... tudom, s eleget aggódom miatta. Az elégedetlenség tovább terjed.
- Attól félek, Jeorling úr, hogy terjed. A jutalom, melyet kitűzött, már csak egyiket-másikat kecsegteti, s azokat sem túlságosan. Mind több panasz-szót hallok. Há'szen szép pénz volna az, ha egészen a sarkig eljutnánk, mindenik kapna négyszáz dollárt... Csakhogy ez a kötélre való Hearne nem tudja befogni a száját... Haj... haj!... Félek, hogy erőszakkal akadályozzák meg a «Halbrane» útját.
- Az új matrózok lehet, hogy hallgatnak az izgatóra, de a régiek...
- Hm... kettő-három már a régiek közül is elpártolt... Kezdi fontolgatni a dolgot... beszélnek a veszélyekről.
- Remélem, hogy Guy Len kapitány és West Jem majd engedelmességre szorítják őket.
- Nem lehet azt előre tudni...! Hátha a kapitány is elveszti a bátorságot... ha a felelősségre gondol, mely a vállaira nehezedik, s egyszer csak visszafordítja a hajót?...
- Ettől féltem én is. Ez ellen nincs orvosság.
- A mi engemet, Endicott barátomat illet, mi elmennénk akár a világ végére is - ha ugyan valahol vége van a világnak; no meg Holt Márton és Dirk Péter, de csak úgy, ha a kapitány parancsolja.
- Mi a véleménye magának Dirk Péterről?
- Nekem még csak volna olyan, a milyen, de a matrózok megfojtanak egy kanál vízben őt, mert őt tartják a hibásnak ebben az Istent kísértő útban. Ez a vastag koponyájú mesztic locsogott arról, hogy Pym Arthur él még, pedig Pym már régen megfagyott, éhen halt, vízbe fuladt...; a sok halál közül valamelyikkel bizonyára kimult az árnyékvilágból az alatt a tizenegy év alatt. Így mondják a matrózok, s annyi szent és igaz, hogy Dirk Péterre haragusznak, habár egyik társát a tengerből kimentette. Attól félek, hogy...

- Nos, csak ki vele!
- Hogy előbb-utóbb rosszul jár Dirk Péter.
- Hiszen majd védi ő magát. Jaj annak, a ki vaskörmei közé kerül.
- Csakhogy Hearnék sokan vannak, mégis csak legyűrik a meszticet, s bezárják a hajófenékbe, s ott felejtik.
- Nem addig van az, Hurliguerly, még mi is itt volnánk. Legfőképpen pedig ön, a kinek nagy tekintélye van a matrózok előtt. Elvégre, ha a 400-hoz még egy nullát teszünk, szép kis összegecske lesz, mi?... Ezt pedig szívesen felajánlom a «Halbrane» derék csónakmesterének jutalmul, ha a matrózok között rendet csinál, ha velők okosan beszél... Három hét nem olyan hosszú idő, s a téltől sem kell olyan nagyon félni, akkor már a «Halbrane» túl lesz a déli sarkkörön. Ezeket mondja el a matrózoknak.

Hurliguerly csiptetett a szemeivel, s biztosított, hogy nem lesz semmi baj, ő majd a kezébe veszi a dolgot, csak legyek nyugodt.

13.-14-dikén a hőmérsék megint észrevehetőleg alászállott. A kapitány figyelmeztetett engem a madarakra, melyek mind észak felé repültek. A kapitány szavaiból kiéreztem, hogy nincs már semmi remény arra, hogy szándékát megvalósíthatja. Nem csodálkoztam rajta, szegény oly sokszor csalódott. Mióta azokat a szikla-szigetecskéket elhagytuk, sehol, de sehol szárazföldet nem láttunk.

Január 15-ikén igen pontos méréseink szerint 43° 18' hosszúság; 88° 17' szélesség alatt jártunk. A «Halbrane» már csak két fokon járt a déli sarkponttól, alig százhusz mérföldnyire.

Délután nyilvánvaló bizonyosságát láttam annak, hogy Hearne a matrózokat felbujtogatta. Összegyültek a kisebb árboch tövében, sugdosta s reám dühös pillantásokat vetettek. Ketten-hárman közülök az öklükkel fenyegetőztek, végül morogni kezdettek.

West Jem megsokalta a dolgot.

- Csend! - rivallt rájuk.

Közeledett feléjük és így szólott:

- Annak, a ki a száját föl meri nyitni, velem gyül meg a baja!

Guy Len kapitány a kabinjában volt. Minden pillanatban vártam, hogy megjelenik a fedélzeten és kiadja a parancsot, hogy a «Halbrane» forduljon vissza.

Másnap reggel a goélette még mindig folytatta útját dél felé. Nemsokára köd ereszkedett le, s a szemhatárt elborította.

Megvallom, hogy ez a köd engem kétségbeejtett. West Jem várta, hogy a kapitány megjelenjék a fedélzeten és intézkedjék a «Halbrane» további célját illetően.

Dirk Pétert már napok óta nem láttam, nem is beszéltem vele. Kerülte, ha lehetett a matrózokat, s azok is gyűlölettel fordultak el tőle. Ha a hajó baloldalának a korlátjához támaszkodott, társai a jobboldalra húzódtak tőle. Csak a csónakmester szólott hozzá néha-néha, de a mesztic neki sem felelt soha.

Dirk Péter nem is törődött velők, éppen olyan közönyös volt a környezete iránt, mint eddig. Folyton önmagába mélyedt, s azt hiszem, ha a kapitány esetleg kiadja a rendeletet, hogy forduljunk vissza, ez az ember valami nagy esztelenséget követne el.

Engem is került Dirk Péter. Eleinte azt hittem, hogy a matrózok előtt nem akar többé gyanussá tenni, azért nem jön hozzám.

17-dikén délután nagy és reám nézve váratlan dolog történt.

Délután két óra lehetett.

Fáradt és kedvetlen voltam. Bementem a kabinomba s végigdültem az ágyon, az egyik ablaktáblát leeresztettem.

Hirtelen kopogtatnak az ajtón, nagyon halk volt a kopogtatás.

- Ki az?

- Dirk Péter.

- Beszélni akar velem?

- Beszélni.

- Rögtön kimegyek.

- Nem,... kérem... jobb volna ott benn!.. Bemehetek?

- No hát jöjjön be!

A mesztic belépett a kabinba, s gondosan becsukta ismét az ajtót.

Az ágyamon fekve maradtam, s intettem neki, hogy üljön le.

Dirk Péter nem ült le. Zavartan hallgatott.

- Nos mit akar mondani, Dirk Péter?

- Valamit szeretnék mondani... Jeorling úr... értse meg jól... szeretném, ha maga is tudná,... senkinek sem mondtam el soha... soha, csak magának... Azoknak ott künn a világért sem mondanám el.

- Ha olyan kényes dolog, talán jobb lesz, ha továbbra is titok marad.

- Nem,... nem tudom tovább titkolni... Nyomja itt... itt a szívemet, mint egy szikla.

Dirk Péter a mellét verte a kezével.

Aztán folytatta:

- Mindig attól féltem, hogy álmomban kikottyantom,... hogy azok meghallják... mert sokszor álmodom arról... s az álom...

- Kiről álmodik?

- Róla... mindig csak róla!... Azért húzódok éjjel is földre az emberektől... félek, hogy megmondom az igazi nevét...

- Pym Arthurnak más neve volt? - kértem nagy álmélkodva.

- Nem... nem! Másról van a szó... egészen más emberről... Tudja a «Grampus»-on. Mikor éhezünk... iszonyú kinos éhség volt... aztán a szalmaszállal... hiszen tudja, Jeorling úr?...

Most már sejtettem, hogy Dirk Péter miről akar beszélni. Arról a hajmeresztő, borzalmas esetről, mikor a «Grampus»-on Parkert a sorshúzás útján áldozatul szemelték ki. Dirk Péter agyonütötte és a húsát megették, a vérért megitták.

Ismertem ezt a rémes történetet. Mikor először olvastam, azt hittem, hogy Poë Edgar szertelen fantáziája teremtette, s valósággal nem történt meg.

Ime Dirk Péter tanuskodik róla, hogy igazán megtörtént. Csak azt nem értem, hogy miért hozza most szóba? Mi különös oka lehet reá.

- Ha úgy történt is, a mint Pym Arthur elmeséli, Dirk Péter, nem tudom miért furdalná magát olyan nagyon a lelkiismeret. A sors Parkerre esett, épen úgy eshetett volna magára is, vagy Pym Arthurrá. Nem esik az a bűn olyan elbírálás alá, mintha maga a szerencsétlen Parkernek szántsándékos gyilkosa lett volna.

- Jeorling úr... értse meg jól a szómat... vajjon Parker családja is így gondolkozik a dologról?

- Családja?... Hát éltek Parkernek a szülei?

- Éltek,... s épen ezért nem nevezte őt Pym az igazi nevén... Parkert nem Parkernek hívták,... hanem...

- Igaza volt Pym Arthurnak, hogy más nevet adott neki... Én magam sem óhajtom tudni az igazi nevét... Ez a titok maradjon előttem titok...

- Nem marad az... gyötör engem, kinosan nyomja a szívemet,... ha magának megvallom,... könnyebb lesz a teher, Jeorling úr... meg kell mondanom Parkernek az igazi nevét....

- Nem akarom tudni, Dirk Péter... nem akarom tudni.

- Holtnak hívták, Holt Ned-nek...

- Holt? - kiálték fel rémulten, - a mi Holtunknak...

- Édes testvére volt, uram!...

- Holt Márton, a Holt Ned öcscse?

- Igen... Ned a bátyja volt.

- Holt Márton azt hiszi, hogy bátyja a «Grampus» zátonyra jutása alkalmával a többi matrózokkal együtt a tengerbe fuladt.

- Pedig nem igaz... s ha Holt Márton megtudná, hogy én...

E pillanatban akkorát zökkent a hajó, hogy az ágyamról lefordultam.

A hajó erősen a jobb oldalára fordult, szinte elmerült a tengerben.

- Ki volt az a gaz ficzkó, a ki a kormánynál áll? - kiáltott fel West Jem. Hearne állott elé.

- Elmentél a helyedről? - ordította West Jem, s nyakon ragadta Hearnét.

- Hadnagy úr... én nem tudom, de...

- Szót se! Gratian, állj a kormánykerékhez, te pedig gazember, takarodj a fenék-kamrába, előre!

Ekkor az árbocz-kosárból lekiáltott az őr:

- Szárazföld!

VI. FEJEZET. Szárazföld?...

Ez az egyetlen szó a címe Poë Edgar regényében a 17-dik fejezetnek. Én még egy kérdőjelt tettem utána, midőn e fejezet homlokára irtam.

Messze délen valósággal olyasmit vettünk észre, mintha szárazföld lett volna. Ezer gondolat cikázott át az agyamon: vajjon szikla-halmokra bukkanunk-e, vagy lakható szigetre? Vajjon nem látó-érzékünk csalódása csupán? Vajjon célhoz jutunk-e végre? Hátha Guy Vilmost és társait megleljük, s a két testvér forró ölelése egyúttal örvendetes végét jelenti az expedíciónak, s aztán visszatérünk.

Nekem nem ez volt a célom; a mi Guy Len kapitányt kielégítette, az engem nem elégíthetett ki, a mi neki siker volt, nekem siker nem lehetett. Mindenekelőtt a szárazföldhöz kell jutnunk, hogy aztán mi fog történni, az a jövő kérdése.

A fedélzeten izgatott volt a hangulat. Én is elfelejtettem már, hogy Dirk Péter minő titkot fedezett fel nekem, s valószínű, hogy ő sem gondolt már arra. A hajó előreszére rohant, s a távolból feltűnt szárazföldet nézte sóvár szemmel.

West Jem kérlelhetetlenül végrehajtotta parancsát. Gratiant állította a kormánykerékhez, Hearnnek pedig a fenék-kamrába kellett lemennie.

A büntetésre méltán reá szolgált az izgága matróz, mert kötelességét nem teljesítette, a hajót s mindazoknak az életét veszélyeztette, a kik a hajón voltak. A régi matrózok föltétlenül helyeselték West Jem tettét, csak a Falklandon szegődöttetett matrózok közül akadt egynéhány, a kik elkezdtek morogni.

West Jem egyetlen intése azokat is csakhamar elhallgattatta. Mindenik a dolga után látott.

A hajóór kiáltására Guy Len kapitány is rögtön feljött a fedélzetre, s merően nézett abba az irányba, hol a szárazföldet jelezték.

A mint már említettem, eszembe se jutott, hogy Dirk Péter titkára gondoljak. Ha csak én tudom, akkor el van az temetve; csak Holt Márton ne tudja meg, hogy Parker tulajdonképen az ő bátyja volt, s Dirk Péter ütötte agyon ama rettenetes napon, az a Dirk Péter, kinek Holt Márton az életét köszönheti.

Most már meg tudtam magyarázni azt is, hogy Dirk Péter miért nem fogadta el Holt Mártonnak a hálálkodását.

West Jem ezen közben néhány vitorlát levonatott, így is néhány óra alatt el kell érnünk a jelzett szárazföldet.

Guy Len kapitány megmérte a tenger mélységét. Százhusz fonálnyi volt, tehát bizvást közeledhettünk a szárazföldhöz, nem kellett attól félnünk, hogy a «Halbrane» hirtelen zátonyra jut.

Az idő szép volt, bár délnyugat felől áttetsző köd borította a szemhatárt. E miatt a szárazföld körvonalai is bizonytalanok voltak, egyszer eltűntek, majd megint feltűntek, valami felhőhöz voltak hasonlóak. Minél közelebb jutottunk, annál inkább reménykedtünk, hogy nem csalódhatunk, mindazonáltal a szívünk lázasan dobogott, mert éreztük, hogy célunkhoz közeledünk. Mennyi édes remény ébredt fel a szárazföld láttára; de milyen keserű lesz majd a csalódás, ha a szárazföld nem lesz egyéb, mint hiú látomány. Szinte megzavarodott az elmém, ha az utóbbi eshetőségre gondoltam. Úgy képzeltem, mintha a végtelen óceánon a «Halbrane» egy kis csónakká zsugorodnék össze...

Az utóbbi napokban a hajó-napló tanúsága szerint állandóan csökkent a hőmérsék (0° Celsius), a vízben +3.33° Celsius. A hőmérsék alászállásának az okát nem tudtuk. A legénységnek fel kellett újra húznia a gyapju ruhát. Minden jel arra mutatott, hogy ideje lesz már, hogy visszatérjünk, mert könnyen itt lephet a tél.

Guy Len kapitány gyakrabban kipróbálta a tenger-áram irányát, s azt tapasztalta, hogy az eddigi iránytól némileg eltérő.

- Még mindig nem tudhatjuk biztosan, hogy sziget vagy nagyobb kiterjedésű szárazföldhöz közeledünk-e. Ha szárazföld, akkor az áram föltétlenül délkeleti irányba csap át.

- Az könnyen megeshetik, hogy a sarkon valami sapkaformájú szárazföld van, melyet körülhajózhatnánk. Mindenesetre jó lesz, ha a biztosan észlelt jelenségeket pontosan feljegyezzük.

- Azt már eddig is megtettem, Jeorling úr. A déli sarktengerre vonatkozólag sok becses feljegyzéssel fogunk hazatérni; hasznát vehetik majd a sarkutazók...

- Ha ugyan akad közöttük olyan bátor ember, a ki idáig eljön. Mi is csak annak köszönhetjük, hogy az időjárás nagyon kedvező volt, a nyár szokatlanul korán állott be... Meglehet, hogy tizenöt-húsz év is eltelik, míg újra így lesz.

- Hálát adok a Gondviselésnek ezért a szerencséért, Jeorling úr. Hátha szerencsétlen honfitársainknak is ez a szerencse jutott osztályrészükkül, s valahol partra vergődtek... A szívem erősen dobog, ha arra gondolok, hogy hátha mégis megtalálom Vilmost, az én kedves bátyámat... szeretnék már azon a szárazföldön lenni.

A «Halbrane» lassan, óvatosan haladt előre. Minduntalan halak bukkantak fel a tengerből, a tengeri madarak nem riadtak vissza a hajótól, sorjában leszállottak a vitorla-rudakra. Czethalak lövelték fel a vízsugarakat, s mind déli irányban úsztak tovább. Ebből arra lehetett következtetni, hogy a tenger dél felé tovább terjed.

A «Halbrane» óránként két-három mérföldnyi utat tett meg; világért sem gyorsítottuk a haladását. A szárazföld körvonalai csak lassan bontakoztak ki a szemhatáron. Azt láttuk biztosan, hogy északnyugatról délnyugat felé húzódik el.

A legénység összegyűlt a hajó előrszéiben és némán nézett dél felé. West Jem az árboczkosárba mászott fel, s mintegy tíz percig vigyázta távcsövével a szárazföldet.

Hurliguerly hozzám szegődött a fedélzeten s így szólott:

- Jeorling úr, megengedi, hogy valami észrevételt tegyek?

- Hogyne engedném meg, sőt kérem.

- Arra az úgynevezett szárazföldre vonatkozólag szeretnék...

- Nos... nos?

- Nem szárazföld az uram, bizony vaknak kell az embernek lennie, hogy azt mondja.

- Ugyan, talán csak nem?

- Nézze meg jobban, Jeorling úr!... Így az ujjai között nézze... csak rövid ideig... Nem vesz valamit észre?

- Nem én... mit vehetnék észre?

- Azt, hogy az a bizonyos szárazföld nem áll egy helyt, hanem mozog...

- E szerint...

- Nem sziget az, hanem úszó jéghegy.

- Jéghegy?

- Ha jobban tetszik: jéghegyek, Jeorling úr!

Hurliguerlynek igaza volt. Mintegy húsz percz mulva már nem kételkedett abban senki a «Halbrane» fedélzetén, hogy mire oly édes reménynyel néztünk, nem egyéb, mint úszó jéghegyek óriási tömege.

A mint közelebb jutottunk, már négy-öt kisebb jéghegy bukkant fel a «Halbrane»-tól nem nagy távolságra.

A hajó népségére ennek a ténynek szörnyű hatása volt... Szegény Guy Len kapitány, milyen kimondhatatlanul fájdalmas lehetett az ő csalódása!

Hirtelen kétségbeesett kiáltás hangzott fel a fedélzeten:

- Fordulni!... Erősen fordulni!... Egészen megfordulni!...

West Jem nem szólott semmit. Arra várt, hogy mit parancsol a kapitány.

Gratian és Roder már-már teljesítették a matrózok kívánságát.

Dirk Péter földre szegzett tekintettel, komor arczczal, némán állott mellettük. Hirtelen fölveti a fejét... könyörgő, esdő pillantással néz reám...

Engem pedig valami ellenállhatlan vágy ragadott el újra, hirtelen egy ötletem támadt... egy érvem, melynek igazságát senki kétségbe nem vonhatta.

Beszélnem kellett a matrózokhoz, s beszéltem a meggyőződés, a lelkesedés olyan ellenállhatatlan erejével, hogy a matrózok közül senki sem mert félbeszakítani.

Lényegében a következőket mondtam:

- Emberek,... nincs minden reményünk elveszve. Nem lehet már messze innen a szárazföld. Ezeknek a jéghegységeknek valamely szárazföldről, valamely szigethez kell tartozniuk. Nem régen szakadhattak el a szigettől. Mögöttük nem messze kell annak a szigetpartnak lennie, a hol képződtek. Még huszonnégy vagy legfeljebb negyvennyolcz órai út áll előttünk, aztán ám forduljunk vissza.

A matrózok türelmesen, zúgolódás nélkül hallgattak végig, lehet, hogy Hearne nem lévén közöttük, nem merészkedtek ellenkezni.

Ekkor Hurliguerly segítségemre jött:

- Okos beszéd volt ez, nekem tetszik...! Jeorling urnak igaza van, a szárazföldnek a közelben kell lennie... A jéghegyen túl reá kell bukkannunk. Egy fokkal tovább, s célhoz érünk. Miért ne ütné a zsebünket néhány száz dollárocskával több.

Endicott, a szakács szintén helyeselte a tervet.

A matrózok hallgattak. Ezt a hallgatást kétféleképpen lehetett magyarázni: úgy is, hogy beleegyeznek a tovább haladásba, úgy is, hogy tiltakoznak ellene.

Guy Len kapitány elővette újra távcsövét, s hosszasan nézte a lassan úszó hatalmas jéghegyeket. Aztán harsány hangon kiáltá:

- Tovább déldélnyugatra!

West Jem kiadta a rendeletet, hogy a hajó induljon.

A matrózok egy pillanatig tétováztak, de aztán - mintegy második természetükké vált engedelmességből - dolguk után láttak. A «Halbrane» nemsokára fokozott sebességgel haladt a jelzett irányban.

Odamentem Hurliguerlyhez, s őt félre húzva mondtam halkán:

- Köszönöm, barátom!

- Ez úttal még csak sikerült, Jeorling úr, de vigyázzunk, a hűrt nem szabad túlságosan megfeszítenünk, mert elszakad. Utójára még az Endicott barátom is megsokalja.

- Nem mondtam én semmi lehetetlenséget - viszonzám.

- Én szívesen elhiszem, de mások nem gondolkoznak így.

- Meg vagyok győződve arról, Hurliguerly úr, hogy a jéghegyeken túl szárazföldet találunk.

- Hihető, de annyit mondok, hogy a matrózok legfeljebb két napig engedelmeskednek, ha addig meg nem találjuk a szárazföldet, biz'isten vissza kell mennünk.

A «Halbrane» a jéghegyektől biztos távolban folytatta az útát. Hova-tovább jutottunk, mind inkább tűnt a reményem, hogy a jéghegyeken túl szárazföldet találhatunk. A matrózok elégetlensége nőtön-nőtt. Éreztem, hogy nyílt lázadás keletkezik, azt sem szép szóval, sem erőszakkal le nem csillapíthatom.

Az úszó jégcsiklák között a hajó manővere is roppant nehéz volt. West Jem szakértelmében megbizhattunk, a matrózok is értették a dolgukat, mindazonáltal el-elszorult a szivünk, ha a néhol szétváló jéghegyek közé merészen behatolt a «Halbrane», s nem ritkán oda-oda csapódott egyik-másik jégtuskó a hajó oldalához. A kátrány hosszú, fekete vonalat húzott a jég oldalára.

Ilyenkor még a legbátrabbnak is eszébe jutott a félelmes gondolat:

- Hátha léket üt a hajón?

Fókát, pingvint sem látunk, s e jég-világ némasága reá nehezedett a lélekre.

Ugyan kinek is juthatott volna az eszébe még csak gondolni is arra, hogy a «Jane» hajótöröttjei e jégsvatagra vetődve életben maradtak?

Este hét óra tájban olyan sűrű köd szállott le, hogy a «Halbrane» előhaladása komoly veszéllyel járt. Engem a reggeltől estig tartó reménykedés, csüggedés, a szünetnélkül való izgatottság roppantul kimerítettek. Bementem a kabinomba s ruhástul lefeküdtem az ágyba.

Szerettem volna aludni, pihenni, de az álom került. Beteges nyugtalanság háborgatott. Fel akartam ugrani, hogy menjek ki a szűk börtönből, mert annak tekintetem a kabint, de nem tudtam még a karomat sem mozdítani.

... Ha a «Halbrane»-nak, a matrózoknak korlátlan ura lennék, akkor szeges ostort vennék a kezembe és hajtanám őket tovább, nem törődnék sem az éggel, sem a földdel, neki indulnék a déli sarknak, azon keresztül menve... messze... avagy leereszteném az egyik csolnakot, intenék Dirk Péternek, s ő jönne utánam, mi ketten indulnánk el, hogy Pymet megtaláljuk...

... Megtettem, valósággal meg is tettem ezt, - de csak álmomban.

Igen... igen, csak álom lehetett...

Guy Len kapitány megparancsolta, hogy a hajó forduljon vissza. Titkon intek a meszticnek, ő utánam sompolyog, a csolnakot hátul vontatja a hajó... beleülünk a csolnakba, elvágom a vontató kötelet, a hajó megy a maga útján, a mi csolnakunkat pedig dél felé ragadja az ár... tovább... tovább...

Egy rengeteg jég-hegyhez közeledünk, olyan, mint a sphinx, a titokteljes, a jövőbe látó sphinx. Jobbra-balra tőle csodálatos, ember nem látta rém-alakok tűnedeznek fel, szakasztott olyanok, mint a minőket Pym Arthurral láttat Poë Edgarnak izzó képzelete... a ködoszlop szétválík, s egyszerre csak látom - nem azt az embernél nagyobb, óriási alakot, hanem magát Pym Arthurt, kezében az Észak-Amerikai Államok zászlaját lobogtatva...

Hirtelen felébresztett valaki. Mintha a hajó hirtelen megváltoztatta volna az irányát. A szó szoros értelmében valaki fölemelt ágyamból... Olyan érzésem volt, mintha a hajó oldalra fordult volna, s ebben a pillanatban leestem az ágyamról, kevés hiba volt, hogy az asztal sarkában össze nem zúztam a fejemet. Feltápáskodtam, s nagy ügygyel-bajjal kimentem a kabinomból. Irtózatoss recsegés-ropogást hallottam.

Talán a jéghegyek valamelyikébe ütköztünk, melyet a nagy köd miatt West Jem nem láthatott meg?

Zavart, örületes kiáltás hallatszott, aztán még egy lökés - s a «Halbrane» rögtön megállott.

VII. FEJEZET. A jéghegy összeomlása.

Négy-kézláb juthattam csak a fedélzetre.

Guy Len kapitány is csak térdén csúszva mászhatott fel. A «Halbrane» mintegy ötven foknyira oldalt fordult.

Hurliguerly a hátán csúszva került hozzánk a hajó elő részéből.

- Mi történt? - kértem tőle.

- Zátonyra jutottunk, Jeorling úr!

- A partnak dült a «Halbrane»?

- Ha part volna, akkor szárazföldnek is kellene lennie, de szárazföld csak az ördögkötölte Dirk Péter koponyájában van?

- Beszéljen világosan, mi történt?

- Összecsapott a hajó egy úszó jéghegygyel. Azaz hát tulajdonképpen úgy történt, hogy a jéghegynek éppen akkor jutott eszébe, hogy összeomoljék, mikor a «Halbrane» közvetlen közelében volt, s így a hajót magával együtt a másik oldalra döntötte; így hát legalább is száz lábnyi magasságában vagyunk most a tenger színe felett.

Ki hitte volna, hogy ilyen siralmas sorsra jusson a hajó az utolsó pillanatban? Ha vihar tördeli össze, ha jéghegy temet el: az még csak hagyján, más hajókat is így szokott a sark-tenger elnyelni, de hogy száz lábnyi magasba emelje, s ott mintegy törbe zárja: hát elképzelhető-e a sorsnak ez a szeszélyes játéka?

Egyelőre nem töprenghattünk azon, hogy miképpen fogjuk a «Halbrane»-t újra a tengerre alá szállítani. Azt tudtam, hogy Guy Len, West Jem és a régi matrózok még e rettentő helyzetben sem fognak kétségbeesni.

Legelső dolgunk az volt, hogy a hajóról elpusztuljunk, mert hátha a következő pillanatban a jéghegy újra összeomlik, s akkor aztán hajóstul együtt eltemet. Mindenki nyakra-főre menekült a hajóról, s aztán vártuk, hogy a sűrű köd eloszoljék, s a helyzetet tisztábban lássuk.

Mintegy tiz-tizenkét lépésnyire még láthattuk egymást. A «Halbrane» csak sötét tömegnek látszott.

Először is arról akartunk meggyőződni, hogy a katasztrófa alkalmával emberéletben nem esett-e kár. Ezért a kapitány megparancsolta, hogy gyűljenek össze mind körülöttünk.

West Jem felolvasta mindenkinek a nevét. Ötön nem voltak jelen. Drap, a régi matrózok egyike és négy az újabbak közül.

Az első katasztrófa, mely minket ért, öt embert ragadott el közülünk. Az első katasztrófát fogja-e vajjon második és harmadik követni?... Nyilván a tengerbe hullottak a szerencsétlenek, mert mindenfelé kiáltoztuk a nevöket, s feleletet egyik sem adott.

Mihelyt a köd oszlani kezdett, még tüzetesebben kutattuk őket, de fáradozásunk kárba veszett. Mikor a matrózok látták, hogy társaik nem kerülnek elő, kétségbeesés szállotta meg őket.

- Hát Hearne-val mi történt? - kérde Holt Márton.

West Jem maga ment utána, hogy kiszabadítsa a fenékkamrából. Mindnyájan mozdulatlanul állottunk és vártuk: vajjon életbe találta-e a hadnagy azt az izgága embert, a kiért, ha ott vesz vala is, nem lett volna kár.

Hánynak jutott e pillanatban az eszébe, hogy mégis csak jó lett volna, ha a kapitány a Hearne szavára hallgat, a visszafelé veszi az útját... Engem különösen furdalt a lelkiismeret, mert tudtam, hogy nekem tehetnek a legtöbb joggal szemrehányást, mert én voltam az, a ki makacsul küzdött az út folytatása mellett.

A hadnagy életben találta Hearnét, s hozta magával. Csodálatos módon épségben maradt a fenékkamrának az a része, a hova be volt zárva.

Hearne szó nélkül vegyült a matrózok közé.

Reggel hat órakor a köd egészen eloszlott, a hőmérsék nagyon alá szállott. Most már közelebbről megvizsgálhattuk azt a nagy jéghegyet, melyen mint a légy a cukor-burán fennakadtunk.

A jéghegy területe három-négyszáz toisenyi lehetett, magassága pedig százharmincz-száz-negyven láb; számításunk szerint négyszer-ötször ilyen nagy lehetett a vízbe merült része, vagyis több millió tonna súlyú az egész.

A katasztrófa körülbelül úgy történhetett, hogy a jéghegy alja melegebb vízzel érintkezve megolvadt, az óriási tömeg elvesztette a súlyegyenét és felfordult, az oldalszéle a hajó fenekét, mintegy óriási emelő-rúd egyik karja felvetette a magasba. A sark-tengeren a jéghegyeknek ez a «felfordulása» gyakran észlelhető, s jaj annak a hajónak, a mely ilyenkor a közelében van.

A hajó a jéghegy nyugoti oldalán egy üregben feneklett meg; a hajó orra lefelé fűrődött, a hátsó része a magasba nyult fel. Minden perczben attól tarthattunk, hogyha a jéghegynek az a része omladozni kezd, a «Halbrane» bele zuhan mindenestül a tengerbe.

Az egyik csolnak, szerencsére a kisebbik, darabokra tört; a nagyobbik egészen épen megmaradt. Ezt a csolnakot, mely esetleg egyetlen megmentőnk lehet, igyekeztünk minél előbb biztonságba helyezni.

Midőn Guy Len kapitánynyal, West Jem hadnagygal és a csolnakmesterrel magunkra maradtunk, kérdeztem tőlük, hogy mitevők leszünk?

- Bármily veszélyes is a helyzet, - mondá a hadnagy, mindent elkövetünk, hogy a hajót valahogy vízre bocsássuk. Azt hiszem, hogy a jéghegy nyugati menedékén lecsúsztató medret kell készítenünk -

- Még pedig haladéktalanul - tévé hozzá a kapitány.

- Hallotta, csolnakmester?... Rögtön hozzá kell fogni! - parancsolá West Jem.

- Megtörténik uram, de előbb szeretnék én is valamit mondani.

- Nos, csak ki vele!

- Előbb talán jó volna a hajófenekét megvizsgálunk, hátha azon nagyobb repedés, lyuk van; mi értelme volna ilyen hajót vízre bocsátani?

Mindnyájan helyeseltük a Hurliguerly véleményét.

A jéghegy elég biztosan állott, nem kellett attól félnünk, hogy súlypontját egyhamar elveszti és másik oldalára fordul.

A kapitány, a hadnagy, Hurliguerly, Holt Márton, Hardie és én elmentünk a hajóra, hogy törzsét alaposan megvizsgáljuk. A hajóhoz férkőzés nagy fáradságunkba nem került, mert a «Halbrane» a jobb oldalára fordult.

Két óráig tartó beható vizsgálat után a következő eredményre jutottunk:

Jelentékenyebb sérülést a hajó törzse nem szenvedett, a mi kár benne esett, azon könnyű szerrel lehetett segíteni. A hajó bordái épek voltak mind, egy-egy lécz lepattogott, s az oldal-deszkák egyike-másika ketté hasadt.

A «Halbrane» sarok utazásra épült, erős szerkezetű hajó volt. Ilyen rázkódást egyébként nem is tudott volna kiállani.

A vizsgálat eredménye tehát megnyugtató volt... Megnyugtató?... Nem hangzik-e jelen esetben furcsán ez a szó? Nos hát, megnyugtató, ha valamelyes mód sikerül vízre eresztünk s a jég-kalitrkából kiszabadítanunk.

Reggelizés után West Jem kiadta a matrózoknak a parancsot, hogy a jéghegy oldalán levezető medret kell vájni a jégben, hogy ezen a «Halbrane»-t vízre bocsáthassuk.

Egyszer csak Dirk Péter, a ki mintegy száz lépésre távolabb állott tőlünk, s folyton a tengerre nézett, így kiáltott fel:

- Összeütköztek!

Csodálkozva néztünk reá. Első pillanatra nem tudtuk, hogy mit akar mondani. Valószínűleg a jéghegyek ütköztek össze, vagyis a mi jéghegyünk nem úszott velünk tovább, hanem egy helyben állott.

Ezt a megfigyelést Hurliguerly és a hadnagy támogatták, mert a többi apró úszó jéghegy elhaladt a miénk mellett. Nyilvánvaló tehát, hogy a miénk nem mozdul a helyéről.

Istenem, minő helyzetben is voltunk ahhoz képest, hogy három hónappal ezelőtt még merész vágyak vezéreltek... Most már bezzeg, eszünkbe sem juthatott, hogy Guy Vilmosra, a «Jane» hajótöröttjeire avagy Pym Arthurra gondoljunk. Igazán nem csodálom, hogy a matrózok csaknem valamennyien gyűlölettel néztek reám, mint e nyomorúságos állapot főokozójára.

Hearne pártja daczára annak, hogy négyen a tengerbe veszte, még mindig erősebb volt, mint a miénk.

Elvégre a régi matrózok közül is többen elégedetlenkednek már, s ki tudja nem forgatják-e titkon az elméjükben, hogy az épen maradt nagy csolnakot kézre kerítik, s minket ott hagynak magunkra a jéghegy tetején?... Nagyon ügyeltünk a csolnakra.

Guy Len kapitány is megváltozott a katasztrófa óta. Eddig a hajó vezetését egészen West Jemre bízta, ő maga pedig kedves eszméjének élt; annak az eszmének, hogy bátyját és a «Jane» matrózait megszabadítsa. Most már egyéb gondja volt. Átvette a hajó «mindenható uralmát».

Összegyűjtötte a matrózokat egy síkon. Ott voltak a régi matrózok, névszerint: Hurliguerly, Holt Márton, Hardie, Rogers, Francis, Gratian, Burry, Stern, Endicott, a szakács; továbbá ezekhez soroltam magamat és Dirk Pétert is; az újabbak Hearne mellé csoportosultak, mind-össze tizennégyen.

Guy Len kapitány szigorú pillantással mérte őket végig és megindultságtól reszkető hangon szólalt meg:

- «Halbrane» matrózai! Mindenekelőtt azokról a pajtásaitokról akarok beszélni, a kik elpusztultak. Öten vesztették el az életüket a katasztrófa alkalmával - - -

- Reánk is az a sors vár ma-holnap, hogy a tenger nyeljen el,... pedig akaratunk ellenére hurczoltak ide, hogy - - -

- Befogd a szájad, Hearne! - menydörgött West Jem, dühtől sápadtan. - Hallgass, vagy...

- Hearne elmondta azt, a mit mondani akart - jegyzé meg a kapitány fagyosan. - Elvárom, hogy többé nem fog engem félbeszakítani.

Hearne aligha nem másodszor is közbe szólott volna, ha Holt Márton az izgága Hearnét félre nem tuszkolja.

Guy Len kapitány megható, szívhez szóló hangon folytatá:

- Kötelességünk, hogy imádkozzunk azoknak a lelki üdvösségeért, a kik az emberbaráti szeretettől indítatva e nehéz útra vállalkoztak. Isten fizesse meg nekik a másvilágon; isten hallgassa meg a mi könyörgésünket! Térdre, «Halbrane» hajósai!

Mindnyájan letérdeltünk és imádkoztunk.

Előbb Guy Len kapitány kelt fel, s utána mi többiek.

- Most pedig az élőkhöz intézem szavaimat. Kijelentem, hogy mindnyájuktól föltétlen engedelmességet követelek. Bármit parancsoljak is, ellenmondás nélkül tartoznak teljesíteni. A fedélzeten úr vagyok -

- A fedélzeten!... mikor hajónk sincs! - veté közbe daczosan Hearne.

- Tévedsz, Hearne! A hajó meg van, újra vízre fogjuk eresztetni... Ámde, ha csak a csolnakunk maradna is meg, annak is én vagyok a kapitánya. Jaj annak, a ki arról csak egy pillanatra is megfélekedezik.

Aznap a pontos méretek szerint:

88° 55' déli szélesség,
39° 12' nyugoti hosszúság

alatt voltunk. A «Halbrane» tehát 1° 5' távolságra, hatvanöt tengeri mérföldre volt a déli sarkponttól.

VIII. FEJEZET. A kegyelem-döfés.

- «Munkára!» - parancsolá Guy Len kapitány, s a matrózok mind nagy buzgósággal láttak hozzá. Mindenki érezte, hogy egy perc elvesztegetni való idő sincsen. A mi az élelmi szereket illeti, avval a «Halbrane» még legalább tizennyolcz hónapra el volt látva. Éhhaláltól tehát nem kellett félniök, legfeljebb vizök nem volt, mert a vizeztartó több helyütt megrepedt, s a víz a nyílásokon keresztül kiszivárgott. Szerencsére a szeszes italokkal telt hordók sértetlenek maradtak. Egyelőre a jéghegy ad elég ivó vizet.

Guy Len kapitány és West Jem elhatározták, hogy a hajóról mindent kiraknak, hogy az alácsusztatás könnyebben történjék. Az árboczokat, a vitorlaköteleket mind leszedték s egy helyen összehalmozták. A fenékhelyiségből is kihordották mind a hordókat, melyek szeszes italokkal és élelmi szerekkel voltak tele. Jobbnak látták mindezt biztonságba helyezni, mert azt is tekintetbe kellett venniök, hogy esetleg a hajó elmerül, s akkor aztán mi történik velök a jéghegyen élelem nélkül. Az áruknak vissza rakása amúgy sem lesz nehéz munka, ha a «Halbrane»-t sikerül vízre eresztieniök.

A matrózok aznap a kirakodással voltak elfoglalva. Találtak egy alkalmas üreget a jéghegy oldalán, ott halmozták fel a hordókat, ládákat, göngyölegeket. Ez az üreg a «Halbrane»-tól nem volt messze.

A második fontos feladat az volt, hogy a nagy csolnakot szintén biztos helyre vigyék, s főleg éjjel őriztessék, mert Hearne czimboráinak eszébe juthatna, hogy egy őrzetlen pillanatban egerútát vegyenek. A jól felszerelt, vitorlás bárkára úgy tekintettünk, mint egyetlen mentő eszközünkre, ha a «Halbrane» véletlenül tönkre talál menni.

Január 19., 20. és 21-dike evvel a munkával telt el. A sikon, mely a jéghegy közepe táján volt, hevenyében sátrat ütöttünk. Pózna, vászon bőven állott rendelkezésünkre; az ágyneműket is oda vitettük, s így éjjel a szélről annyira-mennyire meg voltunk óva. A hajó szakácsa Endicott egy alkalmas helyen ütötte fel a tanyáját, tűzhelyet készített, s a körülményekhez képest berendezkedett.

Meg kell jegyeznem, hogy ez alatt a három nap alatt Hearne viselkedése ellen semmi panaszunk sem lehetett. Hearne jól tudta, hogy őt különösen szemmel tartják, s hogy Guy Len kapitány vele szemben kérlelhetlenül fog eljárni, ha okot szolgáltat reá, azért látszólag csendesén viselkedett. Kár volt ezért az emberért, mert lépten-nyomon tapasztaltuk, hogy sok természetes esze és rendkívül hasznavehető, ügyes kezű. E három nap alatt megmutatta, hogy milyen becses munkaerő... Hátha megváltozott, s többé nem fog bujtogatni?... Ki tudja?... Én alig hiszem - Hurliguerly még kevésbbé.

Dirk Pétert nem győztem eléggé bámulni. Nappal úgy dolgozott, hogy négyen sem tettek túl rajta. Néhány órát aludott, s éjjelenként a maga jószántából őrizte a csolnakot. A felől tehát nyugodtak lehettünk, hogy Hearné-k egy könnyen nem kerítik hatalmukba. Mióta a «Halbrane»-val az a szerencsétlenség történt, nem közeledett hozzám. Ugyan mit is mondhatott volna nekem?

Néha elnézegettem, hogy Holt Mártonnal együtt dolgozott; Holt szeretett volna vele beszédbe elegyedni, de Dirk Péter nem volt hajlandó egyetlen kérdésre sem válaszolni. Ha az a vallo-más jutott eszembe, melyet minapában a mesztic tett, hideg borzadály futott végig a hátamon. Meg voltam győződve arról, hogy a matrózok még nagyobb undorral fordultak volna el tőle, ha meg tudják, hogy Parker tulajdonképpen Holt Ned volt, Holt Mártonnak a bátyja... erről a borzalmas titokról, szerencsére nem tudott más senki, csak Dirk Péter és én.

Mikor a hajó kiürítésével készen voltunk, West Jem vezetése alatt a matrózok egy része hozzá fogott a jéghegy menedékes oldalának kivájásához. A csusztatásra alkalmas ágyat kellett kivágniok. Hardie a hajó oldalában és a fenékben esett csorba kitatarozásán dolgozott. A léczeket újra oda szegezte, a repedéseket szöszszel betömte, kátránnyal frissen bekente; az eresztékeket megerősítette.

Ezek a munkálatok január 24-dikéig tartottak. A hőmérsék ez alatt nem változott, sőt a thermométer higánya néhány fokkal feljebb szökött a fagyponton. A mi álló jéghegyünk körül kisebb fajta jéghegyek úszkáltak, eleget aggódtunk a miatt, hátha egyik vagy másik a miénkbe ütközik.

A kapitánnyal és West Jemmel gyakran beszélgettünk a helyzetről. Úgy tapasztaltam, hogy a hadnagynak sokkal több a reménye, mint a kapitánynak. West bizvást hitte, hogy ha valami véletlen szerencsétlenség közbe nem jön, sikerül a «Halbrane»-t vizre bocsátanunk. A kapitány, ha tört szívvel is, de végképpen lemondott arról, hogy szerencsétlen bátyját megtalálja.

Arra természetesen kár lett volna csak egy szót is vesztegetnünk, hogy esetleg útunkat délnek vehetnők. Előre tudtam, hogy mit felelne reá Guy Len.

Hurliguerly néha-néha felkeresett engem, s elbeszélgettünk.

- Ki hitte volna, Jeorling úr, hogy ezen a jéghegyen ily nyomorúságosan fennakadunk?... Mikor ezelőtt hat hónappal a Kerguelákon szóba került az út, bezzeg sejtelmünk sem volt ilyesmiről.

- Bizony, ha ez a csapás nem ért volna, most már biztosan célnál volnánk.

- A sarkponton, úgy-e?

- Nem arra gondoltam.

- Hát mire, Jeorling úr?

- Mióta Dirk Péter arról beszélt, hogy Pym Arthur még él, megvallom, ez a gondolat -

- Ejnye no, hát még mindig nem verte ki a fejéből a mi derék Dirk Péterünknek a meséjét?

- Nem mese az, Hurliguerly.

- Nekem az, ám Jeorling úr higgye tovább is... Azt akartam mondani, hogy ebből a mi mostani nyavalyás állapotunkból mégis tanulhattunk valamit.

- Nos mit tanulhattunk?

- Hogy az ember ne adja a fejét olyan dolgokra, a mik emberi erővel el nem érhetők... Például a sarkra való mászkálás nem adatott meg az embernek Jeorling úr! De nem ám!

- Pedig innen csak hatvan mérföldnyire van...

- Hiszem, csakhogy akár ezerrel is felér ez a hatvan, ha az ember így csücsül hajóstól egy jéghegy tetején, mint mi most. Ha a hajót nem sikerül vizre bocsátanunk, aligha nem ide ragaszt a tél, az pedig nem tartozik a legkedvesebb mulatságok közé...

Hallgattam.

- Tudja-e, Jeorling úr, hogy mostanság mire gondolok a leggyakrabban?

- Mire, Hurliguerly úr?

- A Kerguelákra, s főleg a «Zöld Cormorán» poczakos gazdájára, az ördögös Atkinsra... Bezzeg különb dolga van neki, mint nekünk... Pipára gyujt, egy-két pohár wisky mellett hallgatja a szél dalolását... A kemenczében pattog a szikra,... meleg a szoba... Bizony jobb dolga van neki, mint nekünk.
- Lánosz adta, csak nem gondolja; hogy többé nem kerül vissza oda! Miféle csüggettség ez?... Illik-e ilyen erős lelkű, határozott emberhez, mint maga, csolnak-mester uram?
- Hiszen, ha csak magam volnék,... de...
- Nos, a matrózok?
- Nincs rendén a dolog, uram. Vannak köztük nagyon elégedetlenek.
- Talán Hearne újra okvetetlenkedik?
- Azt éppen nem mondhatnám, mert a mióta ő kelmét szemmel tartom, azóta nem igen jár el a szája. Óvatos ficzkó, behúzza a farkát. Csak az nem tetszik nekem, hogy legutóbb Holt Márton is kezd vele barátkozni.
- Ugyan ne mondja.
- Barátkoznak,... jól láttam én... Figyelje csak meg! Hearne minden alkalmat felhasznál, hogy Holt Márton közelébe férközzék, sokat fecseg, s úgy veszem észre, hogy Holt Márton szívesen hallgatja.
- Nem gondolnám, hogy Hearne rossz hatással lehet a derék, becsületes Holt Mártonra...
- Ki tudja?... Hearne veszedelmes ember, érti a módját, hogy miről és mit beszéljen. Tudja-e, hogy legutóbb miről beszélt neki?
- Ha megmondja, tudom.
- Csak úgy félfüllel hallgattam.
- Dirk Péterről volt a szó, Hearne így szólott: «maga ne vegye zokon, Holt, a mesztictől, hogy kerüli, s tudni sem akar a hálájáról. Ne feledje el, hogy az életét egyszer megmentette... Különb tudja úgy-e, hogy ő is azon a hajón szolgált, a «Grampus»-on, melyen ha nem csalódom, a maga bátyja, Ned...?»
- Micsoda, a «Grampus»-ról beszélt? - kérdém csodálkozva.
- A «Grampus»-ról.
- És Holt Nedről?
- Róla, Jeorling úr!
- Holt Márton mit mondott erre?
- Így szólott: «Szegény bátyám! Azt sem tudom, hogyan pusztult el. Ha lázadás tört ki a hajón, ő bizonyosan a kapitány pártját fogta, s talán megölték...»
- Hearne még tovább is folytatta a beszédet?
- Folytatta: «Elég szomorú dolog, Holt - mondá - ... A mint én hallottam, a «Grampus» kapitányát két vagy három emberével egy csónakra tették ki: hátha köztük volt a maga bátyja is?...»
- Tovább!... Tovább!...

- Hearne biztatta Holtot, hogy kérdezze meg Dirk Pétertől, ő bizonyosan tudni fogja. Holt azt felelte reá, hogy egyszer kérdezte is a mesztictől, s hogy Dirk Péter hebegett, dadogott, szörnyű zavarba jött, nem is mert reá nézni, tompa, kongó hangon tördelte e szavakat: «én nem tudom... én nem tudok semmit.»

- Ennél többet nem beszéltek?

- Nem, Jeorling úr. Én nem hallottam. Hearne agyafűrt ficzkó, s egyáltalában nem tetszik nekem, hogy a derék Holt Márton szóba áll vele. Őszintén megvallom, ez a hír engem valószínűleg megrémített. Mi oka lehet Hearnének arra, hogy éppen Holt Nedről beszéljen és Dirk Pétert hozza szóba? Tud-e valamit a rémes titokról, s ha tud, vajjon kitől, mikor hallotta?... Isten őrizzen attól, hogy Dirk Péter tudomást vegyen a dologról,... Ki tudja, mit tenne Hearneval.

Mindenesetre szigorúan szemmel kell tartani ezt az embert; ha valami áldatlan dolog történik, ő lesz annak az okozója.

Két nap múlva készen voltunk minden munkával. A hajó ki volt tatarozva, a jéghegy oldaláról vezető meder is elkészült. Január 28-dikán délután kiadta a kapitány a rendeletet, hogy mindenki álljon résen, másnap hozzá kellett fognunk a nagy munkához, melytől megszabadulásunk függött. Aznap a kapitány kettős adag ételt és italt adatott a matrózoknak. Reá szolgáltak, mert ezen a héten igen sokat dolgoztak.

Másnap délelőtt tíz órakor szándékoztunk a «Halbrane»-t helyéből kimozdítani és merész útjára bocsátani. Reméltük, hogy este már a tengeren lesz.

A kapitány mindenkit oda állított a munkához. Az egyik az emelő rúdhoz, a másik a kötelekhez, a harmadik a pallógerendákhoz... az egyiknek húznia, a másiknak a hirtelen alácsúszás megakadályozására vissza tartania kellett.

A reggelit kilencz órakor a sátrak alatt költöttük el. A matrózok a nagy munka sikerére ittak; mert ilyen az ember. Még a kétségbeesés pillanatában is reménykedik. Alig akadt olyan közöttünk, a ki ne hitte volna biztosan, hogy sikerülni fog a hajó vízre bocsátása.

Reggeli után fölkerekedtünk, hogy hozzá fogjunk. Néhány matróz előre sietett, s ime e pillanatban a bámulat és iszonyat kiáltását hallottuk.

Megrendítő, borzalmas volt a kép, melyet láttunk. Egy pillanat műve csupán, de soha elfeledni nem fogom.

Az a jégtuskó, mely oldalról tartotta a «Halbrane»-t - alá omlott. Ezer darabba tördelözve, a kiálló jég-szögleteken ugrálva, le a haragos, zöld tengerbe. És vele együtt zuhant alá a támasz nélkül maradt hajó.

A fedélzeten két matróz volt: Rogers és Gratian. Hiába akartak kiugrani, megmenekülni... alá zuhantak ők is menthetetlenül.

A harmadik áldozat az új matrózok egyike volt, a kit a hajó azon nyomban alaktalan, vérző hústömeggé sajtolott össze.

A «Halbrane» elmerült a tengerben. A víz össze csapott felette, kavargott, örvényzett a tajtékos fehér hullám...

IX. FEJEZET.

Mi tevők leszünk?

Mintha a villám sujtott volna közénk, némán, megdermedve néztem ezt a szörnyű jelenetet... Egy futó pillanatnál nem tartott tovább! Az imént még száz lábnnyira a tenger színe felett, s most talán ötszáz lábnnyira lenn a tenger fenekén... szegény hajó! Nem,... nem gondoltunk semmire,... nem akartuk hinni, hogy valósággal megtörtént.

Torkunkon akadt a szó, lábunk gyökeret vert. Nincs szó, a mely elegendő hűséggel kifejezze érzelmeinket.

Láttam, hogy West Jem szeméből nehéz könnycsepp gördült alá, mikor a «Halbrane»-t többé nem látta... Az ő kedves hajója oda van!... Ez a vasakarató, erős férfiú... sirt.

Három emberünk irtózatossal halállal mult ki. Két hűséges régi matróz: Rogers és Gratian közöttük... még most is úgy rémlik, hogy látom esdőleg felénk nyujtott kezeket,... hallom kétségbeesett kiáltásukat. Tíz nap alatt három új áldozat... Minő végzetteljes út!... Ha eddig kedvezett a szerencse, most százszorosan sujt a szerencsétlenség.

Végre a kínos, halotti csendet a kétségbeesés zavart kiáltásai törték meg. Többen azt mondták, hogy jobb lett volna a hajóval együtt elpusztulni, akkor minden nyomorúságnak vége volna már... Hogy Rogers és Gratian boldogabbak, mint ők! De hát így kellett az eszeveszett expedíciónak végződnie.

Hearne félre állott, nem szólott egy szót sem, de cimboraí kiáltoztak:

- A csónakhoz!... A csónakhoz!...

Szegények nem voltak talán eszükön, a félelem megzavarta elméjüket. Csapatostul a csónak felé rohantak.

Guy Len kapitány és West Jem hadnagy útjokat állották.

Én meg a csónak-mester nyomban hozzájuk siettünk. Nekünk fegyvereink voltak, s elhatároztuk, hogy semmi áron sem engedjük át nekik a csónakot. A csónak közös birtokunk volt.

- Hozzám jertek, matrózok! - kiáltá Guy Len kapitány.

- Ide jertek, vagy lelövöm azt, a ki egy lépéssel tovább megy! - ismétlé a parancsot West Jem.

Mind a kettő lövésre készen tartotta a pisztolyát, Hurliguerly is czélozott a puskájával, s én a karabélyomat emeltem fel.

Mind hiába! A boldogtalanok sem nem hallottak, sem nem láttak, s ime a hadnagy golyója azt, a melyik legközelebb volt már a csónakhoz, szíven találta, lebukott s a meredek lejtőn lezuhant a tengerbe.

A régi matrózok közül Hardie, Holt Márton, Francis, Burry és Stern tétováztak, hogy hozzánk csatlakozzanak-e vagy ne. Hearne óvakodott attól, hogy cimboraíat biztassa.

Az elvadult matrózokat társuk sorsa sem riasztotta vissza oktan szándékuktól. Minden áron kézre akarták keríteni a csónakot. A csónak-mester golyója is leterített egyet közülök.

Ekkor a csónak mellett egy ember alakja tűnt fel.

Dirk Péter volt.

A mesztic iszonyú kezét reá tette a csónak orrára, s intett az oda rohanó matrózoknak, hogy táguljanak onnan.

Most már nem volt szükségünk a fegyverre. Dirk Péter egy maga is meg tudja a csónakot védeni.

Valóban, a mint öt-hat matróz a csónakhoz érkezett, Dirk Péter övénel fogva megragadta az egyiket, a ki keze ügyébe esett, felemelte a levegőbe és tiz lépésre hajította vissza. Ha Hearne meg nem fogja, legurul ő is a tengerbe.

Dirk Péter beleavatkozása csakhamar véget vetett a lázadásnak. No meg mi is oda érkeztünk, s az eddig tétovázó matrózok is mellénk állottak.

Elég volt két áldozat.

A veszélynek azonban korántsem vettük elejét, mert tizünk ellenében Hearne pártja tizenhárom matrózból állott.

Guy Len reszketett a haragtól, de volt elég lelki ereje, hogy legyőzze. West Jem is uralkodott magán, de pillantása, melyet a megfélemezett lázadókra vetett, eléggé elárulta, hogy minő harag viharzik kebelében.

A kapitány mennydörgő hangon rivallt rájuk:

- Úgy kellene veletek bánnom, mint gonosztevőkkel, de most az egyszer megtévelyedésnek tekintem azt, a mit cselekedtetek. Tudjátok meg, hogy a csónak közös tulajdonunk, ebben lehet még reménységünk, hogy haza juthatunk, ti el akarjátok rabolni. Vigyázzatok, most utoljára figyelmeztetek: ez a csónak a «Halbrane» helyett most maga a «Halbrane», a kapitány én vagyok, s halál annak a büntetése, a ki nekem nem engedelmeskedik.

Ez utóbbi szavaknál a kapitány dühös pillantással mérte végig Hearnét.

- A sátorba!... Te pedig Dirk Péter a csónaknál maradsz.

A mesztic bólintott a fejével.

A matrózok visszakullogtak a sátorba. Egyik-másik lefeküdt, a többiek a sátor előtt ácsorogtak. Hearne senkihez sem közeledett.

A kapitány magához intette West Jemet, a csónakmestert, tanácskozni akart velök a teendőről. Én is hozzájuk csatlakoztam.

- Csónakunkat megvédtük, s ezentúl is meg fogjuk védeni - ezzel kezdé a kapitány a tanácskozást.

- Mind halálig! - tévé hozzá West Jem.

- Meglehet, hogy nemsokára reá szorulunk - mondtam én.

- Akkor sorsot kell húznunk, hogy ki szálljon fel, mert mind nem férünk el benne. A sors-húzásnak magamat éppen úgy alávetem, mint bármelyik matróz.

- A patvarba is, annyira még nem jutottunk - pattant fel Hurliguerly - a jég megtart még minket a hátán, s remélhetőleg egyhamar nem fog elolvadni.

- Az valószínű - vágott közbe West Jem, - úgy vélekedem, hogy nem csak a csónakot, hanem az élelmi szerezet is őriztetnünk kell.

- Igazad van, Jem, ügyelnünk kell reá, hogy a matrózok meg ne rabolják. Élelmiszerünk van egész évre való, azonkívül hely is akad bőven a tengerben.

- Kiváltképen a szeszes italokra ügyeljünk, - mondá Hurliguerly - már eddig is észrevettem, hogy egyik-másik matróz a whisky-s meg gin-es hordók körül ólálkodik.

- Majd lesz gondom rá! - viszonzá a hadnagy.

- Vajjon nem szorulunk ide a télen át? - kértem a kapitánytól.

- Isten őrizzen meg minket ettől a csapástól! - fohászkodék fel Guy Len.

- Ha úgy kellene is lennie - vélekedék a csónakmester, - akkor sem kell kétségbeesnünk, majd megélünk valahogy. Odukat vájunk ki a jéghegy gyomrában, s a míg tart az elemózsiából, nem halunk éhen...

Arra a kérdésre térítettem a beszéd sorát, hogy mi módon hagyhatnók ott a jéghegyet.

Erre a kérdésre ugyancsak nehéz volt a felelet, hosszas hallgatás után Guy Len szólalt meg:

- Az volna a legokosabb dolog, ha elmehetnénk, s rögtön útra is kelnék, ha a csónakban valamennyien elférnénk. Elvégre három-négy heti út állana előttünk a sarkkörig.

- Hátha a tenger-ár nem észak, hanem dél felé ragadná a csónakunkat? - jegyzém meg én - vajjon olyan nagy baj volna az?

Guy Len kapitány vizsgálódva nézett reám, mintha a lelkembe akart volna látni.

- Avagy ez a jéghegy, ha véletlenül meg nem feneklett volna, nem vinne minket még most is akaratunk ellenére dél felé?

Guy Len eltűnődött, a hadnagy sem szólott.

- Már annyi szent és igaz, hogy huszonhárman nem férünk el a csónakban, s így útra nem kelhetünk - mondá a csónakmester... de az is meglehet, hogy ez a jéghegy maholnap megindul, s visz valamennyiünket.

- Hiszen arra nincs is szükség, hogy mind a huszonhárman csónakra ülünk - jegyzém meg én - elég ha öt-hat ember útra kel, tizenöt-husz mérföldre elmegy innen körülpuhatólózni - dél felé, s aztán -

- Dél felé? - vágott közbe Guy Len kapitány.

- Miért ne? A geologusok határozottan azt állítják, hogy a sarkon szárazföldnek kell lennie.

- Nem tudnak semmi bizonyosat arról - vágott közbe West Jem ridegen.

- Annál sajnálatosabb, hogy mi, a kik oly közel vagyunk jelenleg a déli sarkhoz, nem kísértjük meg ezt a sarki szárazföldet felfedezni.

Nem akartam tovább feszegetni a dolgot, de annyit mégis elértem, hogy a csónaknak kiküldése, a környék megvizsgálására, nem volt sem a kapitánynak, sem West Jemnek ellenére.

Hurliguerly nem nagyon lelkesedett az eszméért, s a mint mondá, szívesebben ott marad a jéghegy hátán, mintsem a bárkával útnak induljon.

A matrózok komoran hallgattak, mikor a kapitány kijelentette, hogy mi a szándéka. Csupán Endicott, a szerencsen szakács törődött hamar bele. Neki utóvégre mindegy volt, hol főzi meg az ebédet: itt-e vagy másutt.

Ilyen értelemben mondá aznap a csónakmesternek:

- Szerencsére a konyhám nem pusztult el a «Halbrane»-val, majd meglátja, Hurliguerly, hogy itt is olyan pompás ételeket főzök, mint a «Halbrane» fedélzetén, ha ugyan lesz miből főzök.

- Hiszen éhen-halástól nem kell egy hamarjában félnünk, pajtás, csak az Isten hidege ne vegyen meg!... Erre felé van ám hideg! Az embernek még az agyveleje is jéggé fagy, ha egy pillanatig áll künn. Hiszen, ha pár száz tonna szenünk volna - oda se neki a télnek..., de így!... Legfőlebb annyi van, hogy te megfőzheted az ebédet...

- Nekem annyi elég, Hurliguerly, az az enyém, ahhoz nem szabad senki fiának nyulnia.

- Persze... persze, a te subikszos fejed, míg főzöl, nem fagy meg, mert ott állasz a tűz mellett.

- Hja, a szakácsnak is lehet valami előnye... No hiszen magának is jut olykor-olykor hely a tűzhely mellett...

- Jól van... jól, Endicott!... Nem szabad különbséget tennünk; egyszer nekem, máskor másnak... Éhen nem halunk, s majd csak házat is csinálunk, van csákány és van jég... Majd meglátjuk, hogy lesz...

Ezen közben ideje volt már annak, hogy lefeküdjünk. Dirk Péter ott virrasztott a csónak mellett; a matrózok is behúzódtak a sátorba. Hearne sem sugdosódott, hanem aludt.

Én is lefeküdtem. Fogalmam sincs róla, hogy meddig alhattam. Egyszer csak heves lökés rázott fel álmomból: nem csak engemet, hanem mindnyájunkat.

A jéghegybe, melyben tanyát fogtunk, egy rengeteg nagyságú úszó jéghegy ütődött és - éreztük, hogy visz dél felé.

X. FEJEZET. Érzék-csalódások.

Helyzetünk váratlanul megváltozott. Ki tudná előre megmondani, hogy minő következményei lesznek? A jéghegy a déli sark felé vitt. Az első pillanatban megszállott az öröm érzése, de nyomban utána a bizonytalanságtól való félelem.

Csak a Dirk Péter arcza árulta el, hogy mennyire örvend... Pymre, az ő szegény barátjára gondolt, a kihez most újra közeledik... De hát a többi matrózok?...

Guy Len kapitánynak tényleg nem volt már semmi reménye, hogy bátyját és honfitársait megmentheti. Arra nem is gondolhatott még a legmerészebb fantáziával sem, hogy ezen a sivár, puszta tengeren valahol partra vergődhettek volna. Így aztán nem lehetett egyéb célja, mint az, hogy minél előbb visszatérjen hazájába. Ha csak a sarkkörig juthatna el a tél beállta előtt, de hogyan, ha a tenger árja dél felé ragadja a jéghegyet?

Mikor a mi jéghegyünkkel az a másik összeütközött, sok tárgy behullott a tengerbe, horgony, árboczrúd, lánczok. Még szerencse, hogy az élelmi szerek biztosabb helyen voltak, s azokban kár nem esett. Különböznél mi történt volna velünk, ha összes élelmi készletünket elvesztettük volna?

A kapitány megfigyelése szerint a tenger-áram délkelet felé vitte a jéghegyet. Így hát az áram nem változtatta meg az irányát. Körülbelül óránként két mérföldet tehettünk meg.

A csónakmester között és közöttem aznap délelőtt a következő párbeszéd fejlődött ki.

- Cseppet se törje azon a fejét, Jeorling úr, hogy az áram elvisz-e minket a déli sarkig vagy nem. Ezen a mi mostani jéghajónkon nincs sem vitorla, sem árbocz, sem kormányrúd. A tenger árja viszi, a merre neki tetszik...

- Éppen azért gondolnám, ha két-három ember a tengerre szállana.- -

- Megint a csónakra gondol!... Nagyon bizakodik Jeorling úr abban a lélekvesztőben!...

- Hogyne! Ha erre felé valahol szárazföld van, hova esetleg a «Jane» hajótöröttjei...

- Hm, négyszáz mérföldnyire a Tsalal szigetétől?

- Ki tudja?... Hátha mégis csak megtörtént?

- Nem bánom; de a mondó volnék, hogy ilyesmire csak akkor gondolhatnánk, ha valahol tényleg szárazföld mutatkoznék. Ha szigetre akadunk, a kapitány majd intézkedni fog. Reánk nézve, azt hiszem, fontosabb dolog az, hogy valamerre eljusson legalább a Kerguelákig, mielőtt nyakunkba szakadna a sarkvidék tele.

Beláttam, hogy a csónakmester okosan és józanon gondolkodik.

Gyakran órák hosszáig ültem az egyik vagy másik jégtuskón, s ünos untalan a tengert néztem. Mindenütt úszó jéghegyek, táblák vagy tuskók tüntek fel.

Sehol semmi nyoma sem volt szárazföldnek, pedig arról a magas partról a távcsővel legalább is tizenkét tengeri mérföld távolságra láthattam el.

Kétszer a kapitány is feljött oda, hogy megmérje a nap magasságát.

Méreteinek az eredménye a következő volt:

67° 19' nyugati hosszúság,
89° 21' déli szélesség.

Ebből kétféle következtetésre juthattunk:

Először is arra, hogy a tengeráram a legutóbbi mérés óta huszonnégy fokkal vitt délkelet felé.

Másodszor arra, hogy a sarkponttól már csak negyven mérföld távolságra voltunk.

Aznap az élelmi szereket egy mély üregbe szállították át a matrózok, melyet a csónakmester a jéghegy keleti oldalában fedezett fel. Itt még nagyobb biztonságban volt minden, sőt még attól sem félhettünk, hogy a jéghegy újabban összeütközve egy másik jéghegygyel, az élelmiszer odavész.

A matrózok zúgolódás nélkül dolgoztak. Ez a hallgatás előttem gyanús volt, láttam, hogy szándékosan nem szólnak semmit. Egyelőre nem is volt semmi okuk rá, hogy zúgolódjanak. A mit a kapitány parancsolt, azt mindnyájunk közös érdekében csakugyan meg kellett tenni. Nem lett volna annak sem értelme, hogy a csónakot hatalmukba kerítsék, hiszen a tengerár a jéghegygyel azt is egy irányban ragadta volna. Annál több okom volt attól félni, hogyha esetleg újra megfeneklünk valahol vagy tényleg szárazföldre akadunk, mindent el fognak követni, hogy a rémítő telelés elől elmeneküljenek.

Délután, mikor a matrózok a sátorban aludtak vagy heverésztek, Dirk Péterrel beszéltem.

Úgy történt a dolog, hogy szokott helyemre, a hegy csúcsára felmentem, hogy a tengert vigyázzam. A kapitány és West Jem a hegy aljába ereszkedtek le, hogy az áramot figyeljék meg, s azt, hogy a jéghegy nem merült-e lejjebb a vízbe. Mindennap egyszer utána néztek.

Mintegy félórája annak, hogy ott fenn ültem, midőn a meszticet megpillantottam. Hozzám sietett, de előbb aggódva nézett körül.

Mióta a jéghegy elindult, alig beszéltem vele két vagy három szót.

Két-három perczig némán állott előttem. Azt hittem, hogy nem is lát engem.

Végre egy jégtuskóra támaszkodva megszólalt, halkan, csaknem suttogva beszélt:

- Jeorling úr,... emlékszik még, hogy miket mondtam... a kabinjában a minap... az a történet a «Grampus»-on...

Ó, hogy ne emlékeztem volna arra az iszonyú történetre! Minden szó megmaradt az emlékezetemben.

- Mondtam volt, hogy Parkert... nem hívták Parkernek,... Holt Nednek hívták, ennek a Holt Mártonnak a bátyja volt...

- Tudom, tudom!... Miért beszél maga újra arról a dologról, Dirk Péter?

- Ugy-e maga nem mondotta el senkinek?

- Egy árva léleknek sem!... Hogy is juthatott volna eszembe, hogy ilyen titkot másnak elmondjak... el van az temetve...

- El van temetve... igen... ezt jól mondotta, Jeorling úr... És mégis, értsen meg jól,... nekem úgy tetszik, hogy... hogy a matrózok tudnak róla... valamit tudnak.

Rögtön eszembe jutott, hogy mit mondott a csónakmester a Hearne és Holt Márton beszélgetéséről. Hearne biztatta fel Holt Mártont, hogy tudakozódják Dirk Péternél a bátyja sorsáról. Vajjon miként szíväroghatott ki a matrózok közé a Dirk Péter titka? Avagy a mesztic csak képzelődik?

- Beszéljen világosabban!

- Értsen meg jól engem, Jeorling úr,... nem is tudom, hogy mondjam... Igen.... tegnap Holt Márton félre hívott engemet... a többiektől jó messze mentünk... azt mondta, hogy valamit akar tőlem kérdezni.

- A «Grampus»-ról?

- Úgy van, a «Grampus»-ról, no meg a bátyjáról, Nedről... Most először említette ezt a nevet... annak a nevét, a kit én - - pedig a harmadik hónapja vagyunk egy hajón...

A meszticz oly halkán suttogott, hogy alig értettem.

- Értse meg jól, Jeorling úr - folytatá - nekem úgy tetszett, mintha... mintha Holt Márton gyanakodott volna reám... bizonyosan sejtett valamit,... ebben nem csalódom.

- Beszéljen hát, Dirk Péter, mert abból, a mit eddig mondott, még nem értettem egy szót sem. Mit kérdezett magától Holt Márton?

- Hogy mit kérdezett tőlem, Jeorling úr!... Azt kérdezte, hogy nem emlékszem-e Holt Nedre?... Hogy mi történt vele, megölték vagy a tengerbe esett? Vajjon a kapitánnyal együtt nem tették-e ki Holt Nedet is a csónakba?... Azt kérdezte tőlem, hogy Holt Ned miként pusztult el... hogy miként... miként...

A meszticz borzadva ejtette ki ezeket az utolsó szavakat... mintha a boldogtalan önmagától undorodott volna.

- Mit felelt maga Holt Mártonnak?

- Semmit... éppen semmit!

- Azt kellett volna felelnie, hogy Holt Ned a tengerben veszett el, mint a többi hajótöröttek.

- Nem tudtam,... nem tudtam azt mondani... Nekem úgy rémlett... iszonyú egy látomány volt... mintha Holt Ned állott volna előttem!... Félttem... félttem,... elszaladtam onnan...

A meszticz ott hagyott engem. Sokáig, nagyon sokáig eltűnődtem. Gyötört a bizonytalanság: honnan tudhatta meg Hearne a Dirk Péter titkát? Mire akarja felhasználni? Holt Márton eddig hűségesen a kapitány mellett állott, Hearne talán azt akarja, hogy felébreszsze szívében a gyűlöletet a mesztic iránt, s mert a meszticz a matrózok ellenfele volt, így Holt Mártont is a zavargók pártjára vonja. Holt nagyon ügyes matróz volt, nélküle a pártutók, ha a csónakot hatalmukba kerítenék is, nem boldogulnának.

Gondok sujtotta lélekkel tértem vissza estefelé a sátorba, hogy pihenjek.

Nagy szükségem volt pihenésre.

Másnap, január 31-dikén, a mint a sátorból kinéztem - néhány lépésnyire láthattam csak. Olyan sűrű köd takarta a szemhatárt, minőről eddig fogalmam sem volt. Sárgás, csaknem penész-szagú köd, melyet a nap sugarai át nem törhettek, melyet a reggeli szél foszlánnyá nem téphetett.

- Átkozott egy köd - káromkodék a csónakmester, - ha sziget mellett haladnánk is el, nem láthatnánk belőle semmit.

- Halad a jéghegy? - kértem tőle.

- Sokkal gyorsabban, mint tegnap, Jeorling úr. A kapitány azt mondja, hogy óránként legalább három-négy mérföldnyi utat teszünk meg.

- Mi lehet e gyorsaság oka, Hurliguerly?

- Bizonyosan valami tengerszorosba jutottunk. Nem csodálnám, ha jobbra és balra tőlünk tizenkét mérföld távolságra szárazföld volna.

- Mondja csak, nem kellene kissé puhatolóznunk?

- Hogyan, uram?

- Nos, hát a csónakon...

- Ilyen rettenetes ködben? Csak nem mondja komolyan, Jeorling úr?... Hiszen sohasem találna vissza.

Az áthatolhatatlan köd daczára felmáztam a jéghegy ormára, s megpróbáltam, hogy körülnézzek. Fagyos szél fűjt, szinte megdermesztett, s ott maradtam makacs bizakodással: hátha mégis csak szétoszlik a köd, s valamit láthatok.

Hallucináció fogott el... sajátságos, beteges vízióim voltak. Ehhez hasonló látomásai lehetnek Pym Arthurnak is. Mintha ebbe a ködbe oszlott volna fel az én egész lényem is. Ez a ködfátyol terült ki előttem is, mint Pym Arthur előtt, s ugyanazt láttam, a mit ő...

Végre visszatért az öntudatom... lassan leszállottam a jéghegy ormáról. És meglehet, hogy a roppant sebességgel haladó jéghegy a ködnek ebben az áthatolhatatlan országában, merészen áthaladt a déli sarkon... de látni nem látta senki,... a titokzatos világ leplét nem ránthattuk le.

XI. FEJEZET. A köd kellő közepében.

- Nos hát, Jeorling úr - mondá másnap a csónakmester, - most már csináltathatunk magunknak gyászruhát.

- Gyászruhát, Hurliguerly? Ugyan miből?

- A déli sarkból, melynek még a csücskét sem láthattuk meg...

- Bizony, aligha már hátunk megett nincs legalább húsz mérföldnyi távolságban.

- Hja a szél éppen akkor fújta ki a déli sark égő lámpását, mikor mellette haladtunk el...

- Elég baj, mert többé aligha lesz módunkban újra elhaladni mellette.

- Azt is merem állítani, hogy ez a mi jéghajónk soha ez életben nem juttat el minket a «Zöld Cormoran»-hoz címzett korcsmába... Istók ucsce, haszontalan egy vállalkozás volt ez a mienk! Ugyancsak kérnünk kell az Istent, hogy segítsen ki ebből a szürke világból, mert jaj nekünk, ha a tél ide fagyaszt, akkor aztán elhegedülte szent Dávid a halálos nótánkat. Kárba veszett minden munkánk. Guy Len kapitány nem találta meg a bátyját s a szerencsétlen angolokat, Dirk Péter sem az ő szegény barátját, Pymet...

Magam is eltűnődtem azon, hogy milyen siralmasan meddő volt fáradozásunk! A «Halbrane» oda veszett, a matrózok közül nyolczan elpusztultak, s ki tudja hányan fognak még életükkel adózni, míg a köd e világából biztos révbe jutunk?

A déli sarktól a sarkkörig mintegy $23^{\circ} 27'$ van, ezerkétszáz tengeri mérföldnyi út; erre legalább egy hónap vagy rossz esetben hat hét kell, ha ugyan a jégzóna el nem zárja előlünk az utat. Ha a tél itt fog, aligha éli túl csak egy is közülünk.

Bármint töröm is a fejemet, arra a végső elhatározásra jutunk, hogy a dolgot a maga folyására kell bízunk. Egyebet a jelen körülmények között nem tehetünk.

Mit törödtünk mi azzal, hogy Falkland és a Kerguelák helyett a Jóremény fokára vagy New-Seelandra lyukadunk ki. Hurliguerlynek tökéletesen igaza volt, mikor azt mondta, hogy a «Zöld Cormoran» boldog gazdájával, Atkinssal, nem találkozik egyhamar.

- Különben legyen nyugodt, Jeorling úr, - mondá vigasztalásul - Ausztráliában is vannak jóra való korcsmák. A fődolog az, hogy valahol szerencsésen kikötőbe jussunk.

A köd február 2., 3. és 4-dikén sem oszlott szét, így tehát fogalmunk sem lehetett arról, hogy mióta a déli sark mellett elhaladtunk, mekkora utat tettünk meg. Guy Len kapitány és West Jem kétszáz tengeri mérföldre becsülték.

A tengeráram iránya és sebessége is lényegesen megváltozott, mióta a tengerszorosból kijutottunk. Mennyire sajnálom, hogy partra nem vergődhattunk.

Erre vonatkozólag beszédbe elegyedtem Guy Len kapitánnyal, s ő így szólt:

- Látja, Jeorling úr, mi irányt nem szabhatunk a jéghegynek. Visz a maga útján; a ködfátyol pedig reánk nehezedik, s tájékozódni a legjobb akarat mellett sem lehet. A nap magasságát nem mérhetjük meg, különösen most nem, mikor a nap nemsokára el fog tűnni és jó hosszú ideig nem tűnik fel az égen.

- Megint csak a csónakra gondolok - viszonzám én. - Vajjon nem kellene-e megkísérlelnünk...

- Körül puhatolózni?... Ugyan, hogy is juthat ilyesmi az eszébe? Eszeveszett vállalkozás volna, én abba bele nem egyezhetem, s a legénység is tiltakoznék ellene.

Már a nyelvem hegyén volt, hogy ezt mondjam:

- Hátha Guy Vilmos, az ön bátyja és a «Jane» matrózai valahol itt vetődtek partra...

De nem, elhallgattam a dolgot. Miért is téptem volna fel újra a szegény Guy Len szívének e fájó sebeit!...

Arra is gondoltam, hogy a «Jane» hajótöröttjeit ugyanez az ár, mely a mi jéghegyünket sodorja most, szintén ebbe az irányba vitte, s a Csendes-óceán valamely szigetén partra juttatta? Itt esetleg angol hajóval találkoztak, az felvette őket, s haza szállította. Némi fantáziával ezt mind valószínűnek tarthatta az ember...

West Jemnek is elmondtam ezt az én gondolatomat, de ő, mint józan, higgadt tengerész, a ki mesebeszédnek tartott minden fantasztikus dolgot, kereken kijelentette, hogy azt még csak elgondolni sem lehet.

Bezzeg más véleménynyel volt Hurliguerly:

- Hát tudja, Jeorling úr, sok minden képtelenségnek látszó dolog megtörténik ezen a világon. Tegyük fel, hogy Guy Vilmos és bajtársai szintén átvergődtek valahogy ezen a tengeren, s ez idő szerint az ő- vagy újvilág valamely korcsmájában vigan poharaznak... Miért ne hinnők el, ha pénzünkbe nem kerül?...

Ez alatt a három nap alatt nem találkoztam Dirk Péterrel. Matróztársai is alig látták; folyton a csónak mellett maradt. Mióta megtudta, hogy Holt Márton sejt valamit a rémes titokból, még inkább kerülte őt. Míg a társai napközben fenn voltak, aludt néhány órát, éjjel pedig fennvirrasztott. Néha azt hittem, hogy tőlem is fél, mióta bizalmasan közölte velem a titkát, pedig nem volt reá oka, én nem undorodtam tőle, én a szegény meszticet kimondhatatlanul sajnáltam.

A sűrű gyászszemfedő, mely a szemhatárra borult, olyan szomorúvá, egyhangúvá tette a mi életünket. Hiába erőltettük a szemünket, hogy valamit láthassunk. Azt sem tudtuk, hogy minő irányban visz a tenger árja, mióta a déli sark mellett elhaladtunk, csak sejtettük, hogy északnyugotra. Guy Len kapitány a sebességet sem határozhatta meg, a melylyel haladtunk, sőt mióta a szél megszűnt, arról sem volt biztos tudomásunk, hogy megy-e a jéghegy, vagy megállott.

Egyik napon a csónakmester nagy ügygyel-bajjal felkapaszkodott a jéghegy legmagasabb csúcsára. Hirtelen valami mellbe csapja, s a derék Hurliguerly hanyatt vágódik a jégen. Kevésbe mult, hogy alá nem gurult a tengerbe. Egy óriási madár (Quebreluta-Huesos), mely tizenkét láb széles lehetett kiterjesztett szárnyaival, ütötte le a lábáról.

Ugyanezen a napon délután pingvinek iszonyú tömege szállott le a jéghegyre, s olyan pokoli lármát csaptak, hogy a fülünk dobját majd megrepesztették. Ebből méltán arra következettünk, hogy valahol a közelben szárazföld van, mert a pingvinek jégmezők és szigetek tájékán szoktak tartózkodni.

Megkérdeztem a kapitánytól, hogy ő mire következtet a pingvinek e csoportos látogatásából.

- Arra, a mire ön, Jeorling úr - felelé a kapitány. - Mióta e jéghegy hátán jövünk, még egyetlen egy pingvin sem szállott reá. Alig kételkedhetünk abban, hogy valahol itt körülöttünk szárazföld van, s onnan jöttek hozzánk látogatóba...

- West Jem is így vélekedik?

- Ő is, már pedig West Jem nem szokott képzelődni, jól tudja Jeorling úr.

- Bizony nem.

- Ő azt is észrevette, a mi, úgy látszik, önnek a figyelmét kikerülte, hogy a pingvinek kiáltásába igen szomorú, panaszos hangok vegyülnek... Hallgassa csak meg jobban!...

- Igaz... igaz, mintha rozmárok és fókák hangját is hallanám.

- Nos hát, valószínű, hogy ezen madaraknak és emlős állatoknak ez a hely a hazájuk. Mióta Tsalal szigetét elhagytuk, ilyesmivel alig találkoztunk. Bizvást számíthatunk arra, hogy szárazföld közelébe jutottunk.

- Csak ez az átkozott köd ne zárna el a világot előttünk, ha csak egy negyed mérföldnyire láthatnánk!

- Vagy legalább a jéghegy aljáig hatolhatnánk le, ott újabb nyomokra bukkanhatnánk.

- Miért ne próbálnók meg, kapitány úr?

- Szó sincs róla! Nagyon könnyen belepottyanhathánk a tengerbe. A sátor mellékéről senkinek sem szabad eltávoznia, nem engedem. Ha a közelben szárazföld van, a jéghegy odavisz majd bennünket.

- De hátha nem visz? - vetém közbe.

- Arról mi nem tehetünk.

Megint a csónak jutott az eszembe, de Guy Len kapitány hallani sem akart róla. És talán igaza volt.

Hogy a köd este felé milyen sűrű lett, azt én leírni sem tudom. Öt óra tájban a sátor mellett két-három lépésnyire sem láthattunk semmit. Tapogatóznunk kellett, csak úgy tudhattuk meg, hogy valaki a közelünkben van. Beszélgetni sem tudtunk, mert a hang nem terjedett.

Nyolcz óra tájban a megsűrűsödött köd még a járásban is akadályozott minket, olybá tűnt fel, mintha a levegő meg akarná halmaz állapotát változtatni és szilárd testté kezdene változni.

Kilencz órakor vaksötétség borult reánk.

A kapitány meg akart győződni arról, hogy az emberei mind együtt vannak-e a sátor-táborban. Meggyújtotta a hajólámpást és összehívatta a matrózokat.

Rendre felolvasta mindenkinek a nevét, s annak, a kinek a nevét már felolvasta, be kellett mennie a sátorba, hol a ködborította lámpások nagyon fősvény világosságot terjesztettek.

Csak a mesztic nem felelt, mikor a nevét a kapitány felolvasta.

Vártak néhány perczig, de Dirk Péter nem jelent meg.

Alig hihettük, hogy a csónak mellett van, azt ugyancsak fölösleges dolog lett volna ebben a ködben őrizni. Kinek juthatott volna eszébe, hogy ellopja?

- Nem látta senki Dirk Pétert ma? - kérde Guy Len kapitány.

- Nem, - felelé a csónakmester.

- Ebédnél sem?

- Akkor sem, pedig ha jól tudom, nem volt nála semmi ennivaló.

- Talán a tengerbe esett?

- Legyen nyugodt e felől, kapitány úr, Dirk Péter nem fél a tengertől, megmutatta már egyszer, olyan ő, mint a jegesmedve.

- Én azt hiszem, hogy Dirk Péter ott volt valahol a közelben, de szántszándékkal nem jelentkezett, mert nem akart a matrózok közé jönni.

Az éjszaka elég nyugodtan telt el. Aludni nem igen tudtunk, mert a sátorban fojtott volt a levegő. Alig vártuk, hogy kimenjünk és friss levegőt szívjunk a tüdőnkbe.

Reggel friss tengeri szél csapta meg az arcunkat, s minden jel arra mutatott, hogy a köd már nem fog sokáig tartani.

Kilencz órakor kezdett a köd szétfoszlani.

Láttuk az eget, láttuk a tenger végtelen síkját, melyre a nap sugarai immár nagyon ferdén estek. A jéghegy alján örvényzett, hullámokat hányt a víz.

A szél és a tengerárja hajtotta jég hajónkat kelet-északkeleti irányban...

- Föld!... Föld!...

Hallatszék a jéghegy csúcsáról. S ime ott állott a tetőn Dirk Péter, s diadalmasan mutatott észak felé...

Ezúttal nem csalódott a mesztic. Csakugyan szárazföld volt az, mintegy három-négy tengeri mérföld távolságra tőlünk.

Tíz órakor és délben megmértük a nap magasságát.

Az eredmény a következő volt:

86° 12' déli szélesség,
114° 17' keleti hosszúság.

A jéghegy csaknem négy fokkal volt túl a sarkon, a nyugoti hosszúságtól átcaptunk a keletibe.

XII. FEJEZET.

A táborozás.

Délután a föld már csak egy tengeri mérföld távolságra volt tőlünk. Kérdés, vajjon oda visz-e az ár?

Megvallom, nehezen tudtam volna választani, ha ugyan tőlem függött volna, hogy mi történjék: partra szálljunk-e, vagy a jéghegy tovább vigyen minket.

Erről beszélgettem Guy Len kapitánnyal és a hadnagygyal, midőn a hadnagy hirtelen félbe szakított.

- Ugyan, Jeorling úr, mire való ilyesmire a szót vesztegetni?

- Bizony kár, hiszen tőlünk nem függ semmi - jegyzé meg a kapitány, - meglehet, hogy odavisz az ár, az is meglehet, hogy tovább ragad...

- Igaz,... igaz - felelém, - mindazonáltal mégis csak felvetem azt a kérdést, hogy mi volna reánk nézve előnyösebb: az uszó-jéghegyen maradni vagy partra szállani?

- Egyelőre itt maradunk! - mondá West Jem.

Hiszen, ha a csónak elég nagy lett volna arra, hogy mindnyájunkat felvegyen, s ezenkívül elegendő élelmi szert is vigyünk magunkkal, akkor bizonyára nem kellett volna sokáig tanakodnunk, hogy mittevők legyünk, de hát a csónakban legfőlebb tizenegy-tizenkét ember fér el, a többiek a bizonyos halálnak martalékul dobni nem szabad.

Egyelőre tehát nem tehattünk okosabbat, minthogy a jéghegyen maradjunk, s reá bizzuk sorsunkat a jó szerencsére.

Ebéd után mindnyájan a hegy csúcsára másztunk fel, oda, a hol Dirk Péter állott. Mihelyt meglátta, hogy közeledünk, elment onnan, s mire a csúcsra érteztünk, nem láttam őt sehol.

A sziget, melyhez közeledtünk, jó nagy volt. A távol ködében hegyormok kékeltenek, partja sem volt túlságosan szaggatott, úgy hogy könnyű szerrel partra lehetett volna szállani.

E szárazföld láttára bizonyosan nem volt senki közöttünk, a ki e helyzetet vette volna fontolóra, melyben voltunk. Hogy partra jutunk-e vagy nem, az csak az áramtól függött, mely a jéghegyet eddig hajtotta s most is hajtja.

Erről folyt közöttünk a beszéd. Ott voltunk egy csoportban: a kapitány, West Jem, a csónakmester és én; a matrózok is erről beszélgettek. Abban állapodtunk meg, hogy alighanem sikerül a szigetre eljutnunk.

- A mint látom, a sziget teljesen elhagyott - jegyzé meg a kapitány; - a parton nem látok embert.

- Ne feledje el kapitány úr, hogy ez a jéghegy korántsem vonhatta magára a sziget esetleges lakóinak a figyelmét, mint például a «Halbrane» vonná, ha azzal közelednénk.

- Meglehet, Jeorling úr.

- Azért korántsem merném határozottan állítani, hogy a szigeten nem lakik senki.

- Nézze meg csak jobban azt a kopár, terméketlen sziklatömeget, Jeorling úr, s ítélje el, hogy lakhatik-e ott ember?

- Látom, kapitány úr, s mégis szeretném tudni, vajjon nem lenne-e hajlandó egy kissé körülnézni rajta?

- A csónakon, nemde?

- Azon, ha az ár tovább vinné a jéghegyet.

- Nincs elfecsérelni való időnk, Jeorling úr. Nekünk most egyedüli óhajtasunk az lehet, hogy a jégzónán még a tél beállta előtt, jussunk át.

Ujra meg kellett arról győződnöm, hogy Guy Len kapitány többé már nem gondol arra, hogy bátyját és a hajótörötteket megtalálhatja.

A britt zászlót kitűztük a jéghegy ormára, de az sem csalta oda a sziget lakóit - ha ugyan lakott élőlény azon a sivár sziklaháton.

Minél közelebb jutott a mindinkább lassan haladó jéghegy a szigethez, annál több reményünk volt arra, hogy partra jutunk. Az előttünk uszkáló kisebb jégtömbök megállottak, s végül a mi jéghajónkat is egyenesen a sziklasziget egyik öblöcskéje felé sodorta az ár.

Öt órakor megállott a jéghegy.

- Partra!... Partra! - kiálták a matrózok, s nyakra-főre szaladtak a sziget felé.

- Megállj! - riadt rájuk West Jem. - Előbb hallgassátok meg a parancsot.

Hearne és társai láthatólag tétováztak. Mégis ösztönszerűleg győzött bennök az engedelmesség érzete, melyhez annyira hozzá szoktak. A kapitány köré gyülekeztek. Most már nem volt arra szükség, hogy a csónakot eloldjuk, a jéghegy egészen a partig nyult.

Guy Len kapitány, West Jem hadnagy, a csónakmester és én léptünk először a sziget földjére, melyet emberi láb aligha tapodott előbb.

A sziget talaja vulkánikus természetű volt, kőtörmelékek, láva-töredékek, salak hevert ott szanaszét, beljebb jó magas hegyek nyultak fel a szigeten. A legmagasabb közülök lehetett legalább ezerkétszáz lábnyi magas.

A sivár sziklaföldön mintegy husz perczig haladtunk előre. Annak az üde növényvilágnak, mely Tsalal szigetét a földrengés előtt olyan széppé tette, se hire se hamva nem volt itt. Míg a hegy tetejére juthattunk, honnan messze nyilhatott kilátás, eltelt egy jó óra. Már este felé járt ugyan az idő, de azért még jól láttunk.

A hegy ormáról harmincz-harminczöt tengeri mérföld távolságra lehetett ellátni.

Háttérben a tenger sikja terült el beláthatatlan messzeségben, száz meg száz úszó-jégtábla, tömb, vagy hegy váltakozott rajta. A sziget más oldalról e sok jégtábla miatt csaknem egészen hozzáférhetetlen volt.

A sziget nyugatra húzódott. Tulajdonképpen nem tudtuk kivenni, hogy félszigeten vagy szigeten vagyunk-e?

A távcsővel hosszabb ideig néztük a sziget másik peremét, s valóban olyanformát láttunk, mintha part volna. Nyilván egy másik szigetnek vagy félszigetnek a partja. E szerint a kedvező tengerár minket egy szorosba hozott. Hurliguerly nem állhatta meg, hogy fel ne fohászkodjék:

- Hej, ha még megvolna a «Halbrane»!

Az ám, ha megvolna a «Halbrane» avagy legalább a jéghegy vinne, talán rövid idő múlva elérnők a jégzónát... de így a törékeny sajkával ugyan mit csinálhatnánk!

Nem tehattunk egyebet, mint újra visszatérni a sziget partjára, s átszállítani a jéghegyről mindent, a mi holmink a sáortáborban volt. Szóval be kellett rendezkednünk a téli tartózkodásra.

Arra természetesen nem is gondolhattunk, hogy a «Jane» hajótörötteinek vagy Pym Arthurnak itt nyomára akadunk. A szigeten tanyázó madarak s a part mentén fel-felbukkanó rozmárok és fókák nyugodtan bevárták közeledésünket, nem féltek tőlünk. Ez volt a legnagyobb bizonyítéka annak, hogy emberi lény a szigeten vagy a sziget környékén nem járt.

A part mentén két gránit-barlangot fedezett fel a csónakmester. Az egyik elég nagy volt arra, hogy mindnyájunknak tanyául szolgáljon, a másikban pedig az élelmi szereket helyezhettük el.

A kapitány a sziget partján összegyűjtötte mind a matrózokat. Dirk Pétert nem számítva, a többiek mind megjelentek. A mesztic, úgy látszik, minden összeköttetést megszakított matróztársai és maga között. Benne megbízhattunk, ha esetleg a matrózok közül a nyugtalanok valami zene-bonát akarnának csinálni. A kapitány világért sem érezte a matrózokkal, hogy a helyzet, melybe kerültünk, őt kétségbeejti. Mindent elmondott nekik őszintén és híven. Kiadta a parancsot, hogy a jéghegyről minden holmit hordjanak át a szigetre, s a barlangot készítsék el, hogy tanyát foghassunk benne. Az élelmi szer eltart körülbelül egy esztendeig, fűtőanyag is van annyi, hogy kellő takarékossgal kitelelhetünk a barlangban.

Mindezt a kapitány nyugodtan mondta, mintha szavainak az igazságáról ő maga is meg lett volna győződve. De hát ez így is volt rendén.

Hátra volt még az, hogy a csónakról is beszéljen. Nyilván ez volt a legkényesebb kérdés. A kapitány tapintatosan hozta szőnyegre. Olyanformán nyilatkozott, hogy ha éppen szükségessé válik, hogy a legénység egy része útra keljen a szigeten maradottaknak segítséget hozni, az csak sors útján fog megtörténni. Mindenki egyforma, akár kapitány, akár hadnagy, akár csónakmester, azaz az elküldendő kiválasztását mindig a sorsra fogják bízni.

A kapitány okosan, higgadtan beszélt. Mikor elvégezte, egyetlen egy megjegyzést sem hallottam; még Hearne is hallgatott. Mit is mondhatott volna? Az igazságnak ellenállhatatlan az ereje.

Este elköltöttük a vacsorát a sátor alatt, aztán lefeküdtünk. Utolsó éjszakánk volt e siralmas tanyán.

Dirk Péter ekkor sem volt közöttünk, éjjelre sem jött oda.

Másnap, február 7-dikén serényen munkához láttunk.

Mindenekelőtt a csónakot szállítottuk át nagy óvatosan, hogy baja ne essék. Biztos helyre tettük, s örömmel tapasztaltuk, hogy teljesen ép, s ha majd szükségünk lesz rá, még igen jó szolgálatot tehet.

A csónakmester intézkedett, hogy a matrózok az élelmi szereket, a kőszemet hordják át a barlangba, s a télire való berendezkedés megkezdődött.

Én magam is, valamint a kapitány és hadnagy segítettünk a munkában. Dirk Péter is eljött, s derekasan dolgozott, matróztársaihoz azonban egy árva szót sem szólott.

Február 10-dikére teljesen elkészültünk a berendezkedéssel. Endicott is pompás helyet talált a konyhájának. Este nyolcz órakor már beköltözhattünk az új lakásba. A barlang nyílásán át elég világosság hatolt be az üregbe.

Mig a berendezés munkálatai folytak, sem Hearne, sem czimborái nem árulták el, hogy titokban valami rosszat forralnak. Szorgalmasan dolgoztak, s nagyon engedelmesek voltak. Dirk Péter éjjel őrizte a csónakot.

Hurliguerly maga is kezdett nyugodtabb lenni. Reménykedett, hogy Hearnék nem fognak zenebonát csinálni a matrózok között.

Az nap este úgy nyilatkozott a kapitány, hogy holnap reggel össze fogja hívni a matrózokat, s dönteni fogunk a kérdés fölött, hogy kiket indítsunk útnak a csónakkal.

Már késő este volt, künn sötétség terjeszté szét szárnyait. Ruhástul együtt feküdtem le az ágyamra, s néhány óráig alhattam, midőn kiáltásokat hallottam.

Talpra ugrottam és siettem ki a barlangból. A kapitány és West Jem nyomon követtek.

- A csónak!... A csónak! - kiáltá West Jem.

A csónak a tengeren lebegett, három matróz volt már abban s a hordókat, ládákat rendezgette benne. Tíz matróz pedig a meszticre vetette magát.

Ezek között volt Hearne és Holt Márton szintén ott állott, de még nem támadott Dirk Péterre.

A nyomorultak újra a csónakot akarták kézre keríteni, s mielőtt a sorsolás megtörténhetnék, elmenekülni. Hitványul cserben akartak minket hagyni.

Orvul támadtak Dirk Péterre, s le is gyűrték volna, ha a mesztic oroszlánbátorsággal nem védi magát.

A kapitány és West Jem visszaszaladtak a barlangba, hogy fegyvert hozzanak, s erőszakkal csináljanak rendet.

Én is utánok akartam sietni, midőn e szavakat hallottam:

- Hallod-e Holt, hagyj békét neki, jer inkább velünk!

Hearne mondotta.

A meszticet ugyanis sikerült a matrózoknak a földre teperniök, s Holt Márton hálából élete megmentője iránt éppen segítségére akart sietni.

- Hagyd ott, Holt - ismétlé Hearne, - csak nem akarod megmenteni a bátyád, Holt Ned, gyilkosát?...

- Bátyám gyilkosa?... kiáltá Holt Márton elrémülve.

- A «Grampus»-on agyonütötte...

- Dirk Péter?...

- Ó... ő, s azután felfalta! - üvölté Hearne ezeket az irtózatosszavakat.

Hearne intett czimboráinak, s azok megragadták Holt Mártonnak a karját, s akarata ellenére is bevonszolták a csónakba.

Dirk Péter felugrott a földről, a még utolérte az egyik matrózot, a ki a csónakba akart beszállani, megragadta a lábánál fogva, fölemelte, s úgy csapta a sziklához, hogy az agyveleje szétloccsant.

E pillanatban Hearne pisztolya eldurant, s a golyó Dirk Péter vállába fúródott, úgy hogy a mesztic a földre zuhant.

Mire a kapitány, West Jem, a csónakmester s a néhány régi matróz oda érkeztek, a csónakot vitte már az áram, egy kábelnyire lehetett a parttól.

West Jemnek volt még annyi ideje, hogy a csónakban ülő egyik matrózt leterítse. A kapitány Hearnét vette célba, de a golyó csak mellét surolta a gaz ficzkónak. A csónak a jégtömbök között eltűnt.

Mire a hegyfok másik oldalára siettünk, hogy esetleg ott vehessük célba a lázadók fejét, a csónak már lőtávolon kívül volt.

A nyomorultak ellopták a csónakot, s minket sorsunkra bíztak.

XIII. FEJEZET.

Dirk Péter a tengeren.

Most már nem kellett azon tanakodnunk, hogy ott telelünk-e vagy nem. A harminczhárom ember közül, a kik a Falkland-szigetektől elindultak, csak huszonhárom érkezett erre a szigetre, ezek közül most tizenhárom elszökött, nyomorultul elszökött, hogy a téli itt tartózkodás borzalmasságától megmeneküljön.

Elég baj, hogy a régi matrózok közül is elcsábított Hearne kettőt: Buryt és Holt Mártont, a vitorlamestert. A derék Holt! ... bizonyára eszénél sem volt, mikor a lázadók erővel behúzták a csónakba.

Kilenczen maradtunk a szigeten: Guy Len kapitány, West Jem hadnagy, Hurliguerly, a csónakmester, Hardie a hajótartozó, Endicott a szakács, Dirk Péter, Fronay Stern matrózok és én. Ki tudja mi vár még reánk!... Borzalom szállott meg, ha a sarkvidéki télre, a hat hónapig tartó éjjelre gondoltam!

No de azokra sem várt jobb sors, a kik tőlünk gaz-módra megszöktek, s minket hűtlenül cserben hagytak, kérdés: vajjon elérnek-e épen a jégzónáig, áthatolhatnak-e rajta, eljutnak-e a déli sarkkörig? Eltart-e az élelmi-szer azon a hosszú úton, mely előttük áll? Ezer mérföld hosszú, nagyon hosszú! Tulajdonképpen kikre vár több veszély: reánk-e vagy reájuk? Ezekre a kérdésekre csak a jövő fog megfelelni...

Mikor a barlangba visszaérkeztünk, rögtön Dirk Péter jutott az eszembe, a kit Hearne golyója leterített, s a kit mi ott hagytunk a tengerparton. Talán halálosan megsebesült, s mi egyik leghívebb emberünket veszítjük el?...

- Keressük fel őt, Jeorling úr, - mondá a csónakmester.

- Menjünk!... Menjünk!

- Mind megyünk, - jegyzé meg a kapitány - Dirk Péter hozzánk tartozott, mindig hűséges volt, nem szabad őt elhagynunk.

- Vajjon visszatér-e hozzánk a szerencsétlen - kérdém én - mikor nyilvánosságra jött az, a mit csak nekem mondott el?

Elmeséltem, hogy miért változtatta Pym Arthur a Holt Ned nevét Parkerre, s hogy Dirk Péter minő alkalommal avatott be engemet a rémes titokba. Természetesen úgy tüntettem fel a dolgot, hogy Dirk Péter sorsa inkább részvétre, mint undorra indíthatta hallgatóimat.

- Ezt a titkot Dirk Péter csak önnek fedezte fel, Jeorling úr?

- Csak nekem kapitány.

- S ön nem szólt róla senkinek?

- Soha egy szót sem.

- Nem értem a dolgot... hogy lehetett róla Hearnének tudomása...

- Eleinte úgy magyaráztam meg magamnak, hogy Dirk Péter talán álmában árulta el, s akkor hallotta Hearne... Érettebb megfontolás után más nyitját is találtam. Emlékszem, hogy mikor Dirk Péter ezt a kabinomban elmondotta, a kabin ablaka, mely a fedélzetre szólt, nyitva volt. Az, a ki a fedélzeten állott, meghallhatta. Hearne pedig akkor a kormánykeréknél állott, sőt

valószínűleg ott is hagyta, hogy jobban hallgatódzhassék - akkor történt, hogy szinte felfordult a «Halbrane»...

- Emlékszem - mondá West Jem - Hearnét akkor össze is szidtam s a fenékkamrába csukattam.

- Nos hát ettől a naptól kezdve közeledett Hearne Holt Mártonhoz, a minthogy erre a csónakmester mindjárt figyelmeztetett is engemet.

- Persze... persze... - szólalt meg Hurliguerly, - a gazficzko tudta, hogy Holt Márton nélkül nem boldogul a csónakkal, azért akarta őt bevonni a czimboraságba.

- Nos hát, most már megértjük, hogy miként térítette le Hearne azokkal az iszonyatos szavakkal Holt Mártont a becsületesség útjáról.

Mindnyájan valószínűnek tartották, hogy a titok elárulása így történhetett.

Egy órai keresés után reá találtunk Dirk Péterre.

Mikor minket megpillantott, el akart szaladni. Hurliguerly és Francis utólérték, s Dirk Péter nem védekezett ellenök. Hozzá siettem, s a kapitány is kezét nyújtotta feléje, nem akarta el fogadni, szegény... aztán szó nélkül jött velünk a barlang felé.

E naptól kezdve sohasem beszéltünk a «Grampus»-on történt dolgokról.

Dirk Péter nem sebesült meg komolyan. A golyót saját kezével nyomogatta ki a vállából, aztán egy darab vitorla-vászonnal jól-rosszul bekötötte, felhúzta rá az ujjasát, s a dolga után látott.

Ha szomorúan is, de bele kellett törődnünk abba, hogy a puszta szigeten kell a telet töltenünk. A nap sugarai mind ferdébben hullottak a földre, a hőmérsék is alá szállott... a tél közeledett.

A mint az észak felé úszó jéghegyeket nézegettük, Hurliguerly megjegyezte:

- Azok mind sietnek, hogy a jégbástyát megcsinálják, s a gaz Hearneék előtt elzárják az utat... zárt kapukra fognak találni...

- E szerint minket ezen a szigeten kevesebb veszély fenyeget, mint azokat, Hurliguerly, azt hiszi ön?

- Mindig úgy vélekedtem, Jeorling úr, no meg egyebet is gondoltam -

- Nos, mi volna az?

- Semmi egyéb, mint az, hogy a jég közé szorulnak valahol, aztán kifogy az elemózsiájuk, akkor aztán éhen vesznek... éhen veszni, brr!... Rettentő egy gondolat az, Jeorling úr!...

Február 14, 15, 16, és 17-ikén azon szorgoskodtunk, hogy télire berendezkedjünk, a körülményekhez képest minden rendben volt, sőt egyszer-kétszer a terjedelmes szigeten kirándulásokat is tettünk.

A sziget kopár, egészen terméketlen volt. Csak néhol találtunk száraz kórókat, különösen a fővenyes talajban. Mindinkább meg kellett arról győződnünk, hogy ezen a szigeten Guy Vilmos és bajtársai, hahogy esetleg ide hozta őket az ár, életben nem maradhattak.

A kapitány indítványára a puszta szigetet elneveztük «Halbrane-földjé»-nek, a mellette levő tengerszorost pedig «Jane-szoros»-nak. Szomorú emlékeket őriztünk meg ezekkel a nevekkal.

Megkezdettük a vadászatot a pingvinekre és a fókákra. Endicott pompásan értette mindkettő husának az elkészítési módját, no meg a fóka és rozmár zsírjának jó hasznát vehetjük majd a hosszú télen át. Köszén hiányában fűteni fogunk vele. Óriási teknősbékát is százával találtunk, olyanokat, minőkről Pym Arthur mesélt. Attól tehát nem kellett félnünk, hogy éhen veszünk.

Eleget töprengtünk azon, hogy minő sors vár reánk. Hurliguerly reménykedett a legjobban. Igen szerencsés természete volt a derék csónakmesternek. Endicott csak a főzésre gondolt, a matrózok nem vegyültek vagy csak ritkán a beszédbe.

Guy Len kapitány és West Jem azt forgatták az elméjükben, hogy esetleg gyalog is megkísérhetjük a menekülést, ha majd a tél fagya hidat von a sarktengerre.

No de erről még lesz elég időnk gondolkozni, ha a tél beáll.

A visszatérést csak úgy képzelhettük el, ha a hűtlenül elszökött matrózok szerencsésen átjutnak a jégzónán, s ha közülök legalább a becsületes Holt Mártonnak eszébe jut, hogy megmentésünket sürgesse. Sem az egyikre, sem a másikra nem számíthattunk biztosan.

Ilyen volt a helyzetünk.

Február 19-ikén valami váratlan dolog történt, melyben mindnyájan a Gondviselés ujját láttuk. A véges emberi dolgok bölcs intézője szólott hozzánk.

Reggeli nyolcz óra volt.

A csónakmestert nem számítva, mindnyájan a barlangban voltunk, s vártuk, hogy Endicott hozza a reggelit. Egyszer csak kívülről a csónakmester harsány hangját halljuk. Rögtön ki-siettünk a barlangból.

A közeli sziklacsúcson állott, s kiáltá:

- Jertek!... Jertek!

- Mi van ott? - kérde a kapitány.

- Csónak!

- Csónak? - kiálték fel csodálkozva.

- A «Halbrane» csónaka tért volna vissza? - tünődék a kapitány.

- Nem, bizonyosan nem az! - felelé West Jem.

Csakugyan egy sajka úszott egyedül a tengeren, nem volt benne senki... Nem lehetett a «Halbrane» vitorlás bárkája.

Mindnyájunknak ugyanaz a gondolata támadt: a csónakot mindenáron ki kell a tengerből halásznunk. Talán ettől függ az életünk. De hogyan... miként kerítjük hatalmunkba?

A csónak legalább is egy tengeri mértföldre úszott a szigettől... húsz percz mulva meglehet, hogy elvész a távol ködében.

Epedve, sóvárgó vágygyal néztünk a kisdud ladikra, mely a tenger hátán himbálódzott.

E pillanatban alul, a sziget partja mellett csobbant a víz, mintha valami tárgy esett volna belé.

Dirk Péter ugrott a tengerbe s izmos karjaival a hullámokat szelve egyenesen a csónak felé úszott.

- Hurrah! - kiáltottunk lelkesedve.

A mesztic felénk fordította fejét, s aztán roppant erővel és bámulatos gyorsasággal úszott tovább, mind tovább. Soha ehhez fogható úszást világéletemben nem láttam.

Vajjon eljuthat-e Dirk Péter a csónakig? Vajjon nem ragadja-e el az ár a gazdátlan jószágot előle?... S ha eléri is, evező nélkül sikerül-e partra jutni vele?

Lázasan dobogó szívvel, némán állottunk a parton. Csak a csónakmester kiáltá közbe-közbe:

- Előre Dirk!... Előre bátran!

A mesztic ereje nem lankadt, már csak néhány kábelnyire volt a lebegő sajkától... a feje úgy tűnt fel, mint egy fekete pont. Nem vettük észre, hogy kimerült, vagy ereje cserben hagyta...

El fogja érni bizonyosan a csónakot... de mit csinál evező nélkül?...

- Hátha a csónakban van evező is? - jegyzé meg Hurliguerly.

Mindjárt megtudjuk, ha majd benn lesz a csónakban Dirk Péter...

- Elérte... elérte! Hurrah! Hurrah! Dirk! Hurrah! - kiáltá magánkívül nagy lelkesedésében a csónakmester.

Amint a mesztic a csónakba beugrott, s kissé kifujta magát, irtózatossá kiáltásban tört ki...

Vajjon mit láthatott a csónakban?

A következő pillanatban láttuk, hogy két evezőt vesz a kezébe, s a csónakot a part felé téríti, hogy az áramból kitérítse.

- Utánam! - mondá Guy Len kapitány.

Siettünk le a hegy lábához, hogy a csónak kikötésénél Dirk Péternek segítségére legyünk.

A csónak már csak hat kábelnyire lehetett tőlünk, s a vízforgatag is segített, hogy közelebb hajtsa. Ekkor Dirk Péter letette kezéből az evezőket, lehajlott a csónakba, s két karjára emelve, egy alélt emberi testet emelt fel.

Szívet tépő sikoltás hallatszott ebben a pillanatban.

Guy Len az alélt emberben, kit a mesztic felemelt - Guy Vilmosra ismert.

- Él!... Él! - mondá Dirk Péter.

Egy perc múlva kikötött a csónak, Guy Len szívére szorította bátyját.

A csónak fenekén három más emberi test feküdt... halottaknak látszottak.

... Ez a négy ember maradt meg a «Jane» személyzetéből.

XIV. FEJEZET.

Tizenegy év - dióhéjban.

Ennek a fejezetnek a czime elárulja, hogy Guy Vilmosról és a «Jane» hajótöröttjeiről lesz szó.

Hogy mi történt velök az angol hajó pusztulása után Tsalal szigetén, mióta Dirk Péter és Pym Arthur elszakadtak tőlük.

A szerencsétleneket: Guy Vilmos kapitányt, Trinkl, Róbert és Covin matrózokat sikerült életre kelteniök. Tetszhalott állapotuknak csak az éhség, a rettentő éhség volt az oka.

Enniök adtak, s néhány csésze forró thea, melybe wiskyt is öntöttek, visszaadta az erejüket.

Nem irom le azt a megható jelenetet, mikor az eszméletre tért Guy Vilmos reá ismert öcscsére, Lenre. Sirtunk mindnyájan a két testvérrel, s a szivünk eltelt hálával a Mindenható iránt.

Guy Vilmosnak, mielőtt a maguk sorsáról számot adott volna, előbb a mi viszontagságainkat mondtuk el.

Elmeséltük neki, hogy miként hozta a szerencsés véletlen útunkba Patterson hulláját, s az ő naplójából tudtuk meg, hogy a «Jane» hajótöröttjei még életben vannak. Kerestük őket Tsalal szigetén, de a hajdan virágzó szigetnek csak romjaira találtunk. Aztán a «Halbrane» pusztulását, a matrózok pártütését is elmondottuk.

Ekkor Guy Vilmos röviden számot adott a Tsalal szigetén eltöltött tizenegy esztendőről.

Az olvasó emlékszik talán, hogy a «Jane» népségének 1828 február 28-dikán még nem volt semmi oka a félelemre. A Tsalal-sziget lakói és Too-Wit nem árultak el semmi ellenséges szándékot. A kapitány a matrózok egy részével Klok-Klok faluba indult, a hajón hat ember maradt. Minden készen állott a hajó védelmére.

A szigetre kiszállók harminczketten voltak fegyverrel, pisztolylyal, késsel jól felfegyverkezve. Tigris, a Pym Arthur kutyája, velök ment.

Amint a szűk hegyszorosba jutottak, mely a faluba vezetett, a kis csapat több felé oszlott. Pym Arthur, Dirk Péter és Allen egy völgybe tértek el, e pillanattól kezdve társaik őket többé nem látták.

Nem sokkal utóbb iszonyú földrengést éreztek, Guy Vilmost és huszonnyolcz társát egy beomló dombhát maga alá temette.

Huszonkettőnek csak holttestét találták meg az omladék alatt. Heten Isten különös jó voltából életben maradtak, egy barlangszerű üreg oldalfalai mentették meg az alázuhanó földtől és kövektől. A következők menekültek meg: Guy Vilmos, Patterson, Roberts, Covin, Trinche, Forbes és Lexton. Ez a két utóbbi később meghalt. Hogy Tigrissel, a Pym Arthur kutyájával mi történt a hegyomlás után, azt senki sem tudta.

E félig betemetett üregben sokáig nem maradhattak volna meg, mert kevés volt a levegő; elindultak és minden irányban kivezető utat kerestek. Labirintszerű földalatti utakra bukkantak, s négy-kézláb mászva, kijutottak a föld alól. Egy nagyobb barlangban fogtak tanyát, melybe elegendő levegő és világosság hatolt.

Innen látták, a mint a bennszülöttek megtámadták a hajót, hallották az ágyuk bömbölését, a kartácsok pattogását, végül az iszonyú robbanást, mely a «Jane»-t mindenestől levegőbe röpítette. Csak értéktelen roncsok heverték a parton. Ezek a bennszülöttek kapzsiságát koránt-

sem elégítették ki. Tov-Wit és a szigetlakók azt hitték, hogy a fehér arcúak mind egy szálig elpusztultak, fogalmuk sem volt arról, hogy Dirk Péter, Pym, Guy Vilmos és társai életben maradtak, s ott lappanganak a szigeten.

Mogyoró-cserje nagyon sok volt a barlang körül, ennek a gyümölcsével és madár-hússal táplálkoztak, tüzet pedig úgy csináltak, hogy egy kemény és egy lágy darab fát összedörzsöltek, míg az egyik tüzet fogott.

Guy Vilmosék nem voltak olyan szerencsések, mint Pym Arthur és Dirk Péter, ők nem találtak a tengerparton csónakot, melyen Tsalal szigetéről elmenekülhettek volna.

Három hét múlva a «Jane» kapitánya és bajtársai kezdték észre venni, hogy maholnap már nem lesz madár a környéken, melyet zsákmányul ejthetnek.

Elhatározták, hogy ellopódnak a tenger partjáig, lesben állanak, s ha csónakot pillantanak meg, azt erőszakkal kézrekerítik. Arra nem is gondoltak, hogy élelem nélkül a csónakban is biztos pusztulás vár rájuk.

Ez lett volna a barlangban is a sorsuk, ha valami hirtelen esemény meg nem változtatta volna a helyzetet.

Egy reggel - február 22-ikén - Guy Vilmos és Patterson a végső inségtől kényszerítve azon tanakodtak, hogy mittevék legyenek? Őket és a matrózokat éhhalál fenyegette, nem volt egyebök, mint mogyoró, ettől pedig - mert hogy csupán ezzel kellett táplálkozniuk, - heves fej- és gyomorfájás kezdette gyötörni.

A tengerparton számos teknősbéka volt, de oda nem lett volna tanácsos nappal menniök, mert a benszülöttek könnyen észrevehettek volna őket. Különösen akkor száz meg száz fekete arcú: férfi, nő, gyermek vegyesen szaladgált, s rémülten kiáltozá: «teke-li»... «teke-li»... Neki estek a csónakoknak, nyakra-főre tolongtak, mintha valami halálos félelem szállotta volna meg....

Guy Vilmos és Patterson csakhamar megtudták, hogy mi a szigetlakók éktelen félelmének az oka.

Egy négylábú, fogát csikorgató állat rémítette meg a tsalalbelieket, torkon ragadta azt, a kit utólért és irtózatosan ordított. Annyi ezer ember vajjon miért ijedt meg ettől az egy állattól? Hiszen hamarosan elbánhattak volna vele.

Az ám, csakhogy az a négylábu fenevad - *fehér szőrű* volt, már pedig a Tsalal-sziget lakói ettől a szintől halálos félelembe estek.

Mennyire elcsodálkoztak Guy Vilmos és társai, midőn a fehér szőrű állatban - Tigrisre a Pym Arthur kutyájára ismertek.

E szerint a new-foundlandi nem pusztult el a földrengés alkalmával, kimászott az omladékok közül és kimondhatatlan rettegésnek a tárgya lett. A szegény állat most már igazán megveszett... a mint tudjuk, a «Grampus»-on is közel volt ahhoz, hogy ennek a rettentő betegségnek essék áldozatul.

A király maga, s a legelőkelőbb emberek nyakra-főre elmenekültek a szigetről, soha oda vissza nem térendők. Minthogy azonban elegendő csónakuk nem volt, igen sokan ott szorultak a szigeten. Ezek közül a dühödtebbeket megmarta, s a dühödség viziszonyban tört ki rajtuk. Ezek aztán embertársaiknak estek, s a szó szoros értelmében lerágták egymásról a húst. Irtózatossá egy látvány volt.

Ebből most már megmagyarázhattuk, hogy miért találtunk a szigeten emberi csontot, s a tengerparton a szegény Tigris földi maradványait.

E katasztrófa miatt hagyták el Tsalal-szigetet az emberek, és soha többé nem tértek oda vissza, hol a «fehér fenevad» oly irtóztatóan garázdálkodott közöttük.

A sziget teljesen elhagyott lévén, Guy Vilmos és társai kijöttek a barlangból, a hol szinte az éhhalálnak estek áldozatul. Ettől az időtől kezdve a «Jane» hajótöröttjeinek sorsa nem is volt nagyon szánalomra méltó. A sziget roppant termékeny volt, házi állatnak sem voltak híjával. Tulajdonképpen volt mindenök, csak csónakuk nem, a melylyel a szigetről elmenekülhettek volna.

Ha a hajóépítéshez szükséges szerszámaik lettek volna, bizonyára készítenek hajót, de ezek mind elpusztultak a «Jane»-val együtt. Csak fegyvereik, pisztolyaik és késeik voltak.

Arról kellett tehát gondoskodniok, hogy az ott tartózkodást a maguk számára lehetőleg tűrhetővé tegyék, s várjanak a kínálkozó alkalomra, hogy a szigetről eltávozzanak.

A kapitány és Patterson tanácsára a szigetnek északnyugati részén tábort ütöttek, honnan a tengert láthatták, mert Klok-Klok falvából kilátás a tengerre nem nyílt. Mindig reménykedtek, hogy a tengeren hajót pillantanak meg, pedig alig volt valószínű.

A táborhely vagy jobban mondva tanya három mérföldnyire lehetett Klok-Kloktól. Barlang volt az is, mint a miénk «Halbrane-földjé»-n. Itt töltötték el a «Jane» hajótöröttei a hosszú éveket. Annyiban kedvezőbb volt a sorsuk a miénknél, hogy Tsalal szigete eltartotta őket a terményeivel, holott «Halbrane» földje egészen pusztá volt. Várhattak akármeddig a kínálkozó alkalomra... és vártak... vártak....

Nem is álmodták azt, hogy Pym Arthur, Dirk Péter és Allen nem pusztultak el. Allen ott veszett, de a másik kettő, a mint tudjuk, megszabadult.

Tizenegy évi ott tartózkodásuk alatt semmi, de semmi följegyzésre méltó dolog nem történt. A szigetlakók közül senki sem tért vissza; veszély sem fenyegette soha. Minél hosszabb ideig éltek ott, annál kevesebb volt a reményük, hogy valaha megszabadulhatnak.

Eleinte még éltette őket az a reménység, hogy az angolok esetleg küldenek hajót a «Jane» fölkeresésére, de a negyedik-ötödik év multával, erről a reményről is lemondottak végképpen.

Az 1828-tól 1839-ig történelekről nem szükség részletesen beszámolnunk. A tél minden évben nagyon zordon volt, a mily kíváncsú és kellemes volt a tavasz, éppen olyan borzalmas a tél. Irtózatossá hideg uralkodik ilyenkor a déli sark-vidéken. Hat-hét hónapig a tenger körös-körül be volt fagyva. No de aztán jött a tavasz, a sziget megint virágzott, s a hajótöröttek közül mind életben maradtak, miglen ezelőtt hét hónappal a nagy katasztrófa érte őket.

Május elején - e vidéken a május az északi félgömb novemberének felel meg - Tsalal szigete körül már kezdetek a jégablakok képződni a tengeren.

Egy napon hasztalan várták haza egyik társukat. Keresték mindenfelé, de nem találták meg. Nyilván a tengerbe fuladt... avagy a jó Isten tudja, hogy és mint elpusztult.

Patterson volt, a «Jane» hadnagya, Guy Vilmos hűséges barátja.

Mindnyájan sajnálták ezt a derék, jóra való embert, a kit a közös nyomorúság mintegy testvérükké avatott.

Guy Len kapitány elmesélte bátyjának részletesen, hogy miként találtuk meg a derék Patterson holttestét, s hogyan vettük hasznát a jegyzeteinek. Tulajdonképpen csak ezeknek a jegyzeteknek köszönhattuk, hogy nyomára jöttünk Guy Vilmosnak. A «Jane» kapitánya megilletődve hallgatta, s a szemeiből hullott a könny...

Nagyon szerette Patterson.

A «Jane» hét embere közül most már hat volt csak életben. Nemsokára újra meg kellett e csekély számnak apadnia.

Patterson ezelőtt öt hónappal tűnt el; október közepe táján Tsalal szigetét egy iszonyú földrengés alapostul felforgatta. Szóval azt elmondani nem lehet. Guy Vilmos öt társa szintén odaveszett volna, ha még idejekorán el nem menekülnek.

Néhány nappal az előtt ugyanis a tenger-ár egy csónakot vetett a partra, valahonnan délről hozhatta.

Guy Vilmos rögtön felhasználta az alkalmat, a csónakot megrakta élelmi szerrel, s társaival együtt elindult.

Az ár ellenében úszni teljes lehetetlenség volt, s így kénytelenek voltak dél felé menni, az ár vitte a könnyű csónakot, s ez az ár ugyan abban az irányban haladt, mint a mi jéghegyünk, miglen «Halbrane-föld»-jénél parthoz juttatott.

Harmadfél hónapig vitte őket mindig ugyanabban az irányban, a nélkül, hogy el tudták volna a csónakot más felé téríteni. Csak január 2-dikán láttak szárazföldet, még pedig a «Jane-szoros» keleti oldalán.

Ez a szárazföld, a mint már említettük, legfeljebb ötven mérföldre lehet «Halbrane-föld»-jétől. Úgy van ilyen rövid út választott el minket tőlük, kikért a déli sark-vidék tengerének minden veszedelmével szembe szállottunk.

Ikertestvére lehetett a «Halbrane-földjé»-nek: kopár, terméketlen, vegetációnak semmi nyoma rajta. Mikor a magukkal hozott élelmiszerek mind elfogytak, az éhhalál fenyegette... Forber és Lexton ennek a szörnyű halálnak estek áldozatul.

A többi mi is tudtuk. Guy Vilmos életben maradt társaival újra beleült a csónakba, s rábizta az árra, hogy vigye tovább, a merre neki tetszik. A szerencsés véletlen éppen akkor vitte a sziget hegyének az ormára Hurliguerlyt, mikor a csónak «Halbrane-földjé»-hez közeledett, Dirk Péter hős lélekkel partra szállította a csónakot, s ime a sokáig keresett hajótöröttek itt vannak....

A két testvér az isten háta mögött levő «Halbrane-földjé»-n újra viszont látta egymást.

XV. FEJEZET.

A jég sphinx.

Két nappal utóbb a tengerbe merült két hajó életben maradt emberei közül egyik sem volt már a déli sark-tengernek ezen a pontján.

Február 21-dikén, reggel hat órakor ültünk be tizenhárman a csónakba s a «Halbrane-föld»-jét elhagytuk.

Gyorsan kellett határozniunk, és gyorsan cselekedniünk, hogy a rendelkezésünkre álló egy hónap alatt a jégzónán túl juthassunk, s ha a szerencse kedvez vagy csethalász-bárkával vagy esetleg valamely francia vagy angol felfedező-úttjáról visszatérő hajóval találkozunk. Márczius közepén túl aligha találunk ezen a tengeren útban levő hajóra.

Eleinte szóba került az is, hogy nem volna-e tanácsosabb itt várni be, míg kitavasodik, s akkor kelni útra, mikor a jégzóna és «Halbrane-földje» között levő ezer mérföldnyi út megtevésére sokkal több idő fog majd rendelkezésünkre állani. Elvégre, mielőtt Guy Vilmost és társait megláttuk, az itt telelés gondolatába már úgy a hogy beletörődünk... Az ám, csak hogy a beletörődés tisztán kényszerűségből történt, mert az itt telelés gondolatának borzalma most, hogy csónakunk volt, megszászorozódott. Nem volt közöttünk senki, a ki nem szeretett volna minél előbb elindulni, hogy ezt az istenátkozta pusztát elhagyjuk.

A «Jane» kapitánya a mellett volt, hogy rögtön keljünk útra, öcsce is így nyilatkozott, valamint komolyabb megfontolás után West Jem is pártolta a tervet. Én meg a többiek természetesen készséggel csatlakoztunk hozzájuk.

Az útra sietősen elkészültünk, s így február 21-dikén reggel hét órakor «Halbrane-földjé»-től már öt mérföldnyire voltunk. Délután a sziget hegyeinek kékes körvonalai is eltűntek a távol ködében.

Csónakunk derék egy jószág volt. Negyven láb hosszú és hat láb széles, a csónak orra és fara egészen egyforma lévén, nem volt szükség arra, hogy megfordítsuk, ha az útirányán változtatni akartunk. Csónakunkat elneveztük «Paracutá»-nak.

Annyi terhet raktunk rá, a mennyit az utasokon kívül kényelmesen elhelyezhettünk benne. Ruhákat, pokróczokat, gypjuingeket, nadrágokat, viaszosvászonnal bevont sapkákat, vitorlavásznat, szigonyt, horgonyt, csákányt, a napmagasság méréséhez szükséges műszereket, fegyvert, löport, golyót. Vittünk néhány hordó ivó-vizet, whiskyt, zsirt, lisztet, besózott húst, szárasztott főzeléket, kávé és theát. Endicott felrakta a kis takaréktűzhelyet s néhány zsák kőszemet is. Abban állapodtunk meg, ha nem sikerül tél beállta előtt a jégzónáig elérnünk, akkor mulhatatlanul visszatérünk «Halbrane-földjé»-re, s itt várjuk meg, hogy kitavaszkodjék.

A «Paracuta» személyzete a következő volt: Guy Len kapitány, West Jem hadnagy, Hurliguerly a csónakmester, Hardie, a hajótatarozó; Francis, Stern matrózok, Endicott a szakács, Dirk Péter és én a «Halbrane» részéről; Guy Vilmos kapitány, Robert, Corvin és Trinkle matrózok a «Jane» emberei közül. Összesen tizenhárom... szerencsétlen szám!...

Az első héten semmi különös dolog nem történt. Az áram kedvező volt, a szél vigan lobogtatta azt a kis vitorlát, melyet Hurliguerly hevenyészett West Jem tanácsára. Ellenáram nem térített el az útból.

Gondunk volt rá, hogy az út irányát szemmel tartsuk, hogy a «Halbrane-földjé»-re való esetleges visszatérésnél bajunk ne legyen, s az utat el ne téveszszük.

Azt talán mondanom sem kell, hogy a «Paracuta» utasai között a legjobb egyetértés uralkodott. Nem kellett attól félnünk, hogy köztünk újra egy Hearne akad, a ki lázadás magvát hinti el. Ki tudja, azokkal a nyomorultakkal is mi történt? Kedvezett-e nekik a szerencse vagy túlterhelt csónakukkal együtt felfordultak, s a hullámsirban lelték halálukat?... Avagy sikerült volna a jégzónán áthatolniok?...

Még arról is meg kell emlékezmem, hogy mióta a «Halbrane-földjé»-ről elindultunk, Dirk Péter még szótalanabb lett, mint az előtt volt. Szegénynek most már éppenséggel nem lehetett reménye, hogy Pym Arthurt megtalálja. Hiába szólottam hozzá, nem válaszolt.

Február 29-dikén megültük a derék Hurliguerlynek a születése napját. Néhány poharat ürítettünk az egészségére ennek a szeretetreméltó, jó kedvű embernek. Méltán rá szolgált, mert neki csak minden negyedik évben vagyis csak a szökő években volt módja a születése napját megülni.

E napon $79^{\circ} 17'$ szélesség és $118^{\circ} 37'$ hosszúság alatt voltunk.

A két Guy testvér elővette a térképet, s azt szerette volna megállapítani, hogy minő szigetek lehetnek ebben az irányban.

Nem szabad arról megfeledkeznünk, hogy mióta a jéghegygyel a déli sark mellett elhaladtunk, beléptünk a keleti hosszúság területére, s így eszünk ágában sem lehetett, hogy a Falkland-szigetekre jutunk el. Ha a «Jane-sund» tenger-áramának iránya meg nem változik, hihetőleg Ausztráliának valamely szigetére jutunk: Tasmaniá-ba, vagy New-Seelandba. Elvégre mind-egy az nekünk, hogy a világ bármely részén kötünk ki, hahogy a szerencse kedvez, s valamely emberlakta szigeten kiköthetünk.

Tíz napig haladtunk kedvező körülmények között. A kapitány nem győzte eléggé dicsérni a csónakot, mely derekasan kitartott, s bár egy darab vas sem volt rajta, megküzdött a tenger hullámaival. Seholy egy csepp víz sem szívárgott belé.

Márczius 10-dikén a mérés eredménye a következő volt: $76^{\circ} 13'$ déli szélesség.

Minthogy a «Paracuta» «Halbrane-földjé»-től való elindulása óta húsz nap alatt hatszáz mérföldnyi utat tett meg, egy napra, vagyis huszonnégy órára: harmincz mérföld esett. Ha ez tovább is így tart, s valamely szerencsétlenség nem ér, bizvást számíthattunk arra, hogy a jégzónát még a kellő időben elérjük, s utat lelünk, hogy keresztül haladunk rajta, vagy elég időnk lesz, hogy körülhajózzuk.

A nap ez időtájt már a szemhatár alsó pereme körül járt, s mindinkább közeledett a sarkvidékek hat hónapig tartó sötétségének az ideje. No de észak felé mentünk, s így a teljes sötétiségtől nem kellett tartanunk.

Ekkor egy rendkívüli jelenségnek voltunk a tanúi, szakasztott olyannak, minőről Pym Arthur mesél. Czikázva, pattogva szikrák szöktek ki az ujjunkból, a hajunk szálaiból. Elektromos hóvihár okozta, mely három-négy óráig tartott.

A levegő is megtelt csillagszóráshoz hasonló könnyed hópelyhekkal. A tenger hullámokat hányt, s ugyancsak ügyelnünk kellett, hogy a sajka fel ne forduljon.

A nap fénye mind szűkebb-szűkebb határookra terjedt, gyakran támadt köd, s alig láthattunk néhány fonalnyi távolra. Minduntalan résen kellett lennünk, hogy az úszó jégtömegekkel össze ne ütközzünk. Olykor-olykor déli fény öntötte el az eget mögöttünk. A hőmérsék is szüntelenül csökkent, alig volt 5° Celsius.

Ezek a jelenségek aggodalommal töltötték el minket. Abban bizakodtunk, hogy a tengeráram ereje és iránya ez ideig nem változott meg, de vajjon ha a hideg fokozódik, nem áll-e meg a szél, s nem halad-e majd csónakunk sokkal lassabban?

Negyvennyolcz órával ezután az ég kissé kitisztult, a köd szétfoszladozott. A két kapitány nagy ügygyel-bajjal megmérte a nap magasságát, s az eredmény ez volt: 75° 17' déli szélesség 118° 3' keleti hosszúság.

E napon márczius 12-dikén tehát a «Paracuta» már csak négyszáz tengeri mérföldnyire volt a sarkkörtől.

Azt is észrevettük, hogy a tengerszoros, melynek árama csónakunkat előre hajtotta, észak felé kezdett szélesedni. Még távcsővel sem lehetett kelet felé a szárazföldet megpillantani. Elég baj volt, mert tudhattuk, hogy az ár ereje okvetetlenül csökkenni fog, s a csónak nem halad majd olyan sebesen előre, mint eddig.

Márczius 13-dikán éjjel sűrű köd szállott fel, elég baj volt ez nekünk, mert minduntalan attól kellett tartanunk, hogy jégtablákba ütközünk. A szél is elállott, s ime a csónak még sebesebben haladt előre. Nem tudtuk megmagyarázni, hogy mi lehet az oka. Egészen másnap reggelig tartott, s a köd csak tíz óra tájban kezdett némileg oszladozni... nyugat felé szárazföldet, vagy legalább ahhoz hasonlót pillantottunk meg.

Mintegy negyed mérföldnyire valami nagy, sötét tömeget pillantottunk meg, a mely magasra felnyult, mintha hegy lett volna. Óriási sphinxhez hasonlított, a mint a görög mithologia festi ezt a szárnyas szörnyeteget.

A minő felizgatott volt a kedélyünk, fogékony a fantáziánk: attól féltünk, hogy élő lény, s minket csónakostól együtt el fog nyelni... ime előre nyújtja iszonyú karmait, hogy közelebb húzza a csónakot.

... A sphinx... A sphinx!... eszembe jutott az a látomás, mely megbolygatta lelkemet a jég-hegyen, mikor a «Halbrane» katasztrófája előtt víziók gyötörtek... ott hevert a mesebeli szörny a déli poluson, minthogy megtestesült titokzatossága a jég-világnak.

Még sok titokzatos, csodálatos jelenségnek kellett minket bámulatba és rettegésbe ejtenie.

Említettem, hogy a «Paracuta» mind gyorsabban haladt. Most, hogy a sphinxhez közeledtünk, ez a gyorsaság csaknem ijesztő volt.

Egyszerre csak a csónakból kiugrik a horgony, mintha valami ellenállhatatlan erő vonzotta volna, a kötél, melyhez erősítve volt, megfeszült... úgy tűnt fel, mintha a vas-horgony akarta volna parthoz vontatni a csónakot.

- Mi lehet ennek az oka? - kiáltott fel Guy Vilmos.

- Hurliguerly, vágd el gyorsan a kötelet, gyorsan! - kiáltá West Jem, - különben végünk van.

A csónakmester elővette a kését, s alig hogy a kötelet ketté vágta kirepült a nagy kés, a horgonyt pedig vitte... vitte szédítő gyorsasággal az a titkos erő, s oda csapódott a sphinx alapzatához.

És ime a csónakban levő minden vastárgy: a konyhaedények, a puskák, Endicott takaréktűzhelye, a zsebünkben levő kések mind megmozdultak, s azokat is a sphinx felé ragadta valamely csodálatos erő... a csónak pedig villámgyorsan repült ugyanabban az irányban.

A csodák országába jutottunk-e? Avagy velünk is az az érzék-csalódás játszik, melyről Pym Arthur mesél?

Nem, ez mind kézzel fogható, valóságos dolog; megtörtént úgy, a mint elmondom. Csakhogy nem jutott időnk az ok kutatására, mert mihelyt a parthoz ütdődött csolnakunk egy másik bárkát, egészen elhagyott bárkát pillantottunk ott meg.

- Nini, a «Halbrane» csónaka! - kiáltott fel Hurliguerly.

Csakugyan az a csónak volt, melyet Hearne és czimborái elraboltak. Ott hevert a parton, az oldalán nagy repedés volt, az egykori derék csónaknak csak roncsa... a sziklákhöz sujtotta a tenger hullám-karja s összezúzta.

Első tekintetre észrevettük, hogy a csolnak vasrészei mind hiányoztak; a bordákat összetartó szögek, a vaskapcsok, a pántok...

Mi lehetett ennek az oka?

West Jem a csolnak közelében, a parton három hullát vett észre: Hearne, Holt Márton és egy falklandi matrónak a hullája. A tizenhárom lázadó közül csak három vergődött el eddig, ezeket itt érte utól a halál....

Vajjon mi történt a többi tizzel?

A partvidéket felkutattuk, de sehol sem találtunk semmit. Sem tűzhelynek, sem holmi hevenyében fogott tanyának... A szerencsétlenek holttestét a tenger hullámai bizonyára elragadták.

Guy Vilmos úgy vélekedett, hogy a lázadók csónaka valamely jégtömbbe ütközött, és felfordult; tiz matróz beleveszett a tengerbe, hárman megmenekültek, s a partra jutva éhhalálnak lettek áldozataivá.

- Vajjon a csónak ilyenén állapotának mi lehet a magyarázata? - veté fel Hurliguerly a kérdést.

- Főleg pedig annak, hogy a csolnak vasrészei elváltak, mintha valaki erővel szakította volna ki? - tevé hozzá West Jem.

Egyelőre nem tudtuk semmi elfogadható magyarázatát adni.

Két matrózt ott hagytunk őr gyanánt a Paracuta mellett, s mi többiek elindultunk, hogy egy kissé nagyobb távolságban nézzünk körül.

A sajátságos alaku, csaknem koromfekete sphinxhez közeledtünk, mintha az anyag, melyből állott, a sarkvidék klímája által oxydálódott volna.

Ekkor valami felvillant az agyamban... valami hipotézis, melynek alapján az eddig észlelt csodálatos tüneteményeket mind megmagyarázhattuk....

- Mágnes!... - kiálték fel, - a sphinx nem egyéb, mint mágnes-kő, melyben óriási vonzó erő van.

Csakugyan ez lehetett az oka annak, hogy a vastárgyakat úgy magához vonzotta; ez lehetett a csónak vesztének az okozója is....

Elvitázhatatlan tény, hogy a sphinx-alaku hegyben mágneses erő van, ennek az erőnek a hatása nyilatkozott akkor is, midőn a «Paracuta»-n levő vastárgyakat magához vonzotta, s még előbb, mikor a «Halbrane» csónakját a szó szoros értelmében darabokra szedte.

Eleinte azt hittük, hogy a sark delejes erejével van dolgunk, de csakhamar elvetettük ezt a föltevést. Én e sajátságos jelenségnek a következőleg igyekeztem magyarázatát adni.

A passzátszelek a föld tengelyének vége felé állandóan hajtják a felhőket és párázatokat, melyek tele vannak elektromossággal; a sarkon ez a fluidum roppant mennyiségben felhalmozódik, s a föld nyeli el. Ez az oka az északi- és déli fénynek is. Azt is mondják, - de bebizo-

nyítani nem tudják, - hogy az északi sarkon a pozitív elektromosság óriási erővel sül ki; a déli sarkon viszont a negatív elektromosság működik. Nos tehát ez a sphinx itt az elektromos erő következtében roppant intenzív mágnessé változott, ehhez nem kellett egyéb csak az, hogy a sphinx gyomrában vasércz-ereknek kell lenniök.

Erre a magyarázatra - őszintén megvallom - én is csak ösztönszerűleg jutottam. Nézeteimet elmondottam társaimnak, s ők is természetes és okszerű magyarázatnak tekintették.

- Azt hiszem bátran közeledhetünk a hegyhez - vélekedék Guy Len kapitány.

- Természetesen - felelém én.

- Ott... igen... ott...

Hogy ez a három rövid szó minő hatással volt reánk, azt én szóval el nem mondhatom. Mintha nem is Dirk Péter kétséggel és reménynyel vegyes kiáltása lett volna, hanem valami szellem-ajk túlvilági hangja....

Dirk Péter a sphinxhez rohant, mintha ő is csupa vasból lett volna, s a mágnes titkos ereje ellenállhatatlanul vonzotta, nem ragadta volna magához. Mi pedig utána siettünk.

Minél inkább közeledtünk a hegy-szörnyeteghez, annál nagyobbak tűnt az fel, mintha szemünk láttára nőtt volna.

A hegy aljához ragadva találtuk mind azokat a vastárgyakat, melyeket a «Paracuta»-ból és a «Halbrane» csónakjából vonzott magához. Most már megértettük, hogy miért kellett a Hearne-ék csónakjának a szirthez zúzódnia,... s milyen szerencse volt, hogy a mi csónakunkon nem volt semmi vasszerkezet.

Arról persze szó sem lehetett, hogy vas-szerszámainkat: a fegyvereket és késeket újra kézre kerítsük. Hurliguerly hasztalan igyekezett a kését elhúzni a mágnesről... megfenyegette öklével a szörnyeteget:

- Te gaz sphinx, te!...

Azt talán mondanunk sem kell, hogy a sphinx talapzatához tapadva semmi egyéb tárgyat nem találtunk csak azt, a mi a «Paracuta»-ról meg a «Halbrane»-ről kerülhetett oda. E mágnes-koloszszus közelébe, hogy is kerülhetett volna más hajó?...

West Jem figyelmeztetett minket arra, hogy «Sphinx-földjé»-n - így neveztük el a szigetet - nincs időnk sokáig vesztegelni, ha azt akarjuk, hogy még idején elérkezzünk a jégzónához.

Visszafelé indultunk a csónakhoz, s ime újra a meszticz kiáltása állított meg:

- Ott,... igen... ott!...

Közeledtünk a sphinx jobb lábához... Ott térdelt Dirk Péter a földön, s mellette egy csupasz emberi holttest hevert... csontkeménynyé fagyva; az enyészettől a hideg csaknem egészen megkimélte.

Hófehér haja és szakála volt, a körmei nagyra nőttek, karmoknak is beillettek volna.

- Pym,... szegény Pym!

Lehajlott a hullához, megölelte... meg akarta csókolni, fel akarta emelni,... de térde össze-rogyott... és valami a szívébe markolt - holtan terült el szegény barátja mellett.

... És a hűséges meszticz ott maradt a szegény Pymmel együtt a «Sphinx-földjé»-n örökre.

XVI. FEJEZET. Tizenkettő - hetven közül!

Aznap délután a «Paracuta» elhagyta «Sphinx-földjét», melyet február 21-dike óta állandóan láttunk.

A sarktenger határáig még négyszáz mérföldnyi útunk volt. Számíthattunk arra, hogy útjába esünk valamely czethalászbárkának, mely éppen visszatérőben lehet avagy valamely expedíció hajójával találkozhatunk, s akkor meg vagyunk mentve.

Emlékszem, hogy mikor a «Halbrane» még a Falkland-szigetek előtt horgonyzott, hallottunk valamit az amerikai tengerészet expedíciójáról, a mely Wilkes hadnagy vezetése alatt négy hajóval indult el 1839 februárjában négy nagyobb és néhány kisebb fajta hajóval a Tűzföldről, hogy messze lenn délen új szigetet vagy egyéb szárazföldet fedezzen fel.

Azt természetesen nem tudtuk, hogy időközben mi történt azzal az expedícióval, ha azonban Wilkes esetleg a keleti délkör irányába tért, akkor könnyen megtörténhetik, hogy hajóinak valamelyikével találkozni fogunk.

A fődolog mégis csak az, hogy a téli fagy beállta előtt elmeneküljünk e vidékről, mert arra korántsem számíthattunk, hogy a tenger sokáig szabad lesz.

A «Paracutá»-n Dirk Péter halála után csak tizenketten voltunk. A két hajó népségéből tizenketten maradtunk életben; mikor a «Jane» és a «Halbrane» útra keltek, a két hajón összesen hetven ember volt; harmincznyolcz az egyiken, harminczkettő a másikon.

A szél és a tenger árama kedvezett nekünk, s így elég gyorsan haladtunk előre, avagy ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem: haza felé. Talán fölösleges is megjegyeznem, hogy szomorú sorsunk volt, sokat szenvedtünk, éhezünk, s mikor a sarki tél vigasztalan sötétsége reánk borult, folytonos rettegésben éltünk, mert minduntalan az a veszély fenyegetett, hogy valamely jégtuskó szilánkokká zúzza össze csónakunkat, s mi ott veszünk a tengerben. Minthogy az ár felé vitt, a sötétség némileg derengett, s néha a déli fény csoda szép tüneményének szemléletében is gyönyörködhattunk.

A káprázatos színekben ragyogó fénysugarak kévék alakjában, majd redőzetes függönyt ábrázolva jelentek meg. A színek káprázatos változatossága - a tűz-pirostól a smaragd-zöldig - ritka szép volt.

Ámde a napot, a napnak éltető fényét és melegét korántsem pótolhatta, s az örökös éjszakának nyomasztó, kínos hatását leküzdeni nem tudtuk. Halálos csüggettség szállja meg ilyenkor az ember lelkét.

Csak Hurliguerly és kedves, fekete arcú barátja Endicott nem veszítették el jó kedvüket és bölcs nyugalmukat; a csónakmester most is tréfálgatott, Endicott pedig gondoskodott arról, hogy míg van miből, együnk mindnyájan. West Jem, ez a viharezett hajós is szembe szállott minden akadálylyal, a Guy testvérek pedig azon való örömükben, hogy újra föllelték egymást, néha ügyet sem vetettek azokra a veszélyekre, melyekben minduntalan forgott a «Paracuta».

Különösen a derék Hurliguerlyt nem győzöm eléggé dicsérni, az ember megfélekedezett minden bajról, ha az ő biztató szavait hallotta:

- Meglátjátok, pajtások, hogy mi az utolsó száz emberig szerencsésen haza érkezünk,... haza bizony... Ha szerteszámba veszünk mindent, be kell vallanunk, hogy több szerencse ért minket, mint szerencsétlenség... Igaz ugyan, hogy a «Halbrane» elveszett... szegény «Halbrane»...

no de helyébe adott az Isten jég-hajót nekünk, derék, nagy jég-hajót, a mely pompásan elvitt a «Halbrane-földjé»-re; aztán a Gondviselés - áldassék érette - összehozott Guy Vilmossal és társaival... Az áram és a szél még most is a mi malmunkra hajtják a vizet,... ezután is csak legyünk jó reménységgel! Azt az egyet sajnálom legjobban, hogy Ausztráliában jutunk valahol partra, nem a Kerguelákon, hol a «Zöld Cormoran»-ban egy-két pohárka gint szívesen ürítenék Atkins gazdával, az ördögkötölte amerikaival!

Ez bizony Atkins gazdának is kedvére való lett volna, de hát ki tehetett róla!

Egy álló hétig haladtunk e kedvező körülmények között a megkezdett irányban tovább és csak márczius 21-dikén tűntek el «Halbrane-földjé»-nek körvonalai a távol ködében.

Szándékosan használok a «föld» kifejezést, mert nem lehetett ez a nagy kiterjedésű szárazföld holmi sziget, nyilván a déli sark nagy szárazföldjéhez tartozott.

A tengeren sűrűn uszkáltak a közelben és távolban jéghegyek, hatalmas jégtáblák és tömbök; ugyancsak ügyelnünk kellett, hogy a csónaknak baja ne történjék. Arról pedig, hogy a helynek földrajzi fekvését meghatározzuk, szó sem lehetett, mert a nap-magasságot hogyan mérhettük volna meg. A «Paracutá»-t rá kellett a tengeráram kényére-kedvére bízunk. Márczius 27-dikén úgy hozzávetőleg számítva, már csak hetven tengeri mérföldre lehettünk a déli sarkkörtől.

Hiszen, ha nem lesz semmi akadály, s ha nem zárja el a jég-bástya az útunkat, akkor néhány nap alatt eljutunk a déli sarktenger határára, de azt aligha nem körül kell hajóznunk, mert keresztutat rajta nem találunk. Bárcsak már a hátunk megett volna... akkor... Nos hát akkor a végtelen óceán hátán libegne törékeny sajkánk, szél és hullám játékszere gyanánt s éppen abban az évszakban, mikor a viharok és szelek kegyetlen játékot űznek a hajókkal. Ilyenkor még a legerősebb hajóknak is hajszálon függ a sorsa.

No de erre gondolni sem akartunk... Nem, nem fog minket a jó Isten elhagyni... Útunkba fog egy hajót vezérelni, s az felvesz... természetes, felvesz mindnyájunkat... A csónakmester akár mérget is vett volna reá, hogy úgy fog történni. Mi pedig szívesen elhittük a mi talpraesett csónak-mesterünknek.

A tenger felszine is kezdett itt-ott megfagyni. Útat kellett törnünk a vékony jégrétegen keresztül. A hőmérsék 15° 56' Celsius volt a fagypontra alul. Elég meleg ruhánk volt, de azért a hidegtől sokat kellett szenvednünk.

Az ételmi szerből szerencsére még nem fogytunk ki, több hétre szóló készletünk volt: besózott hús, három zsák kétszersültünk, két tele hordó ginünk. Ha megszomjaztunk, jégdarabokat halásztunk ki a tengerből s azt szopogattuk.

Hat nappal utóbb, április 2-dikán végre eljutottunk a jégbástyáig, a tenger szine felett mintegy hét-nyolczszáz lábnyira emelkedett fel a jég. Az óriási jégbástyának sem nyugat, sem kelet felé nem láthattuk a végét. Ha nyílásra nem találunk valahol, a jó Isten tudja, hogy mihez fogunk.

A sors ingyenvaló kegyelméből találtunk a jég-bástyán egy helyütt rést... Nem bántuk bármi történjék is velünk, merészen neki vágunk a rettenetes útnak. Minő ügyességre, bátorságra és éberségre volt a matrózoknak meg a kapitányoknak szükségük, hogy a tekervényes, kigyó-szerűleg kanyargó úton átjuthassunk. Soha eléggé meg nem köszönhetjük a két Guy testvérnek, West Jemnek és a csónakmesternek.

Végre valahára künn voltunk a déli nagy óceánon. A «Paracuta» erősen megszínylette ezt a vakmerő utat. Az oldaldeszkák között több helyütt beszivárgott a víz. A matrózok közül néhányan mindig abban fáradoztak, hogy a vizet kimerítsék.

Hasztalanul néztünk folyvást, minden irányban kémlelve, hogy valamerről hajót pillantunk meg. Nem láttunk sehol...sehol...

Az óceán határtalan országában, a hullámok kényére bizva, egy maga bolyongott a «Paracuta», miként egy dióhéj... Ezerötszáz tengeri mérföld távolságra a legközelebbi szigettől... most, mikor a tél már javában megkezdődött...

Most már az örökké reménykedő Hurliguerlynek is kezdett hova-tovább tünedezni a reménye.

Április 6-dikán fogyatékán volt már az élelmi szerünk. A szél nagyobb erővel kezdett fújni, s a csónak tánczolt a hullámok hátán... minden perczben attól kellett félnünk, hogy felfordul.

- Hajó!

Hallatszik a Hurliguerly kiáltása, a ki a csónak orrában állva, északkelet felé mutatott a kezével. A felszálló ködoszlop alján mintegy négy tengeri mérföld távolban közeledett egy hajó.

Minden módon jelt adtunk, s a hajón levők szerencsésen észrevettek minket. Vizre eresztették a nagy csónakot és felvettek minket.

A hajó neve «Tasman» volt, egy három árbocos amerikai hajó. Igaz emberséggel és szíves-séggel fogadtak minket. A kapitány olybá tekintette az angolokat, mintha testvéreink lettek volna.

További útunk is ilyen szerencsés volt. Két hét múlva Melbournban kötöttünk ki. Azoknak a matrózoknak, a kik még a «Halbrane» népsége közül életben maradtak, kifizettem az ígért jutalmat, melyre busásan reá szolgáltak.

Így végződött ez a kalandos, rendkívüli utazás, mely sajnos, igen sok embernek az életébe került. Való igaz, hogy a déli sark mellett elhaladtunk, s a földteke másik felén folytattuk az útunkat: mindazonáltal meg kell jegyeznünk, hogy e vidéken még most is igen sok a megoldatlan kérdés.

Pym Arthur, az amerikai Poë Edgar által dicsőített ifjú hős, mutatta meg nekünk az oda vezető utat. Imhol, kövessék mások is a példánkat, s kísértsék meg a «jég-sphinx»-tól kicsikarni a déli sarknak eddig ismeretlen titkát...

-&-